

መላእክት ምንድን ናቸው? እግዚአብሔርስ ለምን ፈጠራቸው?

ማብራሪያና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

ሀ. መላእክት ምንድን ናቸው?

መላእክትን እንደሚከተለው ለንግልጽቸው እንችላለን፤ መላእክት የተፈጠሩ፣ ግብረገባዊ አስተሳሰብና ክፍ ያለ የማሰብ ችሎታ ያላቸው መንፈሳውያን ፍጡራን ሲሆኑ፣ ሥጋዊ አካል ግን የላቸውም።

1. (የተፈጠሩ) መንፈሳውያን ፍጡራን። መላእክት ምንጊዜም ሀልውና ያላቸው ባይሆኑም እንኳ፤ የእግዚአብሔር ፍጥረት ዓለም አካል ናቸው። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ መላእክትን በሚመለከት በተጠቀሰ በማንኛውም ምንጥብ ውስጥ በዙፍ ይገኛል። «የሰማይ ሰራዊት»፣ «የሰለሙና ተጠቅሰዋል»። ዕዝራም ሲጻፈል የሚከተለውን ብሎአል፤ «እነተ ብቻ እግዚአብሔር ነህ። ለማያትን ከሰማያት በላይ ያሉትን ለማያትና የከዋክብታቸው ሰራዊት ሁሉ... የሰማይ ሰራዊትም ይሰማዱልሃል» (ህ 9:6፤ ከመዝ 148:2-5 ጋር ያጻጽፋል)። ሐዋርያው ጳውሎስ እግዚአብሔር ሁሉን ነገር ማለትም «የሚታዩትንና የማይታዩትን» በክርስቶስ በእርሱና ለእርሱ እንደ ፈጠረ ተናግሮአል፤ ከዚያም በተለይ የመላእክቱን ዓለም ለማክተት «በፋናት ቢሆኑ ወይም ጎደላት፣ ገግሮች ቢሆኑ ወይም ባለ ሥልጣናት» በሚለው ሐረግ አብራርቶአል (ቁላ 1:16)።

መላእክት ግብረገባዊ አስተሳሰብ ያላቸው እንደ መሆናቸው አንዳንዶች ገጢአት መሥራታቸውና ከነበራቸው ሥልጣን መውደቃቸው በማስረጃነት ታይቶአል (2ኛጥ 2:4፤ ይሁ 6፤ ምዕራፍ 20 ይመ)። ደግሞም ያላቸው ክፍ ያለ የማሰብ ችሎታ ከሰዎች ጋር ባደረጉት ግግር (ማቴ 28:5፤ ሐሥ 12:6-11፤ ሌሎችም እንዲሁ ይመ) እና ለእግዚአብሔር ተቀረቡት የምስጋና መዝሙር (ራእ 4:11፤ 5:11) በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ታይቶአል።

መላእክት «መናፍቅ» (ዕብ 1:14) ወይም መንፈሳውያን ፍጡራን፣ እንደ መሆናቸው፣ ሥጋና ዐጥንት የላቸውም (ሉቃ 24:39)። ስለዚህ እግዚአብሔር እነርሱን እናያቸው በንድ የተለየ ችሎታ ካልሰጠን በተር ብዙውን ጊዜ በዐይናችን ልናያቸው አንችልም (ዘጥ 22:31፤ 2ኛጥ 6:17፤ ሉቃ 2:13)። በተለመደው አገልግሎታቸው ማለትም እኛን በመምራታቸውና በመጠበቃቸው (መዝ 34:7፤ 91:11፤ ዕብ 1:14)፤ ለእግዚአብሔርም ስንሰማድ በሚያደርጉት ትብብራቸው (ዕብ 12:22) ፈጽሞ በዐይን አይታዩም። ይሁን እንጂ፤ አንዳንድ ጊዜ መላእክት ለተለያዩ ሰዎች በሥጋዊ አካል ራሳቸውን መግለጻቸው በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተጠቅሰዋል (ማቴ 28:5፤ ዕብ 13:2)።

2. ለመላእክት የተሰጧቸው ሌሎች ስሞች። ቅዱሳት መጻሕፍት አንዳንድ ጊዜ መላእክትን ለመጥራት በሚከተሉት ስሞች ይጠቀማሉ፤ «የእግዚአብሔር ልጆች» (ሊዮ 1:6፤ 2:1)፤ «ቅዱሳን» (መዝ 89:5:7)፤ «መናፍቅ» (ዕብ 1:14)፤ «ጉብኛ» (ዳን 4:13:17:23)፤ «በፋናት»፤ «ጎደላት»፤ «ገግሮች»፤ «ባለ ሥልጣናት» (ቁላ 1:16) እና «ጎደል» (ኤፌ 1:21)።

3. ሌሎች የሰማያውያን ፍጥረታት ዐይነቶች። በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ በስም የተጠቀሱ ሦስት ለየት ያሉ የሰማያውያን ፍጥረታት ዐይነቶች አሉ። እነዚህን ሰፋ ባለ መልኩ ልዩ «መላእክት» ብንላቸውም ወይም ከመላእክት የተለዩ ልዩ ሰማያውያን ፍጥረታት ናቸው ብለን በናስብም፤ እግዚአብሔርን

ለማገልገልና ለማምለክ የተፈጠሩ ሰማያውያን ፍጥረታት መሆናቸው ግን የተረጋገጠ ነው።

ሀ. «ኪሩቤል»፤ የዔድን ገነት በርን የመጠበቅ ሥራ ተሰጥቷቸው ነበር (ዘፍ 3: 24)፤ እግዚአብሔርም በተደጋጋሚ በኪሩቤል መካከል በዙፋን እንደ ተቀመጠ ወይም ኪሩቤልን እንደ ሠረገለ በመጠቀም እንደሚጓዝ ተጠቅሶአል (መዝ 18:10፤ ሕዝ 10:1-22)። በብሉይ ኪዳን እንደ ተጠቀሰው በታዕቱ ላይ ከንፎቻቸውን የዘረጉ በወርቅ የተሠሩ ሁለት የኪሩቤል ምስሎች ነበሩ፤ እግዚአብሔርም በሕዝቡ መካከል ሊያድር ታል የገለጠ በዚያ ነው። «በምስክሩ ታቦት ላይ ባሉት በሁለቱ ኪሩቤል መካከል፤ በዚያች መካከል ላይ በዚያ እኔ ከእንተ ጋር እንኖራለሁ፤ ለእስራኤላውያን የሚሆኑትን ትእዛዞችንም አሰጥቻለሁ» (ዘፀ 25:22፤ ከቴ 18-21 ጋር ያጻጽፋል)።

ለ. «ሱራፊል»፤ ሱራፊል የተባሉት ሌሎች ሰማያውያን ፍጥረታት በኢሳ 6:2-7 ላይ ብቻ የተጠቀሱ ናቸው፤ በዚያም ሳያደርጉ እግዚአብሔርን በማምለክ እርስ በርሳቸው፤ «ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ ቅዱስ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር ምድር ሁሉ በክብር ተሞልታለች» ይሉ ነበር (ኢሳ 6:3)።

ሐ. ሕያዋን ፍጡራን፤ በትንቢት ሕዝቅኤልና በዮሐንስ ራእይ ውስጥ በእግዚአብሔር ዙፋን ዙሪያ፤ «ሕያዋን ፍጡራን» የሚባሉ ሌሎች የሰማያውያን ፍጥረታት ዐይነቶች እንዳሉ እናነባለን (ሕዝ 1:5-14፤ ራእ 4:6-8)። የኢገባ፤ የበሬ፤ የሰውና የንስር መልክ ስላላቸው፤ ከእግዚአብሔር አጠቃላይ ፍጥረት የተለያዩ ክፍሎች መካከል ማለትም ከዱር አራዊት፤ ከዜት አንስሳት፤ ከሰዎችና ከወፎች መካከል እጅግ ጎዳን የሆኑትን የሚወክሉ ናቸው፤ እነርሱ ሳያደርጉ እንዲህ በማለት እግዚአብሔርን ያመልካሉ፤ «ተንና ሌሊትም ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ የነበረው፤ ያለውና የሚመጣው፤ ሁሉን ቻይ፤ ጌታ አምላክ ማለትን አያደርጉም» (ራእ 4:8)።

4. በመላእክት መካከል ያለ የማዕረግ ደረጃና ቅደም ተከተል። ቅዱሳት መጻሕፍት በመላእክት መካከል የማዕረግ ደረጃና ቅደም ተከተል እንዳለ ያመለክታሉ። ሚካኤል የተባለው ይህ አንድ መልእክ፤ በይሁዳ 9 «የመላእክት አለቃ» ተብሎአል፤ ይህም ማዕረግ እርሱ በሌሎች መላእክት ላይ የአየዘ ወይም የሥልጣን የበላይነት እንዳለው ያመለክታል። በዳንኤል 10:13 ደግሞ፤ «ከዋነኞቹ አለቆች አንዱ» ተብሎአል። በተጨማሪም፤ ሚካኤል የመላእክት ሰራዊት አለቃ እንደ ነበረ እንደሚከተለው ተገልጿል፤ «በሰማይም ጦርነት ሆነ፤ ሚካኤልና መላእክቱ ከዘንዶው ጋር ተዋጉ፤ ዘንዶውና መላእክቱም መልሰው ተዋጉአቸው፤ ነገር ግን ድል ተመቱ፤ በሰማይም የነበራቸውን ስፍራ ዐጡ» (ራእ 12:7-8)። ሐዋርያው ጳውሎስም ጌታ ከሰማይ የሚመለሰው «በመላእክት አለቃ ድምዕ» እንደ ሆነ ተናግሮአል (1ተሰ 4:16)። በዚህ ጥቅስ ላይ የተጠቀሰው የመላእክት አለቃ እስካሁን ያነሣው ሚካኤል ስለ መሆኑ ወይም እንደጽናርሰደ ያሉ ሌሎች የመላእክት አለቆች ስለ መኖራቸው ቅዱሳት መጻሕፍት አይነግሩንም።

¹በብራይስጥ «ኪሩብ» የሚለው ቃል ነጠላ ቊጥር ሲሆን፤ «ኪሩቤል» የሚለው ደግሞ ብዙ ቊጥር ነው።

²በብራይስጥ «ሱራፍ» የሚለው ቃል ነጠላ ቊጥር ሲሆን፤ «ሱራፊል» የሚለው ደግሞ ብዙ ቊጥር ነው።

³በሕዝቅኤልና በዮሐንስ ራእይ ላይ ያሉት መንግሥቶች ጥቂት ልዩነት ቢኖራቸውም፤ አያሌ ተመሳሳይነት አላቸው። በዚህ ስፍራ የተጠቀሱት ሕያዋን ፍጡራን የተለዩ ወገኖች መሆናቸውን መናገር ያስቸግራል፤ ወይም ሕዝቅኤል በራእይ ተመልክቶአቸው የነበሩ ፍጡራን በራእይ የተለዩ ቅጽ ይዘው እንደ ሆነ መገለጽ ይቻላል።

5. የተለያዩ መላእክት ስሞች፡፡ በትዳሳት መጻሕፍት ውስጥ ስማቸው የተጠቀሱት መላእክት ሁለት ብቻ ናቸው፡፡ መላእክት ሚካኤል በይሁዳ 9 እና በራስ 12:7-8 ላይ ስሙ ሲጠቀስ፤ በዳንኤል 10:13 ላይ ደግሞ «ከዋነኞቹ አለቆች አንዱ የሆነው ሚካኤል» (ቱ 13) ተብሎ ተገልጿል፡፡ መላእክት ገብርኤል ደግሞ በዳንኤል 8:16 እና 9:21 ላይ ዳንኤልን ለማንጋር ከእግዚአብሔር የተላከ መላእክት በመሆን ተጠቅሷል፡፡ ገብርኤል እንደ ገና በሉቃስ 1 ላይ ወደ ዘካርያስና ወደ ማርያም የተላከ የእግዚአብሔር መላእክት ሆኖ ተገልጿል፡፡ መላእክትም ለዘካርያስ እንዲህ ብሎ መልስ ሰጥቶአል፤ «እኔ በእግዚአብሔር ፊት የሞቀመው ገብርኤል ነኝ» (ሉቃ 1:19)፤ ከዚያም የሚከተለውን አናንባለን፤ «በስድስተኛው ወር፤ እግዚአብሔር መላእክት ገብርኤልን በገለል ወደምትገኘው ወደ ናዝሬት ከተማ ላከው፤ የተላከውም...ወደ አንዲት ድንግል ነበር፤ የድንግሊቱም ስም ማርያም ነበረ» (ሉቃ 1:26-27)፡፡

6. በአንድ ጊዜ አንድ ቦታ ብቻ፡፡ መላእክት ከአንድ ስፍራ ወደ ሌላ ስፍራ እንደሚጓዙ ትዳሳት መጻሕፍት በተደጋጋሚ ይገልጻሉ፤ ቀደም ብለን ባየነው ጥቅስም እግዚአብሔር መላእክት ገብርኤልን በገለል ወደምትገኘው ወደ ናዝሬት ከተማ እንደ ላከው ተመልክተናል (ሉቃ 1:26)፡፡ ይህ ሐሳብ በግልጽ ተርቦ የምናገኘው መላእክት ወደ ዳንኤል ተርቦ የሚከተለውን በተናገረ ጊዜ ነው፤

«...እኔም የቀለህን መልስ ይዝ መጥቻለሁ፤ ነገር ግን የፋርስ መንግሥት አለቃ ሃዩ አንድ ቀን ተቋቋመኝ፤ ከዋነኞቹ አለቆች አንዱ የሆነው ሚካኤል ሊረዳኝ መጣ፤ እኔም በዚያ ከፋርስ ንጉሥ ጋር ተወሁት፡፡ ራስዬ ለፈጸም ገና ብዙ ዘመን ስለሚቀረው፤ ወደ ፊት በሕዝብህ ላይ የሚሆነውን ልገልጽለሁ አሁን ወደ አንተ መጥቻለሁ» (ዳን 10:12-14)፡፡

መላእክት በአንድ ጊዜ አንድ ቦታ የመገኘታቸው ሁኔታ በትዳሳት መጻሕፍት ሳይለወጥ በዘላቂነት በተከታታይ መቀረብ፤ መላእክት የተፈጠሩ ፍጥረታት የመሆናቸውን እውነታ የሚያጠናክር ሐሳብ ይሰጣል፡፡ በአንድ ጊዜ በሁሉ ስፍራ መገኘት እንደሚችሉ እንደ እግዚአብሔር አምላክ ሳይቈጠሩ፤ መላእክት በስፍራና በጊዜ የተወሰኑ ከመሆናቸውም በላይ፤ እግዚአብሔር እንደ ፈጠረው እንደ ማገኛቸውም ፍጡር በአንድ ጊዜ አንድ ቦታ ብቻ መገኘት የሚችሉ ፍጥረታት ናቸው፡፡

7. ምን ያህል መላእክት አሉ? እግዚአብሔር የፈጠራቸው መላእክት ቁጥር ምን ያህል እንደ ሆነ ትዳሳት መጻሕፍት ባያመለክቱንም፤ ቁጥራቸው እጅግ ብዙ እንደ ሆነ ግን መገመት እንችላለን፡፡ በዘጸ 33:2 ላይ እግዚአብሔር ከሲና ተራራ «ከአንዳንድ ትዳሳት ጋር» እንደ መጣ፤ «በስተቀኙም የሚነድ አሳት» እንደ ነበር አናንባለን፡፡ በመዝ 68:17 ላይ ደግሞ የእግዚአብሔር ሠረገላዎች «እልፍ አለላፍ» እና «ሺህ ጊዜ ሺህ» እንደ ሆኑ እንማራለን፡፡ በምናመልክበት

የወደቀውን መላእክት አንዳንድ ጊዜም በተለያዩ ስሞች የሚጠራውን ሰይጣንን በዚህ ስፍራ አልጠቀስንም (በምዕራፍ 20 ላይ ስለ ሰይጣንና ስለ አጋንንት የተጻፈውን ይመ)፡፡ ይሁን እንጂ፤ በአንድ ጊዜ አያሌ ቁጥር ያላቸው መላእክት በአንድ ቦታ ሊገኙ እንደሚችሉ ይገመታል፤ ለዚህ እንደ ምሳሌ አድርጎ መውሰድ ከተገባ፤ የክፉ መላእክት ወይም የአጋንንት ቁጥር መብዛት ጥሩ አመልካች ይሆናል፤ አያሌስ በፈርኤሉን አገር አጋንንት ባደሩበት ሰው ውስጥ ያለውን የክፉ ገደል ሲያዝ፤ «ከምህ ማን ነው?» ብሎ ጠየቀው፡፡ እርሱም ብዙ አጋንንት ገብተውበት ስለ ነበር «ሌጆቼ» አለው (ሉቃ 8:30)፡፡ ይህ ቃል ቢቃል ሲተረጎም አንድን የሮም ክፍለ ሰራዊት ቁጥር (3000-6000 ሰው) እንደሚያመለክት ልናረጋግጥ ባንችል፤ ወይም ሰይጣን የሐሰት አባት ከመሆኑ የተነሣ ቁጥሩን አንዳንድ ብንገምት፤ ሉቃስ ግን «ብዙ አጋንንት ገብተውበት ነበረ» በማለት ያረጋግጥልናል፡፡

ጊዜ ደግሞ «በደስታ ወደ ተሰባስቦት ወደ አላፋት መላእክት» ማግበር እንገባለን (ዕብ 12:22)፡፡ የእነዚህ መላእክት ቁጥር በሚያስደንቅ ሁኔታ ራሳይ 5:11 ላይ የሐንስ እንደሚከተለው በተናገረው ሐሳብ በአጽንዖት ቀርቦአል፤ «ከዚያም ተመልክትሁ፤ የብዙ መላእክትን ድምፅ ሰማሁ፤ ቁጥራቸውም ሺህ ጊዜ ሺህና አልፍ ጊዜ አልፍ ነበር፤ እነርሱም በዙፋኑና በሕያዋን ፍጡራት፤ በሽማግሌዎቹም ዙሪያ ከበው ነበር» ራሳ 5:11፡፡ ይህ አገላለጽ ከሰው አይታ አንጻር እጅግ አስደናቂ የሆነ ትልቅ ቁጥር ነው፤ ይህም ብዙታቸውን ለመቀጠር የሚያዳግቱ የመላእክት ፍጥረታት እግዚአብሔርን ያመሰግናሉ ማለት ነው፡፡

8. ሰዎች በማላቸው ጠባቂ መላእክት አሏቸውን? ትዳሳት መጻሕፍት በግልጽ እግዚአብሔር እኛን ይጠብቁ፤ ዘንድ መላእክትን እንደሚልክ ይነግሩናል፡፡ «በመንገድህ ሁሉ ይጠብቁህ ዘንድ፤ መላእክቱን ስለ አንተ ያዘዙባል»፡፡ እግርህ ከድንጋይ ጋር እንዳይጋፋ በእጃቸው ወደ ላይ ያነሡባል» (መዝ 91:11-12)፡፡ ነገር ግን አንዳንድ ሰዎች አጠቃላይ ጥበቃን ከሚገልጠው ከዚህ ሐሳብ ወጣ በማለት እግዚአብሔር በዓለም ውስጥ ላለ ለአያንዳንዱ ሰው ወይም ቢያንስ ቢያንስ ለአያንዳንዱ ክርስቲያን ልዩ የሆነ «ጠባቂ መላእክት» ይሰጣል፡፡ በማለት ይገምታል፡፡ ለዚህ ሐሳብ ድጋፍ ሆኖ የሚቀርበው አያሌስ ስለ ሕፃናት እንደሚከተለው የተናገረው ቃል ነው፤ «በሰማያት ያሉት መላእክታቸው በሰማይ ያለውን የአባቱን ፊት ሁልጊዜ ያያሉ» (ማቴ 18:10)፡፡ ይሁን እንጂ፤ ጌታ በዚህ ስፍራ የተናገረው፤ ሕፃናትን እንዲጠብቁ ግላራነት የተሰጣቸው መላእክት ወደ እግዚአብሔር ሀልዎት የመግባት መብት በቀላሉ አላቸው ለማለት ነው (እንደ ምሳሌ አድርጎን የአትሌቲክስ ጨዋታን ሁኔታ ብንመለከት፤ መላእክት በዚህ ስፍራ የሚያከናውኑት «የአካባቢ ጥበቃ» እንጂ፤ «አንድ ለአንድ» የመጠበቅ ተግባር አይደለም)፡፡ ደቀ መዛሙርት በሐሥ 12:15 ላይ

«ቃሉ በግሪክ ቋንቋ «ሚሪሳን»፤ በእንግሊዝኛ «ሚርያሪ» ይባላል፤ «ቃሉ የሚያመለክተው እጅግ ብዙ ቁጥርን ቢሆንም፤ ያህን ያህል ተብሎ በትክክል ሊጠራን አይችልም፤ ይሁን እንጂ፤ ሺህ ጊዜ ሺህና አልፍ ጊዜ አልፍ» እንደ ማለት ነው (ዘ.ኢ.ጂ.ዲ፤ ገጽ 529) (ኤር 33:22 ይመ)፡፡

ፊላው ግምት በማቴ 18:10 እና በሐሥ 12:15 (ደቀ መዛሙርት የኢጥሮስ መላእክት በሩን ያንኳኳል ያሉት) የተጠቀሰው መላእክት መላእክት ሳይሆን የሞተ ሰው «መንፈስ» ነው የሚል ነው፡፡ ይህንን ሐሳብ ለመከላከል የተረቡ ጽሑፎች የሚከተሉት ናቸው፤ B. Warfield, "The Angels of Christ's 'Little Ones,'" in Selected Shorter Writings, ed. John E. Meeter (Nutley, N.J.: Presbyterian and Reformed, 1970), 1:253-66, also D. A. Carson, "Matthew," EBC, 8:400-401.

የዚህ ትርጓሜ ችግር «መላእክት» (ግሪክ፡ «ላንጀሎስ») ለሚለው ቃል «የሞተ ሰው መንፈስ» መሆኑን የሚያመለክት አንድም ምሳሌ አለመገኘቱ ነው፡፡ ጥርፌልድ (ገጽ 265-66) ካርሰንን-ጥምስክሮል ሊሆኑ ይችላሉ ብሎ የሚገምታቸውን ሁለት ምሳሌዎችን ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጪ ከሆኑ የአይሁድ ሥነ ጽሑፍ (1ኛ ሄናክ 51:4 እና 1ኛ ባርክ 51:5-12) ጠቅሷል፡፡ ነገር ግን እነዚህ ጥቅሶች የሚሳመን ዐቅም የሌላቸው ናቸው፡፡ በቀላሉ 1ኛ ሄናክ 5:43 ብናይ፤ «በሰማያት ያሉት መላእክት ሁሉ ፊት በደስታ ያበራል» ይላል (R. H. Charles, *The Apocrypha and Pseudepigrapha of the Old Testament*, 2 vols. Oxford: Clarendon Press, 1913), 2:219፤ ነገር ግን ሰዎች መላእክት ይሆናሉ አይደሉም፡፡ 2ኛ ባርክ 51:5 ጻድቃን፤ «ወደ መላእክት ክብር ይለወጣል» ይላል (Charles 2: 508)፤ ይህም ቢሆን ጻድቃን እንደ መላእክት ያበራሉ ይላል እንጂ፤ መላእክት ይሆናሉ አለላም፡፡

2ኛ ባርክ 51:12 በሰውነት፤ «ከመላእክት በላይ ናቸው» በማለት ጻድቃን ከመላእክት የላቁ መሆናቸውን ሊያመለክት፤ በ2ኛ ባርክ 51:10 ላይ ደግሞ «እንደ መላእክት ይሆናሉ» ይላል (Charles, 2:509)፤ በእነዚህ በሁለት ተመሳሳይ ምንጮችም ቢሆን ሰዎች

የኢፕሮስ «መልእክት» በር እያንዳንዱ ነው ማለታቸው፤ የግል ጠባቂ መልእክት መኖሩን እንደናምን የሚያደርግ ሊሆን አይችልም። በዚህ ስፍራ የተጠቀሰው ለዚያ ወቅት አንድ መልእክት/ኢፕሮስን ይጠብቀው ወይም እንክብካቤ ያደርግለት እንደ ነበረ የሚያመለክት ነው። ስለዚህ፤ በትዳሳት መጻሕፍት ላይ የግል «ጠባቂ መልእክት» መኖራቸውን የሚያመለክት ድጋፍ ሰጪ ሐሳብ አናገኝም።

9. መልእክት አይጋቡም፤ አያገቡምም። በትንሣኤ ቀን፤ «ሰዎች እንደ ሰማይ መላእክት ይሆናሉ እንጂ አያገቡም፤ አይጋቡም» (ማቴ 22:30፤ ክሉታ 20:34-36 ጋር ያነጻጽሩ) በማለት እያሉ ስለተሞላለ። ይህ መላእክት በሰዎች ዘንድ ያለውን የቤተ ሰብ ግንኙነት የሚመስል እንደሌላቸው ያመለክታል። በሌላም በክሉታ፤ ትዳሳት መጻሕፍት ስለዚህ ጉዳይ የሚያነሱት ነጥብ የላቸውም፤ ስለዚህ በማናቸውም ዐይነት ግምት ውስጥ አለመግባት ትልቅ ማስተዋል ነው።

10. የመላእክት ገይል። መላእክት በርግጥ በጣም ታላቅ ገይል አላቸው። እነርሱም፤ «ሰቃሉ የምትታዘዙ...እናንት ኅያላን» (መዝ 103:20)፤ «ገይላት» (ኢራ 1:21 ያነጻጽሩ)፤ «ጥቦች» እና «ባለ ሥልጣናት» (ቂላ 1:16) ተብለው ይጠራሉ። እንደሚታየው መላእክት ከዐመፀኞች ሰዎችም ይልቅ «ብርቱና ኅያል» ናቸው (2ኛ ጥ 2:11፤ ከማቴ 28:2 ጋር ያነጻጽሩ)። በምድር ሲኖሩ ለጊዜውም ቢሆን ሰዎች ከመላእክት ያነሱ ናቸው (ዕብ 2:7)። የመላእክት ገይል ታላቅ ቢሆንም፤ በርግጥ ውስን ነው፤ ነገር ግን በሰይጣን ሥር ያሉትን የአጋንንት ገይላት ለመዋጋት አገልግለዋል (ዳን 10:13፤ ራእ 12:7-8፤ 20:1-3)። ይሁን እንጂ፤ ጌታ ጳጉም ሲመለስ ከመላእክት በላይ በሥልጣን ከፍ ከፍ እንላለን።

11. የእግዚአብሔር መልእክት የተባለው ማን ነው? ከትዳሳት መጻሕፍት አያሌ ምንዘቦች፤ በተለይም በብሉይ ኪዳን ያሉት፤ ስለ እግዚአብሔር መልእክት ይናገራሉ፤ የተናገሩበትም መንገድ እግዚአብሔር በሰው አምሳል በብሉይ ኪዳን ራሱን ለብዙ ሰዎች የገለጸበት ነው።

መላእክት መሆናቸውን እንመለከትም። ከዚህም በላይ፤ እነዚህን ሦስት ምንጦች የሚያመለክት አሁንም ያለና የተገኘ የግሪክ ጽሑፍ (1ኛ ሄናክ በግእዝ ያለ ሊሆን፤ እንደ አንድ የግሪክ ተጨማሪ ቃላትም አለብት፤ 2ኛ ዛርክ የአራማይክ ወይም የሲርያክ ጽሑፍ ነው) ባለመኖሩ፤ «አንድሉስ» የሚለውን የግሪክ ቃል ለመተርጎም በቂና ወሳኝ ሊሆን አይችልም።

የፕራጌድ በተጨማሪ *Acts of Paul and Thecla*, ed. Tischendorf, p. 42, para. 5, ad finem «እግዚአብሔርን የሚፈሩ የተባረኩ ናቸው፤ የእግዚአብሔር መልእክት ይሆናሉና» የሚል ጽሑፍ አቅርቦአል፤ ይህ ጽሑፍ ግን በሁለተኛው ምእት ሳምት መጨረሻ ላይ እንደ ተገኘ ይገመታል (JDDC, p. 1049)፤ ስለዚህም የጥንታ፤ ቤተ ክርስቲያን ለምታምንበት ወይም አዲስ ኪዳን ለሚያስተምረው ትምህርት ተጨማሪ ሊሆን አይችልም።

*በዚህ ስፍራ ልናስተውል የሚገባን ሰዓት ጊዜ ስላንባቸው ሴት ሰዳቃውያን ለጠየቁት ጥያቄ እያሉ ሰላም መልስ መሆኑን ነው፤ የእያሉም መልስ የሚያመለክተው ትዳሳት መጻሕፍትን፤ «የእግዚአብሔርን ገይል» (ማቴ 22:29) አለማወቃቸውን ነው። ስለዚህ፤ የእያሉ ሰላም መልስ እኛን የሚያጽናና እንጂ፤ የሚያውቁን አይደለም። የእርስ በርስ ግንኙነት ጨርሶ ይጠፋል ብለን በመጠቀሙ መንገጥ ሰማይን በግዘን እናስላስላለን፤ ነገር ግን የበለጠ ጥልቅ ግንኙነት ይኖራል በሚል ተስፋ በደስታ እንጠብቃለን (በዘፍ 6:24 ላይ ስላሉት «የሰው ልጆች» ለመወያየት ምዕ 20፤ ገጽ 465-466 ይመልከቱ)።

*ነጠላትን የሠሩ መላእክት በእግዚአብሔር ላይ ዐምፀው አጋንንት በሆኑ ጊዜ የነበራቸውን ገይል ማጣታቸው ወይም መላእክት በነበሩ ጊዜ የነበራቸው ገይል የተጠበቀላቸው መሆኑ አይታወቅም፤ ትዳሳት መጻሕፍትም ይህን አይነግሩንም።

በአንዳንድ ምንጦች «የእግዚአብሔር መልእክት» («የጌታ መልእክት» አይደለም) ጌታ ራሱ እንደ ሆነ ይነገራል። ስለዚህ «የእግዚአብሔር መልእክት» አጋርን በምድረ በዳ ባገኘት ጊዜ፤ «ዘርሽን እጅግ አበዛለሁ፤ ከብዛቴም የተነሣ ሊቂጠር አይችልም» (ዘፍ 16:10) በማለት ቃል ገባለት፤ «አጋርም ያናገራትን እግዚአብሔርን አልርእኩ ብላ ጠራቸው፤ ምክንያቱም «የሚያየኝ አሁን አየሁት» ብላ ነበርና» (ዘፍ 16:13)። በተመሳሳይ፤ አብርሃም ልጁን ይስሐቅን ሊሠዋ ሲል፤ «የእግዚአብሔር መልእክት» ከሰማይ ጠራውና፤ «እነሆ እግዚአብሔርን እንደምትፈራ ተረድቻለሁ፤ ልጄህን ያውም እንዲን ልጄህን ለእኔ ለመስጠት አልላሳህምና» አለው (ዘፍ 22:12)። «የእግዚአብሔር መልእክት» ለያዕቆብ በሕልም በተገለጠለት ጊዜ፤ «የድንጋይ ሐውልት በማቆም ዘይት ቀብተህ የተሳልህበት የቤቴል አምላክ እኔ ነኝ» አለው (ዘፍ 31:11-13)። እንደ ገናም የእግዚአብሔር መልእክት ለመሉ በተጥጥረው ውስጥ በሚንቀሳቀል የእሳት ነበልባል መካከል በተገለጠለት ጊዜ፤ «እኔ የአባቶቼን የአብርሃም፤ የይሱሐቅ፤ የያዕቆብ አምላክ ነኝ» አለው (ዘፍ 2:6)። እነዚህ የጌታ መልእክት ወይም የእግዚአብሔር መልእክት ግልጽ ከሥተቶች እግዚአብሔርን ራሱን በመሆን የተገለጡት፤ ምናልባትም በተለይ በሰው አካል በመሆን እግዚአብሔር ወልድን የገለጡት ለዐጭር ጊዜ ለሰዎች ለመታየት ነው።

በሌላ ጊዜ የጌታ መልእክት ከእግዚአብሔር የተለየ በመሆን ቀርቦአል (2ሳሙ 24:16፤ መዝ 34:7፤ ዘክ 1:11-13)፤ የጌታን መልእክት የሚገልጽ ምንጦችም (ለምሳሌ፤ ሉቃ 1:11) ብዙውን ጊዜ የሚያመለክቱት በእግዚአብሔር የተላኩ መልእክት ነው።

ለ መላእክት የተፈጠሩት መቼ ነው?

በዘፍ 2:1 «የሰማያትና የምድር፤ በውስጣቸውም ያሉት ሁሉ አፈጣጠር በዚህ ሁኔታ ተከናወነ» የሚል ጥቅስ ስለምናገኝ፤ መላእክት በመሉ ከሰባተኛው የፍጥረት ቀን በፊት ተፈጥረዋል ማለት ነው። (በዘፍ 2:1 ላይ «በውስጣቸውም ያሉት ሁሉ» የሚለው ሐረግ በእግዚአብሔር አጽናፈ ዓለም ውስጥ የሚኖሩትን ሰማያትና ፍጡራን በመሉ የሚያካትት ነው)። ከዚህም ይልቅ ግልጽ ሆኖ የተረበወ ዐረፍተ ነገር የሚገነባው ነው፤ «እግዚአብሔር ሰማያትንና ምድርን፤ ባሕርንና በውስጡም ያሉትን ሁሉ በስድስት ቀን ፈጥሮ በሰባተኛው ቀን በርፎአልና» (ዘፍ 20:11)። ስለዚህ መላእክት በመሉ በስድስተኛው የፍጥረት ቀን ተፈጥረዋል ማለት ነው።

ነገር ግን ይበልጥ በግልጽ ልንረዳ እንችል ይሆን? በመጀመሪያው የፍጥረት ቀን የመላእክት ፍጥረታት እንደ ተፈጠሩ የሚያመለክት ፍንጭ የምናገኘው፤ «በመጀመሪያ እግዚአብሔር ሰማያትንና ምድርን ፈጠረ» (ዘፍ 1:1) የሚለውንና ከዚያም ወዲያውኑ «ምድርም ቅርጽ የለሽና ባዶ ነበረች» (ዘፍ 1:2) የሚለውን ስናነብ ነው፤ ነገር ግን በዚህ በሁለተኛው ሰማያት ተጠቅሰው አናይም። ይህ ሊያመለክት ይችላል፤ መኖሪያ ያልሆነው የምድር ክፍል ከሰማያት ጋር የተነጻጸረው ምናልባት እግዚአብሔር አስቀድሞ መላእክትን መኖጠሩንና እንደዚሁም የተለያዩ ሥራዎችን ትእዛዞችን ሰጥቶላቸው የነበረ መሆኑን ነው። ይህ ሐሳብ ይበልጥ አሳማኝ ሊሆን የሚችለው እንደሚከተለው በኢዮን 38:6-7 ያለውን ስናነብ ነው፤ «መሠረቶቹ ምን ላይ ተተክሉ? የማለዝን ድንጋይዋንስ ማን አቆመ? ይህም የሆነው የንጋት ከዋክብት በዘመሩበት ጊዜ፤ መላእክትም አልል ባለበት ጊዜ ነበር።» እግዚአብሔር ምድርን መኖሪያ ባደረገበት ጊዜ «መላእክት አልል» ካሉ፤ መላእክት በመጀመሪያው ቀን ቀደም ብሎ በእግዚአብሔር ተፈጥረዋል ማለት ነው።

ይሁን እንጂ፤ ይህ በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ያገኘነው ፍንጭ ብቻ ከሆነ፤ እግዚአብሔር መላእክትን ስለ ፈጠረበት ቀን ብዙ መረጃ እንዳልሰጠን በመገመት ባገኘነው ሐሳብ እንጸናለን። ቅዱሳት መጻሕፍት ከሚሰጡት መረጃ ያለፈ ግምታዊ ትንታኔ ውስጥ መግባት ጥቅም የለውምና። «ምስጢር የሆነው ለአምላካችን ለእግዚአብሔር ነው፤ የተገለጠው ግን የዚህን ሕግ ቃል ሁሉ እንከተል ዘንድ ለዘላለም የኖሩ የልጆቻችን ነው» (ዘፍ 29:29)።

ሰይጣን ሐዋንን በኤድን ገነት ከመፈተነ በፊት (ዘፍ 3:1)፤ አያሌ መላእክት ገጢአት ሠርተው፤ በእግዚአብሔርም ላይ ዐምፀው ነበር (2ጴጥ 2:4፤ ይሁ 6)። ይህ ሁኔታ የተፈጸመው፤ «እግዚአብሔርም ያደረገውን ሁሉ እየ፤ እነሆም፤ እኛም መልካም ነበር» (ዘፍ 1:31) ብሎ ከተናገረበት ከስድስተኛው የፍጥረት ቀን በኋላ ነው፤ ነገር ግን ከዚህ በላይ ቅዱሳት መጻሕፍት ሌላ መረጃ አይሰጡም።

ሐ. በእግዚአብሔር ዐላማ ውስጥ የመላእክት ስፍራ

1. መላእክት የእግዚአብሔርን ፍትር ታላቅነትና እርሱ ለእኛ ያለውን ዐላማ ያሳያሉ። ታላቅ በሰፊው ከተመለከትነው፤ ሰዎችና መላእክት እግዚአብሔር ከፈጠራቸው ፍጥረታት ሁሉ ብቸኛ ግብረግዛዊና ክፍ ያለ የማሰብ ችሎታ ያላቸው ናቸው። ስለዚህ እግዚአብሔር ለእኛ ያለውን ፍትርና ዐላማ በይበልጥ ለንግድ የምንችለው ራሳችንን ከመላእክት ጋር ስናወዳድር ነው።

ሊጠቀስ የሚገባው የመጀመሪያው ልዩነት መላእክት ሲፈጠሩ፤ «እግዚአብሔር መልክ» ተፈጠሩ አልመጣሉ ነው፤ ነገር ግን ሰዎች፤ «እግዚአብሔር መልክ» እንደ ተፈጠሩ የሚያመለክት ጥቅስ ብዙ ጊዜ ተጠቅሶአል (ዘፍ 1:26-27፤ 9:6)። በእግዚአብሔር መልክ መሆን ማለት እግዚአብሔርን መምሰል ማለት ከሆነ፤ ከመላእክት ይልቅ እኛ ሰዎች የበልጥ እግዚአብሔርን እንመስላለን ማለት ነው።

ይህ ሐሳብ እግዚአብሔር አንድ ቀን በመላእክት ላይ እንድንፈርድ የሚያደርገንን ሥልጣን እንደሚሰጠን በሚናገረው ጥቅስ ይደገፋል። «... በመላእክት ላይ እንኳ እንደምንፈርድ አታውቁም?» (1ቀሮ 6:3)። አሁን፤ «ከመላእክት ጥቂት» ያነሰን ብንሆንም (ዕብ 2:7)፤ ድኑታችን ፍጹም ሲሆን ከመላእክት በላይ ክፍ ክፍ በማለት እንገዛቸዋለን። አሁንም ቢሆን መላእክት ያገለግላል፤ «መላእክት ሁሉ መዳንን የሚወርሱትን ለማገልገል የሚላኩ አገልጋይ መናፍስት አይደሉም?» (ዕብ 1:14)።

ሰዎች ራሳቸውን የመሰሉ ልጆች የመውለድ ችሎታቸው («አዳም... እርሱን ራሱን የሚመስል ወንድ ልጅ ወለደ» ዘፍ 5:3) ከመላእክት በላይ መሆናቸውን የሚያመለክት ሌላ ልዩነት ነው፤ መላእክት ልጆችን አይወልዱምና (ከማቴ 22:30፤ ከሉቃ 20:34-36 ጋር ያነጻጽሩ)።

በሌላ በኩል መላእክት እግዚአብሔር ለእኛ ያለውን ታላቅ ፍትር ያሳያሉ፤ ብዙዎቹ መላእክት ገጢአትን በሠሩ ጊዜ አንዳቸውም አልዳኑምና። ሐዋርያው ጴጥሮስ እንደሚከተለው ይነግረናል፤ «እግዚአብሔር ገጢአት የሠሩትን መላእክት ሳይራራላቸው ወደ ገዛም ከጣላቸውና በጨለማ ጉድጓድ ውስጥ ለፍርድ ካስቀመጣቸው» (2ጴጥ 2:4)። ይሁዳም እንደሚከተለው ተናግሮአል፤ «የሥልጣን ስፍራቸውን ያልጠበቁትን ነገር ግን መናራያቸውን የተዉትን መላእክት በዘላለም እስራት እስከ ታላቁ ቀን ፍርድ ድረስ በጨለማ ጠብቆአቸዋል» (ይሁ 6)። በዕብራውያን መልእክትም እንደሚከተለው እናነሳለን፤

¹ምዕራፍ 21፤ ገጽ 498-500 ይመልከቱ።

«እርሱ የመጣው መላእክትን ለመርዳት ሳይሆን፤ የእብርሃምን ዘር ለመርዳት እንደ ሆነ ግልጽ ነው» (ዕብ 2:16)።

ስለዚህ፤ እግዚአብሔር ግብረግዛዊና ክፍ ያለ የማሰብ ችሎታ ያላቸውን ሁለት የፍጥረት ወገኖች እንደ ፈጠረ እንመለከታለን። ከመላእክት መካከል ብዙዎቹ ገጢአትን ሠርተዋል፤ ነገር ግን እግዚአብሔር አንዳቸውንም ሊቤዣቸው አላሰበም። ይህ በእግዚአብሔር ዘንድ ፍጹም ሲሆን፤ ማናቸውም መልአክ ደግሞ እግዚአብሔር አቃልዎ እንዳደረገበት በመቀጠር ሊያጉረመርም አልቻለም፤ አይችሉምም።

ግብረግዛዊ ከሆኑ ፍጡራን መካከል ሌላውን ቡድን ማለትም ሰዎችን ስንመለከት፤ ብዙዎቹ (በርግጥ፤ ሁሉም) ገጢአትን ሠርተዋል፤ በእግዚአብሔርም ላይ ዐምፀዋል። ገጢአት በሠሩት መላእክት ላይ እንደ ሆነው፤ እግዚአብሔር ራሳችን በመረገነው ወደ ዘላለም ፍርድ በሚወስደው መንገድ ላይ ሁላችንም እንድንፈርድ ማድረግ በቻለ ነበር። ገጢአቶች ከሆነው ከመላው የሰው ዘር መካከል አንድንም ሰው አላድንም ብሎ እግዚአብሔር ቢወስን ኖሮ፤ ይህን በማድረግ ፍጹም ትክክል ነበር፤ ማንም አድልዎ እንደ ተደረገበት በመቀጠር ሊያጉረመርም ባልቻለም ነበር።

ነገር ግን እግዚአብሔር ፍትሕ ከሚጠይቀው በላይ ለማድረግ ወሰነ፤ እርሱ አንዳንድ ገጢአቶችን ለማዳን ፈቀደ። ከመላው የሰው ዘር መካከል ዐምስት ሰው ብቻ ለማዳን ቢወስን ኖሮ፤ ይህም ከፍትሕ በላይ በሆነ ነበር፤ የምሕረቱና የኢጋውም ታላቅ መገለጫ በሆነ ነበር። ከመላው የሰው ዘር መካከል አንድ መቶ ሰው ለማዳን እግዚአብሔር ቢወስን ኖሮ፤ የምሕረቱና የፍትሕ አስደናቂ መገለጫ በሆነ ነበር፤ ነገር ግን እግዚአብሔር ከዚህ በላይ ለማድረግ መረጠ። ሰው ሊቁጥረው ከማይችለው የሰው ልጅ መካከል ብዙ ሰዎችን ማለትም «ከነገድ ሁሉ ከደንቄ ሁሉ ከወገን ሁሉ ከሕዝብ ሁሉ» (ራእ 5:9) ለመዋጀት ወሰነ። ይህ ከአእምሮችን በላይ የሆነ፤ ሊገመት የማይቻል ምሕረትና ፍትር ነው። ይህ ሁሉ ሊሰጥ የማይገባ ስጦታ ሲሆን፤ ሁሉም እንዲሁ በእጋ የሆነ ነው። ከመላእክት ዕጣ ፈንታ ጋር የተደረገው አስደናቂ ንጽጽር፤ ይህ እውነት ለእኛ የቱን ያህል ርግጠኛ እንደ ሆነ ያሳያል።

በእግዚአብሔር ላይ ካመሰገንንት ሕይወት አንጻር ድኑት የማግኘታችንን እውነት ስንገነዘብ፤ መላእክት ለዘላለም ሊዘምሩ የማይችሉትን መዘመር መዘመር እንደምንችል እንረዳለን።

- ተዋጅቻለሁ - ለዘምረው እንዴት እወዳለሁ?
- ተዋጅቻለሁ - በቤጉ ደም፤
- ተዋጅቻለሁ - በማይወሰነው ጸጋው፤
- ለዘላለም - የእርሱ ልጅ ሆኛለሁ።

ይህ መዘመር፤ እንዲሁም ሌሎች በክርስቶስ መዋጀታችንን የሚያዘነሩ ታላላቅ መዘመሮች የእኛውና እኛው ብቻ የምንዘምራቸው ናቸው። ያልወደቁት መላእክት እነዚህን መዘመሮች ስንዘምር በመመልከት ሐሜት ያደርጋሉ (ሉቃ 15:10)። ይሁን እንጂ፤ እነዚህን መዘመሮች ፈጽሞ የራሳቸው ሊያደርጋቸው አይችሉም።

2. መላእክት የማይታየው ዓለም እውን መሆኑን ያሳስብናል። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ባስተማረበት ዘመን ሰዱቃውያን፤ «የሙታን ትንሣኤ የለም፤ መላእክትም መናፍስትም የለም» (ሐሥ 23:8) እንዳሉት ሁሉ፤ ዛሬም በዘመናችን ያሉ ሰዎች በዐይን የማይታይን ነገር እውንነት ለማመን ይቸገራሉ። ነገር ግን የመላእክትን መናፍር የሚያስተምረው መጽሐፍ ቅዱሳዊው ትምህርት፤ የማይታየውን ዓለም እውንነት የሚያስረዳ ባለማድረግ የቀረበ ማሳሰቢያ ነው። የኤልሳዕ አገልጋይ የነበረው ሰው እግዚአብሔር ዐይኑን በከፊተለት ጊዜ

የማይታየውን ዓለም እውንነት አረጋግጦ፤ «የእሳት ፈረሶችና ሀረገሎች በኤልሳዕ ዙሪያ ተራራውን ሞልተውት አዩ» (2ነገ 6:17)፤ ይህ ታላቅ የመላእክት ሰራዊት ኤልሳዕን ከሰርዖውያን ለመጠበቅ ወደ ዶታይን የተላከ ጎይል ነው። መዝሙረኛውም እንዲሁ፤ «መላእክቱ ሁሉ አመስግኑት፤ ሰራዊቱ ሁሉ አመስግኑት» (መዝ 148:2) እያለ መላእክትን ሲያበረታታ፤ የማይታየው ዓለም እውን መሆኑን ያሳየናል። የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ በምናመልክበት ጊዜ «በደስታ ወደ ተሰበስቡት ወደ አካላት መላእክት» (ዕብ 12:22) ወደ ሰማያዊቷ አያሩሳሌም እንደምንመጣ፤ እነዚህን መላእክት በዐይናችን ባናቸውም፤ ህልውናቸው ግን በፍርሀትና በደስታ ውስጣችንን እንደሚሞላ ያሳስበናል። የማይምነው ዓለም የመላእክት ነገር ልማዳዊ እምነት ነው በሚል መነጋገር እንደሚያስፈልግ ይገምት ይሆናል፤ ይሁን እንጂ፤ ቅዱሳት መጻሕፍት መላእክት እውን የመሆናቸውን ጉዳይ በተከታታይ ያቀርቡልናል።

3. መላእክት ለእኛ ምሳሌዎች ናቸው። መላእክት በታዛዥነታቸውም፤ በእምልክነታቸውም ልዝነታቸው የሚገቡንን ጠቃሚ ምሳሌዎች ይሰጡናል። አያሱስ፤ «ፈቃድህ በሰማይ እንደ ሆነች፤ እንዲሁ በምድር ትሁን» (ማቴ 6:10) ብለን እንድንጸልይ አስተምረናል። በሰማይ የእግዚአብሔር ፈቃድ በመላእክት በፍጥነት፤ በደስታና ያለምንም ጥያቄ ተፈጽሞአል። በየዕለቱ መጸልይ ያለብን የእኛም ሆነ የሌሎች መታዘዝ በሰማይ እንዳለብን መላእክት መታዘዝ እንዲሆን ነው። የእግዚአብሔር ትሔት አገልጋዮች በመሆናቸው፤ ትልቅም ሆነ ትንሽ የተሰጣቸውን ሥራ በታማኝነትና በደስታ እያንዳንዳቸው በመሥራታቸው እጅግ ደስተኞች ናቸው። ምኞታችንና ጸሎታችን እኛ ራሳችንም ሆንን ሌሎች በምድር ላይ ያሉት ሁሉ እንደ መላእክት እንድናደርግ መሆን አለበት።

ደግሞም መላእክት ለእግዚአብሔር በሚያቀርቡት እምልክ ምሳሌ በመሆን ያገለግላሉ። ሱራፌል በእግዚአብሔር ዙፋን ፊት ቆመው እግዚአብሔርን በቅድስናው ሲመለከቱ፤ «ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ ቅዱስ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር፤ ምድር ሁሉ በክብር ተሞልታለች» (ኢሳ 6:3) እያሉ ይጮኻሉ። ሐዋርያው ዮሐንስም በእግዚአብሔር ዙፋን ዙሪያ ታላቅ የመላእክት ሰራዊትን በመመልከት የሚከተለውን ተናግረዋል፤ «...የብዙ መላእክትን ድምፅ ሰማሁ፤ ቊጥራቸውም ሺህ ጊዜ ሺህና አልፍ ጊዜ አልፍ ነበረ፤ እነርሱም በዙፋኑና በሕያዋን ፍጡራን፤ በሽማግሌዎቹም ዙሪያ ከዘው ነበር፤ በታላቅ ድምፅም እንዲህ ብለው ዘመሩ 'የታረደው በግ ጎይልና ባለጠግነት፤ ጥበብና ብርታት፤ ክብርና ሞገስ ምስጋናም ሊቀበል ይገባዋል'» (ራእ 5:11-12)። መላእክት ሳያቋርጡ እግዚአብሔርን ማመስገናቸውን እንደ ከፍተኛ ደስታቸው የሚቁጥሩት ከሆነ፤ እኛስ በየዕለቱ የእግዚአብሔርን ምስጋና በመዘመር ደስ ልንሰኝ፤ ይህንንም በማድረግ ጊዜአችንን በታላቅ ደስታ፤ በከፍተኛ ደረጃና በሚገባ ልንጠቀምበት እይገባን ይሆንን?

4. መላእክት አንዳንዱን የእግዚአብሔር ዕቅድ ይፈጽማሉ። መላእክት የእግዚአብሔር አገልጋዮች እንደ መሆናቸው መጠን፤ በምድር ላይ ያለውን አንዳንዱን የእርሱን ዕቅድ እንደሚፈጽሙ ቅዱሳት መጻሕፍት ያሳዩናል። የእግዚአብሔርን መልእክት ወደ ሰዎች ያደርሳሉ (ሉቃ 1:11-19፤ ሐሥ 8:26፤ 10:3-8; 22:23-24)። በአስራኤል ላይ መቅሠፍትን በማምጣት (2ሳሙ 24:16-17)፤ የአሰርን ሰራዊት መሪዎች በመግደል (2ዜና 32:21)፤ ለእግዚአብሔር ክብርን ስላልሰጠ ንጉሥ ሄሮድስን መትቶ እንዲሞት በማድረግ (ሐሥ 12:23)፤ ወይም በምድር ላይ የሞላውን የእግዚአብሔርን የቊጥ ጽዋ በማፍሰስ (ራእ 16:1) እንዳንዶቹን የእግዚአብሔርን ፍርዶች ይፈጽማሉ። ክርስቶስ ዳግም በሚመለስበት ጊዜ መላእክት ንጉሣቸውንና ጌታቸውን እንደ

ታላቅ ሰራዊት በማደብ ከእርሱ ጋር ይመጣሉ (ማቴ 16:27፤ ሉቃ 9:26፤ 2ተሰ 1:7)።

ደግሞም መላእክት የእግዚአብሔር ወኪል በመሆን ምድርን በመዘዋወር ይጠብቃሉ (በዘ 1:10-11)፤ በኢጋንንት ጎይላትም ላይ ጦርነትን ያውጃሉ (ዳን 10:13፤ ራእ 12:7-8)። ሐዋርያው ዮሐንስ በራእዩ አንድ መልአክ ከሰማይ ሲወርድ እንዳየና የሚከተለውንም እንደ ጻፈ እናነባለን፤ «የጥልቁን መክፈቻና ትልቅ ሰንሰለት በእጁ የያዘ መልአክ ከሰማይ ሲወርድ አየሁ። እርሱም የጥንቱን አባብ፤ ዘንዶውን ማለትም ዲያብሎስን ወይም ሰይጣንን ይዞ ሺህ ዓመት አሰረው። ሺሁ ዓመትም እስኪፈጸምም ድረስ ከእንግዲህ ወዲያ ሕዝቦችን እንዳያስት ወደ ጥልቁ ጣለው፤ ዘጋውም፤ በእርሱም ላይ ማጎተም አደረገበት ...» (ራእ 20:1-3)። ክርስቶስ ዳግም ሲመጣ የመላእክቱ አለቃ ምጽአቱን ያውጃል (1ተሰ 4:16፤ ከራእ 18:1-2; 19:17-18 ወዘተ ጋር ያነጻጽሩ)።

5. መላእክት በቀጥታ እግዚአብሔርን ያከብራሉ። ደግሞም መላእክት ሌላ ሥራ ይሠራሉ፤ ይኸውም እርሱን በማክበር በቀጥታ እግዚአብሔርን ማገልገል ነው። ስለዚህ፤ ከሰዎች በተጨማሪ እግዚአብሔርን በፍጥረት ዓለም ውስጥ የሚያከብሩ ሌሎች በዕውቀት የሚልቁ፤ ግብረገባውያን ፍጡራን አሉ ማለት ነው።

መላእክት እግዚአብሔርን የሚያከብሩት ስለ ማንነቱ፤ ስለ ልቀቱ ነው። እናንተ ለቃሉ የምትታዘዙ መላእክቱ፤ ትእዛዙንም የምትፈጽሙ እናንተ ገዳላን፤ እግዚአብሔርን ባርክ፤ (መዝ 103:20፤ ከመዝ 148:2 ጋር ያነጻጽሩ)።

ሱራፌል ባለማድረግ እግዚአብሔርን ስለ ቅድስናው ሲያመስግኑት (ኢሳ 6:2-3)፤ አራቱ ሐያዎን ፍጡራንም እንደዚሁ ስለ ቅድስናው ያመለከቱታል (ራእ 4:8)።

ደግሞም መላእክት የእግዚአብሔር ታላቅ የድነት ዕቅድ መፈጸሙን ሲያዩ እርሱን ያከብሩታል። ክርስቶስ በቤተ ልሔም በተወለደ ጊዜ የመላእክት ሰራዊት እግዚአብሔርን በማመስገን እንዲህ አለ፤ «ክብር ለእግዚአብሔር በእርም፤ ሰላምም እርሱ ለሚወዳቸው ሰዎች በምድር ይሁን» (ሉቃ 2:14፤ ከዕብ 1:6 ጋር ያነጻጽሩ)። አያሱስም አንድ ሰው ከገጢአቱ ተመልሶ ክርስቶስን አጃች በማድረግ በሚከተለበት ጊዜ መላእክት ሁልጊዜ እጅግ ደስ እንደሚሰኙ ለማመልከት የሚከተለውን ብሎአል፤ «እሳችኋለሁ፤ እንደዚሁም ንስሐ በሚገባ በአንድ ንጢአተኛ - በእግዚአብሔር መላእክት ፊት ግስታ ይሆናል» (ሉቃ 15:10)።

ሐዋርያው ጳውሎስ ወንጌልን በሚያውቅበት ጊዜ ሰዎች ከተለያዩ ዘር ማለትም ከአይሁድም፤ ከግሪክም ወገን የሆኑ ሰዎች ወደ ቤተ ክርስቲያን ይመጣሉ፤ እግዚአብሔር ለቤተ ክርስቲያን ያዘጋጀው ይህ አስደናቂ ዕቅድ በመላእክትና (በኢጋንንት) ፊት እንደሚገለጥም ተናግሮአል፤ ለአሕዛብም ወንጌልን ሊሰብክ እንጂ ተጠራ ለማስገንዘብ እንዲህ ብሎአል፤ «አሳብም በአሁኑ ዘመን በቤተ ክርስቲያን አማካይነት ብዙ ገጽታ ያለው የእግዚአብሔር ጥበብ በሰማያዊ ስፍራ ላሉት አለቆችና ባለ ሥልጣናት ይታወቅ ዘንድ ነው» (ኤፌ 3:10)። የእግዚአብሔር የድነት ዕቅድ ከብር በእያንዳንዱ አማኝ ሕይወት ውስጥ በየዕለቱ ሲሠራ በመመልከት፤ «መላእክትም እንኳ ሳይቀሩ እነዚህን ነገሮች ይመኛሉ» በማለት ሐዋርያው ጳውሎስም ይነግረናል (1ኢጥ 1:12)።

«ሌፒቲምውዚን» የሚለው የግሪክ የአሁን ጊዜ ግስ «ይመኛሉ» የሚለውን ትርጉም ያመለክታል፤ «በአሁን ጊዜ እንኳ ሳያቋርጡ ይመኛሉ» የሚለውንም ሰማት ይሰጠናል።

ቃል፤ እንደራ እንዲሰላና ውሃ እንዲጠጣ መልሰህ ወደ ቤትህ አምጣው፤ ብሉኝ ነው» (ነገ 13:18) ብሉ ተናግሮአል። ይሁን እንጂ፤ በዚያ ክፍል ያለው ጥቅስ ሳገር ግን ውሸቱን ነበር። የሚል ሐረግ በመቀጠል ጨምሮአል።

እነዚህ ሁሉ የሐሰተኛ አስተምህሮ ወይም የመላእክት ምረት ምሳሌዎች ናቸው። ይህ የሚገርም ከመሆኑም በላይ፤ እነዚህ ምሳሌዎች በግልጽ የሚያሳዩን፤ የቅዱሳን መጻሕፍትን ግልጽ ትምህርቶች ወይም የእግዚአብሔርን ግልጽ ትእዛዞች ሰይጣን በግልጽ እንድንስት የሚያደርግበት አጋጣሚ መኖሩን ነው። እነዚህ ማስጠንቀቂያዎች ማንኛውም ክርስቲያን በተለይም በሞርሞኖች ትምህርት እንዳይታለል ያሳስባሉ፤ ለምሳሌ አንድ መላእክ (ሞሮኒ) ለጆሴፍ ስሚዝ ተናገረው፤ የሞርሞንን ሃይማኖትን መሠረታዊ ትምህርትም ገለጸለት በሚለው። እንደዚህ ዐይነቱ «መገለጥ» በተለያዩ አቅጣጫ የቅዱሳን መጻሕፍትን ትምህርት (ለምሳሌ፤ የሥላሴን አስተምህሮ፤ የክርስቶስን ፍጹም ሰውነት፤ በእምነት ብቻ የመጽደቅን ትምህርትና ሌሎችንም በተመለከተ) የሚባረር ይሰራል። ክርስቲያኖችም በእነዚህ ትምህርቶች ላይ ያለውን የተሳሳተ አመለካከት መቀጠል እንደሌለባቸው ማስጠንቀቂያ ሊሰጣቸው ይገባል።¹⁴ የቅዱሳን መጻሕፍት ተናግሮ መዘጋጀቱ (ምዕራፍ 3 ይመልከቱ) በእግዚአብሔር ከተገለጠው ውጭ ዛሬ ሌላ አስተምህሮ ሊሰጥ እንደማይችል ማስጠንቀቂያ ይሰጠናል፤ ስለዚህ፤ ዛሬ ከመላእክት የተሰጠ ተጨማሪ የአስተምህሮ መገለጥ ነው የሚባል ነገር ሁሉ በፍጥነት ሐሰት መሆኑ ተረጋግጦ ሊወገዝ ይገባል።

ለ መላእክትን አታምልኩለቸው፤ ወደ እነርሱም አትጸልዩ ወይም አትፈልጋቸው፤ «የመላእክት አምልኮ» በቂላስይስ ይሰጠው ከነበረ ሐሰተኛ አስተምህሮዎች አንዱ ነው (ቄላ 2:18)። ከዚህም በላይ፤ በዮሐንስ ራእይ ለሐዋርያው ይናገር የነበረው መላእክ እንዳይሰግድለት እንዲህ በማለት አስጠንቅቆት ነበር፤ «የተው፤ ይህን አታድርግ፤ እኔም ከአንተና የኢየሱስን ምስክር ከያዙት ወንድሞቼ ጋር አገልጋይ ነኝ፤ ለእግዚአብሔር ስገድ» (ራእ 19:10)።

ነው። መላእክት መጸለይም የለብንም። መጸለይ ያለብን ወደ እግዚአብሔር ብቻ ነው። እርሱ ብቻ ሁሉን ቻይ ስለ ሆነ፤ ጸሎትን መመለስ ይችላል፤ እርሱ ብቻ ሁሉን ዐዋቂ ስለ ሆነ፤ በአንድ ጊዜ የሰዎችን ሁሉ ጸሎት መስማት ይችላል። ሁሉን ቻይና ሁሉን ዐዋቂ በመሆናቸው ብቻ ለእግዚአብሔር ወልድና ለእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ብቻ ጸሎት ለደረግ ይገባል፤ ይህ ማናቸውንም ፍጡር የሚመለከት አይደለም። በእኛና በእግዚአብሔር መካከል ምንም ዐይነት «አማላጅ» ሊኖር እንደማይገባ ሐዋርያው ጳውሎስ እንደሚከተለው ያስጠንቀቅናል፤ «አንድ እግዚአብሔር አለና ደግሞም በእግዚአብሔርና በሰዎች መካከል አንድ አስታራቂ አለ፤ እርሱም ሰው የሆነው ክርስቶስ ኢየሱስ ነው» (1ጢጥ 2:5)። ወደ መላእክት የምንጸልይ ከሆነ፤ በማዕረግ ከእግዚአብሔር አኩል አድርገን ልንሰግድላቸው ነው፤ ይህን ግን ማድረግ የለብንም። ወደ አንድ ልዩ መላእክ ስለ ጸለየ ሰው ወይም መላእክትን ርዳታ ስለ ጠየቀ ሰው አንዲት ምሳሌ እንጂ በቅዱሳን መጻሕፍት ውስጥ ተገልጿ አናገኝም።

ከዚህም በላይ፤ መላእክት ለእኛ እንዲገለጡልን እንድንሻ ዋስትና የሚሰጠንን ክፍል ከቅዱሳን መጻሕፍት አናገኝም። ሳይፈለጉ ራሳቸውን የሚገልጡ ናቸው። እንዲህ ዐይነቱን መገለጥ መሸት ጤናማ ያልሆነ ፍላጎትን ወይም እግዚአብሔርን ከመውደድ፤ ለእርሱና ለሥራው ራስን ከመስጠት

ይልቅ፤ ትርጉሙ ከሥተት መሸትን ያመለክታል። መላእክት በተለያዩ ጊዜ ለተለያዩ ሰዎች በቅዱሳን መጻሕፍት ውስጥ እንደ ተገለጡ ብናይም፤ ለዎቹ ይህን መገለጥ ፈጽሞ ይሸት እንዳልነበረ ይታወቃል። ከዚህ ይልቅ የእኛ ዋና ተግባር የመላእክት ሰራዊት አዛዥ የሆነውን ጌታን ራሱን ማነጋገር ነው። ይሁን እንጂ፤ በመዝሙር 91:11 ላይ የተጠቀሰው የተስፋ ቃል ይፈጸም ዘንድ እግዚአብሔር መላእክቱን ልኮ በሚያስፈልገን ጊዜ እንዲጠብቁን ብንለምንው ስለተተት አይሆንም።

ሐ. መላእክት ዛሬ ለሰዎች ይገለጣሉን? በቤተ ክርስቲያን ታሪክ በመጀመሪያ ዘመን መላእክት በንቃት ይንተሳቀሱ ነበር። የጌታ መላእክ ራዕደስን በደቡብ በኩል ከኢየሩሳሌም ወደ ጋዛ በሚያወርደው መንገድ እንዲሄድ ነገረው (ሐሥ 8:26)፤ መላእክተኞችን ልኮ ጴጥሮስን ከኢየሱስ እንዲያስመጣው ቆርኔሊዎስን አዘዘው (ሐሥ 10:3-6)፤ ጴጥሮስን በድንገት ከተኛበት አስነሥቶ ከወህኔ እንዲወጣ አደረገው (ሐሥ 12:6-11)፤ በመርከቡ ውስጥ ካሉት ሰዎች አንድም ሰው እንደማይጠፋ፤ እርሱም ራሱ በቂግር ፊት እንደሚቆም ለጳውሎስ የተስፋ ቃል ሰጠው (ሐሥ 27:23-24)። ከዚህም በላይ፤ የዕብራውያን መላእክት ጸሐፊ ሐዋርያት ያልነበሩትን ወይም ከሐዋርያቱ ጋር ግንኙነት የነበራቸው የመጀመሪያው ትውልድ ምእመናን ያልሆኑትን እንግዲሁ ያደገውን (ዕብ 2:3) በእንግዳ ተቀባይነታቸው መቀጠል እንዳለባቸው፤ ሳያውቁትም ድንገት መላእክትን ሊያስተናግዱ እንደሚችሉ መገመት እንደሚኖርባቸው በማበረታታት ነግረዋል (ዕብ 13:2)።

ስለዚህ፤ ዛሬም ቢሆን መላእክት መታየት መቻላቸውን የሚቃወም አስገዳጅ ምክንያት ያለ አይመስልም። እንዳንዶች በመከራከሪያ ነጥብነት የሚያነሡት፤ በቅዱሳን መጻሕፍት በቂ ማስረጃ አለመኖሩን (ምዕራፍ 8 ይመ) እና ቀናኛው መዘጋቱን ነው፤ ስለዚህም የመላእክት መታየት አሁን በዚህ ዘመን ሊሆን አይችልም ይላሉ።¹⁵ እግዚአብሔር በመላእክት በኩል ከእኛ ጋር ግንኙነት እንዲያደርግ መጠበቅ የለብንም ይላሉ። ይሁን እንጂ፤ ይህ ማጠቃለያ የመጨረሻ ሊሆን አይችልም። መላእክት በቅዱሳን መጻሕፍት አስተምህሮአዊና ግብረገባዊ ይዘት ላይ የሚጨምሩት ነገር ባይኖርም፤ እግዚአብሔር መላእክቱን በትዝቢት¹⁶ እንደሚያስተላልፈው ሁሉ በመላእክትም ያስተላልፋል፤ ወይም በተለመደው መንገድ ከሌሎች ሰዎች እንዲሁም በዓለም ውስጥ ከምንምለከተው ነገር ያስተላልፋል። አደጋ ሊደርስ ሲል ሊያስጠንቀቅን ወይም ተስፋ ስንቁርጥ ሊያበረታታን እግዚአብሔር ሌሎች ሰዎችን ወደ እኛ መላክ ከቻለ፤ ይህን ዐይነት ነገር ለማድረግ መላእክትን እንዳንድ ጊዜ ወደ እኛ የማይልከበት ተጨባጭ ምክንያት ያለ አይመስልም።

ይሁን እንጂ፤ ያልታሰበ ነገር ከመከሰቱ በፊት ከመላእክት ምረትን የመቀበል ጉዳይን በተመለከተ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርብናል። (ምናልባት ልጄ ማለት የሚኖርብን ከእነዚህ ከሥላቶች ውስጥ እጅግ ጥቂቶቹ ብቻ በጽሑፍ ዛሬ መገኘታቸውን ነው፤ ከእነዚህም አብዛኛዎቹ ጋራናዊ ከሥላቶችን በርግጥ የሚያሳይ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ያልሆነ አስተምህሮን ያካተቱ ናቸው።) አጋንንት የብርሃን መልእክ መስለው መሰወጥ ስለሚችሉ (2ቆሮ 11:14)፤ እንደ መልእክ ያለ ፍጡር መገለጥ እውነተኛ የሆነ ነገርን በመናገር ዋስትና ሊሆን እንደማይችል የሚያሳይ ማስጠንቀቂያ ነው፤ መመሪያችን መጽሐፍ ቅዱስ ነው፤ ከመጽሐፍ ቅዱስ ጋር የሚባረር ሥልጣን ያለውን

¹⁴በርግጥ፤ እውነተኛ አስተምህሮ በመላእክት በኩል የመጣበት ጊዜ እንደ ነበረ የሚያመለክቱ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ክፍሎች አሉ (ሉቃ 1:13-20:30-37፤ 2:10-14፤ ሐሥ 1:11፤ ዕብ 2:2)። ከላይ የተጠቀሱት የማስጠንቀቂያ ምንባቦች ከቅዱሳን መጻሕፍት ጋር የሚጋጩ ከመላእክት የሚመጡ አስተምህሮዎችን እንዳንቀበል የሚያግዱ ናቸው።

¹⁵ስለ እንዳንድ የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች ማብቃት የቀረበውን ሐሳብ በምዕራፍ 52 ውስጥ ይመልከቱ።
¹⁶በዚህ መጽሐፍ 2ኛ ቅጽ ላይ የሚገኘውን ምዕራፍ 53 ይመልከቱ።

ትምህርት ሊሰጥ የሚችል ምንም ዓይነት የመላእክት ፍጥረት የለም (ገላ 1:8 ይመ)።

የመላእክት መገለጥ ዛሬ ያልተለመደ ክሥተት ይሆናል። እንዲህ ዐይነቱ ነገር ቢገለጽ፣ በጥንቃቄ ልንመረምረው ይገባል። ነገር ግን በተለይ በከባድ እደጋ ጊዜ ወይም ከከፋ ጉዳላት ጋር ጥልቅ ግጭት ሊኖር፣ እንዲህ ዐይነቱ መገለጥ አያጋጥምም የሚያሳኝ አሳማኝ ምክንያት አይኖርም።

ከግል ሕይወት ጋር ለማዛመድ የሚረዱ ጥያቄዎች

1. ስለ መላእክት ያለህን አስተሳሰብ ይህ ምዕራፍ ከዚህ በኋላ ምን ያህል ለውጦታል? ለእግዚአብሔር የምስጋና መዝሙር ስትዘምር በመላእክት መካከል መሆንን ስታስበው ስለ አምልኮ ባለህ አስተሳሰብ ላይ ምን ልዩነት ያመጣል?
2. እሁን መላእክት እየተመለከቱህ እንደ ሆነ ታስባለህ? አንተን በሚመለከቱበት ጊዜ ምን ዓይነት አመለካከት ይኖራቸዋል ብለህ ታስባለህ? አንድ ሰው ክርስቶስን የግል መድኃኒቱ አድርጎ እንዲቀበል ከጸለይህ በኋላ ለየት ያለ የደስታ ስሜት ተሰምቶህ ያውቃል? ንጢአተኛ ንስሐ በመግባቱ (ሉቃ 15:10) መላእክትም ደስ ስለሚሰጥ ለዚህ ደስታ አንተም የራስህን አስተዋጽኦ እንዳደረግህ አስበሃል?
3. ከአካላዊ ወይም ከሌላ ዐይነት እደጋ ለየት ባለ መንገድ ያመለካጥበትንና በዚያን ጊዜም መላእክት ጣልቃ በመግባት እንደ ረዱህ በመደነት ያሳለፍኸው ተመክሮ ይኖርህ ይሆን?
4. መላእክት በደስታና በታማኝነት ትልቅም ይሁን ትንሽ የተሰጣቸውን ሥራ ሲፈጽሙ፣ አንተንም ዛሬ ላለህ ገላፊነት በሥራ፣ በቤት፣ በቤተ ክርስቲያን የእነርሱ ምሳሌነት የቱን ያህል ረድተሃል?
5. እግዚአብሔር በመላእክት ላይ እንድትፈርድ ሲጠይቅህ፣ ሊሰማህ የሚችለውን ስሜት እንዴት አስበኸዋል (1ቆሮ 6:3)? በእግዚአብሔር መልክ የተፈጠርህ በመሆን ሰው የመሆንህ ታላቅነት ምን ሊናገርህ እንደሚችል ግለጽ።

ልዩ ቃላት

መላእክት	ሚካኤል
የጌታ መልእክ	ሥልጣናትና ጉዳላት
የመላእክት አለቃ	ሱራፌል
ከሩቤል	የሰው ልጆች
ሕያዋን ፍጡራን	ጉበኞች

ዋቢ መጻሕፍት

(የዚህን ምዕራፍ ዋቢ መጻሕፍት ገለጻ ለማግኘት በምዕራፍ 1 ዋቢ መጻሕፍት ላይ በገጽ 32 ያለውን ማስታወሻ ይመልከቱ። የተሟላ የዋቢ መጻሕፍቱን ዝርዝር ከዚህ መጽሐፍ 2ኛው ቅጽ ላይ ይመልከቱ)።

በወንጌላውያን ስልታዊ ሥነ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Anglican (Episcopalian)
  - 1882-92 Litton, 125-29
2. Armenian (Wesleyan or Methodist)
  - 1892-95 Miley, 2:490-96
  - 1940 Wiley, 1:472-76
  - 1983 carter, 2:1047-69

3. Baptist
  - 1767 Gill, 1:375-84, 434-35
  - 1887 Boyce, 174-81
  - 1908 Strong, 443-64
  - 1918 Mullins, 276-80
  - 1976-83 Henry, 6, 229-50
  - 1983-86 Erickson, 433-51

4. Dispensational
  - 1947 Chafer, 2:3-32
  - 1949 Thiessen, 133-50
  - 1986 Ryrie, 121-34

5. Lutheran
  - 1917-25 Pieper, 1:498-508
  - 1934 Mueller, 196-202

6. Reformed (or Presbyterian)
  - 1560 Calvin, 1:163-72 (1, 14, 3-12)
  - 1724-58 Edwards, 2:604-7, 612-17
  - 1861 Heppe, 201-19
  - 1871-73 Hodge, 1:637-43
  - 1879 Dabney, 264-75
  - 1938 Berkhof, 141-48
  - 1962 Buswell, 130-34

7. Renewal
  - 1882-92 Williams, 1:169-96

በሮም ካቶሊክ ስልታዊ ሥነ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Roman Catholic: Traditional
  - 1955 Ott, 114-21
3. Roman Catholic: Post-Vatican II
  - 1981 Mc Brien (no explicit treatment)

ሌሎች ሥራዎች

- Bromiley, G-W. "Angel" In EDT, pp 46-47
- Dickason, C. Fred. *Angels, Elect and Evil*. Chicago: Moody, 1975.
- Graham, Billy. *Angels: God's Secret Agents*. Revised and expanded edition. Waco, Tex: Word, 1986.
- Jappie, A. S. *The Ministry of Angels*. Grand Rapids: Baker, 1953.
- McComiskey, J. E. "Angel of the Lord" In EDT, pp. 47-48.

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ምንግብ

ራእይ 5:11-12፡- «ከዚያም ተመለከትሁ፤ የብዙ መላእክትን ድምፅ ሰማሁ፤ ቀጥራቸውም ሺህ ጊዜ ሺህና አልፍ ጊዜ አልፍ ነበረ፤ እነርሱም በዙፋኑና በሕያዋን ፍጡራን፤ በሽማግሌዎቹም ዙሪያ ከበው ነበር፤ በታላቅ ድምፅም እንዲህ ብለው ዘመዱ፤ «የታረደው በግ ጉዳይና ባለጠግነት፤ ጥበብና ብርታት ክብርና ሞገስ፤ ምስጋናም ሊቀበል ይገባዋል።»

መዝሙር

«መላእክት ክብር ካለበት ግዛት»

መላእክት ክብር ካለበት ግዛት፤
በምድር ሁሉ ላይ በከንፎቻችሁ ብረሩ፤
እናንተ የፍጥረትን ታሪክ የምትዘምሩ፤
አሁን ደግሞ የመሲሔን መወለድ አብሥሩ፤
ኑና እንስገድ፤ ኑና እንስገድ፤
ለአዲሱ ለተወለደው ንጉሥ ለክርስቶስ እንስገድ።

አረኞች በሜዳ ያላችሁ፤
መንጋችሁን በሌሊት የምትጠብቁ፤
እግዚአብሔር ከሰው ጋር አሁን እየኖረ ነው፤
የሕዝቡ ብርሃን በማይ እያበራ ነው፤
ኑና እንስገድ፤ ኑና እንስገድ፤
ለአዲሱ ለተወለደው ንጉሥ ለክርስቶስ እንስገድ።

ሰብአ ሰገል ምርምራችሁን ተወ፤
በሩህ ራዕይ ከሩቅ ያበራል፤
የአሕዛብን ታላቅ መሻት ፈልጉ፤
የልደቱን ኮከብ አይታችኋልና።
ኑና እንስገድ፤ ኑና እንስገድ፤
ለአዲሱ ለተወለደው ንጉሥ ለክርስቶስ እንስገድ።

ቅዱሳን፤ በታጠፈው መሆዋ ዴት ያላችሁ፤
በተስፋና በፍርሀት፤ በፍፍቶችም ያላችሁ፤
ድንገት ጌታ ወርዶ ይታያል፤
በመቅደሱ ውስጥ ይገለጻል።
ኑና እንስገድ፤ ኑና እንስገድ፤
ለአዲሱ ለተወለደው ንጉሥ ለክርስቶስ እንስገድ።

ፍጥረት ሁሉ በምስጋና ይሰበሰባል፤
ለእግዚአብሔር አብ፤ ለመንፈስ ቅዱስና ለወልድ ያቀርባል፤
ድምፃችሁ ሁሉ እጅግ ከፍ ይላል፤
ለዘላለም አምላክ ለሆነው ለሥላሴ ለአንዱ።
ኑና እንስገድ፤ ኑና እንስገድ፤
ለአዲሱ ለተወለደው ንጉሥ ለክርስቶስ እንስገድ።

ደራሲ፡ ጀምስ ሞንትጎማሪ፤ 1816

ምዕራፍ 20

ሰይጣንና አጋንንት

በዚህ ዘመን ክርስቲያኖች ስለ ሰይጣንና ስለ አጋንንት እንዴት ማለብ አለባቸው? መንፈሳዊ ውጊያ።

ማብራሪያና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

ያለፈው ምዕራፍ ስለ ሰይጣንና ስለ አጋንንት የተወሰነ ነገር እንድናውቅ ይመራናል፤ እነርሱ አሁን ከፋ መላእክት ቢሆኑም፤ ቀድሞ እንደ መልካሞቹ መላእክት ነበሩ፤ ነገር ግን ንጢአትን በመሥራታቸው እግዚአብሔርን የማገልገላቸውን መብት አጡ። ልክ እንደ መላእክት ፍጡራን ሲሆኑ፤ ሥጋዊ አካል የሰላቸው፤ ግብረገባዊ አስተሳሰብና ከፍተኛ የማሰብ ችሎታ ያላቸው፤ መንፈሳዊ ፍጥረታት ናቸው። አጋንንትን እንደሚከተለው ልንገልጽቸው እንችላለን፡- አጋንንት በእግዚአብሔር ላይ ንጢአትን የሠሩ ከፋ መላእክት ሲሆኑ፤ አሁንም በዓለም ላይ ከፋን በመሥራት እየቀጠሉ ያሉ ናቸው።

ሀ. የአጋንንት ሥረ መሠረት

እግዚአብሔር ዓለምን ሲፈጥር፤ «ያደረገውን ሁሉ አየ፤ እነሆም መልካም ነበረ» (ዘፍ 1:31)። ይህ ማለት የመላእክት ዓለም እንኳ እግዚአብሔር በፈጠረው በዚያ ጊዜ በውስጡ ከፋ መላእክት ወይም አጋንንት አልነበሩበትም ማለት ነው። ነገር ግን በዘፍጥረት ምዕራፍ ሦስት ወቅት ሰይጣን በአባብ አምሳል ሔዋንን ንጢአትን እንድታደርግ ፈተናት (ዘፍ 3:1-5)፤ ስለዚህ፤ በዘፍ 1:31 እና በዘፍ 3:1 መካከል ባሉት ክስተቶች እያሉ መላእክት በእግዚአብሔር ላይ በመንግተና ከፋ በመሆን በመላእክት ዓለም ውስጥ ዐመፅ ያካሄዱበት ወቅት ነበር።

አዲስ ኪዳን ስለዚህ ጉዳይ በሁለት ቦታዎች ይናገራል። ሐዋርያው ጴጥሮስ የሚከተለውን ይናገራል፤ «እግዚአብሔር ንጢአት የሠሩትን መላእክት ሳይራራላቸው ወደ ገዛም ከጣላቸውና በጨለማ ጉድጓድ ውስጥ ሰፍርድ ካለታመጣቸው» (2ኛ ጥ 2:4)።

ይሁዳም እንደዚህ ይላል፤ «የሥልጣን ሥፍራቸውን ያልጠበቁትን ነገር ግን መናረያቸውን የተዉትን መላእክት በዘላለም አስራት እስከ ታላቁ ፍርድ ድረስ በጨለማ ጠብቆአቸዋል» (ይሁዳ 6)። እንደገናም በአጽንኦት የተገለጸው ከእግዚአብሔር ሀልዎት ክብር እንደ ተወገዱና እንቅስቃሴላቸውም እንደ ተገደበ ነው። (በዘይቤአዊ አነጋገር «በዘላለም አስራት» ይላል)፤ ነገር ግን ከፍሉ የአጋንንት ተጽዕኖ ከዓለም ላይ ተነሥቶአል ወይም እንዳንድ አጋንንት ከዓለም ተወስደው በቅጣት ቦታ ሊታሠሩ ሌሎች ደግሞ በዓለም ላይ ተጽዕኖ ማድረግ ይችሉ ነበር አይልም።፤ ከዚህ ይልቅ፤ የሁለተኛ ጴጥሮስም ሆነ የይሁዳ

ይህ ማለት እነዚህ ንጢአት የሞላቸው መላእክት አሁን በዓለም ላይ ምንም ዓይነት ተጽዕኖ አያደርጉም ማለት አይደለም። በሐዋርያ 9 ላይ ጴጥሮስ «ዐመፀኞችን እየቀጣ ለፍርድ ቀን እንዲት ጠብቁ እንደሚያቆያቸው ያውቃል» ብሎአልና። በዚህ ስፍራ የተጠቀሱት በንጢአት የተሞሉ ሰዎችም በሆኑ፤ በዓለም ላይ ግልጽ የሆነ ተጽዕኖ ያደርጉ ነበር፤ በጴጥሮስ ዘመን የነበሩትን የመልእክቱን አንባቢዎችንም ያውኩ ነበር። 2ኛ ጥ 2:4 የሚናገረው ከፋዎቹ መላእክት ከእግዚአብሔር ሀልዎት እንደ ተወገዱና እስከ መጨረሻው ፍርድ ድረስ ከአንዳንድ ተጽዕኖዎች ታግደው እንደሚጠቁ ነው። ይሁን እንጂ፤ መላኩ ለመላ ተከልክለዋል ማለት አይደለም።

ጴጥሮስ፤ «እግዚአብሔር ንጢአት የሠሩትን መላእክት ራራላቸው» ወይም «እግዚአብሔር ንጢአት የሠሩትን አንዳንዶችን መላእክት ወደ ገዛም ጣላቸው» አይልም። ነገር ግን በአጠቃላይ «ንጢአት የሠሩትን ስፍራቸውን...የተዉትን» ሲል፤ ንጢአት የሠሩትን መላእክት በመላ እንደሚያጠቃልል ያመለክታል። ስለዚህ፤ እነዚህ

መልእክት የሚነገሩን አንዳንድ መላእክት በእግዚአብሔርና በቃሉ ላይ እንዳመጡ ነው። የሠሩት ገጢአት ሊሆን የሚችለው ትዕቢት፣ የተሰጣቸውን ስፍራ አለመቀበል ነበር። «የሥልጣን ስፍራቸውን ያልጠበቁትን... መኖሪያቸውን የተውሰኑ መላእክት» (ይሁዳ 6)።

በትንቢተ ኢሳይያስ ምዕራፍ 14 ላይ የአጋንንት አለቃ የሆነውን የሰይጣንን አወዳደች ሊያመለክት የሚችል ክፍል አለ። ነቢዩ ኢሳይያስ በባቢሎን ንጉሥ (ሰምድራዊ ንጉሥ) ላይ የእግዚአብሔርን ፍርድ እየገለጸ ላለ፣ ሰው ለሆነ ንጉሥ ሊሆን የማይችል ከበድ ያለ ቋንቋ በመጠቀም የሚዘረዝረውን ክፍል በመጀመር እንደሚከተለው ይናገራል።

አንተ የንጋት ልጅ፣ አጥቢያ ከከብ ሆይ፤¹

እንዴት ከሰማይ ወደቅህ!

አንተ ቀድሞ መንግሥታትን ያዋረድህ

እንዴት ወደ ምድር ተጣልህ!

በልብህም እንዲህ አልህ፤

«ወደ ሰማይ አርጋለሁ፤

በፋኔንም ከእግዚአብሔር ከዋክብት በላይ ከፍ አደርጋለሁ፤

በተራራው መሰብሰቢያ፤

በተቀደሰውም ተራራ ከፍታ ላይ በዙፋኔ እቀመጣለሁ፤

ከደመናዎችም ከፍታ በላይ አርጋለሁ፤

ራሴንም እንደ ልዑል አደርጋለሁ አልህ፤

ነገር ግን ወደ ሊኦል፤

ወደ ጥልቀም ጉድጓድም ወርደሃል። (ኢሳይያስ 14:12-15)

ወደ ሰማይ የሚረግ፣ በከፍታም ላይ በፋኔን የማስቀመጥና «ራሴንም እንደ ልዑል አደርጋለሁ» የሚለው አነጋገር ታላቅ ገይልና ክብር ባለው መልእክቱ ፍጡር ዐመፅ እንደ ተካሄደ ያመለክታል። በዕብራውያን ትንቢታዊ አነጋገር ከሰውነት ሁኔታዎች አገላለጽ ወደ ሰማያዊ ሁኔታዎች ተጓዳኝ የሆኑ ምድራዊ ሁኔታዎችን በተወሰነ ደረጃ እንኳ ሲሆን በመሸጋገር መግለጽ ያልተለመደ አይደለም።² ይህ አንዲህ ከሆነ፣ የሰይጣን ገጢአት ትዕቢት እንዲሁም ራሱን ከእግዚአብሔር ጋር በማዕረግና በሥልጣን እኩል ለማድረግ መጣሩ እንደ ሆነ ተገልጿል።

ሆኖም፣ በዘፍጥረት 6:2-4 የተነገረው ሐሳብ የአጋንንትን ውድቀት የሚመለከት አይደለም። በእነዚህ ጥቅሶች ውስጥ፣ «የእግዚአብሔር ወንዶች ልጆች የሰዎችን ሴቶችን ልጆች ውብ ሆነው አዩአቸው፤ ከመካከላቸውም የመረጡአቸውን አገቡ፤ እግዚአብሔርም ሰው ሚች ስለሆነ መንፈሴ እያዘነ ከእርሱ ጋር ለዘላለም አይኖርም፤ ዕድሜው 120 ዓመት ይሆናል አለ» የሚል አናነባለን። አንዳንዶች በዚህ ምንባብ «የእግዚአብሔር ወንዶች ልጆች» ተብለው

የተጠቀሱት የሰውን ሴቶች ልጆች ያገቡ መላእክት ናቸው ብለው ቢያስቡም፣ ከሚከተሉት ምክንያቶች የተነሣ ይህ ትክክለኛ ትርጓሜ አይደለም።³

መላእክት ቁሳዊ አካላት አይደሉም፤ ኢየሱስ እንዳለውም አያገቡም፤ አይጋቡምም (ማቴ 22:30)፤ ይህም «የእግዚአብሔር ወንዶች ልጆች» ከሰው ዘር ሚስቶችን ያገቡ መላእክት ይሆናሉ የሚለውን ጥርጣሬ የሚያስወግድ ነው። ከዚህም በላይ፣ የዘፍጥረት 6 ዐውድ ራሱ «የእግዚአብሔር ወንዶች ልጆች» የተባሉት መላእክት መሆናቸውን አያመለክትም (ይህ ምንባብ ለምሳሌ እንደ ኢዮብ 1:2 አይደለም፤ በዚያ ዐውዱ የሚያመለክተው የሰማይን ጉባዔ ሊሆን፣ መላእክትን የሚያመለክት ይሆናል)። ይልቁንስ፣ በዚህ ስፍራ የተጠቀሰው «የእግዚአብሔር ወንዶች ልጆች» የሚለው ሐረግ በዚያ 14:1 እንዳለው የሚያመለክተው የእግዚአብሔር ሰዎች የሆኑትን፣ እርሱን የሚወዱትን በጽኑት የሚመለከቱትን ቅዱሳንን ነው (የዘፍ 5 መግቢያ የሆነውን ዘፍ 4:26ን ሴት የተባለውን ሰው የዘር ሐረግ ጅማራ የሚያመለክተውን «ሰዎች የእግዚአብሔርን» ስም መጥራት ጀመሩ» የሚለውን ልብ በሉ)። በእርግጥ፣ በዘፍ 5:3 መሠረት አባትን ከመምሰል ጋር የተገለጠ ስለ ልጅነት በአጽንዖት የተረበ ሐሳብ አለ። ከዚህም በላይ፣ በዘፍ 5 ከእግዚአብሔር ወደ አዳም ከዚያም ወደ ሴት በመቀጠል «የወንዶች ልጆችን» ዝርያ በዝርዝር እንመለከታለን። የትረካው ሞና ዐላማ በሴት በኩል የሚመጡትን እግዚአብሔርን የሚፈሩትን ዘርጅ (የመሰረቱ ዘር የሚመጣበትን የሚያመለክቱ) እግዚአብሔርን ከማይፈራው ከተረው የሰው ዘር ጋር ለማንጸጸር ነው። ስለዚህ፣ በዘፍ 6:2 ላይ የተጠቀሱት «የእግዚአብሔር ወንዶች ልጆች» በባሕርያቸው ለማያዊ አባታቸውን የሚመስሉት ጻድቃን ወንዶች ሲሆኑ፣ «የሰዎች ሴቶች ልጆች» ደግሞ እነርሱ ያገቡአቸው እግዚአብሔርን የማይፈሩ ሚስቶች ናቸው ማለት ነው።

ለ ሰይጣን የአጋንንት መሪ

«ሰይጣን» የሚለው ስም የአጋንንት መሪ የተጻውሉ ስም ነው። ይህ ስም በኢዮ 1:6 ላይ እንደሚከተለው ተጠቅሟል። «አንድ ቀን መላእክት በእግዚአብሔር ፊት ሊቆሙ በመጡ ጊዜ፣ ሰይጣንም መጥቶ በመካከላቸው ቆመ» (ኢዮ 1:7-2:7 ይመልከቱ)። በዚህ ስፍራ ሰይጣን የእግዚአብሔር ጠላት በመሆን በኢዮብ ላይ ከባድ ፈተናን በማምጣት ቀርቦአል። እንዲሁም በዳዊት የሕይወቱ መጨረሻ ላይ ቀርቦ፣ «ሰይጣን በእስራኤል ላይ ተነሥቶ ዳዊት የእስራኤልን ሕዝብ እንዲቆጥር አነሣግጠው» (ዘካር 3:1)። ከዚህም በላይ፣ በዘርያስ የሚከተለውን ራእይ ተመልክቶአል። «እርሱም ሊቀ ካህኑን ኢየሱን በእግዚአብሔር መልእክ ፊት ቆሞ፣ ሰይጣንም ሊከሰው በስተ ቀኝ ቆሞ አሳየኝ» (ዘካ 3:1)። «ሰይጣን» የሚለው ቃል ዕብራይስጥ ሊሆን፣ ትርጓሜው «ተቃዋሚ» ማለት ነው።⁴ አዲስ ኪዳን ሰይጣን የሚለውን ስም ከብሉይ ኪዳን እንዳለ በመውሰድ ይጠቀምበታል። ስለዚህ፣ ኢየሱስ በተፈተነበት ጊዜ ሰይጣንን በቀጥታ፣ «ኢንተ ሰይጣን ከፊቴ ራት» አለው (ማቴ 4:10)፤ ወይም ሰይጣን እንደ መብረቅ ከሰማይ ሲወደቅ አየሁ» አለ (ሉቃ 10:18)።

ጥቅሶች አጋንንትን በመላ የሚያጠቃልል እውነት የያዙ ናቸው። አሁን ያለብት መኖሪያቸው «ግሃንም» ወይም «የጨለማ ጉድጓድ» ሲሆን፣ ከዚያ ወጥተው ግን በዓለም ላይ ተጽዕኖ ማድረግ ይችላሉ።

¹«አጥቢያ ከከብ ሆይ» የሚለውን የእንግሊዘኛው KJV «ሐሲፈር» ይለዋል፤ የሰውም ትርጉም «ብርሃን ተሸካሚ» የሚል ነው። «ሐሲፈር» የሚለው ቃል በKJV በሌላ ሥፍራ አይገኝም፤ በአዳዲሶቹ ዘመናዊ የእንግሊዘኛ ትርጓሜዎች ፈጽሞ የለም።

²ምድራዊ ንጉሥ በዝርዝር የተገለጸበትን ወደ መለኮታዊ መሰረት ዝርዝር ገለጻው የተሻገረበትን መዝሙር 45 በምሳሌነት ይመልከቱ።

³For a more detailed argument see W. Grudem, *The First Epistle of Peter*, which is summarized in the discussion here. በኢሳይያስ ዘመን የአይሁድ ተርጓሚዎች በእነዚህ ጥቅሶች ጉዳይ ለሁለት ተከፍለዋል። «የእግዚአብሔር ልጆች» የተባሉት አንዳንዶች መላእክት ናቸው ሌላ፣ ሌሎች ደግሞ የዓለም ሰዎች ናቸው ብለዋል።

⁴BDB, ገጽ 966።

መጽሐፍ ቅዱስ ሰይጣንን በሌላም ስም ይጠራዋል። «ዲያብሎስ»፣ ተብሎ-አለ (ይህ በአዲስ ኪዳን ብቻ ነው፤ ማቴ 4:1፣ 13:39፣ 25:41፣ ራእ 12:9፣ 20:2 ሌሎችም)። «አባብ» (ዘፍ 3:1-14፣ 2ቆሮ 11:3፣ ራእ 12:9፣ 20:2)፣ «በኋል ዘብላ» (ማቴ 10:25፣ 12:24-27፣ ሉቃ 11:15፣ «የዚህ ዓለም ገዥ» (ዮሐንስ 12:31፣ 14:30፣ 16:11)፣ «በአየር ላይ ላሉት መንፈሳውያን ገይላት ገዥ» (ሕፌ 2:2) ወይም «ከፋው» (ማቴ 13:19፣ 1ዮሐ 2:13) ኢየሱስ ጴጥሮስን፣ «አንተ ሰይጣን ሂድ ከዚህ! የሰውን እንጂ የእግዚአብሔር ነገር በአሳብህ ስለሌለ መሰናክል ሆነህ» (ማቴ 16:23) ሲለው፣ ኢየሱስ እንዳይሠቃይና በመስቀል ላይ እንዳይሞት ጴጥሮስ የመከላከል መከራ ሲያደርግ፣ የአባቱን እቅድ እንዳይታዘዝ ለማገድ ያደረገው መከራ እንደ ሆነ ሲያስገነዝበው ነው። ኢየሱስ ተቃውሞ ያጋጠመው በከፍተኛ ደረጃ ከጴጥሮስ ሳይሆን ከራሱ ከሰይጣን እንደ ሆነ ተረድቶአል።

ሐ. የሰይጣንና የአጋንንት ሥራ

1. ሰይጣን የገጠሊት ጀማሪ ነው። ሰይጣን ማናቸውም ሰው ገጠሊትን ከመሥራቱ በፊት ገጠሊት ሠርቷል፤ (በእባብ ተመስሎ) ሔዋንን በፈተነበት ጊዜም ይህ ተረጋግጦአል (ዘፍ 3:1-6፣ 2ቆሮ 11:3)። አዲስ ኪዳንም እንደዚሁ «ከመጀመሪያ ነፍስ ገዳ...ሐሰተኛ የሐሰት አባት ነው» (ዮሐ 8:44) ይለናል። ደግሞም «ከመጀመሪያው ጀምሮ ገጠሊትን የማያደርግ ነው» (1ዮሐ 3:8) ይለል። በእነዚህ ምዝባቦች «ከመጀመሪያ» የሚለው ቃል፣ እግዚአብሔር ዓለምን መፍጠር ከጀመረበት ከመጀመሪያው ተን ጀምሮ (ከዓለም መጀመሪያ ጀምሮ) ሰይጣን ከፋ ነበር የሚለውን ሐሳብ አያመለክትም ወይም ራሱ ሰይጣን ከተፈጠረበት ተን ጀምሮ (እርሱ ከተፈጠረበት ከመጀመሪያ ጀምሮ) ከፋ ነበር የሚለውን ሐሳብ አይሰጥም። ነገር ግን ከመጀመሪያው የዓለም ታሪክ ከፍል ጀምሮ (ዘፍ 3 እና ከዚያም በፊት ዚሆን) ማለት ነው። ከዚያም የዲያብሎስ ባሕርይ ገጠሊትን መጀመርና ሌሎች ገጠሊትን እንዲያደርጉ መፈተን ሆነ።

2. አጋንንት እያንዳንዱን የእግዚአብሔር ሥራ ይቃወማሉ፤ ለማጥፋትም ይሞክራሉ። ሰይጣን ሔዋንን በመፈተን በእግዚአብሔር ላይ ገጠሊትን እንድትፈጽም እንዳደረጋት ሁሉ (ዘፍ 3:1-6)፣ ኢየሱስንም ገጠሊትን እንዲያደርግ በመፈተን የመሲሕነቱን ተልዕኮ እንዳይፈጽም ለማድረግ ማከራለል (ማቴ 4:1-11)። የሰይጣንና የአጋንንት ዘዴዎች ሐሰት (ዮሐ 8:44)፣ ማታለል (ራእይ 12:9)፣ ነፍስ መግደል (መዝ 106:37፣ ዮሐ 8:44) እና ማገኛውንም የጥፋት ሥራ በመሥራት ሰዎች ራሳቸውን ከእግዚአብሔር ዘወር በማድረግ ራሳቸውን እንዲያጠፉ ማድረግ ነው። አጋንንት ሰዎችን የወንጌልን ብርሃን እንዳያዩ ለማሳወር ማናቸውንም ዘዴ ይጠቀማሉ (2ቆሮ 4:4)፤ ወደ

እግዚአብሔር እንዳይመጡ በብዙ ልዩ ልዩ እስራት ይደዘባቸዋል (ገላ 4:8)። በተጨማሪም ፈተና፣ ጥርጥር፣ በደል፣ ግራ መጋባት፣ ሕመም፣ ምቀኝነት፣ ትዕቢት፣ ክሥ ወይም ማናቸውንም እንቅፋት በማኖር የክርስትናን ሥላሴነትና ጠቃሚነት ለማገድ ይሞክራሉ።

3. ይሁን እንጂ፣ አጋንንት በእግዚአብሔር ቁጥጥር ሥር ናቸው፤ ገይላቸውም ውሰን ነው። የኢየሱስ ቃሪክ ሰይጣን እግዚአብሔር የፈቀደለትን ብቻ እንጂ ከዚያ በላይ ምንም ማድረግ እንደማይችል በግልጽ ያስተምረናል (ኢዮ 1:12፣ 2:8)። አጋንንት «በዘላለም እስራት» ይጠበቃሉ፤ ስለዚህ ክርስቶስ ለክርስቲያኖች በሰጠው ሥልጣን መሰሉ በመሰሉ ተቃውሞ ተደርጎባቸው ሊሸቡ ይችላሉ ማለት ነው (ያዕ 4:7)።

ከዚህም በላይ፣ የአጋንንት ገይል ውሰን ነው። በእግዚአብሔር ላይ ካመቡ በኋላ መላእክት በነበሩ ጊዜ የነበራቸው ገይል የላቸውም፤ ገጠሊት ገይልን አያደክመና አያጠፋ የሚሄድ ተጽዕኖ ነው። ስለዚህ የአጋንንት ሥልጣን ዝቅተኛ ባይሆንም፣ ምናልባት ከመላእክት ገይል ግን ያነሰ ነው።

እውቀትን በተመለከተ፣ አጋንንት የወደፊቱን ሊያውቁ ይችላሉ ወይም ለአምርአቸውን ሊያገቡ ይችላሉ ወይም ሐሳባቸውን ሊያውቁ ይችላሉ ብለን ማሰብ የለብንም። በብሉይ ኪዳን በብዙ ቦታ እግዚአብሔር ከአሕዛብ ሐሰተኛ አማልክት (አጋንንቱዊ አማልክት) ይልቅ እርሱ ብቻ የወደፊቱን የሚያውቀው እውነተኛ አምላክ እንደ ሆነ እንደሚከተለው ተናግሮአል፤ «እኔ አምላክ ነኝ፤ ከእኔም በተር ሌላ የለም፤ እኔ አምላክ ነኝ፤ እንደ እኔ ያለ የለም። የመጨረሻውን ከመጀመሪያው፣ ገና የሚመጣውንም ከጥንቱ ተናግራለሁ» (ኢሳ 46:9-10)።¹⁰

መላእክት እንዲ ኢየሱስ ዳግም የሚመጣበትን ጊዜ አያውቁም (ማር 13:32)። እንደዚሁም እነርሱም ሆኑ አጋንንት ስለ ወደፊቱ ማውቃቸውን የሚያመልክት ክፍል በቅዱሳት መጻሕፍት አናገኝም።

የእኛን ሐሳብ ማወቅን በተመለከተ፣ ኢየሱስ የሰዎችን ሐሳብ እንደሚያውቅ በመጽሐፍ ቅዱስ ተጠቅሶአል (ማቴ 9:4፣ 12:25፣ ማር 2:8፣ ሉቃ 6:8፣ 11:17)። እንዲሁም እግዚአብሔር የሰዎችን ሐሳብ ያውቃል (ዘፍ 6:5፣ መዝ 139:24-23፣ ኢሳ 66:18)። ነገር ግን መላእክትም ሆኑ አጋንንት የእኛን ሐሳብ እንደሚያውቁ የሚያመለክት ምንም ነገር የለም። በርግጥ፣ ዳንኤል ንጉሡ ናቡከደነፆርን እርሱ ያለመውን ሕልም መናገር የሚችል ከሰማይ አምላክ በተር ሌላ ገጭ እንደሌለ እንደሚከተለው ነግሮታል፤

«ዳንኤልም እንዲህ አለ፤ «እንድም ጠቢብ፤ አስማተኛ፤ ጠንቋይም ሆነ ቃላተኛ ንጉሡ የወየቀውን ምስጢር መግለጥ የሚችል የለም። ነገር ግን ምስጢርን የሚገልጥ አምላክ በሰማይ አለ፤ እርሱም በሚመጡት ዘመናት የሚሆነውን ነገር ለናቡከደነፆር ገልጦል፤ በዐልጋህ ላይ ተኝተህ ላለ በአእምሮህ የነበረው ሕልምና ራእይ ይህ ነው» (ዳን 2:27-28)።¹¹

¹⁰ በምዕራፍ 11 ላይ እግዚአብሔር የወደፊቱን ስለ ማውቁ የተሰጠውን ማብራሪያ በገጽ 178-180 እና በምዕራፍ 12፣ ገጽ 198-199 ላይ ይመልከቱ።

¹¹ ሐዋርያው ጳውሎስ እንደሚከተለው ብሎአል፤ «በውስጡ ካለው ከራሱ መንፈስ በስተተር ከሰው መነኩሳ የአንድን ሰው ሐሳብ የሚያውቅ ማን አለ? እንደዚሁም ከእግዚአብሔር መንፈስ በስተተር፣ የእግዚአብሔርን ሐሳብ የሚያውቅ የለም» (1ቆሮ 2:11)፤ ይህም የሰውን ሐሳብ ማወቅ የሚችል ምንም ዓይነት ፍጥረት እንደሌለ ያመለክታል። (በእርግጥ፣ በዚህ ምዝባብ በጳውሎስ ሐሳብ የመላእክት ወይም የአጋንንት ፍጥረታት ያለመከተት በዳን 2 ላይ እንደ ተጠቀሰው በግልጽ አልቀረም)። በ1ቆሮ 14:24-25 በተጠቀሰው በትንቢት ስጦታ በእንግዳው ልብ ውስጥ «የተሰወረው» ሲገለጥ፣

¹² «ዲቭል» የሚለው ቃል «ዲያብሎስ» ከሚለው የግሪክ ቃል የተወሰደ ሲሆን፣ ትርጉሙ «ከሰፊ» ማለት ነው። (BAGD, ገጽ 182)። በእርግጥ፣ «ዲቭል» የሚለው የእንግሊዝኛ ቃል በመጀመሪያ የተወሰደው ተመሳሳይ ከሆነ የግሪክ ቃል ሲሆን፣ የቃሉ ድምህት ከግሪክ ወደ ላቲን ከዚያም ወደ ጥንታዊ እንግሊዝኛና ወደ ዘመናዊ እንግሊዝኛ ሲሸጋገር ተለውጧል።

¹³ ሐዋርያው ዮሐንስ በተደጋጋሚ «ዓለም» ወይም «ይህ ዓለም» በማለት የአሁኑን ክፉ የዓለም ሥርዓት የእግዚአብሔር ተቃዋሚ እንደ ሆነ ያቀርባል፤ ዮሐ 7:7፣ 8:23፣ 12:31፣ 14:17-30፣ 15:18-19፣ 16:11፣ 17:14። ቅዱሳት መጻሕፍት ሰይጣን የመላው ዓለም ገዥ እንደ ሆነ አያስተምሩንም፤ ነገር ግን እግዚአብሔርን የሚቃወመው በገጠሊት የተሞላው ሥርዓት ገዥ እንደ ሆነ ያስተምረናል። ሐዋርያው ጳውሎስ «የዚህ ዓለም አምላክ» (2ቆሮ 4:4) ከሚለው ጋር ይህን አወጃድሩ።

¹⁴ ዘዮሐ 10-10 ጋር ያንጻጽሩ፤ «ለሰው ሊሰርት፤ ሊገድልና ሊያጠፋ ብቻ ይመጣል።»

ነገር ግን አጋንንት የሰውን አእምሮ ማንበብ ካልቻሉ፤ በዘመናችን ያሉትን የጠንቋዮችን፣ የአስማተኞችን ወይም በአጋንንት ተጽዕኖ ሥር ያሉ የሌሎችን ሰዎች ትክክለኛ የእውቀት መረጃ፣ ለምሳሌ ያህል አንድ ሰው በማለጻ የተመገበውን የቁርስ ዐይነት የሚያውቁበትን ወይም አንድ ሰው በቤቱ ገንዘቡን የደበቀበትን ስፍራ የሚያውቁበትን እውቀት እንዴት መረዳት እንችላለን? እንዲህ ዐይነቶቹ አብዛኛዎቹ ነገሮች ሊብራሩ የሚችሉት፤ አጋንንት በዓለም ዙሪያ የሚደረገውን ሁሉ በመመልከት ከእነዚህ ሁኔታዎች የራሳቸውን ማጠቃለያ ሐሳብ ሊሰጡ እንደሚችሉ መገመት ነው። አንድ ጋሄን በማለጻ የበላሁትን የምግብ ዐይነት ሊናገር የሚችለው፤ ቁርሱን ስበላ ስለ ተመለከተኝ ነው! በስልክ ከሌላ ሰው ጋር በምስጢር የተናገርሁትን ስለ ሰማ ምን እንደ ተናገርሁ ያውቃል ማለት ነው። ክርስቲያኖች ከባዕድ አምልኮ ወይም ከሐሰተኛ ሃይማኖት ከመጡ ሰዎች ጋር ሲነጋገሩ እነርሱ በየጊዜው በሚገልጡት ያልተሰመደ እውቀት ሊደናገጡ ወይም ሊስቱ አይገባም። እነዚህ ሁኔታዎችን አስተውሎ ከመመልከት የሚመጡ ውጤቶች አጋንንት የሰዎችን አእምሮ ለማንበባቸው ማረጋገጫ አይሆኑም፤ እንዲህ ዐይነቱ ገይል እንዳላቸው የሚያሳምንንና የሚመራን ነገር ከመጽሐፍ ቅዱስ አንዳችም አናገኝም።

4. በቤዛነት ታሪክ ውስጥ የተለያዩ የአጋንንት ሥራ ደረጃ አለ።

ሀ. በብሉይ ኪዳን፤ በብሉይ ኪዳን ጋሄን የሚለው ስም በተደጋጋሚ ባለመጠቀሱ፤ በመጀመሪያ የአጋንንት ሥራ ይህን ያህል እንዳልነበረ ሊያመለክት ይችላል። ይሁን እንጂ፤ የእስራኤል ሕዝብ ሐሰተኛ አማልክትን በማገልገል ንጢአትን በመሥራታቸውና በእርግጥም እነዚህ ሐሰተኞች አማልክት የአጋንንት ንይላት መሆናቸውን በመገንዘባችን ብሉይ ኪዳን አጋንንትን የሚመለከት ሐሳብ በመጠኑም በሆነ ማመልከቱን እናስተውላለን። እነዚህ ሐሰተኞች አማልክት አጋንንት መሆናቸውን በማልጽ የሚያመለክት ሐሳብ አለ፤ ለምሳሌ ሙሴ የሚከተለውን ተናግሮአል፤

«በባዕዳን አማልክታቸው አስቀኑት፤

በአስጸያፊ ጣዖቶቻቸውም አስቁጡት።

አምላክ ላልሆኑ አጋንንት

ላላወቁቸው አማልክት

ከጊዜ በጎላ ለተነሡ አማልክት

አባቶቻችሁ ላልፈሯቸው አማልክት ሠዉ (ዘጸ 32:16-17)።

ከዚህም በላይ፤ እስራኤላውያን ጣዖት አምላክ ከሆኑ ሕዝቦች የወረሱትን ሕዳናትን የመሠዋትን አስከፊ ልምምድ መዝሙረኛው እንደሚከተለው ገልጾታል፤

«እንዲያውም ከሕዝቦቹ ጋር ተደባለቁ፤

ልማዳቸውንም ቀሰሙ፤

ጣዖቶቻቸውንም አመለኩ፤

ይህም ወጥመድ ሆነባቸው።

ወንዶችና ሴቶች ልጆቻቸውን

ለአጋንንት ሠዉ» (መዝ 106:35-37)።

እነዚህ መረጃዎች የሚያመለክቱት በእስራኤል ዙሪያ ያሉ ሕዝቦች ሁሉ የሚያደርጉት ጣዖት አምልኮ ለሰይጣንና ለአጋንንቱ የሚደረግ አምልኮ እንደ ሆነ

ነው። በአንደኛው ምእተ ዓመት በሜድትራኒያን አካባቢ ስላለው ስሐት ሃይማኖት ሐዋርያው ጳውሎስ የሚከተለውን ሊናገር የቻለው ስለዚህ ነበር፤ «... እሕዛብ የሚሠውት ለእግዚአብሔር ሳይሆን ለአጋንንት ነው» (1ቆ 10:20)። ስለዚህ በእስራኤል ዙሪያ ያለ ሕዝብ ሁሉ የሚፈጽመው የጣዖት አምልኮ አጋንንትን ማምለክ እንደ ሆነ በማጠቃለል መናገር ይቻላል። እስራኤላውያን ከጣዖት አምልኮ ሕዝቦች ጋር የሚያደርጉት ጦርነት በአጋንንት ገይልና «በከፋው ሥር» (በዮሐ 5:19 ጋር ያንጸጽሩ) ካሉ ሕዝቦች ጋር ነበር። አካላዊ ውጊያዎች የመሆናቸውንም ያህል መንፈሳዊ ውጊያዎችም ነበሩ፤ የእስራኤል ሕዝብ በመንፈሳዊ ግዛትም ሆነ በአካላዊው ግዛት በእግዚአብሔር ገይል መታመን ነበረባቸው።

ከዚህ አንጻር፤ አጋንንትን ማስጠጣትን በተመለከተ ግልጽ የሆነ መረጃን በብሉይ ኪዳን ውስጥ አናገኝም። አጭ በጣም የቀረበ ምስሰላሽ ሊሆን የሚችለው ጻዊት ለንጉሡ ሳኦል በገና የተጫወተበትና እንደሚከተለው የተገለጸው ነው፤ «ከፋው መንፈስ ከእግዚአብሔር ዘንድ በሳኦል ላይ በሚመጣበት ጊዜ፤ ጻዊት በገናውን ይዞ ይደረድር ነበር» (1ሳሙ 16:23)። ይሁን እንጂ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ይህ ክሥተት ተደጋጋሚ መሆኑን ለመግለጽ «ከፋው መንፈስ...በሚመጣበት ጊዜ» የሚለውን ሐረግ ተጠትሞአል፤ ጻዊት ከንጉሡ ሳኦል ሲርቅ ከፋ መንፈስ ይመጣበት ነበር ማለት ነው። ይህ ክሥተት በአዲስ ኪዳን የምንመለከተውን በከፋ መንፈስ ላይ የተገኘውን ሙሉ ድል የሚያመለክት አይሆንም።

የሰይጣን ዐላማ በተከታታይ የእግዚአብሔርን መልካም ሥራ በአጠቃላይ ለማጥፋት እንደ ሆነ ሁሉ፤ የአጋንንታዊ ጣዖታት ባእድ አምልኮ ሕዳናትን በሕሳት አሳልፎ በመስጠት መሠዋትን (መዝ 106:35-37)፤ በራስ ላይ አካላዊ ጉዳት ማድረስን (1ነገ 18:28፤ ከዘጸ 14:1 ጋር ያንጸጽሩ)፤ በጣዖት አምልኮ ሥርዐት ውስጥ በዘመት ተግባር አማካይነት የሚፈጸም ባዕድ አምልኮን (ዘጸ 23:17፤ 1ነገ 14:24፤ ሆሴ 4:14) የመሳሰሉትን ባሕርያት የያዘ ነው።¹² አጋንንታዊ አምልኮ ወደ ኢግዛረግዊና ራስን ወደ ማጥፋት ልምምድ ውስጥ ወዳያውን ያስገዛል።

ለ. በኢየሱስ አገልግሎት ጊዜ፤ ከብዙ መቶ ዓመታት በኋላ በአጋንንት ገይል ላይ ሙሉ ድል ሊገኝ ባለመቻሉ፤ ኢየሱስ በመጣ ጊዜ ፍጹም በሆነው

¹² «ሳኦልም በሆነ ክርስቲያኖዊ ያልሆኑ ሃይማኖቶች የሚታወቁበት ምልክት አብዛኛዎቹ ተከታዮቻቸው አንዱን ወይም የአያሉ የሰውን ልጅ የሕይወት አትጣጫ የሚያዛቡ ማለት፤ የአእምሮ ወይም የሰማት መዛባት፤ እግዚአብሔር ካቀደለት ውጭ የግብረ ሥጋ ግንኙነትን በመፈጸም መጥፋትን የመሳሰሉት ናቸው። እንዲህ ዐይነት ነገሮች እግዚአብሔር መልካም ሕድርን የፈጠረውን በሙሉ በማጥፋት የሰይጣንን ዐላማ በግልጽ ማሟላት ነው» (1ጢሞ 4:1-3 ጋር ያንጸጽሩ)። ሰይጣን «ሐሰተኛና የሐሰት አባት» (ዮሐ 8:44) እንደ መሆኑ፤ በተለይም የበረታ አጋንንታዊ ተጽዕኖ ሲያያል፤ ምንጊዜም አውነትን ማሻገር ወይም መከራ ይኖራል።

¹³ በብሉይ ኪዳን፤ በአዲስ ኪዳን መካከል ባለው ዘመን የአጋንንት ንይላትን ለመቁጣጠር የሞከሩ አይሁድ አጋንንት አስወጪዎች ነበሩ፤ ነገር ግን ውጤታማ ሥራ መሥራታቸው አጠራጣሪ ነው። በሐ/ሥ 19:13 «አየሁሩ አጋንንትን ያወጡ፤ ከነበሩት አይሁድ» የሚል ሐረግና እነርሱም ክርስቲያኖች ሳይሆኑና ከኢየሱስ ክራሱ ምንም ዐይነት መንፈሳዊ ሥልጣን ሳይሰጣቸው እንደ አዲስ የደግሞት ፎርሙላ በጌታ በኢየሱስ ስም አጋንንትን ያገዙ እንደ ነበር እናነባለን። ያጋጠማቸውም አስከፊ ሁኔታ ነበር (ቱ. 15:16)። ከፈረሳውያን ጋር ፊት ለፊት በተጋጠመ ጊዜ የሚከተለውን ተናገረ፤ «እኔ አጋንንትን የማስጠጣው በብሄልዜቡል ከሆነ፤ ልጆቻችሁ በምን ሊያስወጧቸው ነው?» (ማቴ 12:27)። ልጆቻቸው አጋንንትን ስለሚያስጠጡ ወይም ውሳኔን በሆነው ንይላቸው አጋንንትን ለማስጠጣት ስለሚሞክሩ የተሳሳቸው ናቸው ብሎ መናገሩ አይደለም።

እግዚአብሔር ራሱ መገኘቱ እንደሚያመለክት የተሰጠውን ማብራሪያ ይመልከቱ። በቆሮንቶስ ይህ ያለ ነው፤ በዚያ በጣዖት ቤት መቅደስ ውስጥ አጋንንትን ማምለክ የታወቀ ነው (1ቆ 10:20)። ይህም አጋንንት በሰው ልብ ውስጥ ያለውን ማወቅ እንደማይችሉ የሚያመለክት ግልጽ ማስረጃ ነው።

ሥልጣኑ አጋንንት ባሰጠው ጊዜ ሰዎች በመደነት የሚከተለውን ተናገሩ፤ «ሕዝቡ በሙሉ በመገረም፤ 'ይህ ነገር ምንድን ነው? ሥልጣን ያለው አዲስ ትምህርት መሆኑ ነው! ርኩሳን መናፍስትን እንኳ ያሳል፤ እነርሱም ይታዘዙለታል!' እያሉ እርስ በርስ ተጠያያቁ» (ማር 1:27)። በዓለም ታሪክ ውስጥ እንዲህ ዐይነት ገደል በአጋንንት ገደላት ላይ ተገልጦ እየወቀም ነበር።

ኢየሱስ በአጋንንት ላይ ያለውን ሥልጣን ሲገልጽ ይህ ሥልጣን አገልግሎቱን ልዩ የሚያደርግ እንዲሁም በአዲስና በገደለኛ መንገድ የእግዚአብሔር መንግሥት ወደ ሰዎች መምጣቱን የሚያሰበር እንደ ሆነ ነው።

ነገር ግን እኔ አጋንንትን የማስወጣው በእግዚአብሔር መንፈስ ከሆነ የእግዚአብሔር መንግሥት ወደ እናንተ መጥታለች። ወይስ አንድ ሰው ወደ ገደለኛ ሰው ቤት ገብቶ ገብረቱን ለመዝረፍ ቢፈልግ፤ አስቀድሞ ያንን ገደለኛ ሰው ሳያስር እንዴት አድርጎ ይሳካለታል? (ማቴ 12:28-29)።

«ገደለኛ ሰው» የተባለው ሰይጣን ሲሆን፤ ምናልባት ኢየሱስ በምድረ በዳ በተፈተነ ጊዜ በእርሱ ላይ ድልን ስላገኘ አስርታል። በምድራዊ አገልግሎቱ ኢየሱስ ወደ ገደለኛው ሰው ቤት ገባ (በሰይጣን አስራት ውስጥ ያለው የኢአማንያን ዓለም)፤ ገብረቱን ዘረፈ፤ ይህም ሰዎችን ከሰይጣን አስራት ነጻ በማውጣት ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ደስታ ማስገባት ነው። ኢየሱስ ይህን ያደረገው «በእግዚአብሔር መንፈስ» ሲሆን፤ በአጋንንት ላይ ድልን እንድንቀዳጅ የሚሠራው አዲስ የመንፈስ ቅዱስ ገደል በኢየሱስ አገልግሎት «የእግዚአብሔር መንግሥት» ወደ እኛ እንደ መጣ» የሚያመለክት ማረጋገጫ ነው።

ሐ. በአዲሱ ኪዳን ዘመን፤ በአጋንንታዊ ገደል ላይ የተገለጠው ይህ ሥልጣን ለኢየሱስ ለራሱ ብቻ የሆነ አይደለም፤ ተመሳሳይ የሆነ ሥልጣንም በመጀመሪያ ለዐሥራ ሁለቱ (ማቴ 10:8፤ ማር 3:15)፤ ከዚያም ለሰባው ደቀ መዛሙርት ሰጥቶታል። ከተወሰነ የአገልገሎት ጊዜ በኋላ፤ ሰባው ደቀ መዛሙርት «ደስ እያላቸው ተመልሰው፤ 'ይታ ሆይ፤ አጋንንት እንኳ በስምህ ተዝራልን' አሉት»

በእርግጥ፤ በአጠቃላይ በሆነው ሁኔታ የተሳካቸው ባይሆኑ በሰይጣን ምክንያት ከሆነ፤ ውሱን የሆነው የልጆቻቸው ስኬታማነት ምንጩ ምንድን ነው? በእርግጥ፤ ከሰይጣን ያነሰ ነው፤ ይህ ከሆነ ደግሞ ምንጩ ከእግዚአብሔር አይደለም ማለት ነው።

አልዓዛር ስለ ተባለ የአይሁድ አጋንንት አስወጪ የሰፋሽ የተባለው የአይሁድ ታሪክ ጸሐፊ እንደ ምሳሌ ያቀረበው ጽሑፍ አለ፤ ይህ ሰው ከሰላሞን በመጣ የድምጽ ጥበብ ይጠቀም እንደ ነበር ተነግሯል (Antiquities 8:45; cf. a rabbinic story in Numbers Rabbah 19:8; Tobit 8:2-3; and the Testament of Solomon, throughout). እንዲህ በደንቶቹ ልምዶች የቱን ያህል እንደ ተስፋፋና ስኬታማ እንደ ሆኑ በትክክል መናገር ያስቸግራል። በሌላ በኩል፤ እግዚአብሔር ራሱ ታማኝ ለሆነ ለአይሁድ ትሩፍ፤ ለማሻቸ በአጋንንት ላይ እንዲሠሉን የሚያደርጋቸውን መንፈሳዊ ገደል በተወሰነ ደረጃ ሰጥቶአቸው ይሆናል። በዙሪያቸው ካሉት ሕዝቦች በአስራአውያን ላይ የሚላከውን የአጋንንት ገደል ይቋቋሙ ዘንድ ታማኝ የሆኑ አስራአውያንን እግዚአብሔር በእርግጥ በጠቆላቸዋል። በሌላ በኩል፤ ሰይጣን በማያምኑ አይሁዶች ሆነ በሌሎች በማያምኑ ባሕሎች መካከል አይሁዱም ማለትም አይቻልም፤ ይህም አጋንንት ለሚያስወጡ ለጠንቋዮችና ለመሳሰሉት የተወሰነ ገደል አንዲገለጥባቸው ያደርጋል፤ ነገር ግን የዚህ ነገር ውጤት ዘሮ ዘሮ ሰዎች በከፍተኛ ደረጃ መንፈሳዊ አስራት ውስጥ እንዲገቡ ነው። ትክክለኛው ነገር ሰዎች ከዚህ በፊት አይተውት በማያውቁት መንገድ በአጋንንት ላይ ኢየሱስ በሚበልጥ ገደል መምጣቱ ነው፤ ስለዚህም ተደነቁ (An extensive discussion of Jewish exorcism is found in Emil Schurer, *The History of the Jewish People in the Age of Jesus Christ*, rev. English ed., G. Vermes ed., 3 vols. in 4 Edinburgh: T. & T. Clark, 1973-87), vol. 3.1, pp. 342-61, 376, 440.)

(ሉቃ 10:17)። ኢየሱስም መልሶ፤ «ሰይጣን እንደ መብረት ከሰማይ ሲወድቅ አየሁ» አለ (ሉቃ 10:18)። ይህም በሰይጣን ገደል ላይ የተገኘውን ልዩ ድል የሚያመለክት ነው (እንደ ገና ይህ ምናልባት ኢየሱስ በምድረ በዳ በተፈተነበት ጊዜ ባገኘው ድል ነው፤ ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስ ይህን ጊዜ በግልጽ አልጠቀሰም)።¹⁴ በኋላም በርኩሳን መናፍስት ላይ የተገኘው ሥልጣን ከሰባ ደቀ መዛሙርት በጥንቷ ቤተ ክርስቲያን በኢየሱስ ስም ሲያገለግሉ ወደ ነበሩት ተሻገረ (ሐሥ 8:7፤ 16:18፤ ያዕ 4:7፤ 1ጴጥ 5:8-9)። ይህም በአዲስ ኪዳን ዘመን በኢየሱስ ስም የማገልገል ባሕርይ በዲያብላስ ገደል ላይ በሚገኝ የማያደርግ ድል እንደ ሆነ የሚያረጋግጥ ሐሳብ ሆኖአል (1ዮሐ 3:8)።

መ. በሺሁ ዓመት፤ በሺሁ ዓመት ክርስቶስ ወደ ፊት እንድ ሺህ ዓመት በምድር ላይ የሚገዛበት ዘመን በራእይ 20 ላይ ተጠቅሶአል፤¹⁵ የሰይጣንና የአጋንንቱ እንቅስቃሴ ከዚያ ወዲያ ይታገዳል። ዛሬ ከምናገኘው የሰይጣንና የአጋንንቱ ሥራ ይበልጥ የሚታገድበትን ሁኔታ በተለየ ቋንቋ ለመገለጽ፤ የሐንስ የሺሁን ዓመት ድማሪ በራእይ እንደሚከተለው ይገልጻል፤

የጥልቁን መከፈቻና ትልቅ ስንሰለት በእጁ የዘመናዊ መልእክ ከሰማይ ሲወርድ አየሁ። እርሱም የጥንቱን እባብ፤ ዘንድውን፤ ማለትም ዲያብላስን ወይም ሰይጣንን ይዞ ሺህ ዓመት አሰረው። ሺሁ ዓመት አስኪፈጸምም ድረስ ከአንግዲህ ወዲህ ሕዝቦችን እንዳያስት ወደ ጥልቀ ጣሰው፤ ዘጋውም፤ በእርሱም ላይ ማኅተም አደረገበት። ከዚያ በኋላ ሰጥቶት ጊዜ ሊፈታ ይገባዋል (ራእ 20:1-3)።

በዚህ ስፍራ ሰይጣን በምድር ላይ ተጽዕኖ የማድረግ ችሎታውን ሙሉ በሙሉ እንዳጣ ተገልጿል። ይሁን እንጂ፤ በሺሁ ዓመት አሁንም በማያምኑ ሰዎች ልብ ገጠኤት ይኖራል፤ ይህም እስከ ሺሁ ዓመት ማብቂያ ድረስ እድገ በክርስቶስ ላይ ታላቅ ዐመፅ ያስነሣል፤ ዐመፁም ከአስራቱ በተፈታው በሰይጣን ይመራል (ራእ 7:9)። ከሰይጣን እንቅስቃሴ ውጪ ገጠኤትና ዐመፀኝነት በሰው ልብ ጸንቶ የመታየቱ አውነታ እንዳለ ሆኖ፤ ክርስቶስ በሺሁ ዓመት በሚገዛበት ዘመን እንኳ ስለ ገጠኤት ሰይጣንና አጋንንቱን መውቀስ የማይቻልበት ሁኔታ አለ ማለት ነው። ሰይጣን በዓለም ላይ ተጽዕኖ ማድረግ በማይችልበት ጊዜ እንኳ ገጠኤት በሰው ልብ የሚኖርና ችግር የሚፈጥር ይሆናል።

ሠ. በመጨረሻው የፍርድ ዘመን፤ ሺሁ ዓመት ሲፈጸም፤ ሰይጣን ከአስራቱ ተፈትቶ ሕዝቡን ለጦርነት አሰልፎ ከወጣ በኋላ ሙሉ በሙሉ ይሸነፋል፤ «ወደ አሳትና ወደ ዲን ባሕር ይጣላል፤ ቀንና ሰላት ከዘላለም እስከ ዘላለም ይሠቃያል» (ራእ 20:10)። ከዚያም በሰይጣንና በአጋንንቱ ላይ የተሰጠው ፍርድ ማብቂያ ይሆናል።

መ. ስለ አጋንንት ሊኖረን የሚገባ አመለካከት

1. በዚህ ዘመን አጋንንት በዓለም ላይ በእንቅስቃሴ አሉን? እንዳንድ ሰዎች ተፈጥሮአዊው አመለካከት ተጽዕኖ ስለሚያደርግባቸው እንድ ከሥተት የሚታይ ወይም የሚፈሰስ ወይም የሚሰማ ካልሆነ በስተቀር አውነታ መሆኑን አይቀበሉም፤ ስለዚህ አጋንንት ዛሬ መኖራቸውን በመጽሐፍ ቅዱስና በሌሎች ጥንታዊ ባህሎች የሚሰጠውን የቁየ ትምህርት ይከዳሉ። ለምሳሌ፤ የጀርመን አዲስ ኪዳን ምሑር ሩዳልፍ ቡልትማን የመላእክትንና የአጋንንትን ዲበ ተፈጥሮአዊ ዓለም መኖር አጥብቆ ይከዳል። እነዚህ ነገሮች ጥንታዊ «ተረቶች» ናቸው በማለት ያስተምራል። የአዲስ ኪዳን መልእክት «ተረቶችን ማስወገድ»

¹⁴ሌላው ትርጓሜ ሰባ ደቀ መዛሙርት በተላኩ ጊዜ ኢየሱስ የሰይጣንን መውደት እንዳየ ያመለክታል።
¹⁵ስለ ሺሁ ዓመት ምዕራፍ 55 ላይ ያለውን ማብራሪያ ይመልከቱ።

ይኖርበታል፤ ስለዚህም ወንጌል በዘመናዊና በሳይንሳዊ ሰዎች ተቀባይነትን ሊያገኝ ይችላል በማለት ይናገራል። ሌሎች በዚህ ተመሳሳይ ዘመን የተነሡ ምሑራን በመጽሐፍ ቅዱስ የተጠቀሰው የአጋንንት እንቅስቃሴ አጅግ ጎይቶችና ክፉ ተጽዕኖ የሚያመጣ እንደ ሆነ ያስተምራሉ። የተላልቅ ድርጅቶች ክፉ ተጽዕኖና አንዳንድ መዋቅሮች በዛሬው ማኅበረሰባችን መካከል የሚፈጥሩት ችግር ማለትም ክፉ መንግሥታትና ጎይቶች የግንድ ድርጅቶች በብዙ ሺህ የሚቁጠሩ ሰዎች ላይ የሚያደርሱት ተጽዕኖ በተለይም በአንዳንድ የሊበራል የሥነ መለኰት ምሁራን ጽሑፎች «አጋንንታዊ» እንደ ሆኑ ተገልጿል።

ይሁን እንጂ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ዓለም እንዳለ ያለበትን እውነታ በትክክል ካቀረበልን፤ በሰው ኅብረተሰብ መካከል ጣልቃ እየገባ ክፉ የሚያደርገውን የአጋንንት ተጽዕኖ በጥልቀት ልንመረምር ይገባል። ይህን ጣልቃ ገብነት በአምስቱ የሰሜን ሕዋሶቻችን መረዳት አለመቻላችን፤ ማለትም አጋንንት መኖራቸውን አሳማኝነታችን፤ የመረዳት ችሎታችን ሙሉ እንዳልሆነ ያስገነዝባል እንጂ በርግጥ ከአዲስ ኪዳን ዘመን ይልቅ በዛሬው ዓለም የአጋንንት እንቅስቃሴ ያነሰ ነው እንድንል የሚያደርገን ምክንያት የለንም። እግዚአብሔር በታሪክ ውስጥ ባለው የአቅድ ዘመን ውስጥ፤ ማለትም በቤተ ክርስቲያን ዘመን ወይም በአዲሱ ኪዳን ዘመን ውስጥ፤ እኛም እንኖራለን፤ የሰይጣን ተጽዕኖ ከዓለም የሚወገድበት የሺህ ዓመት ዘመንም ገና አልደረሰም። አብዛኛውን ጊዜ ሥልጡን ነኝ የሚለው የምዕራቡ ማኅበረሰብ የአጋንንትን መኖር አይቀበልም፤ ምናልባት ይህን ቢቃበል እንኳ «ጊላ ቀር» አስተሳሰብ ካላቸው ሰዎች ወሬ የተሻለ ግምት አይሰጠውም፤ ስለ አጋንንት እንቅስቃሴ መነጋገርን ዝቅ ያለ የልማዳዊ አምነት ጉዳይ እንደ ሆነ አድርጎ ይቁጥራል። ነገር ግን ዛሬ ዘመናዊው ኅብረተሰብ የአጋንንትን እንቅስቃሴ መኖር ለመቀበል ፈቃደኛ አለመሆኑ፤ ከመጽሐፍ ቅዱሳዊው እይታ አንጻር የእውነታን ትክክለኛ ባሕርይ ለማየት የማያስችል የሕዝብ እውርነት ነው።

ታዲያ በዚህ ዘመን ያለው አጋንንታዊ እንቅስቃሴ ምን መልክ አለው? የአጋንንት እንቅስቃሴ ሲከሰት ልናውቅ የምንችልበት የተለያዩ ባሕርያት አሉን?

2. አንዳንድ ክፉት ምንጭ አጋንንታዊ ቢሆንም፤ ማንኛውም ክፉትና ጎጢአት ሁሉ ከሰይጣኑና ከአጋንንት አይደለም። የአዲስ ኪዳን መልእክቶች በሙሉ አጠቃላይ ትኩረት የሚያደርጉበትን ሐሳብ ብንመለከት፤ በአማኞች ሕይወት ስላለው የአጋንንት እንቅስቃሴ ወይም የእነርሱን እንቅስቃሴ ለመከላከልና ለመቃወም ስለ ተደረገው ዘዴ የተሰጠው ቦታ እጅግ አነስተኛ እንደ ሆነ እንገነዘባለን። በአጽንዖት የተነገረው ሐሳብ ግን ለማኞች ጎጢአትን እንዳያደርጉና የጽድቅን ሕይወት እንዲኖሩ ነው። ለምሳሌ፤ በአንደኛ ቆሮንቶስ «የመለያየት» ችግር በተፈጠረ ጊዜ፤ ሐዋርያው ጳውሎስ ቤተ ክርስቲያን የመለያየት መንፈስን እንድትገሥጽ አልተናገረም፤ ነገር ግን አጥብቆ የተናገረው «አንድ ልብ አንድ ሐሳብ እንዲኖራችሁ እርስ በርሳችሁ እንድትስማሙ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ስም አለምናችኋለሁ» በማለት ነው (1ቆሮ 1:10)። በሥጋ ዘመዳሞች መካከል የሚፈጠር የዝመት ጎጢአት ሲከሰት፤ ይህንን መንፈስ የቆሮንቶስ ምእመናን እንዲያወግዙ አልነገራቸውም፤ ነገር ግን በከፍተኛ ደረጃ አዝነው እንዲቁጡና በደላቸው ንስሐ እስኪገባ ድረስ የቤተ ክርስቲያንን የሥነ ሥርዐት እርምጃ እንዲፈጽሙ አሳስበዋል (1ቆሮ 5:1-5)። ክርስቲያኖች ሌሎችን ለማኞች ለመከሰስ ፍርድ ቤት ሲሄዱ፤ ሐዋርያው ጳውሎስ የሙግትን (የራስ ወዳድነትን ወይም የጠብን) መንፈስ እንዲያስወጡ አላዘዛቸውም፤ ነገር ግን ለችግሮች መፍትሔን በቤተ ክርስቲያን እንዲፈልጉና የራሳቸውን መብት ለመተው ፈቃደኛ እንዲሆኑ ብቻ አስተምረዋል። በጌታ አራት ሥርዐት ጊዜ ረብሻ ሲከሰት፤ የረብሻን ወይም የሆዳምነትን ወይም የራስ ወዳድነትን መንፈስ እንዲያስወጡ አላዘዛቸውም፤ ነገር ግን «እርስ በርሳቸው እንዲጠባበቁ» እና

«ማንም ሰው ከዚህ እንጂራ ከመብላቱና ከዚህ ጽዋ ከመጠጣቱ በፊት ራሱን ይመርምር» በማለት አስጠንቅቆአቸዋል (1ቆሮ 11:33-28)። እነዚህ ምሳሌዎች ብዙ ጊዜ በሌሎች የአዲስ ኪዳን መልእክቶች ሊደጋገሙ ይችላሉ።

ለማያምኑ ሰዎች ወንጌልን መስበክ በተመለከተ፤ የአዲስ ኪዳን አካሄድ ተመሳሳይ ነው። ዐልፎ ዐልፎ ኢየሱስ ክርስቶስና ሐዋርያው ጳውሎስ በአንድ አካባቢ ወንጌልን ሲሰብኩ ለየት ያለ መሰናከል ሲገጥማቸው የአጋንንትን መንፈስ ቢያስወጡም (ማር 5:1-20 [በጌርሱኖን ርኩስ መንፈስ ያደረበት ሰው]፤ ሐ/ሥ 16:16-18 [በፊልጵስየስ በጥንቄቃ መንፈስ ትንቢት የምትናገረዋል ልጅ])፤ የተለመደው የአገልግሎት አካሄድ ግን ይህ አይደለም፤ የአገልግሎቱ አካሄድ ትኩረት ወንጌልን መስበክ ብቻ ነበር (ማቴ 9:35፤ ሮሜ 1:18-19፤ 1ቆሮ 1:17-2:5)። አላይ በተጠቀሱት ምሳሌዎች እንኳ ተቃውሞ የሚነሳው የወንጌል ስብከት በሚካሄድበት ጊዜ ነበር። ይህ ዛሬ በልምምድ በአጽንዖት «የመንፈሳዊ ውጊያ ወሳኝ ደረጃ» (Strategic Level Spiritual Warfare) ብለው ከሚጠሩት ሁኔታ ጋር ፈጽሞ የሚነጻጸር አይደለም፤ በአዲስ ኪዳን (1) ወደ አንድ አካባቢ ወንጌል ለመስበክ ሲገባ፤ «የአካባቢ መንፈስ» (Territorial Spirit) ተብሎ የተጠራበትን ክሥተት አናገኝም (አላይ በተጠቀሱት በሁለቱም ምሳሌዎች ጋኔን የተገለጸው በሰው ሊሆን፤ ጋኔን ያደረበት ሰው ራሱ ተቃውሞውን አስነሥቶአል)። (2) በአካባቢው ስላለው የአጋንንት የሥልጣን ተዋረድ ከአጋንንት መረጃ የተጠቀሰበትን ሁኔታ አናይም፤ (3) ከአጋንንት ከመጣ መረጃ ተነሥተን ማመን ወይም ማስተማር እንደሚገባን የተሰጠ ትእዛዝ የለም፤ (4) ወንጌል በተሳካ ሁኔታ ከመስበኩ በፊት በአካባቢ ያለ የክተማ የአጋንንት ምስግ (Demonic Stronghold) መሰበር እንዳለበት በምሳሌ ወይም በቃል እንድናስተምርበት የቀረበ መረጃ የለም። ከዚህ ይልቅ፤ ክርስቲያኖች ወንጌልን መስበክና ያም የሰዎችን ሕይወት ሊለውጥ በገይል እንደሚገለጽ ነው የተነገረው፤ (በእርግጥ፤ የአጋንንት ተቃውሞ ሊነሣ ወይም እግዚአብሔር ራሱ የአንድን የተወሰነ የአጋንንት ባሕርይ ሊገልጥና ክርስቲያኖችም በ1ቆሮ 12:10፤ 2ቆሮ 10:3-6፤ ኤፌ 6:12 መሠረት እንዲጸልዩና እንዲዋጉ ሊያደርግ ይችላል)።

ስለዚህ፤ አዲስ ኪዳን በዓለም ላይ ያለውን የአጋንንትን እንቅስቃሴ ተጽዕኖ በግልጽ ቢገነዘብም፤ እንዲሁም እንደምናየው በአማኞች ሕይወት ላይ እንኳ የሚያደርሰውን ቢያመለክትም፤ የወንጌል ሥርዓትንና የክርስቲያን መንፈሳዊ አድገትን በተመለከተ በመሠረቱ ትኩረት የሚያደርገው በራሳቸው በሰዎቹ ውሳኔና በሚወስዱት እርምጃ ላይ ነው (ገላ 5:16-26፤ ኤፌ 4:1-6:9፤ ቂላ 3:1-4:6 እና ሌሎችንም ይመልከቱ)። በተመሳሳይ ሁኔታም፤ በቅድስናና በእምነት ለማደግ እንዲሁም በሕይወታችን ያለውን በጎጢአት የተሞላውን መብታችንና ተግባራችንን ለማሸነፍ (ዘሮሚ 6:1-23 ጋር ያነጻጽሩ)፤ ከማያምነው ዓለም የሚመጡበትን ፈተናዎች ለመርታት (1ቆሮ 10:3)¹⁶ ዛሬ ጥረት በምናደርግበት ጊዜ መሠረታዊ ትኩረታችን ይህ መሆን አለበት። ጌታን በመታዘዝ ለጌፈጽመው የሚገባንን የገዛ የራሳችንን ጎሳፊነት መቀበል ይኖርብናል እንጂ፤ ራሳችንን በሠራነው ጥፋት ተጠያቂነቱን በአንዳንድ የአጋንንት ጎይል ላይ ማሳበብ የለብንም።

ይሁን እንጂ፤ አያሌ ምንባቦች የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች በዓለም ውስጥና በራሳቸው በክርስቲያኖች ሕይወት ውስጥ ያለውን የአጋንንት ተጽዕኖ በግልጽ ይረዱ እንደ ነበር አመልክተዋል። ጣዖት ይመለከባቸው በነበሩ ቤተ መቅደሶች

¹⁶ዛሬ በሕይወታችን ላሉ ሦስቱ የክፉ ምንጮች የተለመደው የማጠቃለያ መንገድ፤ «ዓለም፤ ሥጋ ዲያብሎስ» እንደ ሆኑ የሚገልጸው ነው («ሥጋ» የሚለው የገዛ የራሳችንን በጎጢአት የተሞላውን መብት የሚያመለክት ነው)።

በተሞላቸው በቅርንጥፍ ከተማ ወዳላቸው ቤተ ክርስቲያን ሐዋርያው ጳውሎስ ሲጽፍ እንዲህ አለ፤ «አሕዛብ የሚሠውት ለእግዚአብሔር ሳይሆን ለአጋንንት ነው» (1ቆሮ 10:20)። ይህ ሁኔታ ቅርንጥፍን ብቻ የሚመለከት ሳይሆን፤ በጥንቱ የሚድቀራቸውን ዓለም ያሉትን ሌሎች ከተሞች ሁሉ የሚመለከት ነው። ጳውሎስ እንደ ገና በጌላሻው ዘመናት ስለሚሆነው እንደሚከተለው አስጠንቅቆአል፤ «በጌላሻች ዘመናት አንዳንዶች እምነትን ከደው አታላይ መናፍቅትንና የአጋንንትን ትምህርት እንደሚከተሉ መንፈስ በግልጽ ይናገራል» (1ጢሞ 4:1)። እንዲህ ዐይነቱም ትምህርት የሚመራቸው እግዚአብሔር «መልካም ነው» ብሎ የፈጠራቸውን (ተ. 4) በመቃወም ጋብቻን እንዲያስተላለፍ አንዳንድ መብልን እንዳይበሉ ነው (ተ. 4)። ስለዚህ፤ የአንዳንድ ስሐት አስተምህሮዎች መሠረት አጋንንት እንደ ሆነ አመልክቶአል። በጆሞ ጢሞቴዎስ ሐዋርያው ጳውሎስ ጤናማ አስተምህሮን የሚቃወሙ የዲያብሎስን ፈቃድ እንዲያደርጉ በእርሱ የተያዙ እንደ ሆኑ እንደሚከተለው ተናግሮአል፤ «የጌታም አገልጋይ ሊጣላ አይገባውም፤ ይልቁን ለሰው ሁሉ ገር፤ ለማስተማር ብቃት ያለው፤ ተዕጋሥተኛም መሆን ይገባዋል፤ እውነትን ወደ ማወቅ ይደርሱ ዘንድ፤ እግዚአብሔር ንስሐን እንደሚሰጣቸው ተስፋ በማድረግ የሚቃወሙትን በየዋህነት የሚያቃና መሆን ይኖርበታል፤ ይኸውም ወደ አእምሮአቸው ይመለሳሉ፤ ፈቃዱን ሲያስፈጽማቸው ምርኮኛ አድርጎ ከሆነቸው ከዲያብሎስ ወጥመድም ያመለጣሉ በማለት ነው» (2ጢሞ 2:24-26)።

ኢየሱስም በተመሳሳይ ሁኔታ እርሱን በግትርነት ይቃወሙት የነበሩትን አይሁድ አባታቸውን ዲያብሎስን እየተከተሉ መሆናቸውን በግልጽ እንደሚከተለው ተናግሮአቸዋል፤ «እናንተ የአባታችሁ የዲያብሎስ ናችሁ፤ የአባታችሁንም ፍላጎት ለመፈጸም ትሻላችሁ፤ እርሱ ከመጀመሪያ ነፍስ ገዳይ ነበር፤ በእርሱ ዘንድ እውነት ስለሌለ በእውነት አልጸናም፤ እርሱ ሐሰተኛ፤ የሐሰት አባት በመሆኑ ሐሰትን ሲናገር፤ የሚናገረው ከራሱ አፍልቆ ነው» (ዮሐ 8:44)።

የማያምኑ ሰዎች የሚያደርጉት ክፉ ድርጊት በአጋንንት ተጽዕኖ ወይም አንዳንድ ጊዜ አጋንንታዊ መሠረት እንዳለው በእጽንኦት ለማሳየት ሐዋርያው የሐንስ በአንደኛው መልእክቱ በግልጽ ተናግሮአል። «ገጢአትን የሚያደርግ ከዲያብሎስ ነው» (1ዮሐ 3:8) በማለትም አጠቃላይ ዐረፍተ ነገር ጠቅሶአል፤ በመቀጠልም፤ «የእግዚአብሔር ልጆችና የዲያብሎስ ልጆች ተለይተው የሚታወቁት በዚህ ነው፤ ጽድቅን የማያደርግ፤ ወንድሙንም የማይወድ ሁሉ ከእግዚአብሔር አይደለም» (1ዮሐ 3:10) ብሎአል። በዚህ ስፍራ የሐንስ ከእግዚአብሔር ያልተወለዱት ሁሉ የዲያብሎስ ልጆች እንደ ሆኑና ለእርሱ ተጽዕኖ መሻት ተገዢዎች እንደ ሆኑም ባሕርያቸውን ገልጾአል። ስለዚህ ቃላትን ወንድሙን በገደለ ጊዜ፤ የሰይጣን ተጽዕኖ በዘፍጥረት ትረካ ውስጥ ባይጠቀስም (ዘፍ 4:1-16) «የክፉ ወገን ሆኖ ወንድሙን እንደ ገደለው» (1ዮሐ 3:12) ተብሎ ተገልጾአል። የሐንስ እንደ ገና «እኛ ከእግዚአብሔር እንደ ሆንን መላው ዓለምም በክፉው ሥር እንደ ሆነ እናውቃለን» (1ዮሐ 5:19) ብሎአል። ከዚያም ሰይጣን በየሐንስ ራሕይ፤ «ዓለምን ሁሉ የሚያስተው» (ራእ 12:9) ተብሎ ተጠርቶአል። ከላይ እንደተመለከትነው ሰይጣን እንደ ገና፤ «የዚህ ዓለም ገዢ» (ዮሐ 14:30)፤ «የዚህ ዓለም አምላክ» (2ቆሮ 4:4)፤ «ለእግዚአብሔር በማይታዘዙት ሰዎች ላይ የሚሠራው መንፈስ» (ኤፌ 2:2) ተብሎ ተጠርቶአል።

እነዚህን ሁሉ ዐረፍተ ነገሮች ስናስባስብ፤ ሰይጣንም የሐሰት፤ የነፍስ ግድያ፤ የማሳት፤ የሐሰት ትምህርትና በአጠቃላይ የገጢአት ሁሉ መሠረት መሆኑን ስንረዳ፤ አዲስ ኪዳን ዛሬ የሚከሠተው የስሕተት ሥራ ሁሉና

የገጢአት ምንጭ በተወሰነ ደረጃ ከአጋንንት ተጽዕኖ የሚመጣ እንደ ሆነ እንድናውቅ መፈለጉን በማጠቃለል መናገር እንችላለን። የገጢአት ሁሉ መነሻ ምክንያት ሰይጣን ወይም አጋንንት አይደለም፤ ወይም አጋንንታዊ እንቅስቃሴ የገጢአት መነሻ ምክንያት ወይም ዋና ተጽዕኖ አይደለም፤ ነገር ግን አጋንንታዊ እንቅስቃሴ ዛሬ በዓለም የእግዚአብሔርን ሥራ የሚቃወም የማንኛውም ገጢአት ሁሉና የማንኛውም አፍራሽ እንቅስቃሴ ሁሉ ሰበብ ሊሆን ይችላል።

በክርስቲያኖች ሕይወት እላይ እንደ ጠቀስነው፤ የአዲስ ኪዳን ትኩረት በአጋንንት ተጽዕኖ ላይ ሳይሆን፤ በአማኝ ሕይወት ውስጥ ባለው ገጢአት ላይ ነው። ይሁን እንጂ፤ ገጢአትን ማድረግ በክርስቲያኖች እንኳ ቢታይ በሕይወታችን ውስጥ ለሆነ የአጋንንት ተጽዕኖ ምሽግ እንደሚሆን መገንዘብ ይኖርብናል። ሐዋርያው ጳውሎስ፤ «ተቂጡ፤ ነገር ግን ገጢአትን አትሥር፤ በቀጣችሁ ላይ ዐሐይ አይግባ ለዲያብሎስም ስፍራ አትስጡት» (ኤፌ 4:26) ያለው ለዚህ ነው። የተሳሳተ ቀጣዩ ዲያብሎስ ወይም አጋንንት በሕይወታችን ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ እንዲያደርሱ አጋጣሚን ሊሰጣቸው ይችላል፤ ይኸውም ምናልባት በሰሜታችን ላይ ጉዳትን በማድረስና ምናልባትም በሌሎች ላይ ያለንን የተሳሳተ የቀጣዩ ስሜት በመጨመር ሊሆን ይችላል። በተመሳሳይም፤ ጳውሎስ «የጽድቅን ጥርሶ ለበሳችሁ» (ኤፌ 6:14) በማለት «የዲያብሎስን የተንከላ ሥራ» መቋቋም የሚቻልበት የጦር ዕቃ ልብስ እንደ ሆነም እንደሚከተለው ተናግሮአል፤ «የዲያብሎስን የተንከላ ሥራ መቋቋም ትችሉ ዘንድ፤ የእግዚአብሔርን መላ የጦር ዕቃ ልብስ፤ ምክንያቱም ተጋድሎአችን ከሥጋና ከደም ጋር ሳይሆን ከዚህ ከጨለማ ዓለም ገዢነት፤ ከሥልጣናትና ከንደላት እንዲሁም በሰማያዊ ስፍራ ካሉ ክርክሳን መናፍቅት ሰራዊት ጋር ነው» (ኤፌ 6:11-12)። ሳናቋርጥ ገጢአትን የምንሠራበት የሕይወት ክፍል ካለ፤ «የጽድቅ ጥራችን» ቀዳዳ አለበት ማለት ነው፤ ይህም የሕይወታችንን ክፍል ለአጋንንት ጥቃት እንዲጋለጥ ያደርጋል። በንጽጽር ከገጢአት ሁሉ ነጻ የሆነው ኢየሱስ ሰይጣንን በተመለከተ «እርሱም በእኔ ላይ ሥልጣን የለውም» (ዮሐ 14:30) ብሎአል። እኛም ልብ ማለት ያለብን በ1ዮሐ 5:18 እንደሚከተለው በተገለጸው ገጢአትን ባለማድረግና በክፉው ባለመነካት መካከል ያለውን ግንኙነት ነው። «ከእግዚአብሔር የተወለደ ሁሉ ገጢአት እንደሚያደርግ» ነገር ግን የእግዚአብሔር ልጅ እንደሚጠብቀው፤ ክፉውም እንደማይነካው እናውቃለን» (1ዮሐ 5:18)።

እንግዲህ ቀደም ያሉት ምንባቦች የሚያመለክቱት በክርስቲያን ሕይወት ውስጥ በአንድም ይሁን በሌላ በገጢአት ጸንቶ የመመላለስ አካሄድ ካለ፤ ለዚያ ገጢአት በመሠረቱ ተጠያቂው በዚህ በተሳሳተ አካሄድ ለመመላለስ የወሰነው ግለሰብ ክርስቲያን ነው (ሮሜ 6 በተለይ ተ. 12:16 ደግሞም ገላ 5:16-26)። ይሁን እንጂ፤ አንዳንድ የአጋንንት ተጽዕኖ ገጢአት የማድረግን ዝንባሌ ሊያደፋፍር ወይም ሊያባብስ ይችላል። ለምሳሌ፤ በሕይወቱ ያለውን ከባድ ቀጣ ለማሸነፍ ሰጭ ዓመት ሲጸልይና ሲታገል ለነበረ ክርስቲያን በዚያ የገጢአት አካሄድ እንዲቀጥል ያደረገው የቀጣ መንፈስ ሊኖር ይችላል። የጭንቀት መንፈስን ለማሸነፍ ለተወሰነ ጊዜ ሲታገል የነበረ ክርስቲያን በጭንቀት ወይም በተሳሳተ አስቂራጭ መንፈስ ሲጠቃ ነበር ማለት ይቻላል፤ ይህም ለአጠቃላይ ሁኔታ አንድ ሰበብ ሊሆን ይችላል። በሌላ የሕይወት አትጣጫ እየታገለ ያለ

¹በዚህ ስፍራ የተጠቀሰው የግሪኩ ግሥ የአሁን ጊዜ ሲሆን፤ «ገጢአትን በመሥራት አይቀጥልም» የሚል ስሜት ይሰጣል።

²የሁሉም ጭንቀት መሠረት አጋንንት አይደለም። አንዳንድ በእስክምና ምክንያት በሚወለድ መድኃኒት ሊመጣ ይችላል። በሌላ በኩል የጭንቀት መነሻ ሊሆን የሚችለው የተለያየ የባሕርይ ሂደት መስዋወጥ ወይም በመጽሐፍ ቅዱስ መለኪያ መሠረት

አማኝ፤ ማለትም ለትክክለኛ ሥልጣን ለመገዛት ፈቃደኛ ባለመሆን፤ በምግብ አመጋገብ ጉዳይ ራስን መግዛት ባለመቻል፤ በስንፍና፤ በመራርነት፤ በቅንክት፤ ወዘተ ይህ ሁኔታ በአጋንንት ጥቃት ወይም ተጽዕኖ እንዲሁም ለጌታ ያለውን ፍሬያማነት እያሰናከለበት መሆን አለመሆኑን ሊመረምር ይገባል።

3. ክርስቲያን በጋኔን ሊያዝ ይችላልን? በአጋንንት መያዝ (demon possession) የሚለው፤ ቃል በሚያሳዝን ሁኔታ የቀረበ ቃልና በአንዳንድ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች ውስጥ ዘልቆ የገባ ሲሆን፤ በግሪኩ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል 7ን ፈጽሞ የማይገኝ ነው። የግሪኩ አዲስ ኪዳን አጋንንት ስለደረሰባቸው ሰዎች ሊናገር ይችላል (ማቴ 11:18፤ ሉቃ 7:33፤ 8:27፤ ዮሐ 7:20፤ 8:48:49:52፤ 10:20)፤ ወይም በአጋንንት ተጽዕኖ ስለሚሠቃዩ ሰዎች ሊናገር ይችላል (በግሪኩ፡ ዳይሞናይዞዎይ¹⁹)። ነገር ግን አጋንንት ለላውን ሰው ስለሚይዝበት ሁኔታ የተናገረበት ቋንቋ ፈጽሞ አይገኝም።

በአጋንንት መያዝ (demon possession) እና በአጋንንት መበቃት (demonized) የሚለው ቃላት በተላለፉ ሊቃይ የማይችሉትን ብርቱ በሆነ አጋንንታዊ ተጽዕኖ ሥር መሆንን ሲያመለክቱ፤ በአጋንንት ቁጥጥር ሥር ያለ ሰው በአጋንንት ከመሸነፍ በቀር ሌላ ምርጫ ሊኖረው እንደማይችል ያመለክታሉ። ሰውየው የራሱን ፈቃድ ፈጽሞ ሊያደርግ እንደማይችልና ሙሉ በሙሉ በክፉ መንፈስ ቁጥጥር ሥር እንደሚሆን ያሳያሉ። እንዲህ ዐይነቱ የከፋ ሁኔታ በጌርሱኖን አገር ርኩስ መንፈስ ባደረበት ሰው ትክክለኛ ቢሆንም (ማር 5:1-20 ይመልከቱ)፤ አያሱስ አጋንንት ካስወጣለት በኋላ ጥቃት ወይም በብዙዎች ሰዎች ሕይወት ከአጋንንት ጋር ባለ ተጽዕኖ በሚያጋጥም ሁኔታ አንጻር ግን ይህ እውነት አይደለም።

እንግዲህ «ክርስቲያን በጋኔን ሊያዝ ይችላልን?» ለሚለው ጥያቄ ምን መልስ መስጠት እንችላለን? መልሱ ሊሆን የሚችለው «መያዝ» (possessed) ለሚለው ቃል በምንሰጠው ትርጉም ነው። በግሪኩ አዲስ ኪዳን ይህን ቃል የሚያገጽባርቅ ስሜት ባይገኝም፤ ሰዎች ግልጽ ዋስትና እንዲሆናቸው መልሷቸው የሚያደርጉት አንድም የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅስ ሳይኖራቸው የተለያዩ ትርጉም ሊሰጡት ይችላሉ፤ ስለዚህ የአንዱ ሰው ፍቺ ትክክል ሊላኛው የሰጠው ፍቺ የተሳሳተ ነው ለማለት አይቻልም። ከላይ ከተሰጡት ምክንያቶች የተነሣ፤ የእኔ የራሴ ምርጫ በማንኛቸውም ዐይነት ከሥተት ይሁን፤ «በአጋንንት መያዝ» (demon possessed) የሚለውን ሐረግ ፈጽሞ አለመጠቀም ነው።

ሊስተካከል ያልቻለ የእርስ በርስ ግንኙነት ችግር ነው። ነገር ግን የአጋንንትን ተጽዕኖ ከምክንያቶቹ ውጪ ማድረግ አንችልም።
¹⁹ «ዳይሞናይዞዎይ» የሚለው ቃል «በአጋንንት ተጽዕኖ ሥር» ወይም «በአጋንንት መበቃት» በሚል ሊተረጎም የሚችለው በአዲስ ኪዳን በሁሉም ወንጌሎች ዐሥራ ሦስት ጊዜ ተጠቅሷል፤ ማቴ 4:24፤ 8:16:28:33፤ 9:32፤ 12:22፤ 15:22፤ «ከፋኛ በአጋንንት መበቃት» (badly demonized) በሚል ማር 1:32፤ 5:15:16:18፤ ሉቃ 8:36 እና ዮሐ 10:21። እነዚህ ከሥተቶች የሚያመለክቱት እጅግ ከዘድ ያለን የአጋንንት ተጽዕኖ ነው። ከዚህ አንጻር «demonized» ለሚለው የእንግሊዝኛ ቃል እጅግ ከባድ ወይም አስከፊ ለሆኑት በወንጌል ለተገለጡት ከሥተቶች መጠቀሙ ሳይሻል አይቀርም። ዴሞናይዝድ የሚለው የእንግሊዝኛ ቃል እጅግ ብርቱ የሆነ የአጋንንት ተጽዕኖን ወይም ቁጥጥርን ያመለክተኛል (cf. other similar "-ized" words: pasteurized, homogenized, tyrannized, materialized, nationalized, etc. These words all speak of a total transformation of the object being spoken about, not simply of mild or moderate influence)። ነገር ግን ዛሬ በአንዳንድ ክርስቲያናዊ ሥነ ጽሑፎች ውስጥ በማናቸውም ዐይነት የአጋንንት ጥቃት ሥር ያሉትን ሰዎች «ዴሞናይዝድ» ናቸው ማለት የተለመደ ሆኖአል። ቃሉን እጅግ ለከፋ የአጋንንት ተጽዕኖ መጠቀም ጥበብ ነው።

ነገር ግን ሰዎች «በአጋንንት መያዝ» (demon possessed) የሚለውን ቃል በሚገባ ገልጸውት ከሆነ፤ በሰጡት ፍቺ መሠረት መልስ ማቅረብ ይቻላል። «በአጋንንት መያዝ» (demon possessed) ለሚለው ትርጉማቸው የሰው ፈቃድ ሙሉ በሙሉ በጋኔን ፈቃድ ሥር ይሆናል በሚለው ፍቺ የሚጠቃለል ከሆነና ሰውየውም ትክክል ለማድረግና እግዚአብሔርን ለመታዘዝ ይመርጥ ዘንድ የሚያስችለው ምንም የቀረ ገይል አይኖረውም የሚል ከሆነ፤ ክርስቲያን በጋኔን ይያዛል ወይ ለሚለው ጥያቄ መልሱ፤ በግልጽ አይደለም የሚል ይሆናል፤ ምክንያቱም መጽሐፍ ቅዱስ እኛ ከክርስቶስ ጋር ከተነሣን ገጢአት ፈጽሞ ሊገዛን እንደማይችል ዋስትናን ይሰጠናል (ሮሜ 6:14፡ ቍ 4 እና 11 ይመልከቱ)።

በሌላ በኩል፤ ብዙ ክርስቲያኖች በአማኞች ሕይወት ውስጥ የአጋንንት ጥቃት ወይም ተጽዕኖ የተለያየ ደረጃ ሊኖረው ይችላል በሚለው ሐሳብ ይስማማሉ (ሉቃ 4:2፤ 2ቆሮ 12:7፤ ኤፌ 6:12፤ ያዕ 4:7፤ 1ጴጥ 5:8)። አማኝ ከጊዜ ወደ ጊዜ በቀላል ወይም በከባድ ሁኔታ በአጋንንት ሊጠቃ ይችላል።²⁰ (የአብርሃም ልጅ ሆኖ ሰይጣን ለዐሥራ ስምንት ዓመት ያሰራትን፤ በድካም መንፈስ ተይዞ በመገባት ፈጽሞ ቀና ማለት ስላልቻላቸው ሴት የተነገረውን ልብ በሉ - ሉቃ 13:16:11)። ክርስቲያኖች ከበዓል ጎምሳ በኋላ በአጋንንት ጥቃት ላይ ድልን እንዲያገኙ የሚያስችላቸው በውስጣቸው ያለ የመንፈስ ቅዱስ ሙሉ ገይል ቢኖርም፤²¹ ሁልጊዜ ይህን ገይል አይጠሩም ወይም በትክክል የእነርሱ ብቻ ስለሆነው ገይል ፈጽሞ አያውቁም። ስለዚህ ከበዓል ጎምሳ በኋላ የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያ በሆነው ክርስቲያን ሕይወት የሰይጣን ተጽዕኖ እንዴት የከፋ ሊሆን ይችላል?

ይህን ጥያቄ ከመመለሳችን በፊት፤ ስለ ገጢአትም እንደሚከተለው በተመሳሳይ ሁኔታ ሊጠየቅ የሚገባውን ልብ ማለት አለብን። «እውነተኛ ክርስቲያን እንዴት በገጢአት በመገዛት ሊኖር ይችላል? የገጢአት ባሪያስ ሆኖ ሳለ ጃግም የተወለደ ክርስቲያን ነው ሊባል አንዴት ይችላል?» ለዚህ ጥያቄ አጠቃላይ መልስ መስጠት አስቸጋሪ ነው። ምክንያቱም ክርስቲያኖች መኖር እንደሚገባቸው መኖር ካልቻሉ፤ እንዲሁም አለሎች ክርስቲያኖች ጋር ሊኖራቸው ከሚገባ የማያቋርጥ ገብረት፤ ቋሚ ከሆነ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናትና ትምህርት ጥቅም ካላገኙ በተወሰነ ደረጃ ወደ ገጢአት ፈቀቅ ሊሉና ጃግም የተወለዱ ክርስቲያኖች ናቸው ሊባሉ ይችላሉ። ነገር ግን ሁኔታው ያልተለመደ ሲሆን፤ የክርስቲያን ሕይወት ሊሆን የሚገባውና መሆን የሚችለው እንዲህ አይደለም። በተመሳሳይ ሁኔታ፤ በእውነተኛ ክርስቲያን ሕይወት ላይ ምን ያህል አጋንንታዊ ተጽዕኖ ሊመጣበት ይችላል ብለን ብንጠይቅ፤ አሁንም አጠቃላይ የሆነ መልስ መስጠት አንችልም። እንደገናም መጠየቅ የምንችለው ያ ሰው ለክርስቲያኖች የተሰጡትን የመንፈሳዊ ወጊያ መሳሪያዎች ባለማወቁ ወይም ሊጠቀሙባቸው ባለመቻሉ እንዲሁም ለአጋንንት እንቅስቃሴ እንዲጋለጥ የሚያደርገው ገጢአት በመጽናቱና የአጋንንትን ጥቃት ለመከላከል የሚያስችል መንፈሳዊ እርጅታ በመስጠት ከታወቀ አገልግሎት የራቀ በመሆኑ የክርስትና

²⁰ ብዙ ጊዜ እንደሚደረገው፤ አንዳንድ ቃላትን ለምሳሌ "depressed", "oppressed", "obsessed" etc የሚሉትን ዐይነቶች በመጠቀም የአጋንንት ተጽዕኖን በተለያዩ ደረጃ ወይም አከፋፈል ለመተርጎም መሞከር እጅግ የሚጠቅም አይመስለም። እንዲህ ዐይነት ዝርዝሮችን እንድንጠቀም መጽሐፍ ቅዱስ አላቀረበንም። እንዲህ ዐይነቱ አከፋፈል በቀላል ልንቀበልው የምንችለውን እውነት ያወሳስበዋል፤ ይህም እውነት በአንድ ሰው ሕይወት የአጋንንት ጥቃት ወይም ተጽዕኖ በተለያየ ደረጃ ሊኖር ይችላል የሚለው ነው።
²¹ ከበዓል ጎምሳ በኩል መንፈስ ቅዱስ በአማኞች ሕይወት ታላቅ ገይሎን እንደሚለቅ የተብራራበትን ምዕራፍ 30፤ ገጽ 715-16 ላይና በዚህ መጽሐፍ 2ኛው ቅጽ ምዕራፍ 39 ያለውን ይመልከቱ።

ሕይወት የቱን ያህል ያልተለመደ ይሆናል? የሚለው ነው። እንግዲህ ከዚህ አንጻር በክርስቲያን ሕይወት የአጋንንት ጥቃት ወይም ተጽዕኖ ደረጃ የበረታ ሊሆን ይችላል። ሰውየው ክርስቲያን ስለሆነ እንዲህ ዐይነት ተጽዕኖ ሊኖርበት አይችልም ማለት ፈጽሞ ትክክል አይደለም። ስለዚህ፤ አንድ ሰው፤ «ክርስቲያን በጋኔን ሊያዝ ይችላል?» ብሎ ሊጠይቅ፤ በእርግጥ፤ «ክርስቲያን ብርቱ የሆነ የአጋንንት ተጽዕኖ ወይም ጥቃት ሊያጋጥመው ይችላል ወይ?» ማለቱ ነው። ይህ ከሆነ፤ መልሱ አምነታዊ ነው። ነገር ግን ጥንቃቄ ለደረግበት የሚገባው ጉዳይ (possessed) «መያዝ» የሚለው ቃል በሚያደናግር መንገድ ከቀረበ ነው። በአጋንንት መያዝ (demon possessed) የሚለውን ቃል በሁሉም ጉዳይ የምንጠቀምበት ከሆነ ያሳስታል። በተለይም ክርስቲያኖችን በተመለከተ ሲውል ሙሉ በሙሉ አለመጠቀሙን አመርጧል። በሰዎች ላይ፤ በክርስቲያኖችም ላይ በሆነ እንኳ፤ የተለያየ የአጋንንት ጥቃት ወይም ተጽዕኖ ደረጃ ሊኖር ይችላል በማለት ሙተው የተሻለ ነው። በየትኛውም ሁኔታ ይሁን መፍትሔው አንድ ነው። በኢየሱስ ስም ጋኔንን ገሥሶት፤ ለትቆም እንዲወጣ አዘዙት። (ከታች ያለውን ገለጻ ይመለከቱ)።

4. የአጋንንት ተጽዕኖ እንዴት ሊታወቅ ይችላል? ወንጌሎቹ በሚነግሩን መሠረት፤ እጅግ ከባድ የሆነን የአጋንንት ተጽዕኖን በተመለከተ፤ የተገዳው ሰው ብዙውን ጊዜ በተለይም የወንጌል ስብከትን በመቃወም ያልተለመደውንና ዐመፅ የተሞላበትን እንቅስቃሴ ያሳያል። ኢየሱስ ቅፍርናሆም ወደ ነበረው ምክራብ በመጣ ጊዜ የሆነው እንደሚከተለው ነበር፤ «በዚያን ጊዜ በምክራባቸው ውስጥ የነበረ ርኩስ መንፈስ ያደረበት አንድ ሰው እንዲህ በማለት ጮኸ፤ «የናዝሬቱ ኢየሱስ ሆይ፤ ከኛ ምን ትሻለህ? ልታጠፋን መጣህን? እኔ ማን እንደ ሆንህ ዐውቃለሁ፤ አንተ የእግዚአብሔር ቅዱስ ነህ!» (ማር 1:23-24)። ሰውየው በገባው መካከል በመቆም ከላይ የተጠቀሱትን ነገሮች እየተናገረ በመጮኽ ስብሰባውን ዐወከ (ወይም፤ ይበልጥ እርግጠኛ ከሆነን፤ በሰውየው ውስጥ የነበረው ጋኔን በመጮኽ ስብሰባውን ረበሽ ማለት እንችላለን)።

ኢየሱስ ከደብዳቤት ተራራ ከወረደ በኋላ፤ አንድ ሰው ልጁን ወደ እርሱ ካመጣ በኋላ እንዲህ አለ፤ «መምህር ሆይ፤ ርኩስ መንፈስ አድርገኝ ዲዳ የሆነውን ልጄን ወደ አንተ አምጥቼዋለሁ፤ በተነሣበት ጊዜ ሁሉ ይጥለዋል፤ አረፉ ይደፍቃል፤ ጥርሱንም ያፋጫል፤ ሰውነቱ ይደርቃል፤ ርኩስ መንፈሱን እንዲያስወጡት ደቀ መዛሙርትህን ጠየቅኳቸው፤ እነርሱ ግን አልቻሉም።... ሰዎቹም ወደ እርሱ አመጡት፤ ርኩስ መንፈሱም ኢየሱስን ባየው ጊዜ ልጁን ወዳያውኑ አንዝራዘፈው፤ እርሱም መሬት ላይ ወድቆ በመንፈራገጥም አረፋ ይደፍቅ ይመር... ለገድለው ፈልጎ ብዙ ጊዜ እሳትም ውስጥ ውሃም ውስጥ ይጥለዋል፤ የሚቻልህ ከሆነ ራራሉን ርዳኝም» (ማር 9:17-18:20:22)። እንዲህ ዐይነት ጉዳዮች ድርጊቶች በተለይም የተጠቃውን ሰው ወደ ከፋ ዐደጋ የሚያደርሱት የአጋንንት ሥራ ግልጽ ምልክቶች ናቸው። ተመሳሳይ የሆኑ ድርጊቶችም በጌርጌላናን አጋንንት ባደሩበት ሰው ታይተዋል።

«ኢየሱስ ከጆልባ እንደ ወረደ፤ ርኩስ መንፈስ ያደረበት ሰው ከመቃብር ቦታ ወጥቶ ሊገናኘው ወደ እርሱ መጣ። ይህ ሰው በመቃብር ቦታ ውስጥ የሚኖርና ማንም በሰንሰለት እንኳ ሊያስረው የማይችል ነበር። ብዙ ጊዜ በእግር ብረትና በሰንሰለት ይታሰር ነበር፤ ነገር ግን የእጅ ሰንሰለቱን ይበጥስ፤ የእግር ብረቱንም ይሰብር ነበር። ማንም ይዞ ሊያቆየው የሚችል አልነበረም። በመቃብሮቹና በተራራዎቹ መካከል ቀንና ሌሊት እየተዘዋወረ በመጮኽ ለውነቱን በድንጋይ ይቁራርጥ ነበር (ማር 5:2-5)።

በዚህ ስፍራ አጋንንት ያደሩበትን ሰው ሳያጠፋት ለማዳን ኢየሱስ ባሰጣቸው ጊዜ፤ ወዲያውኑ አጋንንቱ የገቡባቸውን የእርያ መንጋ ወደ ባሕር

አጣድፈው በማስገባት አጠፋቸው (ማር 5:13)። የሰይጣን ወይም የአጋንንት ሥራ ምንጊዜም በከፍተኛ ደረጃ ለማጥፋት ዓላማው የሚያደርገው እግዚአብሔር የፈጠረውን ነገር ሲሆን፤ በተለይም በእግዚአብሔር አምሳል የተፈጠረውን ሰው ነው (ልጆችን መሥዋዕት ስለ ማድረግ የተጠቀሰውን መዝ 106:37 ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ)።

ከዚህ አንጻር፤ በአንድ ሁኔታ ኢየሱስ የሚጥል በሽታ ያለበትን ሰው ሲፈውስ አጋንንትን በማስወጣት እንደ ነበር ልብ ማለት የሚያስደስት ነው (ማቴ 17:14-18)። ይሁን እንጂ፤ በሌላ ስፍራ የሚጥል በሽታ ያለባቸው ሰዎች በአጋንንት ተጽዕኖ ሥር ካሉት የተለዩ መሆናቸው ተገልጿል፤ «ሕዝቡም በተለያዩ በሽታዎች የታመሙትን፤ በከፋ ደዌ የሚሠቃዩትን፤ አጋንንት ያደሩባቸውን፤ የሚጥል በሽታ ያለባቸውን፤ ሽባዎችን ሁሉ ወደ እርሱ አመጡ፤ ፈወሳቸውም» (ማቴ 4:24)። ስለዚህ ከሌሎች የአካል ሕመሞች ጋር በተያያዘም እንዲሁ ነው። እንዳንድ ጊዜ ኢየሱስ ሰሰውየው በመጸለይ ወይም ቃል በመናገር ሰውየው የተፈወሰበትን ሁኔታ እንመለከታለን። ሌላ ጊዜ ደግሞ በሥቃይ ውስጥ የአጋንንት ተጽዕኖ መኖሩን የሚያመለክቱ ፍንጮችን ወይም ግልጽ ያልሆነ ዐረፍተ ነገሮችን የተጠቀሱባቸው ሁኔታዎች አሉ። «ለዐሥራ ስምንት ዓመት የድካም መንፈስ» የነበረበት ሴት በኢየሱስ ተፈውሳለች (ሉቃ 13:11)። አርሷም ከተፈወሰች በኋላ ኢየሱስ በግልጽ «ታዲያ፤ ይህቹ ሴት የሕብርንም ልጅ ሆና ሳለች ዐሥራ ስምንት ዓመት ሙሉ በሰይጣን ታስራ ስትኖር» አለ (ሉቃ 13:16)። ኢየሱስ የጴጥሮስን አማት ሲፈውስ፤ «ትኩሳቱን ገሥጸው፤ ትኩሳቱም ለቀቃትና ወዲያው ተነሥታ አስተናገድታቸው» (ሉቃ 4:39)። ይህ ደግሞ የሚያመለክተው የሆነ ተጽዕኖ በላይም ላይ መኖሩን ሲሆን፤ ምናልባትም የኢየሱስን ግሣጼ መቀበል የሚገባው የራሱ ሕልውና ያለው አጋንንታዊ ተጽዕኖ ሊሆን ይችላል ማለት ነው።

በሌሎች ሁኔታዎች፤ አጋንንታዊ ተጽዕኖ «ኢየሱስ የተረገመ ነው» (1ቆሮ 12:3) ብሎ መናገርን ወይም «ኢየሱስ ክርስቶስ በሥጋ መጥቶአል» (1ቆሮ 4:2-3) የሚለውን መቃወምን የመሳሰሉ የሐሰተኛ አስተምህሮ ዐረፍተ ነገሮችን በመቃወም የድፍረት ንግግሮችን ወደ መግለጽ እንደሚመሩ መልእክቶች ያመለክታሉ። በሁለቱም ሁኔታዎች ዐውዱ የሚናገረው «ሐሰተኛ ነበያት» የሆኑትን ሰዎች መመርመርንና በቤተ ክርስቲያን ስብሰባ መንፈሳዊ ስጦታቸውን ለመጠቀም የሚፈልጉትን (1ቆሮ 12) ወይም በተለይ ትንቢት የሚናገሩትን የሚመለከት ነው (1ቆሮ 4:1-6)። እነዚህ ምንባቦች ሐሰተኛ አስተምህሮ በሙሉ መነሻው አጋንንታዊ ነው ብሎ ለማስብ አይደለም፤ ነገር ግን በድፍረት ሐሰተኛ አስተምህሮ እያስፋፋ በመንፈስ ቅዱስ ጉዳይ ነው የሚለትን በዚህ ምድብ ውስጥ ለማካተት ነው። በቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን በአንቅስቃሴ ላይ ያለ ሥር የሰደደ ተቃውሞ በጳውሎስ ሐዋርያዊ ሥልጣን ላይ ሐዋርያት ሳይሆኑ፤ እኛም ሐዋርያ ነን በሚሉ ሰዎች በተነሣ ጊዜ፤ ጳውሎስ እነዚህን ሰዎች ያያቸው የጽድቅ አገልግሎት መስለው ራሳቸውን የሰወሩ የሰይጣን አገልጋዮች እንደ ሆኑ ነው (2ቆሮ 11:13-15)።

እነዚህ በውጭ ከሚታዩት ምልክቶች በተጨማሪ አጋንንታዊ እንቅስቃሴ አንዳንድ ጊዜ በከፍተኛ መንፈስ ተጽዕኖ ህልውና በግል ሊታወቅ ይችላል። በ1ቆሮንቶስ 12:10 ጳውሎስ፤ «መናፍስትን የመለየት» ስጦታን ከመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች አንዱ እንደ ሆነ አቅርቦአል። ይህ ስጦታ በአንድ ሰው ሕይወት ውስጥ መንፈስ ቅዱስ የሚሠራውንና ከፍተኛ መንፈስ የሚሠራውን ለመለየት

ወይም ለማወቅ የሚያስችል እውቀትን ይሰጣል።²² ይህ ስጦታ በግልጽ የሚያካትተው ተጨባጭ የሆነውን፤ የሚታየውን፤ በስሜት ወይም ከባድ የሆነን መንፈስ ወይም የክፉውን ህልውና መለየትን በተመለከተ የሚታየውን አጋንንታዊ ተጽዕኖ መረዳትን ነው።

ነገር ግን ይህን አጋንንታዊ ተጽዕኖን የማወቅ ችሎታ የተለየ ስጦታ በተሰጣቸው ሰዎች ብቻ የተገደበ ነው። በሁሉም የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች እንደሚሆነው ሁሉ ይህንን ስጦታ ለማሳደግ ከፍተኛ የፍላጎት ስሜት ወይም የዕቅድ ደረጃ ያስፈልጋል።²³ ስለዚህ በአንዳንዶች ይህ ስጦታ በከፍተኛ ደረጃ አድጎ ሲታይ፤ በሌሎች ደግሞ ዕልፎ ዕልፎ ብቻ ሥራ ላይ ሲውል እንመለከታለን። ከዚህም በላይ፤ በአማኞች ሁሉ ሕይወት ውስጥ ይህን ስጦታ ለመፈተን የሚያስችል ነገር አለ፤ ይህም በሌሎች ሰዎች ሕይወት ውስጥ ሊኖር የሚችለውን የመንፈስ ቅዱስ ገደል ወይም ግልፍ ዕልፍ የሚከሰተውን አጋንንታዊ ተጽዕኖ ሊያውቁ የሚችሉበት እውቀት ነው። በርግጥ፤ ሐዋርያው ጳውሎስ አማኞች አርሱገና ከእርሱ ጋር አብረው የሚሠሩትን ፊት ለፊት ሲያገኙአቸው አዎንታዊ በሆነ መንገድ በመንፈሳቸው የሚረዱትን እውቀት እንደሚከተሉው ተናግሮአል። «ምክንያቱም በሚድነትና በሚጠፋት መካከል ለአግቢብነቱ የክርስቶስ መዐላ ነን። ለሚጠፋት ወደ ሞት የሚወስድ የሞት ሽታ፤ ለሚድነት ግን ወደ ሕይወት የሚወስድ የሕይወት ሽታ ነን» (2ቆሮ 2:15-16)። በተለመደው የዘመናችን የሕይወት አኗኗር አንዳንድ ጊዜ ክርስቲያኖች ይህን የሚያውቁበትን የተለየ አጋጣሚ ሳይጠብቁ አንድ ሰው ክርስቲያን መሆን አለመሆኑን ሰውየው ሳይገልጽላቸው በተላሉ ሊያውቁ ይችላሉ። እንዲሁም ተቃራኒ የሆነ መንፈሳዊ ክሥተት፤ ማለትም ሌሎች የበለጠ ተጨባጭ ምልክቶች፤ ከመታየታቸው በፊት አማኝ በሌለው ሰው ሕይወት ውስጥ የአጋንንት ተጽዕኖን ከጊዜ ወደ ጊዜ ሊያይ ይችላል።

ከዚህም በላይ፤ አንዳንድ ጊዜ በአጋንንት ገደል የመንፈስ ጥቃት እየደረሰበት ያለ ሰው በራሱ ያውቀዋል። የበሰለ መጋቢ ወይም ክርስቲያን ወዳድ አንድን በአስቸጋሪ ሁኔታ ያለን ሰው በሚያማከርበት ጊዜ፤ «ለዚህ ችግር ምክንያቱ ከክፉ መንፈሳዊ ገደላት ጥቃት የተነሣ ሊሆን እንደሚችል ትግምታለህን?» ብሎ ቢጠይቅ ጥበብ ነው። ሰውየውም በአጭሩ «በፍጹም» ሊል ይችላል፤ ይሁን እንጂ፤ በሕይወቱ እንዲህ ያለ ችግር ሊኖር እንደሚችል ቢያስብ እንኳ እንግዳ ወይም ያልተለመደ ዐይነት ሊሆንበት ይችላል ብሎ ስለሚፈራ አይናገረውም። እንዲህ ዐይነቱ ሰው ሌላው ክርስቲያን ይህን ሁኔታ ቢረዳ ምንም እንዳይደለ በማወቅ ሊበረታታ ይገባል።

የአጋንንትን ተጽዕኖ ለመረዳት በተደረጉ በእነዚህ ሁሉ መከራዎች፤ በዚህ ዘመን ማናቸውም የመንፈስ ቅዱስ ስጦታ በሚገባ ሥራ ላይ እንዳልዋለ ወይም የሰዎችን ልብ ለማወቅ መላው እውቀት እንደሌለን ልናስታውስ ይገባል። ያዕቆብ እንደ ተናገረው፤ «ሁላችንም በብዙ ነገር እንሰናከላለን» (ያዕ 3:2)። አንድ ሰው እውነተኛ ክርስቲያን ስለ መሆን አለመሆኑ ወይም የአንድ ሰው መነሣሻ ምክንያት ሐቅን የያዘ ስለ መሆኑ አርግጦኛ ልንሆን የማንችልባቸው አያሌ ክሥተቶች አሉ። በሌላ በኩል፤ በሕይወታችን እግቢአቱኤር ወደየትኛው አቅጣጫ እንደሚመራን በግልጽ የማናውቅበት ሁኔታ አለ። ስለዚህ፤

የአጋንንታዊ ተጽዕኖን ሁኔታ እንኳ ልናውቅ የማንችልበት የተወሰነ ደረጃ ቢኖር ይህን ያህል ሊያስደንቅን አይገባም። ይህም የአጋንንትን ተጽዕኖ ህልውና ቸል ማለት አለብን ማለት አይደለም። ነገር ግን በመንፈሳዊ ብስለትና እውቀት እያደግን ስንገድ፤ የሌሎችንም መንፈሳዊ ችግር ለማቃለል የአገልግሎት ልምምድ ስናገኝ፤ በማናቸውም ሁኔታ የአጋንንትን ተጽዕኖ ለመረዳት የሚኖረን ችሎታ ያለጥርጥር ይጨምራል።

5. አጋንንትን እንዲገሥጹ እንዲያስወጡአቸውም ሊያሰሩ ለአማኞች ሁሉ ሥልጣን ሰጥቶአቸዋል። የአግቢብነቱን መንግሥት እንዲሰብኩ ዐሥራ ሁለቱን ደቀ መዛሙርት ሊያሰሩ በላካቸው ጊዜ፤ «አጋንንትን ሁሉ እንዲያወጡ ...ገደልና ሥልጣን ሰጣቸው» (ሉቃ 9:1)። ለባዎቹ ደቀ መዛሙርት የአግቢብነቱን መንግሥት በከተሞችና በመንደሮች ከሰበኩ በኋላ ሲመለሱ በደስታ፤ «ኢታ ሆይ፤ አጋንንት እንኳ በስምህ ተገዙልን» አሉት፤ ሊያሰሩም፤ «በጠላትም ገደል ሁሉ ላይ ሥልጣን ሰጥቻችኋለሁ» አላቸው። ወንጌላዊው ፊልጶስ ወደ ሰማርያ ወርዶ የክርስቶስን ወንጌል በሰበከ ጊዜ፤ «ርኩሳን መናፍቅትም እየጮኹ ከብዙ ሰዎች ወጡ» (ሐሥ 8:7)፤ ጳውሎስም በአጋንንት ላይ በተለይም በጥንቂቃ መንፈስ ተንቢት በምትናገር በአንዲት ልጃገረድ የተሰጠውን መንፈሳዊ ሥልጣን በመጠቀም፤ «በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ ስም አገዛለሁ» አለው (ሐሥ 16:18)።

ሐዋርያው ጳውሎስ በሐዋርያት ሥራ 16 እንደ ሆነው የፊት ለፊት ግፍት ዐይነትም ሆነ በግል የጸሎት ሕይወቱ ባጋጠመው ተቃውሞ ያለውን መንፈሳዊ ሥልጣን ዐውቀዋል። ስለዚህም የሚከተለውን አለ፤ «የሞንፖረው በዚህ ዓለም ቢሆንም፤ የምንዋጋው በዚህ ዓለም ስልት አይደለም። ጃግሞም የምንዋጋበት የጦር መሣሪያ የዚህ ዓለም መሣሪያ አይደለም፤ ይሁን እንጂ ምሽግን ለመደምሰስ የሚችል መለኮታዊ ገደል ያለው ነው» (2ቆሮ 10:3-4)። ከዚህም በላይ፤ ክርስቲያኖች «ከሰይጣን አላላችነት» ጋር ስለሚታገሉት ትግል በስፋት በመናገር ተጋድለውአቸው «በሰማያዊ ስፍራ ካሉ ክርስቶስን መናፍቅት ሰራዊት ጋር» መሆኑን በዝርዝር ገልጾአል (ኤፌ 6:10-18 ይመ)። ያዕቆብም በተለያዩ አብያት ክርስቲያኖች ላሉ የመልእክቱ አንባቢዎች፤ «ዲያብሎስን ተቃውመት፤ ከእናንተም ይሸሻል» ብሎአቸዋል (ያዕ 4:7)። በተመሳሳይም፤ ጴጥሮስ በትንሹ እስያ ላሉ የመልእክቱ አንባቢዎች፤ «ጠላታችሁ ዲያብሎስ የሚውጠውን በመፈለግ እንደሚያገሣ እንበላ ወዲያ ወዲህ ይዞራል፤ በዓለም ዙሪያ ያሉት ወንድሞቻችሁ ተመሳሳይ መከራ እንደሚቀበሉ ዐውቃችሁ በእምነት ጸንታችሁ ተቃውመት» ብሎአል (1ጴጥ 5:8-9)።²⁴

አንዳንዶች ይሁዳ 9 ክርስቲያኖች ክፉ መናፍቅትን ማስወጣት ወይም መገሠጽ የላባቸውም በሚል ያስተምራል ይላሉ። «የመልእክት አለቃ የሆነው ሚካኤል እንኳ ስለ መላ ሥጋ ከዲያብሎስ ጋር በተከራከረ ጊዜ ጌታ ይገሥጽህ፤ አለው እንጂ የሰድብ ቃል በመናገር ሊከሰው አልደፈረም» (ይሁ 9)።

ሆኖም፤ የይሁዳ መልእክት ዐውድ ክርስቲያኖች ከአጋንንታዊ ገደል ጋር ስለሚያደርጉት ግፍት የሚናገር አይደለም። ነገር ግን ሥልጣንን የሚቃወሙትን በሰማይ ክብር ያላቸውንም ፍጥረታት የሚሳደቡትን (ይሁ 8)፤ ሊግብረገባዊና ዐመፀኛ የሆኑ የሐሰት ትምህርት አስተማሪዎችን ስሕተት

²² «ዲያብሎስ ከ-ማግኘት» (መናፍቅትን መለየት) በ1ቆሮ 12:10 ውስጥ የሚገኘውን የግሪክ ሐረግ ስፌ ትንታኔ ለመረዳት See W. Grudem, "A Response to Gerhard Dautenberg On 1Corinthians 12:10," in *Biblische Zeitschrift*, NF, 22:2 (1978), pp. 253-70.

²³ የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች በዕቅድ ደረጃ እንደሚለያዩ በዚህ መጽሐፍ 2ኛው ቅጽ ምዕራፍ 52 ላይ ይመልከቱ።

²⁴ በእርግጥ፤ አጋንንታዊ ገደልን በቀጥታ መናገርንና ማስወጣትን በተመለከተ በከፍተኛ ደረጃ ምሳሌዎችን የሚሆነው ሊያሰሩ ራሱ ነው። እርሱም ይህንን በተደጋጋሚ በወንጌሎች፤ በምሳሌና በቃል አሳይቶአል፤ እርሱ እንዳደረገውም እንዲያደርጉ ደቀ መዛሙርቱን አስተምሮአል።

የሚያመለክት ነው። ይህም በገዛ ሥልጣናቸው በሞኝነት በመላክት ላይ ሆነ በአጋንንት ላይ ማለትም በሰማያዊ ፍጥረታት ላይ የሚናገሩት የሰድብ ቃል ነው። ሚካኤልን በተመለከተ የተጠቀሰው፤ ይህ ትልቅ መልክ የቱንም የህል ንዋል ቢሆን እንደሚታወቅ ከሰጠው ሥልጣን በላይ ግምት ሊሰጠው እንደማይገባ ለማመልከት ብቻ ነው። ሆኖም፤ የሐሰት ትምህርት አስተማሪዎች ከተሰማቸው ገደብ በማለፍ፤ «የሚያውቁትን ነገር ሁሉ በመሳደብ» እነምሮ እንደሌላቸው ይሆናሉ (ይሁ 10)። የጥቅሱ ዋና ትምህርት በአጭሩ «እንደሚታወቅ ከሰጣቸው ሥልጣን በላይ ለማለፍ አትሞክሩ።» የሚል ነው። በዚህ መንገድ ይሁዳ 9 ሲታይ፤ ከዚህ ጥቅስ ለክርስቲያን ሊነሣ የሚገባው አንድ ጥያቄ፤ «በአጋንንት ንጆላት ላይ እንደሚታወቅ ምን ሥልጣን ሰጠን?» የሚለው ነው። በተለያዩ ስፍራዎች ውስጥም የቀረው የአዲስ ኪዳን ክፍል የሚናገረው ያንኑ ነው። ሥልጣን ያለው ኢየሱስ ብቻ አይደለም፤ ሥልጣን ያላቸው ዐሥራ ሁለቱ ደቀ መዛሙርት ብቻ አይደሉም፤ ነገር ግን ለሰባው ደቀ መዛሙርት፤ ለጳውሎስ፤ ለሐዋርያ ላልነበረው ለፊልጶስም ጭምር ኢየሱስ በአጋንንት ላይ ሥልጣንን ሰጥቶአቸዋል (ከላይ ያሉትን ጥቅሶች ይመ)። ስለዚህ፤ በይሁዳ 9 የተጠቀሰው ሐሳብ ሰዎች አጋንንትን መገሰጽ ወይም ማስወጣት አይችሉም ለማለት አይደለም፤ ወይም ለሐዋርያት ብቻ ካልሆነ ለማንም ሰው አይሆንም ለማለትም አይደለም። በእርግጥ፤ ጴጥሮስና ያዕቆብ ክርስቲያኖች ሁሉ ዲያብሎስን «መቃወም» እንዲሰጣቸው ሊያበረታቱ፤ ጳውሎስ ደግሞ አማኞችን ሁሉ የሚያበረታታው የመንፈሳዊ የጦር ዕቃን እንዲለብሱና ለመንፈሳዊ ውጊያ እንዲዘጋጁ ነው።

ያ ሥልጣን በልምምድ አንድነት እንደሚሠራ በዝርዝር ከመመርመራችን በፊት፤ በመጀመሪያ አስፈላጊው ነገር ክርስቶስ በመስቀል ላይ የሠራው ሥራ በአጋንንት ላይ ላለን ሥልጣን ከፍተኛው መሠረት እንደ ሆነ መረዳት ነው።²⁵ ክርስቶስ በምድረ በዳ በሰይጣን ላይ ድልን ቢቀዳጅም፤ የአዲስ ኪዳን መልክቶች ሰይጣን ሙሉ በሙሉ ድል የሆነው በመስቀል ላይ እንደ ሆነ አመልክተዋል። ኢየሱስ በሥጋና በደም ተገልጦ፤ «በሞት ላይ ንጆል ያለውን ዲያብሎስን በሞቱ ንጆል እንዲደመስስ ነው» (ዕብ 2:14)። በመስቀል ላይ እንደሚታወቅ፤ «የአባቶችንና የባለ ሥልጣናትንም ማዕረግ በመገፈፍ በመስቀሉ ድል ነሥቶ በአደጣይ እያሠራቸው እንዲታዩ አደረገ» (ቄላ 2:15)። ስለዚህ ሰይጣን የክርስቶስን መስቀል ይጠላል፤ ይህም በዚያ ሙሉ በሙሉ ለዘላለም ስለ ተሸነፈ ነው። የክርስቶስ ደም በግልጽ ሞቱን ስለማናገር፤ በራእይ መጽሐፍ ላይ በዚህ ዓለም ተጋድሎ ሰይጣንን በክርስቶስ ደም ስለሸነፉት ሰዎች የምናነበው ለዚህ ነው። «እነርሱም በበገ ደም፤ በምስክርነታቸውም ቃል፤ ድል ነሡት፤ እስከ ሞት ድረስ እንኒ ለነፍሳቸው አልሳሱም» (ራእ 12:11)። ክርስቶስ በመስቀል ላይ ከመሞቱ የተነሣ፤ ንጢሊታችን ሙሉ በሙሉ ይቅር ተብሎአል፤ ስለዚህም በእኛ ላይ ሕጋዊ ሥልጣን የለውም።

በሁለተኛ ደረጃ በእንደሚታወቅ በተሰጠ ውስጥ ልጆች የመሆናችን መብት መንፈሳዊ ውጊያ ውስጥ ለመግባት የሚያስችለን ጽኑ መንፈሳዊ መብት ነው። ስለ ማንኛውም ክርስቲያን ጳውሎስ፤ «ሁላችሁም በክርስቶስ ኢየሱስ በማመን የእንደሚታወቅ ልጆች ናችሁ» ብሎአል (ገላ 3:26)። ሰይጣን ሊያጠቃን ሲመጣ የእንደሚታወቅ የራሱን ቤተሰብ አባል የሆነውን የእንደሚታወቅ የራሱን አንዱን ልጅ አያጠቃ ነው። ይህ እውነት በሰይጣን ላይ ስኬት ያለው ጦርነት እንድናውጅና እንድናሸንፈው የሚያስችለንን ሥልጣንን ይሰጠናል።²⁶

²⁵ይህን አንቀጽና የሚቀጥለውን የወሰድኩት ከሚከተለው መጽሐፍ ነው፤ Timothy M. Warner, *Spiritual Warfare* (Wheaton, Ill.: Crossway, 1991), pp. 55-63.
²⁶የዚህን መጽሐፍ 2ኛ ቅጽ፤ ምዕራፍ 37 ይመልከቱ።

አማኝ እንደ መሆናችን መጠን አጋንንትን ስንገሰጽ፤ አጋንንትን ፈጽሞ መፍራት እንደሌለብን ማወቃችን እጅግ አስፈላጊ ጉዳይ ነው። መንፈስ ቅዱስ በአይወቃችን ከሚሠራው ሥራ የሰይጣንና የአጋንንቱ ጎይል ያነሡ ቢሆንም፤ ከሰይጣን ዘዴዎች አንዱ እንደሚፈራ መብራ ማድረግ ነው። ለአንዲህ ዐይነቱ ፍርሃት ራስን አሳልፎ ከመስጠት ይልቅ ክርስቲያኖች በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ እንደሚከተለው ዐይነት ያሉትን እውነቶች ልብ ማለት አለባቸው፤ «እናንተ ከእንደሚታወቅ ናችሁ፤ እነርሱንም አሸንፋችኋቸዋል፤ ምክንያቱም በእናንተ ውስጥ ያለው በዓለም ካለው ይበልጣል» (ዮሐ 4:4)፤ እና «እንደሚታወቅ የጎይልና የፍቅር፤ ራስንም የመግዛት መንፈስ እንጂ የፍርሃት መንፈስ አልሰጠንም» (2ጢሞ 1:7)። የፊልጶስቶስ ክርስቲያኖች ከተቃዋሚዎቻቸው ጋር ባላቸው ግንኙነት ጳውሎስ የተናገራቸው ወንጌልን ለሚቃወም ለማናቸውም አጋንንታዊ ተቃውሞ ሊውል ይችላል። ጳውሎስ የሚላቸው የሚከተለውን ነው፤ «በማንኛውም መንገድ በተቃዋሚዎቻችሁ አትሸበሩ፤ ይህ እነርሱ እንደሚጠፉ፤ እናንተ ግን እንደምትድኑ ከእንደሚታወቅ የተሰጠ ምልክት ነው» (ፊል 1:28)። የኢፌሶንንም ሰዎች እንደሚከተለው ብሎአቸዋል፤ «እነዚህም ሁሉ ጋር፤ የሚንበሰቡሉትን የክፉውን ፍጻሜዎች ሁሉ ልታጠፉ የምትችሉበትን የእምነት ጋሻ አንሁ» (ኢፌ 6:16)። ይህ እጅግ ዘጣም አስፈላጊ ጉዳይ ነው፤ የፍርሃት ተቃራኒ በእንደሚታወቅ ማመን ነው። በመንፈሳዊ ውጊያም ደፋር መሆን እንዲሰጣቸው በመናገር የእንደሚታወቅ የዕቃ ጦር ሁሉ በመልበስ፤ «ሁሉን ከፈጸማችሁ በኋላ ጽንታችሁ መቆም ትችላላችሁ» ብሎአል (ኢፌ 6:13)። ከክፉ መንፈሳዊ ጎይላት ጋር ባላቸው ተጋድሎ፤ የሐዋርያው ጳውሎስ መልእክት አንባቢዎች ፈርተው አይሸሹም ወይም በፍርሃት እያፈገፍንንም፤ ነገር ግን የጦር መሣሪያቸውና ትጥቃቸው «ምሽግን ለመደምሰስ የሚችል መልካታዊ ጎይል ያለው መሆኑን» በመረዳት ጽንተው በድፍረት ይቆማሉ (2ቅር 10:4፤ ከዮሐ 5:18 ጋር ያነጻጽሩ)።

ይሁን እንጂ፤ ከመጽለይና እንደሚታወቅ አጋንንትን ከእነርሱ እንዲያስወጣላቸው ከመለመን ይልቅ ለምን እንደሚታወቅ ክርስቲያኖችን ሰውን የሚያውኩትን አጋንንት በቀጥታ እንዲያናግሩ ይፈልጋል። ብለን እንጠይቅ ይሆናል። ይህም በሌላ መንገድ ክርስቲያኖች ከመጽለይና እንደሚታወቅ ራሱ በቀጥታ ወንጌልን ለሰዎች እንዲገልጽ ከመለመን ይልቅ ለምን ወንጌልን ለሌላ ሰው ይሰብካል? ብሎ ከመጠየቅ ጋር ተመሳሳይ ነው። ወይም ተስፋ ለቂሬጠ ክርስቲያን ከመጽለይና እንደሚታወቅ ራሱ በቀጥታ እንዲያጽናናው ከመለመን ይልቅ የማጽናናቱ ቃልን ለምን እንናገራለን? ማለትም ያው ነው። በሌላም በኩል፤ በአንድ ዐይነት ንጢሊት ውስጥ ለገባ ክርስቲያን ከመጽለይና እንደሚታወቅ በዚያ ሰው ሕይወት ውስጥ ስለ ገባው ንጢሊት የፈቀደውን እንዲያደርግ ከመተው ይልቅ፤ የማግኔ ወይም ተገቢውን የምክር ቃል ለምን መናገር ያስፈልጋል? ማለትም እንዲሁ ተመሳሳይ ነው። ለእነዚህ ሁሉ ጥያቄዎች መልስ እንደሚታወቅ በፈጠረው ዓለም ውስጥ የእርሱን አቅድ፤ በተለይም የእንደሚታወቅ መንግሥት የማስፋትና ቤተ ክርስቲያንን የማግኔ አቅድ የሆነውን፤ እንፈጽም ዘንድ በንቃት እንድንሳተፍ ገላፊነት እንደ ሰጠን ማወቁ ነው። በእነዚህ ሁሉ ጉዳዮች፤ ከጸሎታችን ጋር በተጨማሪ በቀጥታ ሥራ ውስጥ መግባታችንና ንቁ ተሳትፎ ማድረጋችን እጅግ አስፈላጊ ነው። ስለዚህ የአጋንንት ጎይላትን በተመለከተም በምናደርገው ነገር ሁኔታ እንዲሁ ተመሳሳይ ነው። በልጆቹ መካከል ያለውን ጠብ ሁሉ ሳይፈታላቸው አንዳንድ ጊዜ በራሳቸው ችግሩን እንዲፈቱት ወደ ጨዋታ ሜዳ መልሶ እንደሚላካቸው ብልህ አባት፤ ለማያዊ አባታችንም እንዲሁ በክርስቶስ ስምና በመንፈስ ቅዱስ ጎይል ከክፉ ጎይላት ጋር ቀጥተኛ ጦርነት እንድንከፍት ያደፋፍረናል። በዚያም ምክንያት ዘላለማዊ እውቅና ባለው አገልግሎት በመሳተፍ የሚገኘውን ደስታ

እንድናገኝና በሰዎች ሕይወት ውስጥ አፍራሽ በሆነ ገይል በሚሠራው በሰይጣንና በአጋንንቱ ላይ በሚገኘው ድል እንድንደሰት ያስችለናል። በእለይንና በሰዎችን ተጥር እግዚአብሔር ከአጋንንት ጥቃት አይከላከልም ማለት አይደለም፤ ያንን ማድረግ ይችላል፤ ያለጥርጥርም ይህን አንዳንድ ጊዜ ያደርጋል። ነገር ግን የአዲስ ኪዳን አሠራር የሚያሳየው ክርስቲያኖች ራሳቸው በቀጥታ ርኩሳን መናፍስትን እንዲያስወጡ እግዚአብሔር የሚፈልገው የተለመደ ተግባር መሆኑን ነው።

በትክክለኛው ልምምድ፤ የአጋንንት ተጽዕኖ ህልውና በግል ሕይወታችን ወይም በዙሪያችን ባሉ ሰዎች ሕይወት አንዳል ስንጠረጥር፤ ይህ አጋንንትን የመገሠጽ ሥልጣን ውጤት ከፋ መንፈስ እንዲለቅ በአጭሩ የትእዛዝ ቃልን መናገር ነው።²⁷ «ዲያብሎስን መቃወም» ይኖርብናል (ያዕ 4:7)፤ እርሱም ከእኛ ይርቃል።²⁸ አንዳንድ ጊዜ አጠር ያለ በኢየሱስ .ም የተደረገ ትእዛዝ ይበቃል። በሌላ ጊዜ ከፋ መንፈስ ሁኔታውን ለቅቶ እንዲሄድ ትእዛዝ በመስጠት ሂደት ውስጥ ከቅዱሳት መጻሕፍት ጥቅስን መናገር ይበልጥ ይረዳል። ሐዋርያው ጳውሎስ፤ «የመንፈስንም ሰይፍ ያዙ፤ እርሱም የእግዚአብሔር ቃል ነው» በማለት ተናግሮአል።²⁹ ኢየሱስም በምድረ በዳ በሰይጣን በተፈተነ ጊዜ ለሰይጣን ፈተናዎች መልስ በተደጋጋሚ ቅዱሳት መጻሕፍትን ጠቅሷል። በመጽሐፍ ቅዱስ ያሉ ተገቢ የሆኑ ቃላት ኢየሱስ በሰይጣን ላይ ባገኘው ድል የተጠቀሱትን አጠቃላይ ዐረፍተ ነገሮች የሚያካትት ነው (ማቴ 12:28-29፤ ሉቃ 10:17-19፤ 2ቆሮ 10:3-4፤ ቄላ 2:15፤ ዕብ 2:14፤ ያዕ 4:7፤ 1ጴጥ 5:8-9፤ 1ዮሐ 3:8፤ 4:4፤ 5:18)³⁰። ነገር ግን በቀጥታ ለአንድ ሰታዊት ፈተና ወይም ላለንበት ችግር የሚሆኑ ጥቅሶችንም መናገር ይጨምራል።

በግል ሕይወታችን፤ በልባችን ወይም በእእምሮአችን ውስጥ እየተነሣሁ ያሉ ያልተጠበቁ ብርቱ የንጢአት ስሜቶችን፤ ማለትም ምክንያት በሌለው ፍርሃት፤ ቁጣ፤ ጥላቻ፤ መራርነት፤ ሌላነት፤ ስግብግብነት፤ ወዘተ... የመሳሰሉትን ስሜቶች ብናገኝ፤ እነዚህንም ለማሸነፍ ኢየሱስ ይረዳን ዘንድ እየጸለይንና እየሰመንን ካለንበት ሁኔታ በተጨማሪ «አንተ የፍርሃት መንፈስ

ከእጣጤ ራት ፈጽሞ እንዳትመለስ በኢየሱስ ስም አዝሃለሁ፤» ብለን መጸለይም ተገቢ ነው። በዚያ ሁኔታ ውስጥ የአጋንንት ተጽዕኖ ስለ መኖሩ እርግጠኛ ባንሆንም፤ እንዲሁም ሁኔታው እንዲፈጠር ምክንያት ከሆኑት ጉዳዮች የአጋንንት ተጽዕኖ አንዱ ምክንያት ብቻ ቢሆንም፤ ምንም ይሁን ምን እንዲህ ዐይነት የግሣኤ ቃላት አንዳንድ ጊዜ እጅግ ውጤታማ ናቸው። በአዲስ ኪዳን ውስጥ ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ ነበረው የግል የጸሎት ሕይወት ዝርዝር የተጻፈ ነገር ባናገኝም፤ ስለ ጸሎት ተጋድሎ ግን እንደሚከተለው በግልጽ ተናግሮአል፤ «ተጋድሎአችን ከሥጋና ከደም ጋር ሳይሆን ከዚህ ከጨለማ ዓለም ገዢ፤ ከሥልጣናትና ከገይላት እንዲሁም በሰማያዊ ስፍራ ካሉ ክርኩሳን መናፍስት ስራዊት ጋር ነው» (ኤፌ 6:12) እኛ «የምንኖረው በዚህ ዓለም ቢሆንም የምንዋጋው በዚህ ዓለም ስልት አይደለም» (2ቆሮ 10:3)። ከጳውሎስ ስራ የጸሎት ሕይወት ከፋ ገይላትን በቃል መገሠጽ የመንፈሳዊ ውጊያው አንዱ ክፍል እንደ ሆነ መገመት ተገቢ ነው።

ከዚህም በላይ፤ «ክርኩሳን መናፍስት ስራዊት» ጋር የሚደረገው ትግል በግል ለሌሎች የምልጃ ጸሎት በምናደርግበት ጊዜ ከፋ ገይላትን በቃል ንግግር መገሠጽ የጸሎታችን አንዱ ክፍል በመሆን የሚካተት ነው (እንዲህ ዐይነቱ መንፈሳዊ ውጊያ የምንጸልይለት ሰው በአካል ከእኛ ጋር እያለ ሊሆን አይገባም፤ ምክንያቱም የሚጸልይለት ሰው ብዙውን ጊዜ ግራ ሊጋባ ወይንም አላስፈላጊ ፍርሃት ውስጥ ሊገባ ይችላል)። ለምሳሌ፤ ወላጆች ልጆቻቸውን ከማስተማርና ከመቅጣት ጋር እንዲሁም ድልን በእነዚህ ጉዳዮች ላይ እግዚአብሔር እንዲሰጣቸው ከመጸለያቸው ጋር በተጨማሪ በአንዱ ልጅ ላይ ያለውን የዐመሆኑን መንፈስ፤ በሌላው ላይ ያለውን የስንፍና መንፈስ፤ በሌላው ላይ ያለውን ደግሞ የተጣ መንፈስ አጠር ባለ የግሣኤ ቃል ሊቃወሙ ይችላሉ።³¹

6. ለሌሎች ሰዎች አገልግሎት በሚሰጥበት ጊዜ የክርስቲያን መንፈሳዊ ሥልጣን ተገቢ የሆነ አጠቃቀም። በሕይወታችን ውስጥ ያለውን የግል መንፈሳዊ ውጊያ ምናልባትም በቅርባችን ያሉትን ቤተሰቦቻችንን መንፈሳዊ ሕይወት በተመለከተ ያወሰነውን ስናልፍ፤ በመንፈሳዊ ጥቃት ሥር ያሉትን ሌሎች ሰዎችን በግል ማገልገልን በተመለከተ ሊነሡ የሚችሉ ጥያቄዎችን እናያለን። ለምሳሌ፤ አንዳንድ ጊዜ የችግራቸው መንስኤ አጋንንታዊ ተጽዕኖ እንደ ሆነ ስለምንገምታቸው ሰዎች ልንጸልይ ወይም ምክር ልንሰጣቸው እንችላለን ይሆናል። በእንዲህ ዐይነቱ ጊዜ አንዳንድ ተጨማሪ ሐሳብ ልንጠብቅ ይገባል።

በመጀመሪያ ደረጃ፤ እኛ በምናውቀው አነርሱ ግን በማያውቁትና ሌሎችን እጅግ በሚያስደነግጥ ጉዳይ በቀላሉ በምንናርበት ጊዜ ሌሎችን ማስደንገጥ አያስፈልገንም። መንፈስ ቅዱስ የሥርዐትና የሰላም መንፈስ ነው (1ቆሮ 14:33)። ከዚህም የተነሣ፤ እየረዳነው ያለውን ሰው በቀላሉ ጥያቄዎችን በማንሣት ማማከር የተለመደ ነው። ምናልባትም፤ «ከፋ መንፈስ በዚህ ሁኔታ እየጉዳህ መሆኑን አስበህ ታውቃለህ?» ወይም «ለዚህ ሁኔታ ምክንያት የሆነውን ክፋ መንፈስ ብንጽዕወው ቅር ይልሃል?» በማለት መጠየቅ እንችላለን። በተጨማሪም፤ በምናማከረው ሰው ሕይወት ውስጥ አጋንንታዊ ተጽዕኖ እንዳለ ብንረዳ፤ በመንፈሳዊ ሕይወት ላይ ምንም ዐይነት አሉታዊ ነገር እንደማይፈጥር በማሳሰብ፤ ነገር ግን ለኔታ የበለጠ ውጤታማ አገልግሎት እንዳይሰጥ ሰይጣን ጉዳት እያደረሰበት መሆኑን መናገር እጅግ አስፈላጊ ነው። እያንዳንዱ ክርስቲያን

²⁷አጋንንት ሐሳባችንን ሊያውቁ እንደሚችሉ የሚያመለክት የቅዱሳት መጻሕፍት ማስረጃ ባለመኖሩ፤ ትእዛዝነ ከፍ ባለ ድምፅ ማስተላለፉ ተገቢ ነው።

²⁸ለምሳሌ፤ እኛ ወይም ልጆቻችን አስደንጋጭ ሕልም አይተን አድረጎ ማለዳ ብንነታ፤ ስለ ማጽናናቱና ስለ ጥበቃው ወደ ኢየሱስ ከምንጸልየው ጸሎት በተጨማሪ «ያህን አስደንጋጭ ሕልም ያመጣህ ከፋ መንፈስ በኢየሱስ ስም እንድትሄድ አገዛለሁ፤» ማለት ይኖርብናል። ልጆች ገና ከሊጋ ዕድሜአቸው ጀምሮ፤ ሌሊት በሕልማቸው ወይም በሐሳባቸው እየመጣ የሚያውቃቸውን ማናቸውንም የጥንቁላ፤ የሚርት፤ ወዘተ... ምስል «በኢየሱስ ስም ሂድ» ማለትን እንዲሁም እንዲጠብቃቸውና ስለ እርሱ መልካም ሐሳብ እንዲያስቡ ያስችላቸው ዘንድ መጸለይን ሊማሩ ይችላሉ። በክርስቶስ የሚያምኑ ትንሽ ልጆች የሚያደርጉት እንዲህ ዐይነቱ ፍርሃት ብዙውን ጊዜ ውጤትን የሚያስከትል ነው፤ በኢየሱስ ላይ ያላቸው እምነት ንጹሕና አውነተኛ ነው።

²⁹በዚህ ስፍራ «ቃል» በሚል የተተረጎመው የግሪክ ቃል «ፊማ» ነው፤ ይህም ዘወትር በእግዚአብሔር ወይም በሌሎች የተነገረውን ቃል የሚያመለክት ነው። አንዳንድ ጊዜ በእግዚአብሔር የተነገረውን የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል ወይም ሌሎች ሰዎች ከመጽሐፍ ቅዱስ የጠቀሱትን ቃል ሊያመለክት ይችላል (ማቴ 4:4፤ ዮሐ 15:7፤ 17:8፤ ሮሜ 10:17፤ ዕብ 6:5፤ 1ጴጥ 1:25 [ሁለት ጊዜ])፤ እንዲሁም ጳውሎስ በኤፌ 6:17 ቃሉን የተጠቀመበት በዚህ ይመስላል፤ ይኸውም በመጽሐፍ ቅዱስ ያለውን የእግዚአብሔርን ቃል ስንናገር በመንፈስ ቅዱስ ሥራ ይታገዝና የመንፈሳዊ ሰይፍ ገይል ይኖረዋል ማለት ነው።

³⁰በዚህ ላይ ያሉትን ዝርዝር ጥቅሶች ክርስቲያኖች በቃላቸው ቢያጠናቸው መልካም ነው፤ በየትኛውም መንፈሳዊ ውጊያ ውስጥ ቢገቡም እነዚህን ጥቅሶች ከልባቸው አውጥተው ሊናገሩአቸው ይችላሉ።

³¹አጋንንት በእእምሮአችን ያለውን ሐሳብ የመረዳት ችሎታ እንዳላቸው ቅዱሳት መጻሕፍት ባያመለክቱም፤ በአጋንንት ላይ የምናደርገውን ተግሣጽ ለስለስ ባለ ሁኔታም ቢሆን ድምፃችንን በማለማት መናገር ይኖርብናል። በአንጻሩ፤ በእርግጥ ድምፃችንን ከፍ አድርጎን ባንናገርም እግዚአብሔር ሐሳባችንን ያውቃል፤ ከመጸለያችንም በፊት በእእምሮአችን ያለውን አስቀድሞ ይረዳል።

በእግዚአብሔር መንፈሳዊ ሰራዊት ውስጥ ወታደር በመሆኑ ለጠላት ገይል ጥቃት የተጋለጠ ነው።

ሌላው ሰው ይህ እንዲደረግለት ፈቃደኛ ቢሆን፤ ክፉው መንፈስ እንዲወጣ አጠር ያለ ትእዛዝ ከፍ ባለ ድምፅ ማስተላለፍ ይቻላል።³² በመጠቀም ላይ ያለው ሰው ብዙውን ጊዜ የአጋንንት ህልውና ስሜት እንደ ነበረበት ከታወቀ፤ ክፉው መንፈስ ተገሥጾ እንዲለቀው ከታዘዘ በኋላ ቃሉ በመነገሩ ምክንያት ምን ዐይነት ስሜት እንደ ተሰማው መጠየቅ ተገቢ ነው። በእርግጥ በሁኔታው የአጋንንት ተጽዕኖ ካለ፤ ሰውየው ብዙውን ጊዜ ከደስታና ከሰላም ስሜት ጋር ወዲያውኑ የአፍጆታን ወይም የነፃነትን ስሜት ሊገልጽ ይችላል።

ይህ ሁሉ በከፍተኛ ደረጃ ከትርኢታዊ ወይም ከስሜታዊ ሂደት ጋር ተያይዞ መቅረብ የለበትም። በዚህ ዘመን የምንሰማው አንዳንድ ታሪክ ረዥም፤ ብዙ ጊዜ የፈጅ ጦርነትን ያካተተና ክርስቲያኑ አማካሪ ለተወሰነ ጊዜ ለብዙ ሰዓታት በአጋንንቱ ላይ በመጮኽ የሚያሳልፍበትን ከሥተት የሚያሳይ ነው። ነገር ግን በአዲስ ኪዳን አጋንንት ፈጽሞ እንደማይሰሙ፤ ወይም አጋንንት እንዲወጡ የረዥም ወቅት ትግል እንደሚያስፈልግ የሚያሳዩ ምሳሌዎችን እናገኛለን። ኢየሱስ በቃል ብቻ አጋንንትን አስወጥቷል፤ «እርሱ መናፍስትን በቃሉ አስወጣ» (ማቴ 8:16)። በጌርጌሴኖን አገር ክፉው መንፈስ በመጀመሪያ አነስተኛ ትግል ቢያደርግም (ማር 5:8፤ ሉቃ 8:29 ይመ)፤ ኢየሱስ ስሙን ጠይቆ ወዲያውኑ ከውስጡ አያሉ አጋንንትን አስወጣ (ማር 5:9-13፤ ሉቃ 8:30-33)። አጋንንትን የማስወጣት ገይል ከእኛ ብርታት የሚመጣ ወይም ከድምዳሜ ገይልኛነት የሚወጣ ሳይሆን፤ ከመንፈስ ቅዱስ ገይል የሚወጣ ነው (ማቴ 12:28፤ ሉቃ 11:20)። ስለዚህ፤ ጸጥ ያለ የተረጋጋና ሥልጣን ያለው ድምፅ በቂ ነው።

በሁለተኛ ደረጃ፤ ወደ ረዥም ንግግር ላለመሳብ ወይም ከአጋንንት ክራሱ ጋር ጦርነት ላለማድረግ፤ ክርስቲያን አማካሪ ትኩረት ማድረግ ያለበት በአጋንንት ላይ ሳይሆን፤ አገልግሎት በሚደረግለት ሰው ላይ እንዲሁም መፈጸም ባለበትና በሚታመንበት መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነት ላይ መሆን አለበት። «የመንፈስ ሰይፍ የሆነው የእግዚአብሔር ቃል» (ኤፌ 6:17) እንደ ሆነው ሁሉ «የእውነት ዝናርን መታጠቅ» (ኤፌ 6:14) ከሰይጣን ጥቃት የሚጠብቀን መንፈሳዊ የጦር ልብስ ነው። አገልግሎት እየተደረገለት ያለው ሰው ትኩረቱና እምነቱ በቅዱሳት መጽሐፍት እውነት ላይ ከሆነ፤ ገጢአትንም በመቃወም «የጽድቅ ጥሩር ቢለብስ» (ኤፌ 6:14)፤ በዚያ ሰው ሕይወት ውስጥ ክፉ መንፈስ ቦታ የሚይዝበት ሁኔታ አይኖርም። በኢየሱስ ስም ትእዛዝ ተሰጥቶ አጋንንት ላለመውጣት ተቃውሞ ቢያደርግ፤ አገልግሎት የሚደረግለት ሰውና አገልግሎቱን የሚያደርጉ ሰዎች አብዝተው እንዲጸልዩና የግል መንፈሳዊ ዝግጅት እንዲያደርጉ ሌላ ጊዜ መጠበቅ የተሻለ ነው (ማቴ 17:19-20፤ ማር 9:29 ከታች ያለውን ዝርዝር ይመ)።³³

³² «ኢክሶርሳይጌ» የሚለው የእንግሊዝኛ ግሥ «በቃል ትእዛዝ ወይም በጥንቂቃ ዘዴ ክፉ መንፈስን ማስወጣት ማለት ነው።» «ኢክሶርሳይጌም» የሚለው ቃል ፍቺ ክፉን መንፈስ በዚህ መንገድ የማስወጣት አንቅስቃሴ ነው። ሐ/ሥ 19:13 አይሁድ አጋንንት አስወጪዎችን ቢጠቅሰም፤ እነዚህ ቃላት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አልተጠቀሱም። እነዚህ ቃላት በታሪክ ውስጥ በጣዖት እምልኮም ሆነ በክርስትና ዐውድ ቢጠቀሱም፤ እነዚህን በተለየ መንገድ በዛሬው የክርስቲያኑ ልምምድ ለመጥቀስ ወይም ላለመጥቀስ በጥብብ የመጠቀም አማራጭ ክፍት መንገድ ያለ ይመስላል።

³³ አስቸጋሪ ጉዳዮች ሲያጋጥሙ ምንጊዜም ቢሆን በዚህ አገልግሎት ልምድ ያላቸውንና የበሰሉ ሰዎችን ዕርዳታ ማግኘት ብልህነት ነው።

በሦስተኛ ደረጃ፤ በዚህ አጋንንታዊ ትግል ውስጥ ክርስቲያኖች ከሚገባ በላይ በመጓጓት የማወቅ ፍላጎት ውስጥ መግባት አያስፈልጋቸውም። ሁሉም ክርስቲያኖች በዚህ አገልግሎት ውስጥ ይገቡ ዘንድ ጌታ ሥልጣን ቢሰጣቸውም፤ ቅዱሳን መጽሐፍት በመንፈሳዊ ነገር ሕፃናት መሆን እንደማይገባ ይነግሩናል (1ቆሮ 14:20)። የእኛን ፍላጎት ለማሟላት ከሚገባ በላይ በከፋ ጉዳይ ውስጥ ለመግባትና ራሳችንንም በዚህ ጉዳይ «እውቅ» ለማድረግ መጣር የለብንም።³⁴

በአራተኛ ደረጃ፤ አገልግሎት የሚደረግለት ሰው ክርስቲያን ባይሆን፤ አጋንንት ከወጣለት በኋላ የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያ በመሆን ከወደፊቱ ጥቃት ይጠበቅ ዘንድ በአስቸኳይ ክርስቶስን የግል መድኃኒቱ አድርጎ እንዲቀበለው ማድረግ እጅግ አስፈላጊ ነው። አለበለዚያ የኋለኛው ውጤት እጅግ የከፋ ይሆናል።

«ርኩስ መንፈስ ከሰው ከወጣ በኋላ ዕረፍት ለማግኘት ውግ በሌለበት ደረቅ ቦታ ይገነባታል፤ የሚሻውን ዕረፍት ግን አይገኝም። ከዚያም ወደ ነበርሁበት ቤት ተመልሼ ልሂድ ይላል፤ ሲመለስም ቤቱ ባዶ ሆኖ፤ ጸድቶና ተዘጋጅቶ ያገኘዋል። ከዚያም ይሄድና ከራሱ የባሉ ሌሎች ሰባት ክፉ መናፍስት ይዞ ይመጣል፤ እነርሱም ሰውየው ውስጥ ገብተው ይኖራሉ። የዚያም ሰው የኋለኛው ሁኔታ ከፈተኛው የከፋ ይሆናል። በዚህ ክፉ ትውልድም ላይ እንዲሁ ይሆንበታል» (ማቴ 12:43-45)።

በእምስተኛ ደረጃ፤ ሊታሰብ የሚገባው አስቸጋሪ በሆነ አጋንንታዊ ተጽዕኖ ላይ ውጤታማ መሆን የሚቻለው ከራሳችን መንፈሳዊ ሁኔታ ጋር የተያያዘ መሆኑ ነው። ኢየሱስ በሚጥል በሽታ እየተሠቃየ የነበረውን ልጅ ለመፈጸስ ጋኔን በገሠጸውና ልጁም ወዲያውኑ በዳነ ጊዜ፤ የጌታ ደቀ መዛሙርት ለብቻቸው ወደ ኢየሱስ ቀርበው፤ «እኛ ጋኔን ለማስወጣት ያልቻልነው ለምንድነው?» ብለው ጠየቁት (ማቴ 17:18-19)። «ኢየሱስም፤ «እምነታችሁ በማነስ ምክንያት ነው» አላቸው (ማቴ 17:20)። የማርቆስ ወንጌል ኢየሱስ በተናገረው ላይ በመጨመር «የዚህ ዐይነቱ ሊወጣ የሚችለው በጸሎትና በጸም ብቻ ነው» አላቸው (ማር 9:29)። በዚህን ጊዜ ደቀ መዛሙርት በእርግጥ በእምነታቸው ደካማ ነበሩ፤ በወቅቱ በጸሎት ጊዜ ካሳለፉ በኋላ አልነበረም ይህ ነገር የተከሠተው፤ ሙሉ በሙሉ በመንፈስ ቅዱስ ገይል እየተመላለሰም አልነበሩም።³⁵

በአጋንንት ላይ ባለን ገይል እንዳንታብይ ወይም ከሚገባ በላይ ደስ መሰኘት እንደሌለብን ኢየሱስ ግልጽ ማስጠንቀቂያ ሰጥቷል፤ ነገር ግን እጅግ ደስ ልንሰኝበት የሚገባን ጉዳይ ስላንነው ታላቅ ድነት ነው። ይህን ሐሳባችንን መያዝ ይኖርብናል፤ አለበለዚያ መንፈስ ቅዱስ ገይልን ከእኛ ይወስድብናል።

³⁴ ስለዚህ ክርስቲያኖች በአስማት ሥራ ወይም የአዲሱ ዘመን እንቅስቃሴ በሚባለው ጉዳይ ውስጥ ገብተው መጥቶ የላባቸውም። ማስቀመጥ የሚገባን «ከብር የሆነውን ሁሉ» «ጸሎት የሆነውን ሁሉ» እንዲሁም «መልካም የሆነውን ሁሉ» (ፊል 4:8) መሆን አለበት።

³⁵ ኢየሱስ፤ «የዚህ ዐይነቱ ሊወጣ የሚችለው በጸሎትና በጸም ብቻ ነው» (ማር 9:29) ሲል፤ አጋንንት ከመውጣቱ በፊት፤ በዚያ ላጋጠመን ችግር ረዥም ጊዜ መጸለይ ያስፈልጋል ማለት አይደለም፤ እርሱ ስለ ሁኔታው ፈጽሞ አልጸለየም፤ እንዲያውም አንድ ቃል ተናግሮ ወዲያውኑ አጋንንቱን አስወጣው እንጂ። ይልቁንስ፤ ኢየሱስ ያለው የማያቋርጥ የጸሎት ሕይወትና በክርስቶስ ውስጥ የመኖር ውጤት መንፈሳዊ ዝግጁነትና መንፈሳዊ ገይል ማግኘትን ያመጣል፤ ይህም በመንፈስ ቅዱስ ቅብት አማካይነት እጅግ ከባድ በሆነ የአጋንንት ጥቃት ወይም ተጽዕኖ ጋር በሚደረግ ተጋድሎ ስኬታማ መሆን ይቻላል።

ሰባዎቹ ደቀ መዛሙርት በደስታ ተመልሰው፤ «ጌታ ሆይ አጋንንት እንኳ በስምህ ተገዙልን» ባለት ጊዜ (ሉቃ 10:17)፤ ኢየሱስ፤ «መናፍስት ስለ ተገዙላችሁ በዚያ ደስ አይበላችሁ፤ ስማችሁ ግን በሰማይ ስለ ተጻፈ ደስ ይበላችሁ» አላቸው (ሉቃ 10:20)።³⁶

7. ወንጌል በዲያብሉስ ሥራ ላይ በአሸናፊነት በጎይል እንዲገለጥ መጠባበቅ አለብን። ኢየሱስ ወንጌል ለመስበክ ወደ ገሊላ ሲመጣ፤ «አጋንንትም... ከብዙ ሰዎች ወጡ» (ሉቃ 4:41)። ፊልጶስ ወንጌል ሊሰብክ ወደ ሰማርያ ሲወጣ፤ «ርኩሳን መናፍስትም እየጮኹ ከብዙ ሰዎች ወጡ» (ሐሥ 8:7)። ኢየሱስ ሐዋርያው ጳውሎስን በአሕዛብ መካከል ወንጌል እንዲሰብክ ሥልጣንን እንደሚከተለው ሰጠው፤ «አንተም ዐይናቸውን ትከፍታለህ፤ ከጨለማ ወደ ብርሃን፤ ከሰይጣንም ሥልጣን ወደ እግዚአብሔር ትመልሳቸዋለህ፤ እነርሱም የጎጢአትን ይቅርታ ይቀበላሉ፤ በእኔም በማመን በተቀደሱት መካከል ርስት ያገኛሉ» (ሐሥ 26:18)። ጳውሎስ ስለሚያውጀው ወንጌል የሚከተለውን ብሎአል፤ «ቃሌም ስብከቱም የመንፈስን ጎይል በመግለጥ እንጂ በሚያባብል የጥበብ ቃል አልነበረም» (1ቆሮ 2:4-5 ይመጣ፤ ከ2ቆሮ 10:3-4 ጋር ያነጻጽሩ)። ስለ አጋንንት ሀልውናና እንቅስቃሴአቸው መጽሐፍ ቅዱስ የሚሰጠውን ምስክርነት በእውነት የምናምን ከሆነ፤ እንዲሁም የእግዚአብሔር ልጅ የተገለጠው የዲያብሉስን ሥራ ሊያፈርስ እንደ ሆነ (1ዮሐ 3:8) በእርግጥ ብናምን፤ ዛሬም ቢሆን ወንጌል ለማያምኑ ሲሰበክና ምናልባትም የዚህን መንፈሳዊ ተጋድሎ ምስጢር ለማያውቁ አማኞች ሲጸለይ፤ በጠላት ጎይል ላይ እውነተኛና ወዲያውኑ ሊታወቅ የሚችል ድል መጠባበቅ ተገቢ ነው። ክርስቶስ መንግሥቱን ሲገነባ የተሰመደ ሥራው እንደ ሆነ በማሰብና በዚህም ውስጥ በሚገኘው የክርስቶስ ድል ደስ በመሰኘት ሁልጊዜም ይህ ሊሆን እንደሚችል በመገመት መጠባበቅ አለብን።

ከግል ሕይወት ጋር ለማዛመድ የሚረዱ ጥያቄዎች

1. ይህን ምዕራፍ ከማንበብ በፊት አብዛኛው የአጋንንት እንቅስቃሴ ከራስህ ዘመን ይልቅ በአዲስ ዚዳን ዘመን ብቻ ወይም በሌሎች ባሕል ብቻ የተወሰነ ነው ብለህ አስቦ ታውቃለህ? ይህን ምዕራፍ ካንበብ በኋላስ፤ ዛሬ እንዳንድ አጋንንታዊ ተጽዕኖ በራስህ ማሳበረሰብ ውስጥ ይኖር ይሆናል ብለህ የምታስባቸው አካባቢዎች አሉን? በግል ሕይወትህ ወይም በቤተሰብህ ባለ በሌሎች ሰዎች ሕይወት የአጋንንትን እንቅስቃሴ መጋፈጥ የሚያስፈራ ስሜት ይፈጥርብሃል? ያንን የፍርሃት ስሜት በተመለከተ መጽሐፍ ቅዱስ ምን ይላል? ብትፈራ፤ እግዚአብሔር ያንን ፍርሃትህን እንደሚሻው ታስባለህ?
2. ለአጋንንት እንቅስቃሴ መነሻ መሠረት ሊሆን የሚችል ገጢአት በግል ሕይወትህ አለን? ይህ ከሆነ፤ ይህን ገጢአት በተመለከተ ጌታ ምን እንድታደርግ ይፈልጋል?
3. በኢየሱስ ስም ገሥፀህ በአጋንንት ጎይል ላይ ድል ያገኘህባቸው አጋጣሚዎች አሉህ? በእንደዚህ ዐይነቱ መንፈሳዊ ውጊያ ውስጥ በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ያለው ትምህርት የቱን ያህል ረዳህ? በዚህ አገልግሎት ውስጥ በጥልቀት መሳተፍ ወይም ይበልጥ ለማወቅ መጓጓት ያለው ዐደጋ

³⁶በዚህ ስፍራ ኢየሱስ ጠላት ድል ሊሆንና ሕዝብ ከእስራት ነጻ ሲወጣ ደስ መሰኘት ስሕተት ነው ማለቱ አይደለም፤ ለደስታችን ዋናው ምክንያት ይህ ነው። ከዚህ ይልቅ፤ ፍጹም በሆነ መንገድ እንጻራዊ ንጽጽርን ለማሳየት ነው፤ ይኸውም ደቀ መዛሙርቱ ሊደሰቱበት የሚገባቸው መሠረታዊ ነገር የድነታቸው ታላቅነት መሆኑን ሊነግራቸው ነው።

ምንድን ነው? ከዚያ አላስፈላጊ ትኩረት እንዴት ራስህን መጠበቅ ትችላለህ? የአጋንንት አምልኮ ባለባቸውና ወንጌል ተሰብኮባቸው በማያውቁ ከተሞች በመዘዋወር ወንጌል ሊሰብክ ጳውሎስ የተጠቀመበት ዘዴ ምን ይመስልሃል? ከጳውሎስ ምሳሌነት ዛሬ ቤተ ክርስቲያን ምን ትማራለች?

ልዩ ቃላት

በአጋንንት መጠቃት	መናፍስትን መለየት
በአጋንንት መያዝ	አጋንንትን ማስወጣት
አጋንንት	ሰይጣን

ዋቢ መጻሕፍት

(የዚህን ምዕራፍ ዋቢ መጻሕፍት ገለጻ ለማግኘት በምዕራፍ 1 ዋቢ መጻሕፍት ላይ በገጽ 32 ያለውን ማስታወሻ ይመልከቱ። የተሟላውን የዋቢ መጻሕፍት ዝርዝር በዚህ መጽሐፍ 2ኛ ቅጽ ላይ ይመልከቱ)።

በወንጌላውያን ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Anglican (Episcopalian)

1882-104	Litton, 129-36
----------	----------------
2. Arminian (Wesleyan or Methodist)

1892-101	Miley, 1:539-40; 2:497-504
1947	Wiley, 1:476-77
1983	Carter, 2:1069-97
3. Baptist

1779	Gill, 1:435-440
1787	Boyce, 181-89
1912	Strong, 450-64
1927	Mullins, 279-80
1976-86	Henry, 6:229-50
1983-94	Erickson, 445-51
1987-94	Lewis/Demjarest, 2:257-63
4. Dispensational

1961	Chafer, 2:33-124
1955	Thiessen, 133-50
1994	Ryrie, 135-68
5. Lutheran

1917-34	Pieper, 1:504-14
1942	Mueller, 202-4
6. Reformed (or Presbyterian)

1570	Calvin, 1:172-79 (1.14.13-19)
1724-58	Edwards, 2:607-12
1868	Heppe, 201-19
1871-82	Hodge 1:643-48
1937-69	Murray, <i>CW</i> , 2:67-70
1938	Berkhof, 148-49
7. Renewal (or Charismatic/ Pentecostal)

1988-96	Williams, 1:173, 224-36
---------	-------------------------

በሮም ካቶሊክ ስልታዊ ሥነ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Roman Catholic: Traditional
1955 Ott, 119-24
2. Roman Catholic: Post - Vatican II
1991 McBrien, 1:329; 2:1105, 1153-54

ሌሎች ሥራዎች

- Anderson, Neil. *The Bondage Breaker*. Eugene, Ore.: Harvest House, 1990.
- _____. *Victory Over the Darkness*. Ventura, Calif.: Regal, 1990.
- Dickason, C. Fred. *Angels, Elect and Evil*. Chicago: Moody, 1975.
- _____. *Demon Possession and the Christian: A New Perspective*. Westchester, Ill.: Crossway, 1991.
- Green, Michael. *I Believe in Satan's Downfall*. Grand Rapids: Eerdmans, 1981.
- Lewis, C. S. *The Screwtape Letters*. New York: Macmillan, 1961.
- MacMillan, John A. *The Authority of the Believer: A Compilation of "The Authority of the Believer" and "The Authority of the Intercessor"*. Harrisburg, Pa: Christian Publications, 1980.
- McClelland, S. E. Demon, Demon Possession. In *EDT*, pp. 306-8.
- Mallone, George. *Arming for Spiritual Warfare*. Downers Grove, Ill.: Inter Varsity Press, 1991.
- Penn-Lewis, Jessie, with Evan Roberts. *War on the Saints*. Unabridged ed. New York: Thomas E. Lowe, 1973.
- Pentecost, Dwight. *The Adversary, the Devil*. Grand Rapids: Zondervan, 1969.
- Twelftree, G. H. "Devil and Demons." In *NDT*, pp. 196-98.
- Unger, M. F. "Satan." In *EDT*, pp. 972-73.
- _____. *Demons in the World Today: A Study of Occultism in the Light of God's Word*. Wheaton, Ill.: Tyndale, 1971.
- Warner, Timothy M. *Spiritual Warfare: Victory Over the Powers of This Dark World*. Wheaton, Ill.: Cross way, 1991.
- Wright, Nigel. *The Satan Syndrome: Putting the Power of Darkness In Its Place*. Grand Rapids: Zondervan, 1990.

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ምንጣብ

ያዕቆብ 4:7-8፤ «እንግዲህ ራሳችሁን ለእግዚአብሔር አስገዙ፤ ዲያብሎስን ተቀጥሙት፤ ከእናንተም ይሸሽል። ወደ እግዚአብሔር ቅረቡ እርሱም ወደ እናንተ ይቀርባል። እናንተ ገጢላተኞች እጃችሁን አንጹ፤ እናንተ በሁለት ሐሳብ የምትዋልሉ ልባችሁን አጥሩ።»

መዝሙር

«ከርስቲያን፤ እነርሱን ታያቸዋለህን?»

ከርስቲያን፤ እነርሱን ታያቸዋለህን በቅድስቲቱ ምድር ላይ፤
የጨለማ ገይላት ተጣ በዙሪያህ የቱን ያህል ከወሃል?
ከርስቲያን፤ ተነሥ ምታቸው፤ ኪሣራህን ሳይሆን በረከትህን ተጠር፤
ከቅዱሱ መስቀል በሚመጣው የብርታት ክንድህ።

ከርስቲያን፤ ይሰማህልን፤ በውስጥ የቱን ያህል እንደሚሰሩ፤
ይጥራሉ፤ ይፈትናል፤ ይሰባሉ፤ ወደ ንጢአትም ይጎትታሉ?
ከርስቲያን፤ ፍጹም አትፍራ፤ ፈጽሞም ተስፋ አትቀረጥ፤
ለጦርነት ታጠቅ፤ ተመልከት፤ ጸልይ እንዲሁም በጸም ቁም።

ከርስቲያን፤ አታጸምጣቸውምን፤ የቱን ያህል ባንተ ላይ እንደሚናገሩ?
«በወትር ጹም፤ ሌሊቱንም ጸልይ፤ በወትር በጸሎት ጽንተህ ቁም?»
ከርስቲያን፤ በድፍረት መልስ ስጥ፤ «አስትንፋሱ ጸሎት ነው።» በል፤
ጦርነት በሰላም ይሻራል፤ ጨለማም በተን ይለውጣል።

የኢየሱስን ቃል ስማ፡- «እውነተኛ አጋልጋዬ ሆይ፤
በተጋድሎ እጅግ ይከመሃል፤ እኔም እንዳንተ ነበርሁ፤
ነገር ግን ያ ሁሉ ሥቃይህ፤ አንተን አንድ ቀን የራሱ ያደርግሃል፤
የገዘን መጨረሻም በዙፋኔ ሥር ይሆናል።»

የመዝሙሩ ደራሲ፡- ጆን ማሶን ኒል፤ 1962

Alternative hymns: "Soldiers of Christ Arise"; "Lead On, O king Eternal";
"Onward, Christian Soldiers."

ክፍል ሦስት

አስተምህሮተ ሰብእ (ሰለ ሰው የሚናገር ትምህርት)

ምዕራፍ 21

የሰው አፈጣጠር

አግዚአብሔር ለምን ፈጠረ? አግዚአብሔር ራሱን እስመስሎ አንደት አበደ? እርሱን በዕለት ተዕለት ኑሮአቸን አንደት ደስ ልናሰኘው እንችላለን?

ማብራሪያና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

ያለፉት ምዕራፍ የአግዚአብሔርን ባሕርይ፣ ፍጥረተ ዓለምን የፈጠረበትን ሁኔታ፣ ስለ ፈጠራቸው መንፈሳዊ ፍጡራን እንዲሁም እርሱ ታምራትን በመሥራትና ለጸሎት መልስ በመስጠት ከዓለም ጋር ያለውን ግንኙነት አብራርተውልናል። በዚህ በሚተጥለው ክፍል ትኩረት የምናደርገው በአግዚአብሔር ዋነኛ የፍጥረት ሥራ ላይ፣ ማለትም ከማንኛውም ፍጥረት ይልቅ እርሱን በመሰሉት በወንድና በሴት በሰው ልጅ አፈጣጠር ላይ ነው። በመጀመሪያ አግዚአብሔር ሰውን የፈጠረበትን ዐላማና ሰው በአግዚአብሔር ለተፈጠረበት ነገር ያለውን ባሕርይ እንመለከታለን (ምዕራፍ 21-23)። ከዚያም የንጢአትን ባሕርይና ሰው በአግዚአብሔር ላይ ያመፀበትን ሁኔታ እናያለን (ምዕራፍ 24)። በመጨረሻም፣ አግዚአብሔር ሰውን ለማዳን ያደረገውን የዕቅዱን መነሻ እንመረምራለን፤ በዚህም አግዚአብሔር ለሰው በመሠረተለት ኪዳን የሰውንና የአግዚአብሔርን ግንኙነት እንነጋገርበታለን (ምዕራፍ 25)።

ሀ. የሰውን ዘር ለማመልከት «ሰው» የሚለውን ቃል የመጠቀም ሁኔታ

የዚህን ምዕራፍ ዋና ሐሳብ ከማብራራታችን በፊት፣ የሰውን ዘር በአጠቃላይ ለማመልከት፣ «ሰው» የሚለውን ቃል ለመጠቀም እንድንችል አጭር ማብራሪያ መስጠት እጅግ አስፈላጊ ነው (ከዚህ ምዕራፍ ርእስ እንደሚታየው)። ዛሬ አንዳንድ ሰዎች በአጠቃላይ የሰውን ዘር ለማመልከት (ወንዶችንና ሴቶችን ጨምሮ) «ሰው» የሚለውን ቃል መጠቀም ፈጽሞ አይገባም በማለት ይቃወማሉ። ለዚህም ምክንያት አድርገው የሚያቀርቡት «ሴት»ን አያካትትም በሚል ነው። ይህን ተቃውሞ የሚያቀርቡ ሰዎች «የወል ጾታ» (gender neutral) የሆኑ ቃላቶችን ብቻ መጠቀምን ይመርጣሉ፤ እነዚህም የሰውን ዘር ለማመልከት እንጠቀምባቸዋለን የሚሏቸው ቃላቶች (የሰው ዘር) "humanity" (የሰው ልጅ)፣ "human kind" (ሰብዓዊ ፍጡር)፣ "human beings" or (ሰዎች) "persons" የተባሉት ናቸው።

ይህን አስተያየት ግምት ውስጥ ካስገባህ በኋላ፣ በዚህ መጽሐፍ የሰው ዘር የሚለውን እንዲያመለክትልን «ሰው» የሚለውን ቃል በተከታታይ ለመጠቀም ወሰንህ (ከዚህ ጋር ሌሎችንም ተመሳሳይ ስሞች ተጠቀምህ)፤ እንዲህ ዐይነቱ ውሳኔ በዘፍጥረት 5 ላይ መለኮታዊ ድጋፍ ስላለውና ለመከራከሪያነት የተዘጋጀ ሥነ መለኮታዊ ጉዳይ ስላለው ቃሉን ተጠቅሜአለሁ። በዘፍጥረት 5:1-2 የሚከተለውን እናነባለን፤ «... አግዚአብሔር ሰውን ሲፈጥረው በራሱ አምሳል አበደው፤ ወንድና ሴት አድርጎ ፈጠራቸው፤ ባረካቸው፤ በተፈጠሩም ጊዜ «ሰው» ብሎ ጠራቸው (ከዘፍ 1:27 ጋር ያነጻጽሩ)። «አጻም» ከሚለው የዕብራይስጡ ቃል ሰው የሚለው ቃል ተተርጉሞአል፤ ይህም ቃል ለአጻም ከተሰጠው ስም ጋር ተመሳሳይ ከመሆኑም በላይ፣ ከሴት በተለየ ወንድ ለሚለው ቃል ሁሉ አንዳንድ ጊዜ የሚውል ነው (ዘፍ 2:22:25፤ 3:12፤ መከ 7:28)። ስለዚህ፣ ይህንን ተመሳሳይ ቃል (1) ወንድን ለመለየት ብንጠቀምበት እና (2) የሰው ዘርን በአጠቃላይ ለመጥራት ብንጠቀምበት ክራሱ ከአግዚአብሔር የመነጨ በመሆኑ፣ ተቃውሞ የሚያስነሣ ወይም ስሜት የሚጎዳ ሆኖ አናገኘ ውም።

አንድ ሰው ይህንን የዕብራይስጥ ቋንቋ አጋጣሚ ገጽታ እንደ ሆነ በመቀጠር ይቃወም ይሆናል፤ ነገር ግን፤ ይህ አሳማኝ አይደለም፤ ይኸውም ዘፍ 5:2 የሰውን ዘር ሁሉ በአጠቃላይ የሚወክል ስም መምረጥ የእግዚአብሔር ሥራ መሆኑን ስለሚገልጽ ነው።

በዚህ ስፍራ የምናገኘው ሁልጊዜ መጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆኑ የአነጋገር ሂደቶች ወይም ዘዴዎች መከተል አለብን ለማለት አይደለም ወይም (በዚህ ዐረፍተ ነገር እንዳደረግሁት) የሰውን ዘር ለማመልከት የወል ጾታ የሆኑ ስያሜዎችን መጠቀም የሰብንም ማሳራትም አይደለም፤ ነገር ግን፤ በዘፍ 5:2 እግዚአብሔር ስም የሰጠበት ሁኔታ፤ የሰውን ዘር በአጠቃላይ «ሰው» ብሎ መጥራቱ ተገቢ ምርጫ ሆኖ መገኘቱ ነው፤ ስለዚህም ልናስወግደው የምንችለው ነገር አይደለም።¹

ሥነ መለኮታዊ ጉዳይ የሚሆነው ከፍጥረት ጀምሮ በቤተሰብ ውስጥ የወንድ አመራር ወይም ራሱነት መኖሩ ነው። እግዚአብሔር የሰውን ዘር ሁሉ «ሰው» ብሎ ከመጥራቱ ይልቅ «ሰው» ብሎ ለመጥራት መምረጡ እግዚአብሔር ለወንድና ለሴት ከመጀመሪያው ጀምሮ የነበረውን ዐላማ ያመለክታል።² በእርግጥ የሰውን ዘር ለማመልከት የተጠቀሙበት ስም የውይይቱ ብቸኛ ምክንያት አይደለም፤ ይሁን እንጂ ከምክንያቶቹ አንዱ ነው፤ በዚህ ጉዳይም ቃሉን መጠቀማችን ባፈ ስለ ወንዶችና ሴቶች ጎሳፊነት ለሚነሣው ጥያቄ የተወሰነ ጠቀሜታ አለው።³

ለ. ሰው ለምን ተፈጠረ?

1. እግዚአብሔር ሰውን መፍጠር የግድ አላስፈለገውም፤ ይሁን እንጂ ለገዛ ራሱ ክብር ፈጠረ። በምዕራፍ 11 ላይ (ገጽ 165-69) እግዚአብሔር በማንም የማይደገፍ ስለ መሆኑ ባየነው ክፍል፤ እግዚአብሔር ስለ ምንም ጉዳይ እኛንም ሆነ የተቀረውን ፍጥረት እንደማያስፈልገው የሚያስተምሩ አያሌ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦችን ተመልክተናል፤ ይሁን እንጂ፤ እኛም ሆነ የተቀረው ፍጥረት እናከብረዋለን፤ ደስታም እንሆንለታለን። በሥላሴ መካከል ለዘላለም ፍጹም ፍቅርና ጎብረት እንዳለ ሁሉ (ዮሐ 17:5:24)፤ እርሱ እግዚአብሔር ብቸኛ ስለ ሆነ አልፈጠረንም፤ ወይም ከሌሎች ሰዎች ጎብረት ስላስፈለገው አልፈጠረንም፤ ማለትም ስለ ምንም ምክንያት አስፈልገነው አልፈጠረንም።

ይሁን እንጂ፤ እግዚአብሔር ለክብሩ ፈጥሮናል። ስለ እርሱ በማንም አለመደገፍ ባየንበት ክፍል፤ እግዚአብሔር «ለክብሩ የፈጠርኳቸው» (ኢሳ 43:7፤ ከኢፌ 1:11-12 ጋር ያነጻጽሩ) በማለት በምድር ዳርቻ ሁሉ ያለትን ወንዶችና

¹በሉቃ 9:23 «በጎሳዬ ሊመጣ የሚፈልግ ማንም ቢኖር ራሱን ይዛድ፤ መስቀሉንም በየዕለቱ ተሽክሞ ይክተለኝ» በሚለው ጥቅስ ውስጥ «ሰው» የሚለውን ግልጽ ባልሆነው ትርጓሜ ልንጠቀምበት አንችልም። ምክንያቱም በዚህ ስፍራ አጠቃላይ ለሆነው ለሰው ዘር ትርጓሜው አለመዋሉ ነው። በእንዲህ ዐይነቱ ሁኔታ ወንዶችንም ሴቶችንም ስያሜው ሊያመለክት እንደሚችል መገመቱ ተገቢ ነው። እንዲሁም የዚህ ዘመን የቋንቋ ሂደት የወል ጾታ መጠቀም ተገቢ እንደ ሆነ ያመለክታል። ለዚህም ነው፤ «በጎሳዬ ሊመጣ የሚፈልግ ማንም ቢኖር ...» የሚለውን አገላለጽ የምንመለከተው።

²ምዕራፍ 22 ይመ. also Raymond C. Ortlund, Jr., "Male-Female Equality and Male Headship: Genesis 1-3," in *Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism*, ed. John Piper and Wayne Grudem (Wheaton Ill.: Crossway, 1991, p. 98).

³«ሰው» የሚለው ለመላው የሰው ዘር ሁሉ መዋል የለበትም የሚሉ ምናልባት በእብዛኛው ግምት ውስጥ የሚያስገቡት ሳይሆን አይቀርም፤ ይኸውም «ፈሚኒስት» የሚባሉት በቤተሰብ ውስጥ የወንድን ራሱነት የማይቀበሉት የሚያቀርቡት ሐሳብ ነው።

ሴቶች ልጆቹ በማለት ጠርቶአቸዋል። ስለዚህ፤ «ሁሉንም ነገር ለእግዚአብሔር ክብር እንድናደርገው» ታዘዋል (1ቶሮ 10:31)።

ይህ እውነት የሚያስረዳን ሕይወታችን ዋጋ ያለው ነገር መሆኑን ነው። እግዚአብሔር እኛን መፍጠር እንዳላስፈለገው፤ ስለ ምንም ነገር እንደማናስፈልገው ስንረዳ፤ ሕይወታችን በአጠቃላይ ምንም አስፈላጊ እንዳልሆነ አስበን እናጠቃልል ይሆናል። ነገር ግን ቅዱሳት መጽሐፍት እኛ የተፈጠርነው እርሱን ልናከብር እንደ ሆነ ይነግሩናል፤ ስለዚህ ይህ ሐሳብ እኛ ለራሱ ለእግዚአብሔር ዋጋ ያለን እንደ ሆንን ያመለክታል። እንግዲህ የሕይወታችን የመጨረሻው እውነተኛ አስፈላጊነት ወይም ጠቃሚነት ፍቺ የሚከተለው ነው፤ እኛ በእውነት ለዘላለም ለእግዚአብሔር ዋጋ ያለን አስፈላጊ ፍጡራን ከሆንን፤ ከዚህ የበለጠ ትልቅ አስፈላጊነት ወይም ጠቃሚነት መስኪያው ምንድን ነው?

2. የሕይወታችን ዐላማ ምንድን ነው? ለዚህ ጥያቄ መልስ የሚሆነው እግዚአብሔር ለራሱ ክብር እኛን የፈጠረበት እውነት ነው። እንግዲህ የሕይወታችን ዐላማ እግዚአብሔር እኛን የፈጠረበትን ምክንያት ማሟላት ነው፤ ይኸውም እርሱን ለማክበር ነው። ራሱን እግዚአብሔርን በአክብሮት ስናናግረው፤ ይህ ዐላማችንን በአጭሩ ይገልጽናል። ነገር ግን የራሳችንን ፍላጎት ብቻ የምናስብ ከሆነ፤ በእግዚአብሔር ደስ እየተሰኘን፤ በእርሱም ተደላ ደስታ እያደረግንና ከእርሱም ጋር ያለን ግንኙነት ለራሳችን ጥቅም ብቻ እያዋልነው መሆኑን እንረዳለን። አያሉስም፤ «እኔ ግን ሕይወት እንዳናራቸውና እንዲትረፈረፍላቸው መጥቻለሁ» (ዮሐ 10:10) ብሎአል። ጻዊትም፤ «በእንተ ዘንድ የደሰታ መሳት፤ በቀኝም የበላለም ፍሥሐ አለ» (መዝ 16:11) በማለት ተናግሮአል። «እግዚአብሔርን ክብር ውበት» ያይ ዘንድ ለበላለም በእግዚአብሔር ቤት መኖርን ይናገራል (መዝ 27:4)። አሳፍም በመናፈቅ እንደሚከተለው ይጮኸል፤

በሰማይ ከእንተ በቀር ማን አለኝ?

በምድርም ከእንተ ሌላ የምሻው የለኝም።

ሥጋዬና ልቤ ሊደክሙ ይችላሉ፤

እግዚአብሔር ግን የልቤ ብርታት

የበላለም ዕድል ፈንታፍ ነው (መዝ 73:25-26)።

የደስታ መሳት የሚገኘው እግዚአብሔርን በማወቅና እጅግ በላቀው በእርሱ ባሕርይ ደስ በመሰኘት ነው። በእርሱ ሀልዎት ውስጥ መሆን፤ ከእርሱ ጋር ጎብረትን ማድረግ ቁሚታስበው ከማንኛውም ነገር ይልቅ ታላቅ በረከት ነው።

የሰራዊት አምላክ ሆይ፤

ማደረግህ ምድሩ የተወደደ ነው!

ነፍሴ የእግዚአብሔርን አደባባዮች ትናፍቃለች!

እጅግም ትንታለታለች!

ልቤና ሥጋዬም፤

ለሕይወት አምላክ አልል በለ።...

በሌላ ስፍራ ሺህ ቀን ከመኖር

በአደባባይ እንዲት ቀን መዋል ይሻላል (መዝ 84:1-2:10)።

ስለዚህ፤ የተከከለኛው የክርስቲያን ልብ አስተሳሰብ በጌታ ደስ መላኘትና እርሱ በሚሰጠው የሕይወት ትምህርት በደስታ መጋዝነው (ሮሜ 5:2-3፤ ራሳ 4:4፤ 1ተሰ 5:16-18፤ ያዕ 1:2፤ 1ጴጥ 1:6-8፤ ወዘተ)።⁴

እግዚአብሔርን ስናከብረውና በእርሱ ደስ ስንሰኝ፤ መጽሐፍ ቅዱስ እንደሚነግረን እርሱ በእኛ ደስ ይሰዋል። «መሽራ በመሽራይቱ ደስ እንደሚለው፤ አምላካችን በአንቺ ደስ ይለዋል» (ኢሳ 62:5) የሚል እናነባለን፤ ሶፎንያስም፤ «በአንቺ እጅግ ደስ ይለዋል፤ በፍትሄ ያሳርፍሻል፤ በዝግጫም በአንቺ ላይ ከብር ደስ ይሰኛል። ስለ ክብረ በዓላት የተከተሉትን፤ የሰድብሽን ሽክም ከአንቺ አስወግዳለሁ» (ሶፎ 3:17-18) በማለት ትንቢት ተናግሯል።

ስለ ሰው አፈጣጠር ያገኘው ይህ አስተምህሮ ተግባራዊ ውጤቶች አሉት። እርሱን እንድናከብረው እግዚአብሔር እንደ ፈጠረን ስንረዳ፤ እንዲሁም ያንን ዐላማ ለመፈጸም እንቅስቃሴ ስንጀምር፤ ከዚህ በፊት ያላወቅነውን በጌታ ያለውን ጥልቅ ደስታ መለማመድ እንጀምራለን። በዚህ ላይ ደግሞ፤ ከእርሱ ጋር በምናደርገው ኅብረት እግዚአብሔር ራሱ ደስታችን መሆኑን ስናውቅ፤ ደስታችን «መገለጽ በማይቻልና ክብር በሞላበት ሐሴት» (1ጴጥ 1:8) ይሆናል።⁵

እንደ ሰው እግዚአብሔር ሰውን በመፍጠሩ ለራሱ ክብርን መፈለጉ ስሕተት ነው በሚል ይቃወም ይሆናል። በእርግጥ ሰዎች ለራሳቸው ክብርን ቢፈልጉ ስሕተት ነው፤ ይህንን በሄሮድስ አግረጻ ተጽዕኖ ድንገተኛ የቅስፈት ሞት እንመለከታለን። የሕዝቡን ጩኸት በትዕቢት ለራሱ ክብር በወሰደ ጊዜ፤ «ለእግዚአብሔር ክብር ስላልሰጠ የጌታ መልእክት መታወቅ፤ በትልም ተበልቶ ሞተ» (ሐሥ 12:22-23)። ሄሮድስ የሞተው፤ ለእግዚአብሔር የሚገባውን ክብር ለእግዚአብሔር ከመስጠት ይልቅ ለራሱ ስላደረገና የእግዚአብሔርን ክብር ስለ ተሻማ ነበር።

ነገር ግን፤ እግዚአብሔር ክብርን ለራሱ ሲወስድ፤ ክብርን የሚሻማው ከማን ነው? ከእርሱ ይልቅ ክብር የሚገባው አለን? ፈጽሞ የለም! እርሱ ፈጣሪ ነው፤ ሁሉንም ነገር ፈጥሮአል፤ ስለዚህም ክብር ሁሉ የሚገባው ለእርሱ ነው። ክብርም ሊቀበል የሚገባው እርሱ ብቻ ነው። ሰው ለራሱ ክብርን መፈለግ የለበትም፤ ነገር ግን በዚህ ጉዳይ ሰው ቢያስበውና ቢያደርገው ትክክል ይልሆነው፤ ለእግዚአብሔር ትክክል ነው፤ እግዚአብሔር ፈጣሪ ነውና። እግዚአብሔር ቢከበር ትክክል እንጂ ስሕተት አይደለም። እርሱ በፍጥረት ዓለም ካሉት ፍጥረታት ሁሉ ክብርን ባይቀበል እጅግ አስከሬ ስሕተት ነው። በዙፋኑ ዙሪያ ያሉት ሃያ አራቱ ሽማግሌዎች ባለማቋረጥ የሚከተለውን ዝማሬ ይዘምራሉ፤

ጌታችንና አምላካችን ሆይ፤

ክብርና ሞገስ ጎደልም ልትቀበል ይገባሃል፤

እንተ ሁሉን ፈጥረሃልና፤

በፊቃድህም ተፈጥረሃልና፤

ሆነሃልህምና። (ራእ 4:11)

ሐዋርያው ጳውሎስም፤ «ሁሉም ከእርሱ፤ በእርሱ፤ ለእርሱ ነውና፤ ለእርሱ ለዘላለም ክብር ይሁን፤ አሜን» ብለውል (ሮሜ 11:36)። እግዚአብሔር የማይወሰን ፍጹም ፈጣሪ መሆኑንና ውዳሴ ሁሉ የሚገባው መሆኑን በማሰብ

⁴በዋስት ሚኒስተር ትልቁ ካተኪዝም የመጀመሪያው ጥያቄ፤ «የሰው ዋነኛና ከፍተኛው ተግባር ምንድን ነው?» ካለ በኋላ መልስም፤ «የሰው ዋነኛና ከፍተኛው ተግባር እግዚአብሔርን ማክበር፤ ለዘላለምም ሙሉ በሙሉ በእርሱ መደሰት ነው» የሚል ነው።

⁵See W. Grudem, *1 Peter*, p. 66.

ባሕርይውን ማድነት ስንጀምር፤ «ልባችን...ነፍሳችን...ሐሳባችን...ገይላችን» (ማር 12:30) ክብር እስካልሰጠው ድረስ ዕረፍት አይኖራቸውም።

ሐ. ሰው በእግዚአብሔር መልክ

1. «የእግዚአብሔር መልክ» ትርጉም። እግዚአብሔር ከፈጠረው ፍጥረት ሁሉ፤ አንድ ፍጡር ማለትም ሰው፤ «በእግዚአብሔር መልክ» ተፈጠረ።⁶ ይህ ምን ማለት ነው? የሚከተለውን ትርጉም ማለት ውስጥ ማስገባት እንችላለን። ሰው በእግዚአብሔር መልክ ተፈጠረ ማለት፤ ሰው እግዚአብሔርን ይመስላል እንዲሁም እግዚአብሔርን ይወክላል ማለት ነው።

እግዚአብሔር፤ «ሰውን በመልካችን፤ በአምላካችን እንሥራ» (ዘፍ 1:26) ሲል፤ እግዚአብሔር ራሱን የመሰለ ፍጡር ሊፈጥር አትደላል ማለት ነው። «መልክ» (በለም) እና «አምላክ» (ደመታ) ለሚሉት የተጠቀሱት የዕብራይስጥ ቃላት ትርጉም ሁለቱም ተመሳሳይ መሆን የሚያመለክቱ እንጂ፤ ከተፈጠሩበት ነገር ጋር አንድ ዐይነት መሆን ወይም በትክክል ያንኑ መልክ መምሰልን አያሳዩም። «መልክ» የሚለው ቃል አንዳች ሌላ ነገርን ሊወክል እንደሚችልም ተደርጎ ይተረጎማል።⁷

የሥነ መለኮት ሰዎች የእግዚአብሔርን መልክ በትድሚያ ሊያሳይ የሚችል ልዩ የሆነ አንድ ወይም ጥቂትን የሰው ባሕርይ ለማመልከት ጥረት በማድረግ ብዙ ጊዜ አጥፍተዋል።⁸ አንዳንዶች የእግዚአብሔር መልክ በሰው

⁶«ሐ.ሜ.ጆ ይይ» የሚለው የላቲን ቃል ትርጉም «የእግዚአብሔር መልክ» ማለት ሊሆን፤ በአንዳንድ የሥነ መለኮት ውይይቶች ላይ ይቀርባል። በዚህ መጽሐፍ በሌላ ክፍል ይህን ቃል አልተጠቀምንም።

⁷«መልክ» (በለም) የሚለው ቃል ትርጉም ከአንድ ነገር ጋር የሚመሳሰል ወይም ያንኑ ነገር የሚወክል ማለት ነው። ቃሉ ጥቅም ላይ የሚውለው የዕባጭና የዐይጥ ምስሉችን ወይም ሐውልቶችን (1ሳሙ 6:5:11)፤ በግንብ ላይ የተሠራ የወታደሮችን ምስል (ሕዝ 23:14) እና አማልክትን የሚወክል የጣዖት ምስሎችን ወይም ሐውልቶችን አስመልክቶ ነው (ዙኮ 33:42፤ 2ነገ 11:18፤ ሕዝ 7:27፤ 16:17 ወዘተ)።

⁸«ሐምሳል» (ደመታ) የሚለው ቃል ትርጉም ደግሞ ሌላ ነገርን የሚመስልን ይወክላል፤ ነገር ግን ቃሉ በአጠቃላይ በተደጋጋሚ የሚታየው ከውክልና ወይም ከምትክነት ይልቅ (ለምሳሌ፤ አንድን ጣዖት) ተመሳሳይነትን ይበልጥ በሚያንጸባርቁ ዐውዶች ውስጥ ነው። ንጉሥ አካዝ በደማስቆ ያየውን መሠዊያ አስመስሎ ያሠራበት ሁኔታ «ሐምሳል» ነው (2ነገ 16:10)። በነሐሴ መሠዊያ ሥር የተሠራው የወይፊናች ምስልም ከዚህ ጋር ተመሳሳይ ነው (2ዘኖ 4:3-4)። እንዲሁም በባቢሎን ትጥሮች ላይ የተሠራው የሰረገላ አካዮች ሥዕል ከዚህ ጋር አንድ ዐይነት ነው (ሕዝ 23:15)። በመዝ 58:4 ላይ የተጠቀሰው የከፋቶች መርዝ፤ የአባቢ መርዝ «ሐምሳል» ነው በሚል ተገልጿል። በዚህ ስፍራ የተጠቀሰው የባሕርይ አንድነትን ለማመልከት ነው እንጂ፤ ትክክለኛ ውክልናን ወይም ምትክነትን የሚያሳይ ሐሳብ ፈጽሞ የለውም።

ይህ ሁሉ ማስረጃ የሚያመለክተው «ሐ.ሜ.ጆ» እና «ሳይክስስ» የሚሉት የእንግሊዝኛ ቃላት ፍቺ የሆነባትን የዕብራይስጥ ቃላት በትክክል የሚወክሉ መሆናቸው ነው። በአማርኛም አምሳል የሚለው መሳይነትን የሚገልጽ ቃል ነው።

⁹የተለያዩ አመለካከቶች በአጭር በሚከተሉት ሥራዎች ቀርበዋል፤ D. J. A. Clines, "The Image of God in Man" *TB* (1968), pp. 54-61 Millard Erickson, *Christian Theology*: pp.498-510. እነርሱም በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ እስካሁን የሚታመኑትን በሰው ውስጥ የሚታየውን የእግዚአብሔርን መልክ ሦስት ዋና ዋና አመለካከቶችን በአጭር እንደሚከተለው አቅርበዋል፤ (1) the substantive view - እነዚህ የሰውን ልዩ ችሎታ ሕንድ የማስብ ችሎታ ወይም መንፈሳዊነትን የመሳሰሉትን በሰው ውስጥ ያሉ የእግዚአብሔር መልክ ናቸው የሚል አመለካከት ያላቸው ናቸው (ለተር፤ ካልቪንና ብዙዎች የጥንት ቤተ ክርስቲያን ጸሐፊዎች)፤ (2) relational views - እነዚህ የእግዚአብሔር መልክ በሰው የእርስ በርስ ግንኙነት ይገለጻል የሚሉ ናቸው (ወንድና

የአእምሮ ችሎታ ውስጥ ይገኛል ሲሉ፤ ሌሎች ደግሞ ግብረገባዊ ውሳኔዎችንና የፈቃድ ምርጫዎችን ለማድረግ በሚጠቀሙበት ገይሎት ውስጥ ነው ይላሉ። ሌሎች ደግሞ የእግዚአብሔር መልክ የሰውን የመጀመሪያ ግብረገባዊ ንጽሕና ወይም ወንድና ሴት ሆኖ መፈጠሩን (ዘፍ 1:27 ይዩ) ወይም በምድር ላይ ያለውን የገዢነት ሥልጣኑን የሚያመለክት ነው ይላሉ።

በዚህ ውይይት በመጀመሪያ «መልክ» እና «አምሳል» በሚሉት ቃላት ላይ ትኩረት ማድረግ የተሻለ ነው። እንዳየነው፤ እነዚህ ቃላት ለመጀመሪያዎቹ አንባቢዎች ግልጽ ትርጉምን የሚሰጡ ናቸው። «መልክ» እና «አምሳል» ለሚሉት ቃላት የተሰጠውን የብራይስጥ ትርጉም ባየን ጊዜ፤ የመጀመሪያዎቹ አንባቢዎች ሰው የእግዚአብሔር አምሳል ነው ሲባል የተረዱት ሰው በብዙ መንገድ እግዚአብሔርን ይወክላል በሚል ነው። «የእግዚአብሔር መልክ» በሚለው ላይ ብዙ ክርክር የታየው ትርጉሙን ለማግኘት እጅግ ጠብብ ባለን ለየት ባለ ሁኔታ ምርምር ለማድረግ ጥረት ሲደረግ ነው። በትዳሳት መጽሐፍት ላይ እግዚአብሔር፤ «ሰውን በመልካችን፤ በአምሳላችን እንሥራ» (ዘፍ 1:26) ያለውን የመጀመሪያዎቹ አንባቢዎች የተረዱት «እኛን እንዲመስሉና እኛን እንዲወክሉ ሰውን እንሥራ» በሚል ነው።

«መልክ» እና «አምሳል» እነዚህ ትርጉሞች ስላሉባቸው፤ ትዳሳት መጽሐፍት የሚከተለውን ማለት አስፈላጊታቸውም፤

ሰው በእግዚአብሔር መልክ ነው ማለት፤ ሰው በሚከተሉት መንገዶች እግዚአብሔርን ይመስላል ማለት ነው የአውቀት ችሎታ፤ ግብረገባዊ ንጽሕና፤ መንፈሳዊ ባሕርይ፤ ምድርን የመግዛት ገይል፤ ፈጣሪነት፤ ሥነ ምግባራዊ ምርጫዎችን የሚደረግ ችሎታ እና አመባቱነት [ወይም ሌሎች ተመሳሳይ ነገሮች]።

እንዲህ ዓይነቱ ማብራሪያ አያስፈልገንም፤ ይህም ቃላቶቹ ግልጽ ትርጉም ስላላቸው ብቻ ሳይሆን፤ እንዲህ ዓይነቱ ዘርዘር ትምህርቱን ሊያስፈራ ባለመቻሉ ነው። ክፍሉ ሰው የእግዚአብሔር አምሳል ነው የሚለውን ማጽደቅ ይኖርበታል፤ የተቀረውም የትዳሳት መጽሐፍት ክፍል ይህንን ለማሟላት የሰጠ ዘርዘር ሐሳብ ይሰጣል። በእርግጥ፤ የተቀረውን የትዳሳት መጽሐፍት ክፍል ስናነብ፤ ሰው የእግዚአብሔር አምሳል ነው የተባለበትን ነገር ሙሉ በሙሉ መረዳት እንጀምራለን፤ ይህም እግዚአብሔር በማንነቱና በድርጊቱ ምን እንደ ሆነ ሙሉ በሙሉ መረዳትንና ሰው ምን እንደ ሆነ ምን እንደሚያደርግ ሙሉ በሙሉ መረዳትን ይጠይቃል። ይበልጥ ስለ እግዚአብሔርና ስለ ሰው ባወቅን ቍጥር ብዙ ተመሳሳይ ሁኔታዎችን መረዳት እንችላለን፤ እንዲሁም ትዳሳት መጽሐፍት ሰው የተፈጠረው በእግዚአብሔር መልክ ነው ያለበትን ምክንያት ሙሉ በሙሉ እንረዳለን። አገላለጹም የሚያመለክተው በማንኛውም መንገድ ሰው የእግዚአብሔር አምሳል መሆኑን ነው።

ሰው በእግዚአብሔር መልክ መፈጠሩን የሚያመለክተው ይህ የትርጉም መረዳት እግዚአብሔር ሰውን በራሱ መልክና አምሳል ለመፍጠር አስቦ በተናገረው በዘፍ 1:26 እና «አዳም ፅድቄው 130 ዓመት በሆነ ጊዜ በራሱ አምሳል [ደ.መ.ት] እና መልክ [በለም] ወንድ ልጅ ወለደ፤ ስሙንም ሴት ብሎ ጠራው» በሚለው በዘፍ 5:3 መነከል የጉላ ተመሳሳይነት መታየቱ ነው። ሴት

ሴት ሆነን በመፈጠራችን የእግዚአብሔርን መልክ አይተናል የሚሉት ሎሚል ብሩኅርና ካርል ባርት የዚህ አመለካከት አራማጆች ናቸው። (3) the functional view - እነዚህ ደግሞ የእግዚአብሔር መልክ እኛ ከምናከናውነው ሥራ ጋር የተያያዘ ነው፤ በተለይም በፍጥረት ላይ በምንለማመደው የመግዛት ሥልጣን የሚገልጥ ነው ይላሉ (ይህ በተጨማሪ Socinian View ይባላል፤ ይህም ኖርማን ስኔይት እና ሊዎናርድ ዘርዳዊንን የመሳሰሉ ዘመናዊ ጸሐፊዎች የሚከተሉት ነው)።

ከአዳም ጋር አንድ ዐይነት አይደለም፤ ነገር ግን፤ ልጅ አባቱን እንደሚመስል በብዙ መንገድ አዳምን ይመስላል። ክፍሉ በደፈናው ሴት አዳምን እንደሚመስል ይናገራል እንጂ፤ በምን መንገድ ሴት አዳምን እንደሚመስል በተለይ የተገለጠ ነገር የለም። ለእኛም ከማገባ በላይ በአንድ ወይም በሌላ ባሕርይ ሴት የአዳምን መልክ ወይም አምሳል ይመስላል ብለን መገመት አያስፈልገንም። የዐይኑ መጥቂር ነውን? የጠጉሩ መጠትለል ይሆንን? ወይስ ቀጠትነቱ? በእርግጥ እንዲህ ዐይነቱ ግምት ዋጋ የለውም። ሴት አዳምን የሚመስልበት ብዙ መንገድ አለ፤ እርሱም የአዳም አምሳል መሆኑ የአዳም «መልክ» ክፍል ያደርገዋል። በተመሳሳይ ሁኔታ፤ ሰው እግዚአብሔርን የሚመስልበት ማንኛውም መንገድ በእግዚአብሔር መልክ አምሳል ውበጥ ያለ ክፍል ነው።

2. ውድቀት፤ የእግዚአብሔር መልክ ተዛቢ እንጂ አልጠፋም። ሰው ንጢአትን ካደረገ በኋላ አሁንም የእግዚአብሔር አምሳል ነው በሚል ሐሳብ እንቸገር ይሆናል። ይህ ጥያቄ በዘፍጥረት የመጀመሪያ ክፍሎች ላይ መልስ ተሰጥቶታል፤ ይኸውም ከጥፋት ውሃ በኋላ ሰውን ለገደለ ሊሰጥ የሚገባውን የሞት ፍርድ በተመለከተ እግዚአብሔር ለኛን በሰጠው ሥልጣን እንደሚከተለው ተገልጦአል፤ «የሰውን ደም የሚያፈስ ሁሉ፤ ደሙ በሰው እጅ ይፈሳል፤ በእግዚአብሔር አምሳል እግዚአብሔር ሰውን ሠርቶታልና» (ዘፍ 9:6)። ለዎች ንጢአተኞች ቢሆንም፤ አሁንም በእግዚአብሔር አምሳል የሆነ የቀረ ክፍል በውስጣቸው አለ ማለት ነው። ይኸውም ሌላውን ሰው መግደል (በብሉይ ኪዳን «ደም ማፍሰስ» ማለት የሰውን ሕይወት ማጥፋት ማለት ነው) የእግዚአብሔርን አምሳል የሆነውን የፍጥረት ክፍል መጥፋት መሆኑን እንረዳለን። ይህ ድርጊት እንዲያውም ከተቻለ እግዚአብሔርን ራሱን ለማጥቃት ጥረት ማድረግ ወይም መፈለግ መሆኑንም እናስተውላለን። ሰው አሁንም ያለው በእግዚአብሔር መልክ ነው። ያዕቆብ 3:9 አማኞች ብቻ ሳይሆኑ፤ በአጠቃላይ ለዎች ሁሉ «በእግዚአብሔር አምሳል ተፈጥረዋል» ሲል፤ አዳስ ኪዳንም ይህንኑ ያረጋግጣል ማለት ነው።

ይሁን እንጂ፤ ሰው ንጢአትን ስለ ሠራ፤ በፊት እንደ ነበረው አሁን ሙሉ በሙሉ እግዚአብሔርን መምሳል አልቻለም። ግብረገባዊ ንጽሕናውን አጥቶአል፤ በንጢአት የተሞላው ባሕርይውም የእግዚአብሔርን ቅድስና ሊያንጸባርቅ አልቻለም። ሰውቱ በሐሰትና ባለመረዳት ተበክሎአል፤ ንግግሩ ከእንግዲህ እግዚአብሔርን ማክበር አልቻለም፤ ግንኙነቱቹ አብዛኛውን ጊዜ በራስ ወዳድነት ላይ እንጂ፤ በፍቅር ላይ የተመሠረቱ አይደሉም፤ ወዘተ። ሰው አሁንም በእግዚአብሔር መልክ ቢሆንም፤ የዚያ መልክ አንዳንድ ክፍሎች በሁሉም የሕይወት አትጣጫ ተብብተዋል ወይም ጠፍተዋል። በአጭሩ፤ «እግዚአብሔር ሰውን ቅን አድርጎ መሥራቱን፤ ለዎች ግን ውስብስብ ዘዴ መቀየላቸውን» እንደሚናገረው ነው (መክ 7:29)። እንግዲህ ከውድቀት በኋላም ያለነው በእግዚአብሔር መልክ ነው፤ ማለትም እኛ አሁንም በእግዚአብሔር አምሳል ነን፤ እግዚአብሔርንም እንወክላለን። ነገር ግን በውስጣችን ያለው የእግዚአብሔር መልክ ተብብተዋል፤ ንጢአት ከመግባቱ በፊት ከነበረን ሁኔታ አሁን ሙሉ በሙሉ እግዚአብሔርን ከመምሳል ያነሰን ነን።

ስለዚህ የእግዚአብሔር መልክ የሚለውን ትርጉም ሙሉ በሙሉ ማወቅ እጅግ አስፈላጊ ነው፤ ይኸውም ለዎች በዚህ ጊዜ ምን እንደሚመስሉ በማየት ብቻ ሳይሆን፤ መጽሐፍት ቅዱስ የአዳምንና የሔዋንን ተፈጥሮ ካመለከተበት፤ እነርሱንም ከፈጠረበት ዐላማ እንዲሁም እግዚአብሔር ያደረገውን ሁሉ አይቶ፤ «እጅግ መልካም ነበረ» ብሎ ካለበት አንጻር ነው (ዘፍ 1:31)። ከዚህም በላይ

“የዚህን ምዝብ ዘርዘር ትንታኔ ለማግኘት John Murray, Principles of Conduct (Grand Rapids: Eerdmans, 1957), pp. 109-13 ይመልከቱ።

ሰው በእግዚአብሔር መልክ የመፈጠሩን እውነተኛ ነጻብራቅ ኢየሱስ ክርስቶስ በዚህ ምድር ከኖረው ሕይወት ማየት ይቻላል። ክርስቶስ ዳግም ተመልሶ እርሱ ያስገኘልን የደገነነታችን መብት ጥቅምቶች እስኪሟሉልን ድረስ የሰብአዊነታችን ወብትና ጥራት መብት ሚዛን በምድር ባለው ሕይወታችን እንደ ገና አይታይም።

3. በክርስቶስ የተገኘ ቤዛነት፡ የእግዚአብሔርን መልክ ይበልጥ በሂደት መልሶ ማግኘት። ይሁን እንጂ፤ አዲስ ኪዳንን ስንመለከት በክርስቶስ መዋጀታችን በዚህ ምድርም ቢሆን በሂደት እግዚአብሔርን ወደ መምሰል ይበልጥ ማደግ እንደምንችል ስለሚያስፈልግ ያበረታታል። ለምሳሌ፤ ሐዋርያው ጳውሎስ፤ «የፈጣሪውን መልክ እንዲመስል በእውቀት የሚታደሰውን አዲሱን ሰው ለብላችኋል» (ቁላ 3:10) በማለት ተናግሮአል። እግዚአብሔርን፤ ቃሉን፤ የእርሱን ዓለም በእውነት ስንረዳ፤ ከጊዜ ወደ ጊዜ እግዚአብሔር ራሱ የሚያስበውን ሐሳብ ይበልጥ ማሰብ እንጀምራለን። በዚህ ዐይነት «በእውቀት ታድሰናል» ማለት ነው። በአስተሳሰባችንም ይበልጥ እግዚአብሔርን አንመስላለን። ይህ የተሰማደው የክርስትና ሕይወት ሂደት መግለጫ ነው። ስለዚህ ሐዋርያው ጳውሎስ፤ «የእርሱን መልክ እንድንመስል [ግሪክ፡ ሊይዞን] ከክብር ወደ ክብር እንሰውጣለን» ብሎአል (2ቆሮ 3:18)። በዚህ የምድር ነገራችን በክርስትና ሕይወት እየበሰልን ስንሄድ፤ ይበልጥ እግዚአብሔርን ወደ መምሰል እናድጋለን። በተለይም፤ በሕይወታችንና በባሕርያችን ክርስቶስን ወደ መምሰል እናድጋለን። በእርግጥ፤ እግዚአብሔር እኛን የተቤዝበት ምክንያት «የልጁን መልክ እንድንመስል» (ሮሜ 8:29) ሲሆን፤ በግብረገባዊ ባሕርያችንም በትክክል ክርስቶስን እንድንመስል ነው።

4. በክርስቶስ ዳግም ምጽአት፤ የእግዚአብሔር መልክ መብሉ በመብሉ እንደ ገና ይመስላል። የአዲስ ኪዳን አስደናቂ የተስፋ ቃል፤ እንደ አዳም (በጥንትና በገጠኤት ሥር) እንደ ሆነን ሁሉ፤ እንደ ክርስቶስም (በግብረገባዊ ረገድ ገጽሕና እንደገና በገጠኤት ሥር አለመሆን) እንሆናለን የሚለው ነው። «ምድራዊውን ሰው መልክ እንደ ለበሰን፤ የሰማያዊውን ሰው መልክ ደግሞ እንስብሳለን (1ቆሮ 15:49)።¹¹ በእግዚአብሔር መልክ የተፈጠርንበት መብሉ ደረጃ ገጠኤትን ባደረገው በአዳም ሕይወት አልታየም፤ በእኛም ሕይወት አሁን አልተገለጠም፤ ፍጹም አይደለንምና። ነገር ግን፤ አዲስ ኪዳን እግዚአብሔር ሰውን በራሱ መልክ የፈጠረበት ዐላማ መብሉ በመብሉ አውን የሚሆነው በኢየሱስ ክርስቶስ እንደ ሆነ በአጽንዖት ይገልጻል። እርሱ ራሱ «እግዚአብሔር አምሳል» ነው (2ቆሮ 4:4)። «እርሱ የማይታየው አምላክ አምሳል ነው» (ቁላ 1:15)። ሰው በእግዚአብሔር አምሳል እንዲሆን ታስቦ መፈጠሩን በኢየሱስ እናያለን፤ እግዚአብሔር እኛን አስቀድሞ ማወቁም ደስ ሊያሰኝን ይገባል፤ «እግዚአብሔር አስቀድሞ ያወቃቸውን የልጁን መልክ እንዲመስሉ አስቀድሞ ወሰናቸው» (ሮሜ

¹¹በዚህ ጥቅስ ሐዋርያው ጳውሎስ የክርስቶስን መልክ ወደ መምሰል እንደምንሰጠው ተናግሮአል፤ ነገር ግን፤ በኋላ በሚቀጥሉት አራት ጥቅሶች ክርስቶስ የእግዚአብሔር መልክ መሆኑን ገልጾአል (2ቆሮ 4:4 ሁለቱም ጥቅሶች «ሊይዞን» የሚለውን የግሪክ ቃል ተጠቅመዋል)።

¹²«መልክ» (ሊይዞን) የሚለው የአዲስ ኪዳን የግሪክ ቃልና የብሉይ ኪዳን አቅ ቃል ተመሳሳይ ትርጉም አለው (አላይ ይመዘገባል)። እርሱም የሚያመለክተው ከመጀመሪያው ነገር ጋር ተመሳሳይ የሆነን ወይም የሚወክለውን ነገር በእጅጉ የሚመስልን ነው። አንዱ አስገራሚ አጠቃቀም በሮማውያን ሳንቲም ላይ ላለው የቁጥር ምስል የተሰጠው መግለጫ ነው። ኢየሱስ ፈረሰውያንን፤ «በዚህ ገዝብ ላይ የሚታየው መልክ [ግሪክ፡ ሊይዞን] የማን ነው?» ጽሕፈቱን የማን ነው?» አላቸው። እነርሱም «የቁጥር ነው» አሉት። (ማቴ 22:20-21)። መልኩ ቁጥርን ይመስላል፤ እርሱንም ይወክላል። «ሆሞሎጎስ» የሚለው የግሪክ ቃል በአዲስ ኪዳን ሰው በእግዚአብሔር አምሳል መፈጠሩን ለማመልከት ጥቅም ላይ አልዋለም።

8:29፤ ከ1ቆሮ 15:49 ጋር ያነጻጽሩ)። «እርሱ በሚገለጥበት ጊዜ እናየዋለንና፤ እርሱን እንደምንመስል እናውቃለን» (1ዮሐ 3:2)።

5. በእግዚአብሔር አምሳል ለመፈጠራችን ሌሎች ጉልህ ገጽታዎች። እላይ ባንገናቸው ሐሳቦች እግዚአብሔርን የምንመስልባቸውን መንገዶች ሁሉ መግለጽ አስቸጋሪ እንደ ሆነ ብንገልጽም፤ ከሌላው ፍጥረት ይልቅ እግዚአብሔርን የምንመስልባቸውን አያሌ ገጽታዎች ማሳየት ይቻላል።¹²

ሀ. ግብረገባዊ አቅጣጫዎች፤ (1) ለምናደርገው ነገር ሁሉ በእግዚአብሔር ፊት ግብረገባዊ ተጠያቂነት ያለብን ፍጥረት ነን። ከዚህ ተጠያቂነት ጋር በተያያዘ፤ (2) ከእንስሳት የሚለየን ትክክለኛውን ትክክለኛ ካልሆነው የምንለይበት ውስጣዊ የግብረገባ ስሜት አለን (እንስሳት ምናልባት አላቸው ከተባለ አነስተኛ የግብረገባዊነት ወይም የፍትሕ ስሜት ይኖራቸው ይሆናል፤ ይኸውም ቅጣትን በመፍራት ወይም ሽልማትን ለመቀበል ተስፋ በማድረግ ከሚሰጡት ምላሽ አንጻር ነው)። እግዚአብሔር ከሰጠን ግብረገባዊ መለኪያ አንጻር መኖር ከጀመርን በእግዚአብሔር አምሳል መሆናችን የሚገልግረው (3) በፊቱ በምንገልጸው የትድስናና የጽድቅ ጠባይ ነው፤ ነገር ግን፤ በአንጻሩ እግዚአብሔርን አለመምሰሳችን የሚገልግረው ገጠኤትን በምንፈጽምበት ጊዜ ነው።

ለ. መንፈሳዊ ገጽታዎች። (4) ያለን ግዙፍ ሥጋዊ አካል ብቻ ሳይሆን፤ ረቂቅ መንፈሳዊ አካልም ጭምር ነው፤ ስለዚህም የምንኖረውና የምንቀሳቀሰው ረቂቅ በሆነው በመንፈሳዊ ክልልም ጭምር ነው። ይህም (5) ከእግዚአብሔር ጋር እንደ ፍጡር የምንገናኝበት፤ የምንጸልይበትና የምናመሰግንበት፤ እርሱ በቃሉ ሲናገረን የምንሰማበት መንፈሳዊ ሕይወት አለን።¹³ ማንኛውም ዐይነት እንስሳ ለዘመዱ ወይም ለወዳጁ ድነት አንዲት ሰዓት እንኳ በምልጃ ጸሎት ማሳለፍ አይችልም፤ ከዚህ ከመንፈሳዊ ሕይወት ጋር በተገናኘ መልኩ (6) ያለመሞት (የኢመዋቲነት) ሕይወት አለን፤ ይህ ፈጽሞ በሥጋ አንሞትም ማለት ሳይሆን፤ ለዘላለም እንኖራለን ማለት ነው።

ሐ. አለምርአዊ ገጽታዎች። (7) ከእንስሳት ዓለም የሚለየን የመመራመርና የማሰብ እንዲሁም የመማር ትሎታ ስላለን ነው። አንዳንድ ጊዜ እንስሳት በቁስ አካላዊው ዓለም ውስጥ በሁኔታን ለማስተካከልና ትግሮቻቸውን ለመፍታት አስደናቂ ባሕርይ ይገልጣል። ይሁን እንጂ፤ ጠለቅ ያለ ምርምር ውስጥ የመግባት ትሎታ የላቸውም። ለምሳሌ፤ «የአናብስት ፍልስፍና ታሪክ» የሚባል ነገር የለም፤ ወይም እንስሳት ከፍጥረት ጀምሮ የሥነ ምግባር ትግሮችን ለመረዳት ወይም የፍልስፍና ሐሳቦችን ጥቅም ላይ ለማዋል አስተሳሰባቸውን ያዳክሩበት ሁኔታ የለም። ምንም ዐይነት የቺምፓንዝ ቡድን ጠረጴዛ ዙሪያ ተቀምጦ ስለ ሥላሴ አስተምህሮ ወይም ስለ ካልቪኒዝም ትምህርት ወይም ስለ አርማኒያኒዝም ሲወያይ ታይቶ አይታወቅም፤ በእርግጥ፤ በዳበረ አካላዊና መያዊ በሆነ ክህሎት ከእንስሳት በጣም የተለየ ነን። ዐይኑ መሰል የውሃ እንስሳት ላለፉት አንድ ሺህ ትውልዶች ሲሠሩት የነበሩትን ዐይነት የውሃ ግድብ አሁንም በመገንጠሉ ላይ ይገኛሉ፤ ወፎች አሁንም ተመሳሳይ የጉጃ ዐይነቶችን በመሥራት ላይ ይገኛሉ፤ ጸሐፊውም ተመሳሳይ ዐይነት የማር ቀፎዎችን እየሠሩ

¹²ይሁን እንጂ፤ መላእክት በዚህ ገጽታ በተወሰነ ደረጃ የእግዚአብሔርን አምሳል ይጋራሉ።

¹³ይህ እግዚአብሔርን ለመምሰላችን የተለየ ገጽታ ሳይሆን፤ በክርስቶስ መዋጀታችን ገ ለእግዚአብሔር ከፈጠረው ከማንኛውም ፍጥረት ፍጹም በሆነ መንገድ የተለየ መሆናችንን ያመለክታል። በእርሱ መልክ ውስጥ አንዱ ክፍል ከመያዝ ይልቅ፤ ይህ የእርሱ መልክ የመሆናችን ውጤትና እርሱ ለእኛ ላለው ፍትሮ መግለጫ ነው።

ነው። ነገር ግን እኛ ሰዎች ታላቅ ክብራችንና ውስብስብ ፅውቀቶችን በቱክኖሎጂ፣ በእርሻ፣ በሳይንስ እንዲሁም በማናቸውም ዐይነት መስክ በማዳበር ላይ እንገኛለን።

(8) ውስብስብና ረቂቅ ቋንቋ መጠቀሚያን ከእንስሳት የተለየን ያደርገናል። ልጄ አራት ዓመት በሞላው ጊዜ ምድር ዙጥ ካለው የሥራ ጠረጴዜ ላይ ትልቁንና ቀድሞ የብሉን መፍቻ ሂደት አምሳልኝ ብዬ ልነግረው እችላለሁ። ልቀውን ከዚህ በፊት አይቶት ባያውቅም፣ በሚከተሉት ቃላት አማካይነት ትእዛዙን ሊፈጽም ይችላል። «ሂድ አምሳልኝ»፣ «ትልቁን»፣ «ቀድሞ»፣ «የብሉን መፍቻ»፣ «የሥራ ጠረጴዜ» እና «ምድር ዙጥ»። ከሥራ ጠረጴዜ አጠገብ ያለውን ጥቁር ባልዲ ወይም ትንሹን ቀድሞ መደሻ፣ ሌሎችንም ረቃቃች እንዲሁም ከዚህ በፊት አይታቸው ባያውቅም እንኳ፣ በጥቂት ቃላት ሳይዘወድ ያስታወቅታቸውን ነገሮች ባመለክልኝ ነበር። እንዲህ ዐይነቱን ነገር በታሪክ ምንም ዐይነት ቺምፓንዚ አድርጎት አያውቅም። እንዲህ ዐይነቱን ሥራ በድግግሞሽ ሲያደርጉት ሽልማት (ጥርሻ) እየተሰጠ እንዲለምዱት ሳይደረግ በጥቂት ቃላት በተሰጠ ትእዛዝ ይህን ማድረግ አይቻልም። ነገር ግን አራት ዓመት ፅድሚያ የሞላው የሰው ዘር በተደጋጋሚ ይህን ማድረግ ይችላል፤ ይህም ምንም የሚገርም ነገር አይደለም። በአብዛኛው ስምንት ዓመት የሞላቸው ልጆች ወደ አንድ መካነ አራዊት ተጥብው ያዩትን ሁሉ ግልጽ በሆነ ደብዳቤ ለአያቶቻቸው ለጽፋላቸው ይችላሉ፤ ወይም ወደ ውጭ አገር ሂደው በዓለም ያለውን ሌላ ቋንቋ መማር ይችላሉ፤ ይህ የተለመደ አንድ ሆነም እናስባለን። ነገር ግን ምንም ዐይነት እንስሳ እንዲህ ዐይነት ደብዳቤ ለአያቶቹ ሊጽፍ አይችልም፤ ወይም ያለፈውን የሰውነትና የወደፊቱን ጊዜያት የሚያመለክት አንድ የፈረንሳይ ቋንቋ ግሥ እንኳ ማቅረብ አይችልም፤ ወይም የወንጀል ምርመራን ታሪክ አንብቦ መረዳት አይችልም፤ ወይም ከመጽሐፍ ቅዱስ አንዲት ጥቅስ እንኳ አንብቦ ትርጉሙን መግለጽ አይችልም። ከሰው ዘር ትንንሽ ልጆች እንኳ እነዚህን ነገሮች ሁሉ በተላላ ማድረግ ይችላሉ፤ ይህንንም በማድረግ በአጠቃላይ ከእንስሳት መብላባቸውን ያሳያሉ። ታዲያ ሰዎች አንዳንድ ጊዜ ሌላ ዐይነት እንስሳ ብቻ ነን ብለው ማስባቸው በእጅጉ የሚገርም ነው።

(9) በሰውና በእንስሳት መካከል ያለው ሌላው የአእምሮ ልዩነት በሩቅ ያለውን የወደፊቱን የማወቃችን ጉዳይ ነው። ከሞት በኋላ እንደምንኖር በውስጣችን የሚሰማን ስሜት ከመኖሩም በላይ፣ ከመሞታችን በፊት ብዙ ሰዎች ከእግዚአብሔር ጋር የተስተካከለ ግንኙነት እንዲኖራቸው ጥረት እንደሚያደርጉ እናያለን («እግዚአብሔር በሰዎች ልብ በላለማቸውን እነርሱ» መካ 3:11)።

(10) በእግዚአብሔር አምሳል መሆናችን የሚታይበት ሌላ ነገር በሥዕል፣ በመብቃት፣ በሥነ ጽሑፍ፣ በሳይንስና በቱክኖሎጂያዊ ግኝቶች እንዲሁም በመሳሰሉት የሰው ልጅ የፈጠራ ችሎታዎች ነው። እንዲህ ዐይነቱ የፈጠራ ችሎታ በዓለም አውቅ የመብቃት ሰዎች ወይም ሠዓሊዎች ብቻ የተገደበ አንድ ሆነ ማስብ የሰውነት፣ ይህ እጅግ አስደሳች በሆነው በሐሳባት ቲያትር ጨዋታ ወይም ቀልድ፣ ምግብ በማብሰል ሙያ ወይም ቤትን በማስገዥ ዘዴ ወይም የአትክልት ቦታን በማዘጋጀትና ማግኘትም ሰው በትክክል የማይሠራውን ዕቃ «እንዲሠራ» ለማድረግ በሚያሳየው ፈጠራ ሁሉ ይገለጻል።

ከላይ ያየነው በእግዚአብሔር አምሳል የተፈጠረበት ገጽታ ከእንስሳት የምንለየው በተወሰነ ደረጃ ሳይሆን፣ ፈጽሞ መሆኑን ያስረዳል። ነገር ግን በተወሰነ ደረጃም ከእንስሳት የምንለይባቸው ገጽታዎች ይገኛሉ፤ እነዚህ በእግዚአብሔር አምሳል መሆናችንን ሊያሳዩ ይችላሉ።

(11) ፍልት ስሜትን በተመለከተ፣ በእግዚአብሔር አምሳል የመፈጠራችን ሁኔታ ከእንስሳት ጋር በስሜት ደረጃና ውስብስብነት ትልቅ ልዩነት እንዳለ እንገነዘባለን። በእርግጥ፣ እንስሳት የሚገልጡት ስሜት አላቸው (ለምሳሌ፣ ውሻ

ያለው ሰው የውሻውን የደስታ፣ የፍርሃት፣ በተሳሳተ ጊዜ የሚኖረውን የቅጣት ስጋት፣ ሌላ እንስሳ ባጠቃው ጊዜ የሚፈጥረውን የቀጣ፣ የመርኅነትና የፍቅር ስሜቱን ሊያስታውስ ይችላል)። ነገር ግን የምንለማመደውን የስሜት ውስብስብነት በተመለከተ፣ እንደገና ከቀረው ፍጥረት የተለየ ነን። ልጄ ያለበትን የእግር ኳስ ቡድን ጨዋታ ስመለከት፣ ቡድኑ ሲሸነፍ ድንገት የገዘነ ስሜት ሊወርደኝ ይችላል፤ ልጄ ጥሩ ሲጫወት ደግሞ ደስታ፣ ጥሩ ተጫዋች በመሆኑም ልዩ በኩራት ሊሞላ፣ ደግሞም ወዳያውት ልጄ አያደገ በመሄዱ ማየቱን በማስብ እግዚአብሔር ኃህን ልጄ ስለ ሰጠኝ ልዩ በምስጋና ሊሞላ ይችላል። በተጨማሪም፣ ሙሉውን ከሰዓት በኋላ የምስጋና መዘመር በአእምሮዬ ስላለ በደስታ ልሞላ፣ ደግሞም ለአራት በግደቱን በመድረሳችን በጭንቀት ልሞላ እችላለሁ፤ እንዲህ ዐይነቱን የፍልት ስሜት ውስብስብነት አንድ እንስሳ ይለማመደዋል ብሎ ማስብ እጅግ አጠራጣሪ ነው።

መ. የግንኙነት ገጽታዎች፣ በእግዚአብሔር ጋር ግንኙነት ለማድረግ ካለን ቀደም ብለን ካነግነው ችሎታ በተጨማሪ፣ በእግዚአብሔር መልክ የመሆናችን ሌሎች የግንኙነት አቅጣጫዎች አሉ። (12) እንስሳት ያለ ጥርጥር የእርስ በርስባቸውን ስሜት የሚጋሩበት የራሳቸው ማኅበር ቢኖራቸውም፣ በሰው ልጅ ጋብቻ፣ እንደ እግዚአብሔር ቃል መመሪያ በሚኖር በተሰበ፣ ከጌታ ጋር እርስ በርሳቸው ንብረት በሚያደርጉበት በአማኞች ማኅበረሰብ ባላቸው በተከሰቱት ያለውን ዐይነት ጥልቀት ያለውን የተዋሐደ ግንኙነት መፍጠር አይችልም። በሰው ልጆች መካከል ያለው የእርስ በርስ ግንኙነት ጥልቀት፣ እንስሳት ካላቸው ግንኙነት በእጅጉ ይበልጣል። በዙፋኑና በዙፋኑ ክርስቲያን ባለን ግንኙነት፣ ከመላእክት እንኳ በእጅጉ እንበልጣለን። መላእክት አሞገሙ፣ ወይም ልጆች አይመልዱም ወይም በተዋጁት የእግዚአብሔር ወንዶችና ሴቶች ልጆች ንብረት ውስጥ መኖር አይችልም።

(13) በጋብቻ በራሱ የእግዚአብሔርን ባሕርይ እናንጸባርቃለን፣ እንደ ወንድና እንደ ሴት በአስፈላጊነት እኩል ስንሆን፣ እግዚአብሔር እኛን ከፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ በነጻነት የተለያየን ነን (በምዕራፍ 22 ላይ ያለውን ማብ ይመ)።

(14) ከቀረው ፍጥረት ጋር ባለው ግንኙነት ሰው ልክ እንደ እግዚአብሔር ነው። በተለይ ሰው ፍጥረትን ሁሉ እንዲገባ መብት ተሰጥቶታል፤ ክርስቶስ ዳግም በሚመለስበትም ጊዜ በመላእክት ላይ ለፍርድ እንዲቀመጥ እንኳ ሥልጣን ተሰጥቶታል (1ቆሮ 6:3፣ ዘፍ 1:26-28፣ መዝ 8:6-8)።

ሠ. አካላዊ ገጽታዎች፣ በእግዚአብሔር መልክ ለመፈጠራችን ሥጋዊ አካላችን እንዲ ክፍል በመሆን የሚገልጽበት ሁኔታ ይኖረው ይሆን። በእርግጥ «እግዚአብሔር መንፈስ ስለ ሆነ» (ዮሐ 4: 24) ሥጋዊ አካላችን እግዚአብሔር ራሱ ሥጋዊ አካል አለው ብለን እንድናስብ ሊያደርገን አይገባም፤ እንዲሁም እርሱ ሥጋዊ አካል አለው ብሎ ማሰብ፣ ወይም እርሱ ተሳላቂ ወይም ሥጋዊ አካል እንዳለው በማስመለስ ማቅረብ ንጠእት ነው (ዘወ 20:4፣ መዝ 115:3-8፣ ሮሜ 1:23)።¹⁴ የእኛ ሥጋዊ አካል በምንም መንገድ እግዚአብሔር ሥጋዊ አካል እንዳለው ባይመስለንም፣ ሥጋዊ አካላችን የእግዚአብሔርን የራሱን ባሕርይ የሚያንጸባርቅበት መንገድ ይኖረው ይሆን። በእርግጥ፣ ይህ በአንዳንድ መልኩ አውነት ነው። ለምሳሌ፣ ሥጋዊ አካላችን የማየትን ችሎታ ይሰጠናል። ይህ የእግዚአብሔር ዐይነት ችሎታ ነው፤ ምክንያቱም፣ እግዚአብሔር ራሱ ያያል፤ እኛ እንዳለን አካላዊ ዓይኖች ዐይነት ባያይም፣ እግዚአብሔር እኛ ልናየው ከምንችለው በላይ ያያል። ጆሮዎቻችን የመስማትን ችሎታ ይሰጠናል፤ እግዚአብሔር አካላዊ ጆሮዎች ባይኖሩትም፣ ይህ የእግዚአብሔር ዐይነት ችሎታ

¹⁴ የእግዚአብሔርን መንፈሳዊነት በተመለከተ በምዕራፍ 12 ላይ የተሰጠውን ማብራሪያ ይመልከቱ።

ነው። አፎቻችን የመናገርን ችሎታ ይሰጡናል፤ እግዚአብሔር የሚናገር አምላክ መሆኑን ያንጸባርቃል። የመቅመስ፤ የመጻሰስና የማሻተት ስሜቶቻችን የእግዚአብሔርን ፍጥረት እንድንረዳና እንድንደሰትበት የሚያደርግ ችሎታ ይሰጡናል፤ እኛ ካለን ስሜት እጅግ የላቀ ቢሆንም፤ እግዚአብሔር ራሱ ፍጥረቱን ይረዳል፤ ደስ ይሰጥታልም።

በእግዚአብሔር መልክ የተፈጠረው ሰው ራሱ እንጂ መንፈሱ ወይም አእምሮው አለመሆኑን መረዳት እጅግ አስፈላጊ ነው። በእርግጥ፤ ሥጋዊ አካላችን የመኖራችን ዋና አስፈላጊ ክፍል ነው፤ ክርስቶስ ጳጳም ሲመጣም ይለውጣል፤ ለዘላለምም የህልውናችን ክፍል በመሆኑም ይተግላል (1ቀሮ 15:43-45:51-55)። ስለዚህ ሥጋዊ አካላችን በእግዚአብሔር የተፈጠረው የሚጠቅም መሣሪያ ሆኖ አካላዊ በሆነ መንገድ ሰብአዊ ባሕርያችንን ለመወከል ነው፤ የእግዚአብሔርን የራሱን ባሕርይ በመምሰልም የተፈጠረ ነው። በእርግጥ፤ የምናደርገው ማንኛውም ነገር ለሥጋዊ የሚፈጸመው በሥጋዊ አካላችን አማካይነት የምንገልጽበት መንገድና ለእርስ በርሳችን ያለን መተሳሰብ እና የመሳሰሉት የሚገለጹት እግዚአብሔር በሰጠን ሥጋዊ አካላችን ነው። ስለዚህ፤ በጥንቃቄ በማመልከት እግዚአብሔር ሥጋዊ አካል የለውም ብለን ስንል፤ (15) በተለያየ መንገድ የእኛ ሥጋዊ አካል የእግዚአብሔርን የራሱን ባሕርይ ያንጸባርቃል ማለታችን ነው። ከዚህም በላይ፤ አብዛኛው አካላዊ እንቅስቃሴና መግለጫው እግዚአብሔር በሰጠን ሙያ የሚፈጸመው በሥጋዊ አካላችን አማካይነት ነው። በእርግጥም (16) እኛን የሚመስሉትን (ዘፍ 5:3) ልጆች ለመውለድና ለማሳደግ የሚያስችለን እግዚአብሔር የሰጠን አካላዊ ብቃት፤ እርሱን የመሰሉትን ሰዎች ለመፍጠር የቻለበት የእግዚአብሔር የራሱ የመፍጠር ችሎታ ነጸብራቅ ነው።

በተለይ በመጨረሻ ላይ ያገኘናቸው ሐሳቦች፤ ማለትም በሰዎችና በቀረው ፍጥረት መካከል ያሉት ልዩነቶች ፍጹም ልዩነቶች አይደሉም፤ ነገር ግን ብዙውን ጊዜ በከፍተኛ ደረጃ ያሉ ልዩነቶች ተደርገው የሚቋጠሩ ናቸው። እንስሳት የሚለማመዱት አንዳንድ የፍልጥ ስሜት ዐይነቶች እንዳሉ አውስተናል። እንስሳት ባላቸው ኅብረት በሚኖራቸው ግንኙነት ውስጥ የበድኑ አባላት የሚታዩበት መሪና በሥልጣኑ ሥር የሚሆኑበት የሥልጣን ተዋረድ አላቸው። ከዚህም በላይ፤ እጅግ ፍጹም የሆኑ ልዩነቶች ናቸው ብለን በምናስባቸው ነገሮች እንኳ አንዳንድ ተመሳሳይ ሁኔታዎች ይኖራሉ። እንስሳት በተወሰነ ደረጃ የማሰብ ችሎታ ሲኖራቸው፤ በተለያየ መንገድም እርስ በርሳቸው መግባባት ይችላሉ፤ ይህም በአንዳንድ ቀለል ያለ አስተሳሰብ «ጃንቱ» ተብሎ ሊጠራ ይችላል ይሆናል። ይህ ሊያስደንቅ አይገባም። እግዚአብሔር መላውን ፍጥረት የፈጠረው በተለያየ መንገድ የእርሱን ባሕርይ እንዲገልጽለት ከሆነ፤ የሚጠበቀው ይኸው ነው። በእርግጥ፤ ይበልጥ ውስብስብና በከፍተኛ ደረጃ ያደጉ እንስሳት በአስተኛ ሁኔታ ካሉት እንስሳት ይልቅ ይበልጥ እግዚአብሔርን ይመስላሉ። ስለዚህ በፍጹም ሰው ብቻ የእግዚአብሔርን መልክ ያንጸባርቃል ማለት የለበንም፤ በአንድ መንገድ ይሁን በሌላ ፍጥረት ሁሉ የእግዚአብሔርን መልክ ያንጸባርቃል።¹⁵ ነገር ግን አሁንም ቢሆን ከፍጥረት ሁሉ በተለይ ሰው ብቻ እግዚአብሔርን እንደሚመስልና «በእግዚአብሔር መልክ» የተፈጠረው የተባለለት እርሱ ብቻ መሆኑን መገንዘብ እጅግ አስፈላጊ ነው። መጽሐፍ ቅዱሳዊው ማረጋገጫ፤ በሕይወታችን እግዚአብሔርን መምሰል እንዳለብን ከሚያሳስበን መጽሐፍ ቅዱሳዊው ትእዛዝ ጋር (ኤፌ 5:1፤ 1ጴጥ 1:16) እንዲሁም ራሳችንንና የቀረውን ፍጥረት ስንመለከት የምናስተውለው ነገር፤ ከሌላው ፍጥረት ሁሉ ይልቅ ይበልጥ እግዚአብሔርን እንደምንመስል

¹⁵ስለ እግዚአብሔር ሰዎችና በፍጥረት ሁሉ ላይ የእግዚአብሔር ባሕርይ ስለሚንጸባርቅባቸው መንገዶች የተሰጠውን ማብራሪያ ምሳሌ፤ 11፤ ገጽ 162-166 ላይ ይመልከቱ።

የመለከታል። ልዩነቶቹ በአንዳንድ አቅጣጫ ፍጹም ሲሆኑ፤ በሌላ አቅጣጫ አንጻራዊ ናቸው፤ ነገር ግን ሁሉም አስፈላጊ ነው።

በመጨረሻም፤ እግዚአብሔርን ስለምንመስልባቸው መንገዶች ያለን አድናቆት፤ ከሌላው የእግዚአብሔር ፍጥረት ይልቅ በሕይወታችን ዘመን ሁሉ እግዚአብሔርን ይበልጥ ለመምሰል ያለንን የማደግ ችሎታ ስንረዳ፤ ሊጨምር ይችላል። ግብረገባዊ ስሜታችን የእግዚአብሔርን ቃል ስናጠናና ስንጸልይ በከፍተኛ ደረጃ ሊቀበር ይችላል፤ ግብረ ገባዊ ባሕርያችን የእግዚአብሔርን ቅድስና ይበልጥ ሊያንጸባርቅ ይችላል (2ቀሮ 7:1፤ 1ጴጥ 1:16፤ ወዘተ)። መንፈሳዊ ሕይወታችን ሊበለጽግና የበለጠ ሊጠልቅ ይችላል። አስተሳሰባችንና ቋንቋችን ይበልጥ ትክክለኛና እውነተኛ፤ እንዲሁም ብዙ ክብር ለእግዚአብሔር የሚያመጣ ይሆናል። ስለ ወደፊትም ያለን ስሜት ከእግዚአብሔር ጋር ለዘላለም የመኖራችን ተስፋ እያደገ ሲመጣ ከፍ ይላል። የወደፊቱ ኑሮአችን የሚበለጽገው መዝገቦችን በሰማይ ስናኖርና ለሰማያዊ ሽልማት ይበልጥ ጥረት ስናደርግ ነው (ማቴ 6:19-21፤ 1ቀሮ 3:10-15፤ 2ቀሮ 5:10)። ፍጥረትን ለመግዛት ያለን ችሎታ ይበልጥ ሊጉለበት የሚችለው፤ እግዚአብሔር የሰጠንን ስጦታዎች በታማኝነት ስንጠቀምባቸው ነው፤ ወንድና ሴት በሆንንበት ፍጥረታችን እግዚአብሔር በሰጠን ዐላማ ታማኝነታችን ሊጨምር የሚችለው፤ በዜጎቻችን መጽሐፍ ቅዱሳዊ መርኖችን በተከተልን ቀጥር ነው። የፈጠራ ችሎታችን ጥቅም ላይ ሊውል የሚችለው፤ ይበልጥ እግዚአብሔርን ደስ በሚያሰኝ መንገድ ስንጠቀምበት ነው፤ ፍልጥ ስሜታችንም ይበልጥ ከእግዚአብሔር ቃል መርህ ጋር እየተስማማ ሲሄድ፤ ለእግዚአብሔር እንደ ልቡ እንደ ሆነለት ሰው (1ሰሙ 13:14) እንደ ጻዊት እንሆናለን። በቤተሰብና በቤተ ክርስቲያን ያለን የእርስ በርስ ግንኙነት በሥላሴ አካላት መካከል ያለውን አንድነት የሚያንጸባርቅ ይሆናል። በእነዚህ ሁሉ ሁኔታዎች ይበልጥ እግዚአብሔርን ለመምሰል ሆን ብለን ስንፈልግ፤ ከሌላው ፍጥረት የሚለየንን ችሎታ እናውቃለን።

6. የእግዚአብሔርን መልክ በመያዛችን ያለ ታላቅ ክብር። አብዛኛውን ጊዜ እግዚአብሔርን መምሰላችን ላይ ብናንጸባርቅ መልካም ነው። የፍጥረት ዓለም ፈጣሪ አንድን ነገር «በራሱ መልኩ» ለመፍጠር መፈለጉ ምናልባት ሳያስገርመን አይቀርም፤ ከቀረው ፍጥረት ሁሉ ይበልጥ እርሱ ራሱ የሚመስል አድርጎ እኛን አበጅ። ይህን ስንረዳ ደግሞም በቀረው የእግዚአብሔር ፍጥረት ላይ ያለውን ግሩም አፈጣጥሮ ስናስተውል፤ የተሰጠን ክብርና ቦታ የቱን ያህል እንደ ሆነ እናውቃለን። ከእግዚአብሔር ፍጥረታት መካከል በከፍተኛ የተሞላው ሰማይ፤ እጅግ ሰፊ የሆነችው ምድር፤ የዓለም እንስሳትና ተክሎች እንዲሁም የመለከት ዓለም የተለዩና እወግ ድንቅ ናቸው። ነገር ግን፤ ከእነዚህ ነገሮች ሁሉ ይልቅ እኛ ፈጣሪያችንን እንመስላለን። እኛ እግዚአብሔር ወሰን በሌለው ብልሃቱና በተለየ ጥበብ ያበጀን የመጨረሻ የፍጥረቱ ሥራ ነን። ገጢአት ያንን መልክ በዛቤ ቢያበላሽውም፤ አሁንም ቢሆን አብዛኛውን እናንጸባርቃለን፤ ክርስቶስን እየመሰልን ባደግን ቀጥሮም ይበልጥ እናንጸባርቀዋለን።

ይሁን እጃጂ የወደቀ፤ ገጢአተኛ ሰው እንኳ በእግዚአብሔር አምላል የመሆኑ ክብር እንዳለው ማስታወስ አለብን (ከላይ በዘፍ 9:6 ላይ የተሰጠውን ማብ ይመ)። ማንኛውም ብቸኛ ሰው የቱንም ያህል የእግዚአብሔር መልክ በገጢአት፤ ወይም በበሽታ፤ ወይም በድካም፤ ወይም በዕድሜ፤ ወይም በማንኛውም ዐይነት የአካል ጉዳት ቢበላሽም፤ በእግዚአብሔር አምላል የመሆን ክብር አሁንም አለው፤ ስለዚህም የእግዚአብሔርን መልክ ከመያዝ የተነሣ፤ በአክብሮትና በጨዋነት ሊያዝ ይገባል። ይህ ከሌሎች ጋር ባለን ግንኙነት ጥልቅ ትርጉም አለው። ይህም በማንኛውም ዘር ያለ ሰዎች ሁሉ አኩል ክብርና መብት እንዳላቸው ያስተምራል። ይኸውም አረጋውያን፤ በጠና የታመሙ ሰዎች፤ አእምሮ ዘገምተኞችና ገና ያልተወለዱ ሕፃናት ሰው እንደ መሆናቸው

መጠን መሉ እንደሆነና ክብር ይገባቸዋል። የእግዚአብሔርን መልክ የያዘን እኛ ብቻ መሆናችንን ባለመረዳት በፍጥረት ውስጥ የተሰጠንን ልዩ ክብር ካልተቀበልን፤ ለሰው ሕይወት ተገዢ ዋጋ የመስጠት ግዴታችንን መቀነስ እንደምራለን፤ ሰውንም ከፍተኛ የእንስሳ ደረጃ እንደ ሆነ በመቀጠር ሌሎችንም እንደዚያው እንደጥራቸዋለን። ለሕይወትም የምንሰጠው ትርጉም እየጠፋብን ይመስላል።

ከግል ሕይወት ጋር ለማዛመድ የሚረዱ ጥያቄዎች

1. በትዳሳት መጻሕፍት መሠረት የሕይወትህ ዋና ዓላማ ምን መሆን አለበት? በአሁኑ ጊዜ ያለህን የሕይወትህን ዋና ውሳኔ ወይም ግብ ከንደኝነት፤ ከጋብቻ፤ ከትምህርት፤ ከሥራ፤ ከገንዘብ አጠቃቀም፤ ከቤተ ክርስቲያን ግንኙነቶች፤ ወዘተ አንጻር ስታየው፤ መጽሐፍ ቅዱስ በሚያስተምረው መንገድ እየተንቀሳቀሰህ ነውን? ምናልባት ሳታስበው በመጠሉን እየተንዘታየው ያሉ ሌሎች ግቦች አሉህ? የዕለት ተዕለት የሕይወት አካሄድህን ስታስበው፤ እግዚአብሔር በአንተ እንደሚረካና ደስ እንደሚሰኝብህ ታስባለህ?
2. በፍጥረተ ኃላም ካሉት ክልሎች ፍጥረታት ያልቅ ሰው ይበልጥ እግዚአብሔርን እንደሚመስል መረዳትህ ምን ስሜት ይሰጥሃል? የዚህ ግንዛቤ እውቀት ምን እንድታደርግ ያነሣሃል?
3. በፍጥረተ ኃላም ውስጥ ላት ያለ እውቀት ያላቸው፤ ይበልጥ እግዚአብሔርን የሚመስሉ ፍጥረታት አሉ ብለህ ታስባለህ? ከሌላ ፍጥረት ያልቅ አያሱስ ሰው መሆኑ፤ በእግዚአብሔር ፊት ስለ ሰው አስፈላጊነት መናገሩ ምን ትርጉም ይሰጥሃል?
4. እርሱን ለመምሰል ባደግን ተጥር እግዚአብሔር እኛን የፈጠረን ይበልጥ ደስተኞች ወይም ጥቂት ደስተኞች እንድንሆን እንደ ፈጠረን ታስባለህ? እግዚአብሔርን ልንመስል የምንችልባቸውን አያሉ የመንገዶች ዝርዝር ስትመለከት፤ እግዚአብሔርን በመምሰል የማደግ ሂደት ውስጥ ይበልጥ በሕይወትህ ደስታን የሰጡህን እንደ ወይም ሁለት ስሞች መጥቀስ ትችላለህ? አሁንስ በምን አካባቢ እግዚአብሔርን በመምሰል ሂደት ማደግ ትፈልጋለህ?
5. በእግዚአብሔር መልክ የተፈጠሩት ክርስቲያኖች ብቻ ናቸውን ወይስ ሁሉም ሰው? ክርስቲያን ካልሆኑት ሰዎች ጋር ባለህ ግንኙነት ይህ ምን ስሜት ይሰጥሃል?
6. የእግዚአብሔር መልክ ስለሚለው ያለው መረዳትህ በዘር ልዩ ከሆኑ ሰዎች? ወይም ከአረጋውያን? ወይም ከደካሞች? ወይም በኃላም ዓይን ውብ ካልሆኑ ሰዎች ጋር የሚኖርህን ግንኙነት እንደሚለውጥብህ ታስባለህ?

ልዩ ቃላት

የእግዚአብሔር መልክ
ኢማጎ ዴይ
አምሳል

ዋቢ መጻሕፍት

(የዚህ ዋቢ መጻሕፍት ገለጻ ምን እንደ ሆነ ለመገንዘብ የምዕራፍ 1ን ዋቢ መጻሕፍት ማስታወሻ ገጽ 32 ይመልከቱ። መሉ የሆነው የዋቢ መጻሕፍት መረጃ በዚህ መጽሐፍ 2ኛ ቀጽ ላይ ይገኛል)።

በወንጌላውያን ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Anglican (Episcopalian)
1882-96 Litton 109-22
2. Arminian (Wesleyan or Methodist)

1875-76
1892-94
1940
1960
1983

Pope, 1:430-36
Miley, 1:355-422, 406-8
Wiley, 2:7-50
Purkiser, 204-22
Carter, 1:195-236

3. Baptist

1767
1887
1907
1917
1976-83
1983-85
1987-94

Gill, 1:440-51
Boyce, 189-94, 213-17
Strong, 465-83, 514-32
Mullins, 255-62
Henry, 2:124-42; 4:494-521
Frickson, 155-518, 541-58
Lewis-Demarest, 2:123-82

4. Dispensational

1947
1949
1986

Chafer, 2:125-43, 161-73
Thiessen, 151-57
Ryrie, 189-94

5. Lutheran

1917-24
1934

Pieper, 1:515-27
Mueller, 205-9

6. Reformed (or Presbyterian)

1559
1861
1871-73
1878
1887-1921
1889
1937-66
1938
1962

Calvin, 1:183-96 (1:15)
Heppie, 4:197-228, 220-50
Hodge, 2:92-116
Dabney, 293-94
Warfield, *BTS*, 238-61
Shedd, 2a: 3-115, 3:249-377
Murray, *CH*, 2:14-22, 34-46
Berkhof, 181-90, 202-10
Buswell, 1:231-61

7. Renewal (or Charismatic Pentecostal)

1988-92

Williams, 1:197-220

በርም ካቶሊክ ስልታዊ ሥነ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Roman Catholic: Traditional

1955 Ott, 94-96, 101-6

2. Roman Catholic: Post - Vatican II

1980 McBrien, 1:101-78

ሌሎች ሥራዎች

Barclay, D. R. "Creation." In *NDT*, pp. 177-79

Berkouwer, G. C. *Man: The Image of God*. Grand Rapids: Eerdmans, 1962.

Boston, Thomas. *Human Nature in Its Fourfold State*. London: Banner of Truth, 1964 (first Published 1720).

Ferguson, S. B. "Image of God" In *NDT*, pp. 328-29.
 Henry, C. F. H. "Image of God" In *EDT*, pp. 545-48.
 Hoekema, Anthony A. *Created in God's Image*. Grand Rapids: Eerdmans, adn Exeter: Paternoster, 1986. pp. 1-111.
 Hughes, Philip Edgcumbe. *The True Image: The Origin and Destiny of Man in Christ*. Grand Rapids: Eerdmans, and Leicester: Inter-Varsity Press, 1989, pp 1-70.
 Kline, Meredith G. *Images of the Spirit*. Grand Rapids: Baker, 1980.
 Laidlaw, John. *The Bible Doctrine of Man*. Edinburgh: T. & T. Clark, 1905.
 Machen, J. Gresham. *The Christian View of Man*. London: Banner of Truth, 1965 (reprint of 1937 edition).
 McDonald, H. D. "Man, Doctrine of." In *EDT*, pp. 676-80.
 _____ *The Christian View of Man*, Westchester, Ill.: Crossway, 1981.
 Robinson, H. W. *The Christian Doctrine of Man*. 3d ed. Edinburgh: T. & T. Clark, 1926.

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባብ

ዘፍጥረት 1:26-27! እግዚአብሔር! «ሰውን በመልካችን! በእምሳላችን እንሥራ! በባሕር ዓሦች! በሰማይ ወፎች! በከብቶች! በምድር ሁሉ ላይ! እንዲሁም በምድር በሚሳቡ ፍጡራን ሁሉ ላይ ሥልጣን ይኑራቸው» አለ። ስለዚህ እግዚአብሔር ሰውን በራሱ መልክ ፈጠረው፤ በእግዚአብሔር መልክ ፈጠረው፤ ወንድና ሴት አድርጎ ፈጠራቸው።

መዝሙር

«መለኮታዊ ፍቅር፣ ከፍቅር ሁሉ የሚልት»

መለኮታዊ ፍቅር፣ ከፍቅር ሁሉ የሚልት፤
 ሰማያዊ ደስታ ወደ ምድር ዝለት፤
 መኖሪያህን በውስጣችን አስቀምጥ፤
 ታማኝ ምሕረትህን ሁሉ እንደ አክሊል አጉናጽፈን።
 ኢየሱስ፣ እንተ ርኅራኄ ሁለንተናህ፤
 እንተ ንጹሕና ወሰን የሌለው ፍቅር ነህ፤
 በድኅነትህ ገብኝን፤
 በእያንዳንዱ ድንገጥ ልብ ግባ።
 እፍ በል፤ እ እፍ በል እንተ አፍቃሪ መንፈስ፤
 ወደ እያንዳንዱ ፈሪ ልብ ግባ፤
 በእንተ ሁሉን እንወረስ፤
 ተስፋይቱን የዕረፍት ቦታ እናግኝ፤
 ንጢአት የማድረግን ፍቅር ውሰድልን፤
 አልፋና አሜጋ ሁንልን፤
 የመጀመሪያ እንደ ሆንህ የእምነት መጨረሻ ሁንልን፤
 ልባችንን በነጻነት ፍታልን።
 ሁሉን ቻይ ልትታደገን ናልን፤
 ሁላችንም ሕይወትህን እንቀበል፤
 ቶሎ ተመለስልን፤ አትሂድብን፤

ቤተ መቅደስህን ፈጽሞ አትተውብን፤
 ምንጊዜም ቢሆን ለአንተ በረከት እንድንሆን፤
 ሠራዊትህ ከላይ ሆኖ እናገለግልሃለን፤
 ያለማድረጥ እንጸልያለን፤ እናመሰግንሃለን፤
 በፍጹም ፍቅርህም እንከብራለን።

ከዚያም አዲሱን ፍጥረት ፍጹም አድርገው፤
 ንጹሕና እንከን የሌለብን እንሁን፤
 ታላቁን ድንገትህን እንመልከት፤
 በእንተም ፍጹማን እንሁን፤
 ከክብር ወደ ክብር እንለወጣለን፤
 በሰማይ ስፍራችንን እስከነወርስ እንጠባበቃለን፤
 አክሊላችን በፊትህ እስከነጥል እንታገማለን፤
 በመደንቅ፤ በፍቅርና በውዳሴ እንሞላለን።

ደራሲ፡ ቻርለስ ዊስሊይ፣ 1747

አማራጭ መዝሙር

«እንተ የሚገባህ ነህ»

እንተ የሚገባህ ነህ፤ እንተ የሚገባህ ነህ፤
 እንተ የሚገባህ ነህ፤ ጌታ ሆይ።
 ክብርን፣ ክብርንና ሞገስን ልትቀበል፤
 ክብርንና ሞገስን እንዲሁም ገደልን ልትቀበል የሚገባህ ነህ።
 እንተ ሁሉን ፈጥረሃል፤ ሁሉን ፈጥረሃል፤
 እንተ ሁሉን ነገር ፈጥረሃል፤
 ለእንተ ደስታ፤ ሁሉም ተፈጥረዋል፤
 ጌታ ሆይ፤ እንተ የሚገባህ ነህ።

ደራሲ፡- ፖወሊን ሚካኤል ሚልስ

COPYRIGHT © FRED BOCK MUSIC, 1963, 1975
 USED BY PERMISSION

ሰው እንደ ወንድና ሴት

እግዚአብሔር ለምን ሁለት ጾታዎችን ፈጠረ? የተለየ ኅላፊነት ኖሮአቸው ወንድና ሴት እኩል ሊሆኑ ይችላሉ?

ማብራሪያና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

ባለፈው ምዕራፍ በእግዚአብሔር መልክ የመፈጠር አንዱ አቅጣጫ ወንድና ሴት ሆኖ መፈጠር እንደ ነበር ተመልክተናል። «ስለዚህ እግዚአብሔር ሰውን በራሱ መልክ ፈጠረው፤ በእግዚአብሔር መልክ ፈጠረው፤ ወንድና ሴት አድረገው ፈጠራቸው» (ዘፍ 1:27)። በእግዚአብሔር መልክ የመፈጠርና ወንድና ሴት ሆኖ የመፈጠር ሁኔታ ግንኙነት በተመሳሳይ መልኩ በዘፍፕረት 5:1-2 ላይ እንደሚከተለው ተገልጿል። «እግዚአብሔር ሰውን ሲፈጥረው በራሱ አምላል አበጀው፤ ወንድና ሴት አድርጎ ፈጠራቸው፤ ባረካቸው፤ በተፈጠሩም ጊዜ 'ሰው' ብሎ ጠራቸው»። በእግዚአብሔር መልክ የሆነንበት ብቸኛ መንገድ ወንድና ሴት ሆነን መፈጠራችን ብቻ ባይሆንም፤ በእግዚአብሔር መልክ የመፈጠራችን ጉዳይ እጅግ አስፈላጊ ገጽታ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ በመጀመሪያው ክፍል የጠቀሰው የሰውን መፈጠር ነው። ወንድና ሴት ሆነን መፈጠራችን በእግዚአብሔር መልክ መፈጠራችን የሚወክል አንድ ነገር እንዳለው በሚከተለው መንገድ በዐቅፍ አንገልጻለን።

ሰው ወንድና ሴት ሆኖ መፈጠሩ በሚከተለው መንገድ የእግዚአብሔርን መልክ ያሳያል። (1) የተጣጣመ የእርስ በእርስ ግንኙነት፤ (2) በአካልነትና በአስፈላጊነት እኩል መሆን፤ (3) በኅላፊነትና በሥልጣን ልዩ መሆን።

ሀ. የእርስ በእርስ ግንኙነቶች

እግዚአብሔር ለዎችን ሲፈጥር፤ የተነጠሉ ብቸኞች እንዲሆኑ ሳይሆን፤ በእርሱ መልክ ሲባዘኝ በተባረተ ሰብ መካከል ባሉ የተለያዩ ግንኙነቶች ውስጥ የተጣጣመ የእርስ በእርስ ግንኙነት ለመፍጠር እንድንችል ለማድረግ ነው። የእርስ በእርስ ግንኙነት አንድነት በሰው ቤተ ሰብና መንፈሳዊነት ቤተ ሰባችን በምንላት በቤተ ክርስቲያን ውስጥ በተለይ ጥልቅ ሊሆን የሚገባው ነው። በወንዶችና በሴቶች መካከል በዚህ ዘመን በጋብቻ ውስጥ ባልና ሚስት ሁለቱ አንድ ሊሆኑ፤ የእርስ በእርስ ግንኙነት አንድነት ወደ ተሟላ ደረጃ ይደርሳል። «ስለዚህ ሰው ከአባቱና ከእናቱ ተለይቶ ከሚስቱ ጋር ይጣመራል፤ ሁለቱም አንድ ሥጋ ይሆናሉ» (ዘፍ 2:24)። ይህ አንድነት፤ አካላዊ አንድነት ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን፤ ጥልቅ የሆነ መንፈሳዊና ስሜታዊ ገጽታ ያለው አንድነት ነው። በጋብቻ አንድ የሆኑ ባልና ሚስት «እግዚአብሔር ያጣመራቸው» (ማቴ 19:6) ስዎች ናቸው። ከራስ ሚስት ወይም ባል ውጭ ከሆነ ሰው ጋር ወሰባዊ ግንኙነት ማድረግ፤ በተለይ በራስ አካል ላይ ጥቃትን የሚያደርስ ንጠክት ነው (1ቆሮ 6:16:18-20)፤ እንዲሁም በጋብቻ ውስጥ ባሉትም ሆኑ ሚስቶች በገባ ሥጋቸው ላይ የራሳቸው ብቻ የሆነ መብት አይኖራቸውም፤ ነገር ግን፤

¹ሰው የሚለውን የአማርኛ ቃል ሰውን ሁሉ እንደሚያጠቃልል (ወንድና ሴት) አድርጎን ስለ መጠቀም ምዕራፍ 21 ይመልከቱ።

²ዘፍ 1:3 ስላለው የወንድ-ሴት ልዩነትን ሰፊ ያለ ነገረ መልካታዊ ጥናት ለማድረግ። See Raymond C. Ortlund, Jr. "Male Female Equality and Male Headship Genesis 1-3" in *Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism*, ed. By John Piper and Wayne Grudem, p. 98. በዚህ ምዕራፍ ውስጥ አተዋገኛውን ሐሳብ የወሰድሁት ከደ/ር ኦርትሎጎድ ትንታኔ ነው።

አካላቸውን ከትዳር ዓደኞቻቸው ጋር ብቻ መጋራት አለባቸው (1ቆሮ 7:3-5)። «ባሉትም እንደዚሁ ሚስቶቻቸውን እንደ ገባ ሥጋቸው መውደድ ይገባቸዋል» (ኤፌ 5:28)። በባልና በሚስት መካከል ያለው አንድነት ጊዜያዊ ሳይሆን፤ የዕድሜ ልክ ነው (ሚላ 2:14-16፤ ሮሜ 7:2)፤ እንዲሁም ቀላል ግምት የሚሰጠው ሳይሆን፤ በክርስቲያንና በቤተ ክርስቲያን (ኤፌ 5:23-32) መካከል ያለውን ግንኙነት ይገልጽ ዘንድ በእግዚአብሔር የተፈጠረ ጥልቅ ግንኙነት ነው።

እግዚአብሔር አንድን ሰው ከመፍጠር ይልቅ፤ ወንድና ሴት አድርጎ ሁለት የተለያዩ ፍጥረታትን መፍጠሩ፤ የእግዚአብሔር መልክ ሪንዱ ክፍል መሆናችንን ለመግለጽ ነው፤ ይኸውም በተወሰነ ደረጃም ቢሆን፤ ሥላሴ ውስጥ ያለውን ብዙ ቊጥር ያንጸባርቃል። ወንድና ሴት ሆነን መፈጠራችንን ከሚናገረው ጥቅስ በፊት፤ በእግዚአብሔር ውስጥ ያሉትን አካላት ብዙ ቊጥር እንመለከታለን። «እግዚአብሔር 'ሰውን በመልካችን፤ በአምላሳችን እንሥራ... ሥልጣን ይኑራቸው' አል» (ዘፍ 1:26)። በዚህ ስፍራ ተመሳሳይ ነገር አለ፤ 'ዓለም ከመፈጠሩ በፊት በሥላሴ አካላት መካከል ኅብረትና ተግባቦት እንዲሁም በመካከላቸው እርስ በእርስ ክብርን መክፈል እንደ ነበር ሁሉ (ዮሐ 17:5:24 እንዲሁም በምዕራፍ 14 ላይ ስለ ሥላሴ የተሰጠውን ማብ ይመ)፤ እግዚአብሔር አዳምንና ሔዋንን ሲፈጥር፤ በዚህ ዐይነት በእርስ በእርስ ግንኙነታቸው ውስጥ ፍቅርንና ተግባቦትን እንዲክፈሉ እንዲሁም እርስ በእርሳቸው ክብርን እንዲሰጣቸው ነው። በርግጥ በሰው ኅብረት ሰብ ውስጥ በተለያዩ መንገዶች እንዲህ ዐይነቱ የሥላሴ ነጻብራቅ ይመጣል፤ ነገር ግን በእውነት ሊኖር የሚችለው ከመጀመሪያው እጅግ በተቀራረበና በተዋሐደ የጋብቻ ግንኙነት ውስጥ ነው።

አንድ ሰው በእግዚአብሔር አካላት ውስጥ ያለውን ብዙ ቊጥር በእንዲህ ዐይነቱ ምልክት ማስተመጥ ፍጹም የሆነ መረዳት አይሰጥም በማለት ሊቃውን ይችላል። ምክንያቱም የእግዚአብሔር ሦስት አካላት በአንድ እንዲሁም እግዚአብሔር የፈጠራቸው የአዳምና የሔዋን ሁለት አካላት በአንድ ናቸው። እግዚአብሔር ሲፈጥረን፤ ያለበው የሥላሴን አካላት ብዙ ቊጥር እንድናንጸባርቅ ከሆነ፤ በሥላሴ አካላት መካከል ያለውን የእርስ በእርስ ግንኙነት ያንጸባርቁ ዘንድ ሁለት አካላትን ከመፍጠር ይልቅ ለምን ሦስት አካላትን አፈጠረም? በመጀመሪያ ደረጃ፤ መስማማት ያለብን በጋብቻና በሥላሴ መካከል ያለው ተመሳሳሽነት ፍጹም አንድ ዐይነት አለመሆኑን ነው። በሁለተኛ ደረጃ፤ እግዚአብሔር ለምን አንድን ነገር እንዳላደረገ ርግጠኞች ባንሆንም፤ መጽሐፍ ቅዱስም ምክንያቶቹን በግልጽ ባይነግረንም፤ ሁለት መልስ ሊሆን የሚችሉ ሐሳቦችን ማቅረብ እንችላለን። (1) እግዚአብሔር ሦስት በአንድ መሆኑና አዳምና ሔዋን ግን ሁለት በአንድ መሆናቸው ምናልባት የሚያስታውሰን የእግዚአብሔር የራሱ ልቀት ከእኛ የበለጠ መሆኑን፤ ፍጥረት እንደ መሆናችን መጠን ሊኖረን ከሚችለው ብዙምቁጥር ይልቅ የእርሱ የሚበልጥ መሆኑን፤ ከእኛም የበለጠ ታላቅ አንድነት ያለው መሆኑን ያሳስበናል። (2) አንድነቱ ፍጹም ተመሳሳይ ባይሆንም በባል፤ በሚስትና በልጆች መካከል ያለው የቤተ ሰብ አንድነት በተወሰነ ደረጃም ቢሆን በሥላሴ አካላት ውስጥ ያለውን ልዩነትና አንድነት ያንጸባርቃል።

ሁለተኛው ተቃውሞ ሊነሣ የሚችለው ኢየሱስ ራሱ ያላገባ በመሆኑ ላይ፤ ጳውሎስ ሐዋርያ በነበረ ጊዜና (ምናልባትም ከዚያ በፊት) ያላገባ በመሆኑ ላይ፤ እንዲሁም ጳውሎስ በ1ቆሮ 7:1-9 ክርስቲያኖች ባያገቡ ይሻላል ያለ በሚመስልበት ስፍራ ላይ ነው። ጋብቻ የእግዚአብሔርን መልክ

የምናገግበትን አስፈላጊ ክፍል ከሆነ፤ ጳውሎስና ኢየሱስ ለምን አላገቡም? ጳውሎስስ ለምን ሌሎች እንዳያገቡ ያደፋፍራል?

ኢየሱስን በተመለከተ ሁኔታው የተለየ ነው፤ እርሱ አምላክም ሰውም ነው፤ በፍጥረት ሁሉ ላይም ሉዓላዊ ጌታ ነው። ከእንደ ግለሰብ የሰው ልጅ ጋር ከመጋባት ይልቅ፤ መላዩቱን ቤተ ክርስቲያን መሸራው አድርጎ በመውሰድ (ኡፌ 5:23-32 ይመ) ከእያንዳንዱ የቤተ ክርስቲያን አባል ጋር ለዘላለም የሚቈይ መንፈሳዊና ስሜታዊ አንድነትን በመካፈል ሐሜት ያደርጋል።

ጳውሎስን በተመለከተና ለቆሮንቶስ ክርስቲያኖች የሰጣቸውን ምክር በተመለከተ ሁኔታው የተለየ ነው። ጳውሎስ በዚያ ስፍራ ማግባት ተገቢ አይደለም አላለም (1ቆሮ 7:28:36)፤ ነገር ግን፤ ጋብቻን የተመለከተው መልካም እንደ ሆነ፤ ለእግዚአብሔር መንግሥትም ሲባል የሚተው መብትና ተገቢ ጉዳይ እንደ ሆነ ነው፤ «አሁን ካለው ችግር የተነሣ ባላችሁበት ሁኔታ ብትኖሩ መልካም ይመስለኛል... በመካከል ግን... የዚህ ዓለም መልክ ዐላፊ ነው» (1ቆሮ 7:26:29:31)። በዚህ ሁኔታ ጳውሎስ የእግዚአብሔርን አምላካዊ የሚያንጸባርቅበት አንዱ መንገድ (ጋብቻ) ነው፤ ሌሎች ተጨማሪ መንገዶችን የሚያሳይበትና የእግዚአብሔርን አምላካዊ የሚያንጸባርቅበት እንዲሁም፤ በዓለም ላይ የእግዚአብሔርን ዐላማ የሚገልጽበት ሌላው ነገር በቤተ ክርስቲያን ውስጥ የሚሠራው ሥራ ነው። ለምሳሌ፤ የእርሱን የወንጌል ሥርዓት አገልግሎትና ደቀ መዛሙርትን የማፍራት ሥራ «መንፈሳዊ ልጆችን» መውለድና እነርሱንም በጌታ ማሳደግ እንደ ሆነ ገልጾታል (በ1ቆሮ 4:14 ላይ የቆሮንቶስን ክርስቲያኖች «እንደ ተወደዱት» ልጆች» ያለበትን ይመ፤ በተጨማሪም ገላ 4:19፤ 1ጢሞ 1:2፤ ቲቶ 1:4 ይመ)። ከዚህም በላይ፤ መላዩቱን ቤተ ክርስቲያን የማግኘት ሥራ፤ የእርሱን ባሕርይ መላው በመላው በሕይወታቸው በማንጸባርቅ እግዚአብሔርን እንዲያከብሩ ለሽህ የሚቈጠሩ ሰዎችን ወደ እግዚአብሔር የማምጣት ሂደት ነው። በተጨማሪም፤ ጋብቻ የሥላሴ አንድነትና ልዩነት በሕይወታችን የሚንጸባርቅበት ብቸኛ መንገድ ነው ብለን ማሰብ የለብንም። የአማኞች አንድነት ባለበት በቤተ ክርስቲያን ኅብረት ውስጥም ይንጸባርቃል። እውነተኛ በሆነ በቤተ ክርስቲያን ኅብረት ውስጥ ያላገቡ ሰዎችም (እንደ ጳውሎስና እንደ ኢየሱስ) ሆኑ ያገቡ ሰዎች የሥላሴን ባሕርይ፤ የሚያንጸባርቅ የእርስ በርስ ግንኙነት አንድነትን ሊለማመዱ ይችላሉ። ስለዚህ፤ ቤተ ክርስቲያንን ማግኘት እንዲሁም አንድነቷንና ንጽሕናዋን ማግለጽበት በዓለም ውስጥ ሊኖር የሚገባውን የእግዚአብሔርን ባሕርይ ያንጸባርቃል።

ለ በእኩልነትና በአስፈላጊነት እኩል መሆን

የሥላሴ አባላት የተለዩ አካላት እንደ መሆናቸው መጠን (ከላይ ያለውን ምዕ 14 ይመ) በሙሉ ህልውናቸውና በአስፈላጊነታቸው እኩል እንደ ሆኑ ሁሉ፤ ወንድና ሴትም እንዲሁ በአስፈላጊነታቸውና በእኩልነታቸው በእግዚአብሔር እኩል ሆነው ተፈጥረዋል። እግዚአብሔር ሰውን በፈጠረ ጊዜ፤ ሁለቱንም «ወንድና ሴትን» በራሱ መልክ ፈጠራቸው (በፍ 1:27፤ 5:1-2)። ወንድና ሴት በእኩልነት በእግዚአብሔር መልክ ተፈጥረዋል፤ ሁለቱም ወንድና ሴት በሕይወታቸው የእግዚአብሔርን ባሕርይ ያንጸባርቃሉ። ይኸውም በእርስ በርሳቸው ሕይወት ውስጥ፤ የእግዚአብሔር ባሕርይ ገጽታዎች ተንጸባርቀው እናያለን ማለት ነው። ቅዱሳን የሆኑ ወንዶችና ቅዱሳት የሆኑ ሴቶች በሚደጋገፈው ልዩነታቸው በአንድነት የእግዚአብሔርን ባሕርይ መላው በብት እንደሚያንጸባርቁት ክርስቲያን ወንዶች ብቻና ክርስቲያን ሴቶች ብቻ ባለበት ኅብረተ ሰብ ውስጥ ብንኖር፤ የእግዚአብሔርን ባሕርይ መላው ሥዕል ፈጽሞ አናገኛም።

ነገር ግን እኛ በእግዚአብሔር መልክ እኩል ከሆንን፤ በርግጥም ወንድና ሴት ለእግዚአብሔር እኩል አስፈላጊ ናቸው፤ ለእርሱም እኩል የሚጠቅሙ ናቸው። በእርሱ ፊት ለዘላለም እኩል የሆነ ዋጋ አለን። ሁለቱም ወንድና ሴት በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ «በእግዚአብሔር መልክ ተፈጥረዋል» የመባሉ ርግጠኝነት የትዕቢትን ወይም የዝቅተኝነትን ስሜቶች ሁሉ እንዲሁም አንዱ ጾታ ከሌላው «ይሻላል» ወይም «መጥፎ ነው» የሚለውን አስተሳሰብ ማስወገድ ይኖርበታል። በተለይም፤ ይህ ሐሳብ ከብዙ ክርስቲያን ካልሆኑ ባህሎችና ሃይማኖቶች አስተሳሰብ ጋር ሲነጻጸር፤ ማንም ወንድ ስለ ሆነ የትዕቢት ወይም የበላይነት ስሜት ሊሰማው አይገባም፤ እንዲሁም አንዱ ሴት ስለ ሆነች የተሰፋ መቀረጥ ወይም የበታችነት ስሜት ሊሰማት አይገባም።፤ የሁላችን ዋጋ እኩል አንድ ሆነ እግዚአብሔር የሚያስብ ከሆነ፤ ይህ ለጥያቄ ሁሉ በቂ መልስ ይሆናል። የእግዚአብሔርም ሚዛን ለዘላለም የሰው ዋጋ እውነተኛ መለኪያ ነውና።

በ1ቆሮንቶስ 11:7 ሐዋርያው ጳውሎስ፤ «ወንድ ራሱን መከናከብ የለበትም፤ ወንድ የእግዚአብሔር ምሳሌና ክብር ነውና፤ ሴት ግን የወንድ ክብር ናት» ስለ፤ ሴት በእግዚአብሔር መልክ መፈጠሯን መካዱ አልነበረም። በቀላሉ መናገር የፈለገው፤ በወንድና በሴት መካከል ያሉ ዘላቂ ልዩነቶች በአለባበስና በግብአ መካከል ሊያንጸባርቁት የሚገባቸውን ድርጊት በተመለከተ ነው። ከእነዚያ ልዩነቶች አንዱ ወንድ ከሴት ጋር ባለው ግንኙነት እግዚአብሔርን የሚወክልበት አንድ የተለየ ሚና እንዳለው ወይም እርሱ ምን እንደሚመስል የሚያሳይበትና ሴትም በዚያ ግንኙነት ውስጥ ከእርሱ የተፈጠረችበትን የወንድን ላት ማለት የሚያሳይ ነው። ይሁን እንጂ፤ በሁለቱም አንጻር ሐዋርያው ጳውሎስ በእጽንዖት የተናገረው እርስ በርሳቸው መደጋገፋቸውን ነው (ቀጽ 11-12 ይመ)።

በእግዚአብሔር ፊት ያለን የሰብእና እኩልነት እንዲሁም የሥላሴን የሰብእና እኩልነት ማንጸባርቂያ ወንድና ሴት አንዱ ለሌላው ሊሰጡ የሚገባቸውን ክብር ማምጣት አለበት። መጽሐፈ ምሳሌ 31 ቅድስት ለሆነች ሴት ሊሰጣት የሚገባውን ክብር እንደሚከተለው ያመለክታል፡-

ጠዋ የመልካምን ሚስት ማን ያገኛታል?

ከቀይ ዕንቁ እጅግ ትበልጣለች ...

ልጆቿ ተነሥተው፤ በርክት ይሏታል

ባሏም እንዲሁ፤ ሲያመሰግናትም እንዲህ ይላል፤

«በዙ ሴቶች መልካም አድርገዋል

አንቺ ግን ሁሉንም ትበልጫለሽ።»

ተገደና አታላይ ነው፤ ውበትም ይረግፋል፤

እግዚአብሔርን የምትፈራ ሴት ግን የተመሰገነች ናት።

(ምሳሌ 31:10:28-30)

ካለፉት ጳጳሮች ግመታት የዚያ ወኪሎች በቻይና አንድን የተለመደ ድርጊት በገበየብል። ይኸውም፤ በዲሲ የተወለደች ሴት ልጅ ወላጆቿ አንድነትም ትተዋት የሚሄዱበትን ሁኔታ የሚመለከት ነው። ይህንን የሚያደርጉትም በዐዲሲ የቻይና ሕግ ማለትም፤ «አንድ ጥንድ ባልና ሚስት እንዲሁም አንድ ልጅ» በሚለው ጥብቅ ሕግ ሌላ ወንድ ልጅ የመውላድ መብራ ለማድረግ ነው። ወንድና ሴት አስፈላጊ እንደ ሆኑ ከሚገልጽው ከመጽሐፍ ቅዱሳዊው አመለካከት ጋር ይህ ሲነጻጸር፤ እንዲህ ዐይነቱ አላዛዥ ልምድ የብዙውን ንጽሕ ሰው ሕይወት ማጥፋቱ ብቻ ሳይሆን፤ በዚህ ኅብረተ ሰብ ውስጥ ሴት እነበተኛ ግምት እንዲሰጣት ለማድረግም ጭምር ከፍ ባለ ድምፅ መልእክቱን የሚያስተጋባ ነው። (በሌሎችም ኅብረተ ሰቦች ሴት ልጅ ከሚውላድበት ወንድ ልጅ መውላድ ይሻላል በማለት በልባቸው የሚያስቡ ወላጆች፤ ወንድና ሴት በእግዚአብሔር ፊት ሙሉ በሙሉ ዋጋቸው እኩል እንደ ሆነ የሚያስተምረውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነት በሚገባ እንዳልተረፉ ያመለክታል።)

በተመሳሳይ፤ ሐዋርያው ጴጥሮስ ባሉት ሚስቶቻቸውን «ማክበር» እንዳለባቸው ተናግሮአል (1ጴጥ 3:7)፤ ሐዋርያው ጳውሎስም በእጽንዖት፤ «በጌታ ዘንድ ግን ሴት ያለ ወንድ፤ ወንድም ያለ ሴት አይሆንም። ሴት ከወንድ እንደ ተገኘች ሁሉ፤ ወንድም ከሴት ይወለዳልና» በማለት ገልጸዋል (1ቆሮ 11:11-12)። ወንድና ሴት ሁለቱም እኩል አስፈላጊ ናቸው፤ ሁለቱም እርስ በርሳቸው ይደጋገፋሉ፤ ሁለቱም ክብር የሚገባቸው ናቸው።

ወንድና ሴት በሰብአዊ እኩልነት የተፈጠሩበት ሁኔታ በዐዲስ ኪዳን ቤተ ክርስቲያን በዐዲስ መንገድ በእጽንዖት ተቀባይነት፤ በበዓል ገምሳ ቀን እግዚአብሔር በኢየሱስ ስም የተናገረው የተስፋ ቃል መፈጸም እንደሚከተለው ተገልጿል፡-

«መንፈሴን በሥጋ ለባሽ ሁሉ ላይ አፈሳለሁ፤

ወንዶችና ሴቶች ልጆቻችሁ ትንቢት ይናገራሉ።...

በዚያ ጊዜ በወንዶችና በሴቶች አገልግሎት ላይ፤

መንፈሴን አፈሳለሁ፤ እነርሱም ትንቢት ይናገራሉ።

(ሐሥ 2:17-18፤ ከኢዩ 2:28-29 የተጠቀሰ)

መንፈስ ቅዱስ በዐዲስ ገይል በቤተ ክርስቲያን ላይ ፈሰሰው፤ ወንዶችና ሴቶች ሁለቱም ለየት ባሉ መንገዶች እንዲያገለግሉ ስጦታዎችን ተቀብለዋል። ከበዓል ገምሳ ቀን ደምርና ቀጥሎ ባለው የቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎች ለወንዶችና ለሴቶች ሁሉ ታደለዋል። ሐዋርያው ጳውሎስ እያንዳንዱ ክርስቲያን በክርስቶስ አካል ውስጥ እጅግ ጠቃሚ መሆኑን ለማሳሰብ፤ «መንፈስ ቅዱስን መግለጥ ለእያንዳንዱ ሰው የሚሰጠው ለጋራ ጥቅም ነው» (1ቆሮ 12:7) ብሎአል። እንዲያው የመንፈስ ቅዱስ ስጦታዎችን ከጠቀስ በኋላ፤ «እነዚህ ሁሉ የዚያው የእንዱ መንፈስ ስጦታዎች ሲሆኑ፤ ለእያንዳንዱ ሰው እርሱ ራሱ እንደ ፈቀደ ይሰጠዋል» (1ቆሮ 12:11) በማለት አብራርቶአል። ሐዋርያው ጴጥሮስም እንዲሁ በትንሹ እስያ ላሉ ጥቂት አብያተ ክርስቲያናት ሲጽፍ፤ «እንደ ታማኝ የእግዚአብሔር ልዩ ልዩ ጸጋ መጋቢ እያንዳንዱ ሰው በተቀበለው የጸጋ ስጦታ ለላውን ያገልግል» ብሎአል (1ጴጥ 4:10)። እነዚህ ክፍሎች አማኞች ሁሉ ተመሳሳይ ስጦታዎች እንዳሉባቸው አያስተምሩንም፤ ነገር ግን፤ ወንድና ሴት ሁለቱም ለቤተ ክርስቲያን አገልግሎት የሚሆኑ ጠቃሚ ስጦታዎች እንደሚኖሩባቸው ያስተምሩናል፤ እንዲሁም እነዚህ ስጦታዎች ለወንዶችና ለሴቶች ለሁለቱም በስፋትና በነጻ እንደሚገኙባቸውና እንደሚሰጡ መገመት ይኖርብናል።

ስለዚህ፤ የሚከተሉትን ጥያቄዎች ማንነት ጥቅም አይኖረውም፤ «ወንዶች ናቸው ወይስ ሴቶች መልስ የሚያስገኝ ጸሎት ይበልጥ መጸለይ የሚችሉትን» «ወንዶችና ከሴቶች ይበልጥ የተሻለ የምስጋና መዝሙርን ለእግዚአብሔር የሚያቀርበው ማን ነው?»፤ «ይበልጥ የጠነከረና የጠላቅ መንፈሳዊ ግንኙነት ከእግዚአብሔር ጋር ሊኖረው የሚችለው ማን ነው?» ለእነዚህ ሁሉ ጥያቄዎች በቀላሉ መልስ ልንሰጥ አንችልም። ወንዶችና ሴቶች የዐዲስ ኪዳንን የመንፈስ ቅዱስ ገይል ለመቀበል የሚያስችል እኩል የሆነ ችሎታ አላቸው። በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ ታላላቅ የሆኑ የእግዚአብሔር ወንዶች ልጆችና ሴቶች ልጆች ከሁለቱም ነበሩ። ወንዶችና ሴቶች ሁለቱም በጸሎት ገዳላት ተዋጊዎች የሆኑ ነበሩ፤ በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ ሥልጣንም በምድር ገይላትና ነገሥታት እንዲሁም በመንፈሳውያን ገይላት ላይ ድልን ተቀዳጅተዋል።

ኅምልዳለች፤ «ማን የተሻለ ይጸልያል?» እና «ማን እግዚአብሔርን በተሻለ መልኩ ሊያመስግን ይችላል?» ለሚሉት ጥያቄዎች፤ መልሱ «ሁለቱም በእንድነት» ማለት ሊሆን ይችላል። በወንዶች የጸሎት ስብሰባ ወይንም በሴቶች የጸሎት ስብሰባ ብዙ ጥቅም ሊገኝ ቢችልም፤ ሁለቱም ወንዶችና ሴቶች የእግዚአብሔር ሕዝብ እንደ መሆናቸው መጠን፤

በእግዚአብሔር ፊት ያለ እኩልነት በዐዲስ ኪዳን ቤተ ክርስቲያን ይበልጥ በእጽንዖት የተገለጠው በጥምቀት ሥርዐት ነው። በበዓል ገምሳ ቀን ያመነ ወንዶችና ሴቶች ሁለቱም ተጠምቀዋል፤ «ቃሉን የተቀበሉትም ተጠመቁ፤ በዚያ ቀን ሦስት ሺህ ያህል ሰዎች በቁጥራቸው ላይ ተጨመሩ» (ሐሥ 2:41)። ይህ እጅግ አስፈላጊ ጉዳይ ነው፤ ምክንያቱም በብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔር ሕዝብ አባል የመሆኑ ምልክቱ ግርዘት ሲሆን፤ ይህም ወንዶችን ብቻ የሚመለከት ሲሆን፤ ለወንዶችና ለሴቶች ለሁለቱም የተሰጠ ከመሆኑም በላይ፤ ሁለቱም በእኩልነትና በመሰላነት የእግዚአብሔር ሕዝብ አባል መሆናቸውን ይበልጥ የሚያሳይ ማረጋገጫ ነው።

በእግዚአብሔር ሕዝብ መካከል ሊኖር የሚገባውን የማንነት እኩልነት በተመለከተ፤ ሐዋርያው ጳውሎስ በገላትያ መልእክቱ እንደሚከተለው በእጽንዖት ገልጿል፤ «ከክርስቶስ ጋር እንድ ትሆኑ ዘንድ የተጠመቃችሁ ሁላችሁ ክርስቶስን ለብሳችሁታልና። በአይሁድና በግሪክ፤ በባሪያና በነጻ ሰው፤ በወንድና በሴት መካከል ልዩነት የለም፤ ሁላችሁም በክርስቶስ ኢየሱስ እንድ ናችሁ» (ገላ 3:27-28)። ሐዋርያው በዚህ ስፍራ በግልጽ ሊኖር የፈለገው ማናቸውም የሕዝብ ወገን ማለትም፤ ከአብርሃም ዘር የመጣን ነን የሚሉት የአይሁድ ሕዝብ ወይም ነፃ ሰው በመሆን የኢኮኖሚውና የሕጉ ገይል በእጃችን ነው የሚሉት ዐይነቶች በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ልዩ ማንነትና የተለየ መብት ሊሹ አይገባቸውም። ባርሾ ነጻ ከሆኑ፤ ወንዶችና ሴቶች በታች እንደ ሆኑ ማሰብ የለባቸውም፤ እንዲሁም ነጻ የሆኑት ከባርሾ የበላይ እንደ ሆኑ መገመት አይኖርባቸውም። አይሁድ ከግሪኮች የበላይ እንደ ሆኑ ማሰብ የለባቸውም፤ ግሪኮችም እንዲሁ ከአይሁድ የበታች እንደ ሆኑ መገመት አይገባቸውም። በተመሳሳይ ሁኔታ፤ ጳውሎስ በርግጠኝነት መናገር የፈለገው ወንዶች በአካባቢያቸው ያለውን ባህላዊ አስተሳሰብ ወይም የአንደኛው መቶ ክፍለ ዘመንን የአይሁድ እምነት አስተሳሰብ እንኳ መያዝ እንደሌለባቸው ነው፤ እንዲሁም፤ ከሴቶች ይበልጥ ጠቃሚ እንደ ሆኑና በእግዚአብሔርም ፊት የበላይ እንደ ሆኑ መገመት እንደሌለባቸው ነው። እንዲሁም ሴቶች በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ራሳቸውን ዝቅተኛ አድርገውና አስፈላጊነታቸው ያነሰ እንደ ሆነ አድርገው መቀጠር እንደማይገባቸው ነው። ወንዶችና ሴቶች ሁለቱም፤ አይሁድና ግሪኮች፤ ባርሾና ነጻ ሰዎች በአስፈላጊነታቸውና በጠቃሚነታቸው ለእግዚአብሔር እኩል ከመሆናቸውም በላይ በክርስቶስ አካል ውስጥ ባለው አባልነት ማለትም በቤተ ክርስቲያን ለዘላለም እኩል ናቸው።

ተግባራዊ በሆነ መልኩ፤ በቤተ ክርስቲያን በሁለተኛ መደብ ዜግነት የሚታሰብ ሰው እንደሌለ ማወቅ ይኖርብናል። ሰዎች ወንድ ወይም ሴት፤ ቀጣሪ ወይም ተቀጣሪ፤ አይሁድ ወይም አሕዛብ፤ ጥቁር ወይም ነጭ፤ ሀብታም ወይም ድኻ፤ ጤነኛ ወይም ታማሚ፤ ብርቱ ወይም ደካማ፤ ቁንጆ ወይም አስቀድሞ፤ ሕጻንም፤ የሚገባው ወይም ደደብ በመባል ሳይለዩ ሁሉም ለእግዚአብሔር እኩል ጠቃሚ ሊሆኑ፤ ለእርስ በርሳቸውም እንዲሁ እኩል ጠቃሚ ናቸው። ይህ እኩልነት በክርስትና እምነት ውስጥ እጅግ አስገራሚና

በአንድነት በሚኖራቸው ኅብረት ሊገኝ የሚችለውን የጠላቱና ፍጹም የሆነ ጥቅም ግን አያሳይም፤ ለመሰላተፍና ለመረዳት የሚያስችል ብስለት ያላቸው ልጆቻቸው እንኳ ተጨምረው በአንድነት በመሰባሰብ በእግዚአብሔር ዙፋን ፊት የሚያቀርቡት ጸሎት ፍጹም ሙሉ ይሆናል። «የበዓል ገምሳ ቀን በደረሰ ጊዜ ሁሉም በአንድነት፤ በአንድ ስፍራ ተሰብስበው ነበር» (ሐሥ 2:1)። «ይህን በሰሙ ጊዜ ድምፃቸውን በአንድነት ወደ እግዚአብሔር ከፍ አድርገው» (ሐሥ 4:24) ጴጥሮስ «ይህን ከተረዳ በኋላም፤ ብዙ ሰዎች ተሰብስበው በአንድነት ወደሚጸልዩበት ማርቀስ ወደ ተባለው ወደ ዮሐንስ እናት ወደ ማርያም ቤት ሄደ» (ሐሥ 12:12)።

አስደናቂ ነገር ሲሆን፤ ክርስትናን ከሌሎች ሃይማኖቶች ሁሉ፤ ከማህበረ ሰዎችና ከባህሎች ሁሉ የተለየ ያደርገዋል። የመንፈሳዊ ወንድና የመንፈሳዊት ሴት እውነተኛ ክብር መሉ በመሉ ሊታይ የሚችለው በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ላለው ለሚገኘው የእግዚአብሔር ጥበብ ባላቸው ታዛዥነት ብቻ ነው።

ሐ. የገላጩት ልዩነቶች

1. በሥላሴና በጋብቻ ውስጥ ባለ የወንድ ራስነት መካከል ያለ ግንኙነት። በሥላሴ አባላት መካከል በአስፈላጊነት፤ በሰብአና በመለኮትነት ዘላለማዊ እኩልነት አለ። ይሁን እንጂ፤ በሥላሴ አባላት መካከል የድርሻ ልዩነቶች አሉ።፤ እግዚአብሔር አብ ምንጊዜም አባት ነው፤ አባት ከልጁ ጋር ሁልጊዜ እንደሚሳመድ፤ እርሱም ከወልድ ጋር ሁልጊዜ ይዛመዳል። ሦስቱም የሥላሴ አባላት በገይልና በሌሎች ባሕርያት እኩል ሲሆኑም፤ እግዚአብሔር አብ ከፍተኛ ሥልጣን አለው። ከሥላሴ አባላት መካከል እግዚአብሔር አብ፤ ከእግዚአብሔር ወልድና ከእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ይልቅ የመሪነት ድርሻ አለው። በፍጥረት ሥራ አብ ይናገራል፤ አንዲሁም ይጀምራል፤ ነገር ግን የፍጥረት ሥራ በወልድ አማካይነት ይከናወናል፤ በመንፈስ ቅዱስም ሀልዎት ተባይነት ይኖረዋል (ዘፍ 1:1-2፤ ዮሐ 1:1-3፤ 1ቆ 8:6፤ ዕብ 1:2)። በቤዛነት ሥራ አብ ወልድን ወደ ዓለም ላከው፤ ወልድም መጥቶ ለአብ በመታዘዝ የገጠለታችንን ዋጋ ለመክፈል ሞተ (ሱታ 22:42፤ ፊል 2:6-8)። ወልድ ወደ ሰማይ ካረገ በኋላ፤ መንፈስ ቅዱስ ቤተ ክርስቲያንን ሊያስታጥቅና በገይል ሊሞላት መጣ (ዮሐ 16:7፤ ሐሥ 1:8፤ 2:1-36)። አብም ሆነ መንፈስ ቅዱስ ለገጠለታችን ሊሞቱልን አልመጡም። አብም ሆነ ወልድ የዐዲስ ኪዳን ገይል በመሆን በበዓለ ገምሳ ቀን በቤተ ክርስቲያን ላይ አልፈሰሰም። እያንዳንዱ የሥላሴ አባል የየራሱ የተለየ ድርሻ ወይም ሥራ አለው። ስለዚህ በሥላሴ አባላት መካከል በድርሻና በሥልጣን ያሉ ልዩነቶች የእያንዳንዳቸውን የአስፈላጊነት፤ የሰብአና የመለኮትነት እኩልነት በመጠበቅ መሉ በመሉ ቋሚ ናቸው።

ሰዎች የእግዚአብሔርን ባሕርይ ማንጸባረቅ ካለባቸው፤ በሰዎችም መካከል ሊኖር የሚችል ተመሳሳይ የሆነ የገላጩት ልዩነት እንደሚኖር መገመት ይኖርብናል፤ ይህም በሰዎች መካከል እጅግ መሠረታዊ የሆኑ ልዩነቶችን ማለትም፤ በወንድና በሴት መካከል ያሉ ልዩነቶችን ሳይቀር የሚመለከት ነው። ይህም በርግጥ በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ የምናገኘው ነው።

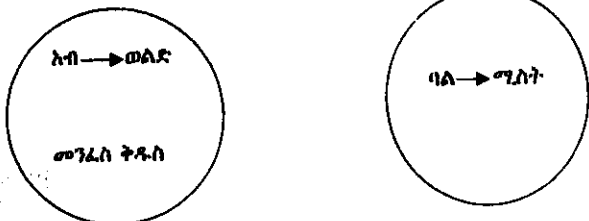
ሐዋርያው ጳውሎስ ይህንን ጉድኝት በግልጽ እንደሚከተለው ተናግሮአል። «ነገር ግን ይህን እንድታውቁ እውዳለሁ፤ የወንድ ሁሉ ራስ ክርስቶስ ነው፤ የሴትም ራስ ወንድ ነው፤ የክርስቶስም ራስ እግዚአብሔር ነው» (1ቆ 11:3)። ይህ የሥልጣንን ልዩነት የሚያመለክት ሲሆን፤ ምናልባትም በ22:1 ላይ ባለው ሥዕል ተመልክቷል።

ሁለቱም በመለኮትነት እኩል ሲሆኑም እንኳ፤ እግዚአብሔር አብ በእግዚአብሔር ወልድ ላይ ሥልጣን እንዳለው ሁሉ፤ ምንም እንኳ ባልና ሚስት በሰብአዊነት፤ እኩል ሲሆን፤ በጋብቻ ውስጥ ባለ የሚስት ላይ ሥልጣን አለው።

⁹ሥላሴ አባላት መካከል ያሉትን የድርሻ ልዩነቶች በተመለከተ ምዕ 14፤ ገጽ 270-274 ይመልከቱ።

¹⁰አንዳንዶች «1ቆ 11:3 ላይ «ራስ» የሚለው ቃል «ምንጭ» ነው፤ በጋብቻ ውስጥ ነፃ ሥልጣን ጋር ምንም ግንኙነት የለውም» ይላሉ። ለምሳሌ፤ ጳውሎስ «ራስ» የሚለውን ሲጠቅስ እንደሚከተለው ይገልጻል። «የማንኛውም ወንድ ራስ ክርስቶስ ነው፤ የሴት ራስ ወንድ ነው፤ የክርስቶስም ራስ እግዚአብሔር ነው» (1ቆ 11:3)፤ ጉርደን ፊ እንደሚከተለው ብሎአል። «ጳውሎስ ይህን ተለዋጭ ዘይቤ የተረፈው በርግጥም «ራስ» የሚለውን ቃል የቆርንቶስ ሰዎች ሊያውቁት በሚችሉበት ብቸኛው መንገድ «ምንጭ» በሚለው ነው፤ በተለይም «የሕይወት ምንጭ» እንደ ሆነው ሲተረጉም ነው (The First Epistle to the Corinthians, NIC [Grand Rapids: Eerdmans, 1987], p. 503).

በዚህ ሁኔታ ውስጥ የባል ገላጩት ልክ እንደ እግዚአብሔር አብ ገላጩት ሲሆን፤ የሚስት ገላጩት ደግሞ ከእግዚአብሔር ወልድ ገላጩት ጋር ተመሳሳይ ነው። ሁለቱም በአስፈላጊነት እኩል ሲሆኑ፤ የተለያየ ገላጩት ግን አላቸው። በ1ቆርንቶስ 11:2-16 ባለው ዐውድ ውስጥ ሐዋርያው ጳውሎስ በዚያን ጊዜ የነበሩ ወንዶችና ሴቶች ለእነርሱ የሚገባውን የተለያዩ የልብስ ዐይነቶችን መልበስ እንዳለባቸው ያስገነዘበው፤ በክርስቲያን ገባሌ፤ ውስጥ በወንዶችና በሴቶች መካከል ያለውን ልዩነት በውጫዊ ሁኔታ መግለጽ አንደሚገባ ለማስረዳት ነው።

በሥላሴ መካከል ያለው እኩልነትና ልዩነት በጋብቻ ውስጥ ባለው እኩልነትና ልዩነት ተንጸባርቋል ሥዕል 22.1

በተመሳሳይ መልኩ፤ "Men, Women and Biblical Equality" Published as an advertisement in CT, April 9:1990, pp. 36-37 የተባለው መጽሐፍ የሚከተለውን ሐሳብ ይሰጣል «ራስ» እንደ መሆኑ መጠን የባልን ተግባር መረዳት ያለበት በዚህ የጋራ መዝነት በሚሻው ግንኙነት ውስጥ ባል ራስ በመስጠት፤ በማፍቀርና በማገልገል ከሚያደርገው አንቅስቃሴ አንጻር መሆን አለበት (ሕፌ 5:21-33፤ ቁጥ 3:19፤ 1ጴጥ 3:7)። ስለዚህ «ራስ» የሚለውን የሚረዳት (የፍቅርና የአገልግሎት) «ምንጭ» እንደ ሆነ እንጂ፤ «የባል ሥልጣን» እንደ ሆነ አይደለም።

በዚህ ትርጓሜ ምላሽ የሆነውን «ራስ» የሚለው ቃል «ምንጭ» ሳይሆን፤ «የባል ሥልጣን» ስለ መሆኑ የተለመደ ግርዛብ ሐሳብ ከሚከተለው ሥራዎች ይመልከቱ፤ W. Grudem "Does Kephale (Head) Mean 'Source' or 'Authority Over' in Greek Literature? A Survey of 2,336 Examples" *TrinJ* 6, n.s (Spring 1985), pp. 38-59, and W. Grudem, "The Meaning of Kephale ('Head'): A Response to Recent Studies." *TrinJ* 11, n.s. (Spring 1990)፣ pp. 3-72 (reprinted in *Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism*, pp. 425-68). See also Joseph Fitzmyer, "Another Look at Kephale in 1Cor. 11:3." *NTS* 35 (1989), pp. 503-11. ለአንድ ሰው ሲሆን፤ ሰዎች «ራስ» የሚለው «ምንጭ» ሊሆን ይችላል በሚለው ጥቂት ምሳሌዎች እንኳ አንድ ሰው ምንገዜም ሲሆን ያለው ሥልጣን አንድ ነው። የዚህ ተቃራኒ የሆነ ምሳሌ በጥንት የግሪክ ሥነ ጽሑፍ ፈጽሞ ሊገኝ አይችልም።

በቆርንቶስ በአንደኛው ምክተ ዓመት ሴቶችን ከወንዶች የሚለየው ራስን በመሸፈን የሚገለጸው አግባብ ያለው የአለባበስ ዐይነት መነገር፤ ጳውሎስ ሴቶች በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ራሳቸውን እንዲሸፍኑ ያዘነውን ትእዛዝ የሚያመለክት ነው። ይህ ማለት ግን፤ ሴቶች ማንነታቸው እንዲለይ ምልክት በማያስፈልግበት ስፍራ ሁሉ በማንበረ ስብ መካከል ራሳቸውን መሸፈን አለባቸው ማለት አይደለም። በዘመኑ ሊተረጎም የሚገባው በእያንዳንዱ ማንበረ ስብ የተለመደው የአለባበስ ሁኔታ እንደ ተጠበቀ ሆኖ፤ ሴቶች ሴት የሚያስመስላቸውን፤ ወንዶችም ወንድ የሚያስመስላቸውን የአለባበስ ዐይነት መልበስ አለባቸው ለማለት ነው። ጳውሎስ በማናቸውም ጾታ ለሌለው የሚችለውን የልብስ ዐይነት መደገፉ አይደለም፤ የበለጠ ሐሳብ ለማግኘት የሚከተለውን ይመልከቱ፤ Thomas R. Schreiner, "Head Coverings, Prophecies and the Trinity: 1Corinthians 11:2-16" in *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*, pp. 124-39.

2. ከውድቀት በፊት የነበሩ የተለያዩ ገላፊነቶችን አመልካች። ነገር ግን እነዚህ የወንድና የሴት ገላፊነት ልዩነቶች የእግዚአብሔር የመጀመሪያ ፍጥረት ክፍል ናቸውን? ወይስ በውድቀት ምክንያት የመጡ የቅጣት ውጤቶች እግዚአብሔር ሐዋንን? «ፍላጎት»ን ወደ ባልሽ ይሆናል፤ እርሱ የበላይሽ ይሆናል» (ዘፍ 3:16) ብሎ ሲናገራት፤ ሐዋን ለአዳም ሥልጣን መገዛት የጀመረችበትን ጊዜ ነበርን?

ገጠአት ወደ ዓለም ከገባ በኋላ ብቻ ነው የሥልጣን ልዩነት የመጣው የሚለውን ሐሳብ ከሚያራምዱት አያሌ ጸሐፊዎች መካከል አይደለም ቢሆንም፤ «ኢፍሬም» ጸሐፊው በሊዚክያንን የመሰሰሉት ተጠቃሽ ናቸው። በሊዚክያን የሚታተሙት ብሉክል፤ «ከውድቀት የተነሣ ስለ መጣ፤ አዳም በሐዋን ላይ ያለው የበላይነት ሰይጣናዊ መሠረት እንዳለው ይታያል፤ ከራሱ ከሞትም ያነሰ አይደለም።»¹⁰

ይሁን እንጂ፤ በዘፍጥረት ውስጥ ያለውን የፍጥረትን ታሪክ ጠለቅ ብለን ብንመረምር፤ ገጠአት ወደ ዓለም ከመግባቱ በፊት አንኳ፤ በአዳምና በሐዋን መካከል የገላፊነት ልዩነቶች እንደ ነበሩ የሚያመለክቱ አያሌ ነጥቦችን እናያለን።

ሀ. በመጀመሪያ አዳም ተፈጠረ፤ በኋላም ሐዋን፤ እግዚአብሔር አዳምን በመጀመሪያ፤ ከተወለደ ጊዜ በኋላ ደግሞ ሐዋንን መፍጠሩ (ዘፍ 2:7:18-23) እግዚአብሔር ለአዳም በቤተ ሰብ ውስጥ የመረከቱን ገላፊነት እንደ ሰጠው የሚያመለክት ነው። እግዚአብሔር በፈጠራቸው እንስሳት መካከል እንደዚህ ያለ ሁለት ደረጃን የተከተለ የአፈጣጠር ሂደትን የሚያመለክት ሁኔታን በማናቸውም ዘንድ አናገኝም፤ በዚህ ስፍራ ግን የተለየ ዐላማ ያለው ይመስላል። በመጀመሪያ የአዳም አፈጣጠር የብሉይ ኪዳንን የበኩር ልጅ የውርስ መብት (primogeniture) ሂደት የተከተለ ነበር፤ ይኸውም በቤተ ሰብ ውስጥ በዚያ ትውልድ ያለ በኩር የቤተ ሰብ መረከቱን ሥልጣን እንዳለው የሚያመለክተው ነው። በእግዚአብሔር ልዩ ዐላማ የበኩር ልጅ የውርስ መብት ቢሸጥ ወይም ለታናሽ ቢዛወርም እንኳ፤ በብሉይ ኪዳን ጽሑፎች ውስጥ የበኩር መብት የተጠበቀ ነው (ዘፍ 25:27-34፤ 35:23፤ 38:27-30፤ 49:3-4፤ ዘፍ 21:15-17፤ ዘክ 5:1-2)። «የበኩርና መብት»፤ የተለየ ነገር ጣልቃ ገዛቱ ካልወጠው በቀር፤ በመጀመሪያ ወንድ ልጅ ብቻ የተሰጠ ነው።¹¹ እግዚአብሔር አዳምን በመጀመሪያ የፈጠረበትን ዐላማ ስንረዳ፤ ይህ ዐላማ እግዚአብሔር ለወንድና ለሴት የሰጣቸውን የገላፊነት ልዩነት እንደሚያንጸባርቅ እናውቃለን፤ ይኸውም ሐዋርያው ጳውሎስ በ1ጢሞቴዎስ 2:13፤ «አዳም ቀድሞ ተፈጥሮአል፤ ከዚያም ሐዋን ተፈጠረች» የሚለውን ቃል የሚያጽና ነው። ይህም በቤተ ክርስቲያን የማስተዳደርና የማስተማር ሥልጣን ለወንዶች ብቻ እንደ ተሰጠ የሚያሳይ መረጃ ነው።

ለ. ሐዋን የተፈጠረችው የአዳም ረዳት ለመሆን ነበር፤ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የሚናገረው ሐዋን ለአዳም እንደ ተፈጠረች እንጂ፤ አዳም ለሐዋን እንደ ተፈጠረ አይደለም። እግዚአብሔር፤ «ሰው ብቻውን መሆኑ መልካም አይደለም

¹⁰Beyond the Curse, 2d ed. (Nashville: Thomas Nelson, 1985), pp. 20-42.
¹¹Beyond Sex Roles (Grand Rapids: Baker, 1958), pp. 21-58.
¹²ዘክላ 1:18
¹³እንዳንዶች ይህ አመለካከት በዘፍጥረት ትረክ መሠረት ትክክል አይደለም በማለት ይታወቃል። ምክንያቱም እንስሳት ከሰው በፊት በመፈጠራቸው ሰዎችን የመግዛት ሥልጣን እንዲኖራቸው ያደርጋል ይላል (So Bilezikian, *Beyond Sex Roles*, p. 257 n. 13). ይሁን እንጂ፤ ይህ ተቃውሞ ውድቅ ነው፤ ምክንያቱም የበኩርና መብት መርኅ የሚሠራው በሰዎች መካከል፤ ያውም በአንድ ቤተ ሰብ የተወሰነ በመሆኑ ነው (በሊዚክያን ለላ ተቃውሞም ያቀርባል [pp. 255-57] ነገር ግን በ1ጢሞ 2:13 ውስጥ የተጠቀሰውን የዘፍጥረት 2ን ሐሳብና በአዲስ ኪዳን የተሰጠውን ማጠቃለያ በግል የተረፈው አይመስለንም)።

የሚሰማማውን ረዳት አበድለታለሁ» (ዘፍ 2:18) አለ። ሐዋርያው ጳውሎስ ይህን በመመልከት በአምልኮ ወትት ሊኖር የሚገባውን በወንድና በሴት መካከል ያለውን ልዩነት እንደ በቂ መሠረት ተጠቅሞበታል። እርሱም፤ «ሴት ለወንድ ተፈጠረች እንጂ ወንድ ለሴት አልተፈጠረም» ብሎአል (1ቆር 11:9)። ይህ አባባል ለሴት ዝቅተኛ ግምት የሚያሰጥ አይደለም፤ ነገር ግን መጀመሪያውን የሚና ልዩነት እንዳለ የሚያመለክት ነው።

በቅርቡ አንዳንድ ጸሐፊዎች ለአዳም ትመቸው ዘንድ በረዳትነት የሐዋን መፈጠር በገላፊነት ወይም በሥልጣን የተለየ ነገር ያመለክታል ይላሉ። ለዚህም ምክንያት አድርገው የሚያቀርቡት «ረዳት» (Heb., ezer) የሚለው ቃል በአብዛኛው በብሉይ ኪዳን የሚውለው ረጂው ከተረጂው ይልቅ ታላት ወይም የሚበልጥ ገይል አለው የሚለውን ስለሚያመለክት ነው።¹² በርግጥ፤ «ረዳት» የሚለው ቃል በብሉይ ኪዳን ጥቅም ላይ የዋለው ሕዝቡን የሚረዳውን እግዚአብሔርን ራሱን በተመለከተ ነው። ነገር ግን ነጥቡ በዕብራይስጡ ብሉይ ኪዳንም ሆነ በዘመናዊው እነጋገር «ረዳት» የሚለው ቃል ሲተረጎም፤ ማለትም አንድ ሰው ሌላውን ሲረዳው፤ የሚረዳው ሰው በተወሰነ ደረጃ ከተረጂው ዝቅተኛ ወይም አነስተኛ ሥልጣን እንዳለው ነው። ይህ እኔ አንድን ትንሽ ልጅ ብስክሉቱን ለማበጀት ስረዳው ትርጉሙ ያው ነው። ብስክሉቱን የማበጀት ገላፊነት የእርሱ ነው፤ ማበጀት ሥራው ነው፤ እኔ ግን እንዳስፈላጊነቱ የተወሰነ ርዳታ አደርገለታለሁ እንጂ፤ ፈጽሞ የእኔ ገላፊነት አይደለም። ይህ ደግሞ በዕብራይስጡ ብሉይ ኪዳን ይህ እውነት እንደ ሆነ በማጠቃለል እንደሚከተለው ተናግሮአል፤

በብሉይ ኪዳን መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉትን ክሥተቶች ሁሉ በማየት እኔ የማጠቃለልው ታላላቂች ታናናሾችን ቢረዱም፤ ብርቱዎች ደካሞችን ቢረዱም፤ አማልክት ሰዎችን ቢረዱም፤ ርዳታን በተመለከተ ግን «ዘቅተኞች» ናቸው። ይኸውም ራሳቸውን ለሁለተኛና ለዝቅተኛ ስፍራ አሳልፈው ይሰጣሉ ማለት ነው። ርዳታቸው አስፈላጊ ወይም ወሳኝ ሊሆን ይችላል፤ ነገር ግን ርዳታቸው የሌለውን ሰው ገላፊነት ማግዘ ብቻ ነው። ሥራውን ራሳቸው አየሁሩት አይደለም፤ ቢተባበሩም ይህን እያደረጉ አይደለም፤ ለዚያ የተለየ ቋንቋ ይናገራሉ። ረዳት መሆን ማለት በዕብራይስጡ እኩል መሆን ማለት አይደለም።¹³

ለላው ተቃውሞ በዘፍጥረት 2:18 ላይ «የሚሰማማውን ረዳት» የሚለው የዕብራይስጡ ቃል የሚያመለክተው ሐዋን ከአዳም በላይ የመሆኗ ጉዳይ ነው፤ ይኸውም ቃሉ «እኔ ራሳችን»¹⁴ የሚል ትርጉም ስለሚሰጥ ነው። ነገር ግን ሬይሞንድ ሲ. ኦርትሉንድ በትክክል እንዳስተመጠው የዕብራይስጡ ቃል «የበላይ» የሚለውን ትርጉም አይሰጥም፤ ወይም በመዝሙር 119:168 ዘማራው «መንገዱ ሁሉ በፊትህ ግልጽ ነውና» እንዳለው ለማለት ነው፤ ይህም «አንድ ዐይነት ነው» ማለት ነው።¹⁵

ሐ. አዳም ለሐዋን ስም አወጣለት፤ አዳም ለእንስሳት ሁሉ ስም ማውጣቱ (ዘፍ 2:19-20) አዳም በእንስሳት ዓለም ሁሉ ላይ ሥልጣን እንዳለው

¹²See Aida B. Spencer, *Beyond the Curse*, pp. 23-29.
¹³David J. A. Clines "What Does Eve Do to Help? and Other Irredeemably Androcentric Orientations in Genesis 1-3" Paper read at Society of Biblical Literature annual meeting Dec. 7, 1987 in Boston, Massachusetts.
¹⁴So Aida Spencer, *Beyond the Curse*, pp. 23-26. እንደምትለው የዕብራይስጡ ክፍል ሌቲቱ ከወንዱ «ፊት» እንዲያውም «ከእርሱ በላይ እንደ ሆነች!» ይመስለኛል ብላለች (p. 26)።
¹⁵Ortlund, "Male-Female Equality" pp. 103-4; cf BDB, p. 617. 2a.

ያመለክታል፤ ይህም በብሉይ ኪዳን እስተሳሰብ ለአንድ ሰው ስም የማውጣት መብት ሊሰጠው የሚችለው፤ ሰውየው ስም ከሚወጣለት ሰው በላይ ሥልጣን ያለው ሲሆን ነው (ይህ የታየው እግዚአብሔር አብርሃምንና ሣራን ለመለሉ ሰዎች ስም በሰጠበት ጊዜና ወላጆች ለልጆቻቸው ስም በሰጠበት ጊዜ ነበር)። የዕብራውያን ስያሜ የአንድን ሰው ባሕርይ ወይም ሥራ የሚያመለክት እንደ መሆኑ፤ አዳም ስም ያወጣቸውን እንስሳት ባሕርይ ወይም ሥራ እያመለከተ ነበር። ስለዚህ አዳም ሔዋንን፤ «ከወንድ ተገኝታለችና ሴት ትባል» (ዘፍ 2:23) ሲል በእርሱ አንጻር የመሪነትን ገላፊነት እየተወጣ ነበር።¹⁶ አዳም ሚስቱን «ሴት» ብሎ መጥራቱ ከወድቀት በፊት እውነት ነበር፤ ከወድቀት በኋላም «አዳምም የሔዋንን ሁሉ እናት ናትና ሚስቱን ሔዋን» (ዘፍ 3:20) ብሎ መጥራቱ እውነት ነበር።¹⁷ አንዳንዶች አዳም ሚስቱን ከወድቀት በፊት ስም አላወጣለትም በማለት ይሟገታሉ።¹⁸ ነገር ግን አዳም ለሔዋንና ሳፕራታት ሁሉ ስም እንዳወጣላቸው (ዘፍ 2:19-20) ለሚስቱም «ሴት» ብሎ (ዘፍ 2:23) ስም አውጥቶላት ነበር። በብሉይ ኪዳን አንዳንድ እናቶች ለልጆቻቸው ስም ማውጣታቸው፤ ስም የማውጣት ሥልጣንን የመወከሉን ጉዳይ የሚቃረን አይደለም፤ ምክንያቱም እባቶችም ሆኑ እናቶች በልጆቻቸው ላይ የወላጅነት ሥልጣን አላቸው።

መ. እግዚአብሔር የሰውን ዘር «ወንድ» እንጂ፤ «ሴት» ብሎ አልጠራም፤ እግዚአብሔር የሰውን ዘር ሁሉ «ሴት» ከማለት ይልቅ «ወንድ» ብሎ የጠራበትን ወይም ለሁሉም ጾታ የጋራ የሆነ ስያሜ የሰጠበት ማብራሪያ በምዕራፍ 21 ላይ ተገልጿል።¹⁹ በዘፍጥረት 5:2 ላይ፤ «ወንድና ሴት አድርጎ ፈጠራቸው፤ ባረከቸው፤ በተፈጠሩም ጊዜ «ሰው» ብሎ ጠራቸው» በሚል ግልጽ አባባል ተቀምጦአል። የሰውን ዘር አዳም ወይም በተለይ ከሴት ለይቶ ወንድ ብሎ መጥራቱ የመሪነት ገላፊነት ለወንድ የተሰጠ መሆኑን ያመለክታል። ይህ በምዕራባውያን ባህል ሴት ካገባች በኋላ ከስምዋ ቀጥሎ የባሏ ስም መጠቀሙ በቤተ ሰብ ውስጥ የባሏን ራስ መሆን የሚያመለክት ነው።

ሠ. እባቡ በመጀመሪያ የመጣው ወደ ሔዋን ነው፤ ሰይጣን ንጢአትን ከሠራ በኋላ እግዚአብሔር ዐቅዶ መልካም አድርጎ የፈጠረውን ነገር ሁሉ ለማበላለጥና ዝቅ ለማድረግ ጥረት አድርጎ ነበር። ሰይጣን በእባብ አምላል አስቀድሞ ወደ ሔዋን በመቅረብ፤ ሔዋን እግዚአብሔርን ባለመታዘዝ የመሪነትን ድርሻ እንድትፈጽም በመፈተን ገላፊነትን ለመለወጥ መከራ አድርጎ ነበር (ዘፍ 3:1)። ይህ እግዚአብሔር ወደ እነርሱ ከቀረበበት መንገድ ጋር በንጽጽ የሚታይ ነው፤ እግዚአብሔር ለእነርሱ በተናገረ ጊዜ፤ አስቀድሞ የተናገረው ለአዳም ነበርና (ዘፍ 2:15-17፤ 3:9)። ጳውሎስ የዚህን የገላፊነት መለወጥ ተመልክቶ ነበር እንደሚከተለው የተናገረው፤ «የተታለለው አዳም አይደለም፤ የተታለለችውና ንጢአተኛ የሆነችው ሴቷ ናት» (1ጢሞ 2:14)። ይህ በቀላሉ የሚያመለክተው እግዚአብሔር በጋብቻ ውስጥ የመሠረተውን የወንድን የመሪነት ገላፊነት ሰይጣን አስቀድሞ ወደ ሴቷ፤ በመሄድ ሊያቃልል እንደ ሞከረ ነው።

ረ. ከወድቀት በኋላ እግዚአብሔር አስቀድሞ የተናገረው ለአዳም ነው፤ ሔዋን ከመፈጠር በፊት እግዚአብሔር አዳምን ለባታቸው ያነጋግረው እንደ ነበር ሁሉ (ዘፍ 2:15-17)፤ ከወድቀት በኋላም ሔዋን አስቀድሞ ንጢአት ብትሠራም

እንኳ፤ እግዚአብሔር በመጀመሪያ አስቀድሞ ወደ አዳም በመምጣት ስለ ፈጸመው ድርጊት በገላፊነት ጠየቀው፤ «እግዚአብሔር አምላክ ግን አዳምን ተግባሩን «የት ነህ።» አለው» (ዘፍ 3:9)። እግዚአብሔር ስለ አዳም ያሰጠው የቤተ ሰብ መሪ እንደ ሆነ፤ በቤተ ሰብ ውስጥ ስለ ተፈጠረው ነገር ሁሉ በገላፊነት የሚጠየቀው እርሱ እንደ ሆነ ነው። ይህ ሁኔታ የተከሠተው ንጢአት ከተፈጸመ በኋላ ቢሆንም፤ «እርሱ የበላይኛ ይሆናል» የሚለው ቃል በዘፍጥረት 3:16 ለሔዋን ከመነገሩ በፊት ነው፤ ይህንን ዛሬ አንዳንድ ጸሐፊዎች የወንድ ራስነት በቤተ ሰብ ውስጥ የተጀመረው እዚህ ላይ ነው ይላሉ።

ሲ የሰውን ዘር የሚወክለው ሔዋን ሳትሆን፤ አዳም ነው፤ በመጀመሪያ ሔዋን ንጢአት ብትሠራም እንኳ (ዘፍ 3:6)፤ እኛ ንጢአተኞች የተባልነው በአዳም ንጢአት ምክንያት እንጂ፤ በሔዋን ንጢአት ምክንያት አይደለም። ዐዲስ ኪዳንም እንደሚከተለው ይነግረናል፤ «ሰዎች ሁሉ በአዳም እንደሚጥቱ» (1ቆሮ 15:22)፤ ከተ 49 ጋር ያነጻጽሩ። «በአንድ ሰው ምክንያት ብዙዎች ከሞቱ» (ሮሜ 5:15)፤ ከተ 12-21 ጋር ያነጻጽሩ። ይህ የሚያመለክተው የሰውን ዘር በተመለከተ እግዚአብሔር ራስ የመሆንን ወይም የመሪነትን ገላፊነት የሰጠው ለወንድ መሆኑን ነው፤ ይህ ገላፊነት ፈጽሞ ለሔዋን አልተሰጠም።

ሺ ርግማት ያመጣው የዐዲስ ገላፊነቶች መምጣት ላይሆን፤ የቀደመትን ገላፊነቶች መጣመም ነው፤ በቅጣቶቹ ውስጥ እግዚአብሔር ለአዳምና ለሔዋን የሰጣቸው ዐዲስ ገላፊነቶችን ወይም ሥራዎችን ሳይሆን፤ ቀደም ብለው በሚሠሩአቸው ሥራዎች ውስጥ ሥቃይንና መከራን አስገባቸው። ስለዚህ፤ አዳም በመጀመሪያ ምድርን የማረስና አህልን የማብቀል ገላፊነት ተሰጠው፤ ይሁን እንጂ፤ ምድሪቱ «አሸህንና አሚክላን» የምታበቅል ሆነች፤ እርሱ በፊቱ ወዝ እንጀራን እንዲሰላ ተደረገ (ዘፍ 3:18-19)። በተመሳሳይ ሁኔታም፤ ሔዋን ልጆችን የመውለድ ገላፊነት ተሰጣት፤ ይሁን እንጂ፤ ይህን ማድረግ ለእርስዋ እጅግ ሥቃይ የሞላበት ሆነ፤ «በጣር ልጆችን ትወልዳለሽ» አላት (ዘፍ 3:16)። ከዚያም እግዚአብሔር ቀደም ስለ በአዳምና በሔዋን መካከል በነበረው የተስማማ ግንኙነት ውስጥ ግጥትና ሥቃይን አስገባ። እግዚአብሔርም ሔዋንን «ፍላጎትሽም ወደ ባልሽ ይሆናል፤ እርሱም የበላይኛ ይሆናል» (ዘፍ 3:16) አላት። ሰላን ፎክ በትክክል «ፍላጎት» የሚለው ቃል (ዕብራይስጥ - ተሽ-ቃህ) ትርጉም «ድል የማድረግ ፍላጎት» የሚል ነው፤ በሚል ትከራከራለች፤ ይህም ሔዋን በባልዋ ላይ ሥልጣን ለማግኘት የተሳሳተ ፍላጎት እንደ ነበራት የሚያመለክት ነው።²⁰ «ፍላጎት» ለሚለው ቃል ትርጉሙ ይህ ከሆነ፤ ሔዋን

¹⁶See the discussion in Ortlund, "Male Female Equality" pp. 102-3.
¹⁷ኒርሃርድ ቮን ራድ፤ «የጥንት ምሥራቃውያን ስም አጠራር የትክክለኛ የበላይነት ሁኔታ መግለጫ መሆኑን እንደገና ልብ አንበለው» ብሎአል። (Genesis: A Commentary, rev. ed [Philadelphia: Westminster, 1972], p. 83.
¹⁸See Bilezikian, *Beyond Sex Roles*, pp. 260-61.
¹⁹ዘፍ 49-495 ይመ።

²⁰See Susan T. Foh, "What is the Woman's Desire?" in *WTJ*, vol. 37 (1975), pp. 376-83. ፎክ ይህ ተመሳሳይ የዕብራይስጥ ቃል ተጓዳኝ በሆነትም ጥቂት ጥቅሶች በኋላ ታይቷል፤ እግዚአብሔር ቃዩንን «ንጢአት በደጅህ እያደገች ናት፤ ልታሸንፍህ ትፈልጋለች፤ አንቱ ግን ተቈጣጣሪት» (ዘፍ 4:7) በሚለው ቃል ተጠቅሷል። በቀደመውና በሐዘንነት ጥቅስ ተመሳሳይ የሆኑ የዓረብኛ ነገር አደራደሮችን እንመለከታለን። ስድስት ቃላት በተመሳሳይ ቀርበዋል፤ ሌሎች አራት ስሞችና ተውላጦ ስሞች በተመሳሳይ ደረጃና ሥራ ተገልጸዋል፤ ልዩነታቸው በጉዳዩ ውስጥ ባሉት ሰዎች ብቻ ነው። ለቃዩን «ታደባለች» የሚለው ቃል፤ እውራ በበር ላይ አድናቆ ሊሰላ እንደ ተዘጋጀ ንጢአት ሊያሸንፈው በመጠየቅ ላይ እንዳለ ያመለክታል። ተመሳሳይ የሆነ ሌላ የዕብራይስጥ ቃል ምሳሌ በማሕልየ መሐልይ 7:10 ላይ ይገኛል፤ ትርጉሙ ግልጽ ባይሆንም፤ «የእርሱም ምኞት እነው ነኝ» የሚል ሐሳብ አለው (በማሕልየ መሐልይ 2:16፤ 6:3፤ 7:10 ላይ ያለውን የቃሉን አድገት ልብ በለ)። በጥንታዊው የዕብራውያን ሥነ ጽሑፍ ሌሎች ከሥተቶችን ማግኘት አልቻልሁም፤ ይሁን እንጂ፤ ፎክ የራሷን ሐሳብ የሚደገፋትን ተመሳሳይ ሴማዊ ቃላት አቅርባለች። (ቃሉ «ወላጣዊ ፍላጎትን» የሚያመለክት አይደለም፤ ከወድቀት ጋር የተጀመረ ወይም ከእግዚአብሔር ርግማን ጋር የተገናኘ አይደለምና)።

በአዳም ሥልጣን ላይ እንድታምፅ እግዚአብሔር በአዳምና በሔዋን ግንኙነት ላይ ግጥምን እንዳገነገረ ያመለክታል።

አዳምን በተመለከተ፤ እግዚአብሔር ሔዋንን «እርሱም የጠይቆ ይሆናል» (ዘፍ 3:16) በማለት ተናግሮአታል። በዚህ ስፍራ «የበላይኛ» (ዕብ: ማሻል) የሚለው ቃል ጠንክር ያለ አገላለጽ ሲኖረው፤ ብዙውን ጊዜ በንጉሣዊ አስተዳደር ከሚመሩ መንግሥታት ሁኔታ ጋር የተያያዘ ቃል እንጂ፤ አጠቃላይ ከሆነው ከቤተ ሰባዊ ሥልጣን ጋር የተያያዘ አይደለም።²¹ ቃሉ ተገንጦታችን «ተሳታፊ» የሚያደርግ አገላለጽ ያለው አይደለም፤ ነገር ግን፤ አምባገነናዊ ወይም ፍጹም የሆነና ሌላውን መንከባከብን ያላካተተ የአገዛዝ አስተሳሰብን እንጂ፤ ፍቅርንና ጥንቃቄን ያካተተ የአገዛዝ ዐይነት አይደለም። ከርገራጌ ይልቅ ጭካኔን የሚያካትት ነው። እዚህ ላይ የቃሉ አተረጓጎም ስሜት አዳም የተሰጠውን ሥልጣን አላግባብ በመጠቀም ሚስቱን በጭካኔ መግዛቱን የሚያመለክት ነው፤ እንደገናም ቀደም ብሎ በነበረው መልካም ግንኙነት ውስጥ ሥቃይንና ግጥምን ያስገባል ማለት ነው። ይህን ማለት አዳም ከውድቀት በፊት ሥልጣን አልነበረውም ለማለት አይደለም፤ ነገር ግን፤ ከውድቀት በኋላ ሥልጣኑን አላግባብ ተጠቀመበት ለማለት ነው።

በእዚህ በሁለቱም መንገድ፤ ርግማኑ ከውድቀት በፊት በነበረው በአዳም የትሕትና እና የገላፊነት አመራር ላይ መዛባትን አስከተለ፤ ማስተዋልንና ፈቃደኝነትን በተሞላው በሔዋን መግዛት ላይም ችግርን ፈጠረ።

ቀ. በክርስቶስ የተገኘው ቢዛነት የፍጥረትን ሥርዐት ያጽድቃል፤ ቀደም ባለው ሐሳብ በውድቀት ጊዜ መግባቱ የተገለጸው ያልተስተካከለ ሚና ትክክል ከሆነ፤ በዐዲስ ዚዳን ውስጥ ልናገኘው የምንችለው፤ የገጢአትና የርግማን ውጤት የሆነው ሥቃይ የተሞላበት ግንኙነት መስተካከልን ይሆናል። እንግዲያውስ በክርስቶስ የተገኘው ቢዛነት፤ ሚስቶች በባሉቻቸው ሥልጣን ላይ እንዳያምፁ እንዲሁም ባሉች ሥልጣናቸውን አላግባብ በሚስቶቻቸው ላይ እንዳያሳዩ ያስተምራል። በርግጥ፤ ቃሉ በሚከተለው አኳኋን እንደሚለው ነው። «ሚስቶች ሆይ በጌታ ዘንድ ተገቢ በመሆን በባሉቻችሁ ታዘዙ። ባሉች ሆይ ሚስቶቻችሁን ውደዱ፤ መራራም አትሁነባቸው» (ቂላ 3:18-19፤ ከኤፌ 5:22-33፤ ከቲቶ 2:5፤ 1ጴጥ 3:1-7 ያን)። ሚስቶች ከባሉቻቸው ሥልጣን በታች መሆናቸው ገጢአት የተሞላበት መንገድ ቢሆን ኖሮ፤ ጴጥሮስና ጳውሎስ ይህ በክርስቲያናዊ ጋብቻ ውስጥ መጠበቅ እንዳለበት ባላዘዙ ነበር፤ ለምሳሌ፤ እንዲሁም አላሉም፤ «በአትክልት ስፍራችሁ እሾክ እንዲበትል ያበረታታል»፤ «ልጅ መውለድን ከሚገባ በላይ ሥቃይ የተሞላበት ያደርጋል» ወይም «ከእርሱ ጋር ያላችሁን ንብረት በመቀረጥ ከእግዚአብሔር ይነጥላችኋል»። በክርስቶስ የተገኘው ቢዛነት ዐላማ በማንኛውም መንገድ የሚገለጠውን የገጢአትንና የውድቀትን ውጤት ማስወገድ ነው። «የእግዚአብሔር ልጅ የተገለጠውም የዲያብሎስን ሥራ ያፈርስ ዘንድ ነው» (1ዮሐ 3:8)። ዐዲስ ዚዳን ጋብቻን በተመለከተ የሚያዘው ማናቸውንም የርግማን ወይም በገጢአት የተሞላ ባሕርይ ሂደት እንዲቀጥል አይደለም፤ ይልቁንም ዐዲስ ዚዳን የሚያስተምረን፤ እግዚአብሔር ገና ከመጀመሪያው ፍጥረትን መልካም እንዲሆን አድርጎ ከፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ የነበረውን የገላፊነት ልዩነትና የእዝን አካሄድ አጥብቀን እንድናጸና ነው።

ተግባራዊ ልምምድን በተመለከተ፤ በክርስቶስ እየበሰለን ስንሄድ፤ ደስ በመሰኘት እንዲሁም በእግዚአብሔር ሥርዐት ሐሄት በማድረግና በቤተ ሰብ ውስጥ ያለውን የገላፊነት ልዩነት ብልገታዊ አፈጣጠር በመረዳት እናድጋለን። ይህን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት ስናስተውል፤ ወንድና ሴት በልባቸው፤

«የእግዚአብሔር ዕቅድ ይህ ነው፤ ውብና ትክክል ነው፤ እኔን እንዲህ አድርጎ ስለ ፈጠረኝ ደስተኛ ነኝ፤ የተለየ ገላፊነት ስለ ሰጠኝም ደስ ይለኛል» ማለት ይችላሉ። በሥላሴ አካላት መካከልም ሆነ በሰው ልጅ ቤተ ሰብ መካከል በዚህ የሚኖር ልዩነት ውስጥ ዘላለማዊ ውበትና ክብር እንዲሁም ትክክለኝነት አለ። «የተሻለ» ወይም «የዘፋ» እንዲሁም «ይበልጥ ጠቃሚ» እና «በጥቂቱ የሚጠቅም» በሚል ስሜት በወንድና በሴት መካከል ልዩነት የለም እንዲሁም ሁለቱም በእግዚአብሔር እንደዚህ ስለ ተፈጠሩ መሉ በመሉ ደስተኛች ሊሆኑ ይችላሉ።

3. ኤፌሶን 5:21-33 እና አንጻሩ ለአንጻሩ የመገዛት ጥያቄ፤ በኤፌሶን ምዕራፍ 5 የሚከተለውን እናናባለን፡-

ሚስቶች ሆይ፤ ለጌታ እንደምትገቡ ለባሉቻችሁም ተገቡ። ክርስቶስ አካሉ ለሆነችውና አዳጁ ለሆናት ቤተ ክርስቲያን ራስ እንደ ሆነ ሁሉ፤ ባልም የሚስቱ ራስ ነውና። እንግዲህ ቤተ ክርስቲያን ለክርስቶስ እንደምትገባ፤ ሚስቶችም ለባሉቻቸው በማንኛውም ነገር እንደዚሁ መግዛት ይገባቸዋል (ኤፌ 5:22-24)።

ላይ ላዩን ሲታይ ይህ ከዚህ በላይ የተጠቀሰው ከዚህ በፊት የተገለጸውን ስለ ጋብቻ የተገኘውን የፍጥረት ቅድም ተከተል በማጽናት የሚደግፍ ነው። ይሁን እንጂ፤ በቅርብ ዓመታት በዚህ ምዝብ ውስጥ «መግዛት» (ግሪክ: «ሃይፓታሎ») የሚለውን ግስ በተመለከተ መጠነኛ ክርክር ተካሂዷል። አንዳንዶቹ «እርስ በርሳችሁ ተሳሰቡ፤ አንዳችሁ ለአንዳችሁ ጥንቃቄ አድርጉ፤ የእርስ በርስ ፍቅር ይኑራችሁ» በሚል ትርጉም ተረድተውታል። በዚህ ስሜት ከተተረጉመ፤ ክፍሉ ሚስት ለባልዋ ሥልጣን እንድትገባ የሚያደርጋት የተለየ ገላፊነት እንዳላት አያስተምረንም። ይኸውም፤ ባልና ሚስት እርስ በርሳቸው የሚዋደዱና አንዳቸው ለአንዳቸው ጥንቃቄ ማድረግ ብቻ ካለባቸው፤ በዚህ አመለካከት ለሥልጣን መግዛት የሚለው አስተሳሰብ በምዝገቡ ውስጥ ግምት የሚሰጠው አይሆንም።²²

ነገር ግን፤ «ሃይፓታሎ» ለሚለው ቃል ተገቢው ትርጓሜ ይህ አይደለም፤ ቃሉ ምንጊዜም የሚያመለክተው ለሥልጣን መግዛት ከሚለው ሐሳብ ጋር በተገናኘ መልኩ ነው። ቃሉ በዐዲስ ዚዳን በተለያዩ ስፍራ ውስጥ ጥቅም ላይ ውሎአል፤ ኢየሱስ በወላጆቹ ሥልጣን ሥር ነበር (ሉቃ 2:51)፤ አጋንንት በደቀ መዛሙርት ሥልጣን ሥር ነበሩ (ሉቃ 10:17 በዚህ ስፍራ፤ «በፍቅር መተሳሰብና እንዴ ለሌላው ጥንቃቄ ማድረግ» የሚለው ሐሳብ ተስማሚ ሐሳብ አይደለም)፤ ዜጎች በመንግሥት ባለ ሥልጣን ሥር መሆን ነበረባቸው (ሮሜ 13:1፤ ቲቶ 3:1፤ 1ጴጥ 2:13)፤ ፍጥረት ዓለም በክርስቶስ ሥልጣን ሥር ነው (1ቆሮ 15:27፤ ኤፌ 1:22)፤ የማይታዩ መንፈሳውያን ጎይላት በክርስቶስ ሥልጣን ሥር ናቸው (1ጴጥ 3:22)፤ ክርስቶስ ለእግዚአብሔር አብ ይገዛል (1ቆሮ 15:28)፤ የቤተ ክርስቲያን አባላት ለቤተ ክርስቲያን መሪዎች ይገዛሉ (1ቆሮ 16:15-16 [ተሰማንጦስ 42:4 ይመ])፤ 1ጴጥ 5:5)፤ ሚስቶችም ለባሉቻቸው ዳግዘሉ (ቂላ 3:18፤ ቲቶ 2:5፤ 1ጴጥ 3:5፤ ከኤፌ 5:22-24 ጋር ያንጸጽሩ)፤ ቤተ ክርስቲያን ለክርስቶስ ትገዛለች (ኤፌ 5:24)፤ ባሮች ለጌቶቻቸው ይገዛሉ (ቲቶ 2:9፤ 1ጴጥ 2:18)፤ ክርስቲያኖችም ለእግዚአብሔር ይገዛሉ (ዕብ 12:9፤ ያዕ 4:7)። እነዚህ ግንኙነቶች ፈጽሞ የሚቀሰቡ አይደሉም፤ በሌላ አነጋገር ባሉች ለሚስቶች፤ መንግሥታት ለዜጎቻቸው፤ ጌቶች ለባሮቻቸው፤ ወይም ደቀ መዛሙርት ለአጋንንት፤ ወዘተ... እንዲገቡ («ሃይፓታሎ») አልታዘዘም ማለት ነው። በርግጥ ቃሉ ከዐዲስ ዚዳን ውጪ በጦር ሰራዊት

²¹«ብዙ አሕዛብን ትገዛለህ እንጂ ማንም አንተን አይገዛህም» (ዘጸ 15:6 ይመ)፤ «በሰጠጋ ድኻን ይገዛል» ምሳ 22:7 ይመ፤ መሳ 14:4፤ 15:11 (እስራኤልን ስለ ገዙት ስለ ፍልስጥኤማውያን) እንዲሁም ዘፍ 37:8፤ ምሳ 12:24፤ ወዘተ ይመ።

²²See for example. Bilezikian. *Beyond Sex Roles*, p. 154.

ውስጥ ያሉ ወታደሮች በከፍተኛ ሥልጣን ላይ ባሉ መኩንኖች ሥልጣንና እዝ ሥር መሆናቸውን በመግለጽ ተጠቅሰዋል።²³

«ተዝ» የሚለው ቃል «እርስ በርስ ተሳስቦ» ብሎ ለመተርጉም የሚያስመርጠው ጥንቅቅ መከራከሪያ «ሃይጋታስ» በኤፌሶን 5:21 ላይ የዋለበት አገላለጽ ነው። በዚያ ስፍራ ጳውሎስ ለክርስቲያኖች የሚናገረው «አንዳችሁ ለአንዳችሁ ተዝ» በሚል ነው። አያሌ ጸሐፊዎች የሚናገሩት፤ ይህ እያንዳንዱ ክርስቲያን ለሌላው ክርስቲያን መገዛት እንዳለበት፤ በተለይም ባልና ሚስት አንዳቸው ለአንዳቸው መገዛት እንዳለባቸው፤ ያስተምራል ይላሉ። «አንዱ ለአንዱ መገዛት» የሚለው ሐረግ ብዙውን ጊዜ የሚውለው ለአንዱ ሀይዘቱ ግንኙነት ሲሆን፤ ሚስት ለባል የምታሳየው የተለየ የመገዛት ሁኔታ እንደሚኖር መረዳት የሚያስፈልግ አይሆንም።

ይሁን እንጂ፤ የሚቀጥለው ምንባብ ሐዋርያው ጳውሎስ በኤፌ. 5:21 ላይ «አንዳችሁ ለአንዳችሁ ተዝ» ያለውን ያበራራልናል፤ ይኸውም፤ «ብዙ ተ ክርስቲያኖችህ ባሉ ባለሥልጣናት ተዝ» ማለቱ ነው። ይህም በሚከተለው ሐሳብ ተገልጿል፤ ሚስቶች ለባሎቻቸው መገዛት አለባቸው (ኤፌ. 5:22-24)፤ ባሎች ግን ለሚስቶቻቸው ተዝ ፈጽሞ አልተባሉም። ዘርግጥ፤ ጳውሎስ የተናገረው ሚስቶች «ለየራሳቸው ባሎች» እንጂ (ኤፌ. 5:22)²⁴ በቤተ ክርስቲያን ላሉት ሁሉ ወይም ለባሎች ሁሉ እንዲገዙ አይደለም! ልጆች ለወላጆቻቸው እንዲገዙ («እንዲታዘቡ» ኤፌ. 6:1-3) ታዝዘዋል፤ ወላጆች ግን ለልጆቻቸው እንዲገዙ ወይም ለልጆች እንዲታዘቡ አልተነገራቸውም። ባሮች ለጌቶቻቸው እንዲገዙ («እንዲታዘቡ») እንጂ፤ ጌቶች ለባሮቻቸው እንዲገዙ አልተነገራቸውም።²⁵ ስለዚህ፤ «አንዳችሁ ለአንዳችሁ ተዝ» የሚለው ሐሳብ በኤፌሶን 5:21 ላይ አልተነገረም።²⁶ በተመሳሳይ ሁኔታ፤ ጳውሎስ በዮሐንስ 3:18-19 እንደሚከተለው ተናግሮአል፤ «ሚስቶች ሆይ፤ በጌታ ዘንድ ተዝ።

በመሆኑ ለባሎቻችሁ ታዘቡ፤ ባሎች ሆይ፤ ሚስቶቻችሁን ወደዱ፤ መራራም አትሁኑባቸው» (ቲቶ 2:4-5፤ 1ኢጥ 3:1-7 ይመ)።

መ. ጋብቻን በተመለከተ ሊዛመዱ የሚገቡ ትምህርቶች
ትንታኔአችን ትክክል ከሆነ፤ በአጠቃላይ የሴቶችንና የወንዶችን ግንኙነት በተመለከተ፤ በተለይም በጋብቻ ውስጥ ያለውን ጉዳይ፤ እንደንገረዳ የሚያደርጉ ተግባራዊ ትምህርቶች ይኖራሉ።

ባሎች በራስ ወዳድነት፤ በጭካኔ፤ በእምባገንነት ወይም ጉዳት በማድረስና ግፍ በመፈጸምም እንኳ ሳይቀር መኖር ሊጀምሩ፤ ይህ የንጢአት ውጤት፤ የውድቀት ውጤት፤ መጥፊያቸውና እግዚአብሔር ለእነርሱ ያለውን ዐላማ የሚጸረር መሆኑን መረዳት ይኖርባቸዋል። በዚህ መንገድ መኖር ከሕይወታቸው ታላቅ ጥፋትን፤ በተለይም በትዳራቸው ላይ መፈራረስን፤ ያስከትላል። ከዚህ ይልቅ ባሎች ሚስቶቻቸውን በመውደድ፤ በማክበር፤ ለእነርሱም እንክብካቤ በማድረግና በነገር ሁሉ ትድሚያ ለእነርሱ በመስጠት የዐዲስ ኪዳንን ትእዛዛት ማሟላት ይኖርባቸዋል።

በተመሳሳይ ሁኔታ፤ ሚስቶች የዐመሶ ስሜት ሲሰማቸው፤ በቤተ ሰብ ውስጥ የባሎቻቸውን አመራር ሲቃወሙ፤ ወይም በቤተ ሰብ ውስጥ ከባሎቻቸው ጋር በአመራር ሲገናኙ፤ ይህ የንጢአት ውጤት፤ የውድቀት ውጤት መሆኑን ሊገነዘቡ ይገባል። በዚያ መንገድ መኖር የሰባቸውም፤ ይህን ቢያደርጉ ትዳራቸውን የሚያፈርስ ሁኔታ ውስጥ ይገባሉ፤ እንደ እግዚአብሔር ቃል መርን ሕይወቷን መምራት የምትፈልግ ሚስት፤ ለባል መገዛትና ባልዋ የትዳራቸው መሪ እንደ ሆነ መስማማት እንዲሁም በዚህ መደበት ይኖርባታል።²⁷

እንደ ጊዜ ይህን ካልን፤ መጽሐፍ ቅዱሳዊውን አካሄድ የሚያዘቡ ሁለት ሌሎች የተቃረኑ ሐሳቦች ሊኖሩ እንደሚችሉ መገንዘብ ይኖርብናል። ባል በጭካኔ የሚገዛበትን ሚስት ሥልጣንን የምትነጥቅበት ሁኔታ በከፊት፤ ይህ የአምባገነንነት ስሕተት ነው፤ ሌሎችም ሁለት ስሕተቶች አሉ፤ እነርሱም የድንዝቱን ወይም የስንፍና ስሕተቶች ናቸው። ይህ ለባል በእምባገንነት «በጭካኔ» የሚገዛበትና በተቃራኒው መላ በመላ ድንዝቱ ሆኖ የቤተ ሰብን የአመራር ኅላፊነት ሊሸነም የማይችልበት ሁኔታ ነው - በእንቅስቃሴ አነጋገር «ልናስፍስ ባል» የሚሆንበት ነው። ይህን በመሰለው የተጣመመ መጽሐፍ ትዳሳዊ ግንዛቤ ማለትም፤ ባል ከሚገባው በላይ ለሚሰቱ ግምት የሚሰጥ ከሆነ፤ ውሳኔዎችን ሁሉ ለብቻ እንድትወስን እንዲያውም የተሳሳተ ነገር እንዲያደርግ እንድትመራው ይፈቀድላታል ማለት ነው (ከሌሎቹ መካከል የአዳምን፤ የአክሱንና የሰሎሞንን ባሕርይ ልብ በሰ)። አብዛኛውን ጊዜ እንዲህ ዐይነቱ ባል ከቤቱ በአካል ወይም በስሜት እየራቀ የሚሄድበት ሁኔታ ከመጨመሩም በላይ፤ ጊዜውን መላ በመላ በሌሎች ጉዳዮች ላይ የሚያውልበት ሁኔታ ይፈጠራል።

በአንጻሩ፤ በሚስት በኩል ያለው ስሕተት፤ የባልዋን ሥልጣን ከመንጠቅ ወይም በጭዋ ላይ እምባገነን ከመሆን በተቃራኒው መላ በመላ ድንዝቱ በመሆን በቤተ ሰብ ውስጥ ሊኖራት በሚገባት የውሳኔ ሰጭነት ተሳትፎ ምንም ዐይነት አስተዋዕል የምታደርግ አትሆንም፤ ቢሳሳት እንኳ፤ ባልዋን ለማረም የምታደርገው ምንም ዐይነት የዕርምት ቃል አይኖራትም። ለሥልጣን መገዛት ማለት መላ በመላ ድንዝቱ መሆንና በሥልጣን ላይ ያለው አካል በሚለው

²³መገዛት ምን ማለት እንደ ሆነና እንዳልሆነ በሚከተለው ማብራሪያ ይመልከቱ፤ W. Grudem, "Wives Like Sarah, and the Husbands Who Honor Them: 1Peter 3:1-7," in *Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism*. pp. 194-205.

²³See Josephus, *War* 2.566-578; 5.309 cf. the adverb in 1 Clem. 37:2; also *LXX*, p. 1897 which defines *hypotasso* (passive) to mean "be obedient."

²⁴ዳፌው «ሊዳፍስ» ለሚለው የግሪክ ቃል «ማልየራስ» በሚል የሰጠው ትርጉም። «ይህን ጥቅስ በአግባብ ያለመረዳት ሁኔታ የተከሰተው «አንዱ ለሌላው» (ግሪክ «አላሎስ») የሚለው ቃል በተቃራኒውም ሊተረጎም ስለሚችል ነው («ለሌላው ለሁሉ» ሊተረጎም ይችላል)። ነገር ግን እንዲህ ዐይነቱን ስሜት እንዲሰጥ የሚያደርጉ አያሌ ምክንያቶች ሊኖሩ ይችላሉ፤ ስለዚህ፤ «ጥቂቶች ለሌሎች» ተብሎ ሊተረጎም ይችላል። ለምሳሌ፤ በራእ 6:4 «ሰዎችም እርስ በርስ እንዲተራረዱ» የሚለው ጥቅስ «አንዳንዶች ሌሎችን ይገድላሉ» ተብሎ ሊተረጎም ይችላል፤ በገላ 6:2 «አንዱ የሌላውን ከባድ ሽኩቻ ይሸነም» የሚለው ጥቅስ «አንዱ የሌላውን ሽኩቻ መለዋወጥ አለበት» ተብሎ መተርጎም ሳይሆን፤ «የሚችሉ አንዳንዶች የሚይዙትን የአንዳንዶችን ሽኩቻ ለመሸነም መተርጎዝ አለባቸው» በሚል መተርጎም አለበት፤ በዋሮ 11:33 «ለመብላት በምትሰበሰቡበት ጊዜ እርስ በርስ ተጠባብቁ» የሚለውን ጥቅስ «ቀደም ብለው የመጡት ዘገይተው የመጡትን ሌሎችን መጠበቅ አለባቸው» ተብሎ መተርጎም አለበት፤ ወዘተ (ከሉቃ 2:15፤ 21:1፤ 24:32 ጋር ያነጻጽሩ)። በተመሳሳይ ሁኔታ የሚከተለው በውድና የሃይጋታስ ትርጉም በኤፌ. 5:21 የሚቀጥለውን ትርጉም ያስጣሉ፤ «በሥልጣን ሥር ያሉት በመከላከት በእነርሱ ላይ ሥልጣን ላላቸው መገዛት ይኖርባቸዋል» (ተቃውሞውን በተመለከተ በጋብቻ ውስጥ ሊኖር የሚገባው መገዛት በባርነት ውስጥ ከሚኖረው መገዛት ጋር ተመሳሳይ ነው፤ እና ሁለቱም ተቃውሞዎች በመፅና ስሕተቶች ናቸው ምዕራፍ 47 ይመልከቱ)።

²⁵ዘርግጥ፤ ክርስቲያኖች በመላ እርስ በርስ መዋደድና አንዳቸው ለአንዳቸው ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርባቸዋል። «አንዳችሁ ለአንዳችሁ ተዝ» ማለት ይኸው ከሆነ፤ ኤፌ. 5:21 የሚያስተምረው ይህ ባይሆንም ተቃውሞ አይኖርም፤ ይኸውም «ሃይጋታስ» የሚለውን የመጽሐፍ ቅዱስ ቃል በሌላም ስፍራ የሚያካትት ነው። ነገር ግን «አንዳችሁ ለአንዳችሁ ተዝ» የሚለው ሐረግ ከዚህ በተለየ መልኩ ጥቅም ላይ ውሎአል፤ በጋብቻ ውስጥ ባል ሊኖረው የሚገባውን የተለየ ሥልጣን ሊለውጥ የሚችል አይደለም።

ወይም በሚያደርገው ሁሉ መስማማት ማለት አይደለም! በርግጥ እንደዚያ ማለት አይደለም! ለተጣሪ ወይም ለመንግሥት ባለሥልጣን (ከመንግሥታችን የተለየ ዐቅም ኖሮን ልንገዛ ይገባል) ወይም በቤተ ክርስቲያን ላሉ የበላይ መሪዎች እንኳ፤ (አንዳንዱን ውሳኔዎቻቸውን ባንቀበልም እንኳ፤ ልንገዛ ይገባል) በሚገባ መገዛት ይኖርብናል። ስለሆነም፤ ሚስት መላው በመላው በቤተ ሰብ ውሳኔ ውስጥ ተሳታፊ በመሆን ለባልዋ ሥልጣን ተገዢ ትሆናለች ማለት ነው።

ስለዚህ፤ ባሉት ለመውደድ፤ ለማፍቀርና በቤተ ሰባቸው ውስጥ በትንንት የተሞላን አመራር ለመስጠት ማቀድ ይኖርባቸዋል። እንዲሁም ሚስቶች ለባሉቻቸው ሥልጣን በንቃትና በብስለት እንዲሁም በደስታ ለመግዛት ማሰብ ይኖርባቸዋል። ሁለቱንም ዐይነት ስህተት በማስወገድና መጽሐፍ ቅዱሳዊውን አካሄድ በመከተል፤ ባልና ሚስት የእውነተኛውን መጽሐፍ ቅዱሳዊ ባልነትና ሚስትነት ባሕርይ ሳይተው ያውቁታል፤ በማንኛውም የአይወጥ በደብ ጨዋነትንና በደስታ የመደገፍን ስሜት ያቀበራሉ፤ በዚህም እግዚአብሔር እነርሱን የፈጠረበትን ዐላማ በማሟላት በአይወጥቸው የእግዚአብሔርን መልክ ይበልጥ ያንጸባርቃሉ።

ከግል ሕይወት ጋር ለማዛመድ የሚረዱ ጥያቄዎች

1. ስለ ስሜትህ እውነተኛ ከሆንህ፤ ወንድ ወይም ሴት መሆን የተሻለ እንደ ሆነ ታስባለህን? እግዚአብሔር በሰጠህ ጾታ ደስተኛ ነህ ወይስ የተቃራኒ ጾታ አባል መሆን ትፈልጋለህ? ስለ እንደዚህ ዐይነቱ ጥያቄህ እግዚአብሔር ምን እንዲሰማህ እንደሚፈልግ ታውቃለህ?
2. የተቃራኒ ጾታ አባላት በእግዚአብሔር ፊት እኩል እንደ ሆኑ በእውነት እንደሚገባ ማሰብ ትችላለህ?
3. ይህን ምዕራፍ ከማንበብህ በፊት፤ በቤተ ሰብ ውስጥ ያለው ግንኙነት በሥላሴ መካከል ያለው ግንኙነት፤ ነጻብራቅ እንደ ሆነ ዐስበህ ታውቃለህ? በዚህ መልክ ቤተ ሰብን መመልከት ይረዳል ብለህ ታስባለህ? ይህ ስለ ራስህ ቤተ ሰብ ግንኙነት ምን እንዲሰማህ ያደርግሃል? በራስህ ቤተ ሰብ ውስጥ የእግዚአብሔርን ባሕርይ ይበልጥ የሚያንጸባርቁ ሌሎች መንገዶች አሉን?
4. በወንዶችና በሴቶች መካከል ያለውን የጥላሬነት ልዩነት የሚያስተምረው ይህ ምዕራፍ በዛሬው ኅብረት ሰብ አስተሳሰብ ከሚገልጸው ሁኔታ ጋር እንዴት ይወዳደራል? ኅብረት ሰብ የሚያስተምረውና የእግዚአብሔር ቃል የሚያስተምረው መካከል ልዩነቶች ካሉ የእግዚአብሔርን ቃል ለመከተል የሚያስችግሩ ጊዜያት ይኖራሉ ብለህ ታስባለህ? በእንደዚህ ዐይነቱ ሁኔታ ውስጥ ቤተ ክርስቲያናችሁ አንተን ለመርዳት ምን ማድረግ ትችላላች?
5. ከጋብቻ ወይም ከተቃራኒ ጾታ ፍትር ጉዳዮች በተለየ፤ እግዚአብሔር ከሌሎች ክርስቲያን ወንዶችና ሴቶች ጋር በኅብረት ጊዜ እንድናሳልፍ እንደሚፈልግ ዐስበህ ታውቃለህ? በእንደዚህ ዐይነቱ ኅብረት ደስ እንድንገኝ እግዚአብሔር በልባችን ምኞትን ለምን እንደሚያስቀምጥ ዐስበህ ታውቃለህ? ይህ ስለ አካላዊ ሦስትነትና ስለ እግዚአብሔር አንድ መሆን የተወሰነ ነገርን ያንጸባርቅ ይሆን? ያላገቡ ሰዎች መላው በመላው በቤተ ክርስቲያን እንቅስቃሴ ውስጥ እንዲካተቱ ለማድረግ ይህ የቱን ያህል አስፈላጊ እንደ ሆነ ሊረዳህ ችሎአልን? ቀደም ያሉ የሃይማኖት ቡድኖች የዚህን ነገር አስፈላጊነት ችላ እንዳሉ ወይም በክርስቲያኖች መካከል ሊኖር የሚገባውን ድብልቅ ኅብረት በተሳሳተ ሁኔታ እንዳከለከሉ ታስባለህን? ይሁን እንጂ፤ ከእነዚህ ሁኔታዎች ባሻገር ልንከላከላቸው የሚገቡን ዐደጋዎች ምን ዐይነት ናቸው?
6. ባል ከሆንህ፤ በጋብቻ ውስጥ እግዚአብሔር በሰጠህ ጥላሬነት ደስተኛ ነህ? ሚስት ከሆንህ፤ በጋብቻ ውስጥ እግዚአብሔር በሰጠህ ጥላሬነት ደስተኛ ነህ?

ልዩ ቃላት

የጥላሬነት ልዩነት   እርስ በርስ መገዛት
የሰውነት እኩልነት   የብኩርና መብት (primogeniture)

ዋቢ መጻሕፍት

(በእነዚህ ዋቢ መጻሕፍት ላይ የተረበ ገለጻ ለማግኘት ምዕራፍ 1 ገጽ 32 ያለውን ማስታወሻ ይመልከቱ። የተሟላ የዋቢ መጻሕፍቱን ዝርዝር በዚህ መጽሐፍ 2ኛ ቅጽ ላይ መመልከት ይቻላል።)

በወንጌላውያን ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

የዚህ ምዕራፍ ርዕስ በስልታዊ ነገረ መለኮት ጥናቶች ውስጥ ራሱን ችሎ እንደ አንድ ክፍል አልተቆሰሰም። ስለዚህ፤ ዝርዝሩን የምናቀርብበት የተለመደው መንገዳችን ለዚህ ምዕራፍ ሲባል በአሀጽሮተ ቃል ተቀምጧል።

2. Arminian (Wesleyan or Methodist)
1983   Carter, 1:214-20
3. Baptist
1983-85   Erickson, 545-49
4. Dispensational
1947   Chafer, 7:233-34, 310-11
5. Lutheran
1917-24   Pieper, 1:523-27
1934   Mueller, 209
7. Renewal (or Charismatic/ Pentecostal)
1988   Williams, 1:203-6

በርም ካቶሊክ ስልታዊ ነገረ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Roman Catholic: Traditional
1955   Ott, 460-73 (on matrimony)
2. Roman Catholic: Post - Vatican II
1980   McBrien, 2:848-54

ሌሎች ሥራዎች

[Works marked * agree in general with the viewpoint presented in this chapter, while those marked ** disagree.]

- Bacchiocchi, Samuele. *Women in the Church*. Berrien Springs, Mich.: Biblical Perspectives, 1987.*
- Bilezikian, Gilbert. *Beyond Sex Roles: What the Bible Says About a Woman's Place in Church and Family*. 2d ed. Grand Rapids: Baker, 1985.**
- Clark, Stephen B. *Man and Woman in Christ: An Examination of the Roles of Men and Women in Light of Scripture and the Social Sciences*. Ann Arbor: Servant, 1980.*
- Clouse, Bonnidell, and Robert G. Clouse, eds. *Women in Ministry: Four Views*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1989.
- Colwell, J. E. "Anthropology." In *NDT*, pp. 28-30.
- Conn, H. M. "Feminist Theology." In *NDT*, pp. 255-58.

- Cottrell, Jack. *Feminism and the Bible: An Introduction to Feminism for Christians*. Joplin, Mo.: College Press, 1992.*
- Evans, Mary J. *Women in the Bible: An Overview of All the Crucial Passages on Women's Roles*. Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1983.**
- Foh, Susan. *Women and the Word of God: A Response to Biblical Feminism*. Phillipsburg, N.J.: Presbyterian and Reformed, 1980.*
- Gundry, Patricia. *Heirs Together*. Grand Rapids: Zondervan, 1980.**
- . *Woman Be Free! The Clear Message of Scripture*. Grand Rapids: Zondervan, 1988.**
- House, H. Wayne. *The Role of Women in Ministry Today*. Nashville: Thomas Nelson, 1990.*
- Hurley, James. *Man and Women in Biblical Perspective*. Leicester: Inter-Varsity Press, and Grand Rapids: Zondervan, 1981.*
- Jepsen, Dee. *Women: Beyond Equal Rights*. Waco, Tex.: Word, 1984.*
- Jewett, Paul K. *Man as Male and Female*. Grand Rapids: Eerdmans, 1975.**
- Kassian, Mary A. *Women, Creation and the Fall*. Westchester, Ill.: Crossway, 1990.**
- . *The Feminist Gospel: The Movement to Unite Feminism With the Church*. Wheaton, Ill.: Crossway, 1992.*
- Knight, George W., III. *The Role Relationship of Man and Women: New Testament Teaching*. Chicago: Moody, 1985.*
- Mickelsen, Alvera, ed. *Women, Authority, and the Bible*. Downers Grove, Ill.: Inter Varsity Press, 1986.**
- Neuer, Werner. *Man and Woman in Christian Perspective*. Trans. by Gordon Wenham. Westchester, Ill.: Crossway, 1991.*
- Piper, John. *What's the Difference? Manhood and Womanhood Defined According to the Bible*. Westchester, Ill.: Crossway, 1990.*
- , and Wayne Grudem, eds. *Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism*. Westchester, Ill.: Crossway, 1991.*
- Spencer, Aida Besancon. *Beyond the Curse: Women Called to Ministry*. Peabody, Mass.: Hendrickson, 1985.**
- Tucker, Ruth A., and Walter Liefeld. *Daughters of the Church: Women in Ministry from New Testament Times to the Present*. Grand Rapids: Zondervan, 1987.**
- Van Leeuwen, Mary Stewart. *Gender and Grace: Love, Work and Parenting in a Changing World*. Leicester and Downers Grove, Ill.: Inter Varsity Press, 1990.**

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ምንብብ

ቴላስክሮ 3:18-19! «ሚስቶች ሆይ! በጌታ በንድ ተዝጊ በመሆኑ ለባሉት ሆኑ፡፡ ባሉት ሆይ! ሚስቶች ሆኑ ውደዱ! መራራም አትሁኑባቸው፡፡»

መዝሙር

«እግዚአብሔርን የሚፈራ ሰው የተባረከ ነው»

ይህ መዝሙር በመብቃ የተተነባበረ የመዝሙር ዳዊት 128 ጥንታዊ አገላለጽ ነው፡፡ በእግዚአብሔር መንገድ የሚጓዝን ቤተ ሰብ በረከቶች የሚያወጣ ነው («ኢየሱስ ይጠራናል» በሚለው ዝማራ ዜማ የተዘጋጀ ነው)፡፡

እግዚአብሔርን የሚፈራ ሰው የተባረከ ነው!
በእርሱም መንገዶች የሚሄድ!
የድካምህን ፍራ ትበላለህ!
ቀኑን መሉ በደስታ ትውላለህ!

በሚስትህ ደስ ትሰኛለህ!
ቤትህንም በመልካም ነገር ትሞላልሃለች!
በፍትህ አገልግሎት! ደስተኛ ናት!
በእናትነትህም ደስ ትሰኛለች፡፡

ወንዶችና ሴቶች ልጆቹም ደስተኞች ናቸው!
በማእድዋ ሲገናኙ በሩካን ናቸው!
በውብታቸውና በጥንቃቄያቸው የወይራ ባፍ ናቸው!
በተስፋና በመልካም ቃል ኪዳን የተሞሉ ናቸው፡፡

እግዚአብሔርን በሚፈራ ሰው ላይ!
እነዚህ በረከቶች ይወርዳሉ፡፡
እግዚአብሔር ከጽዮን ወጥቶ!
በረከቶቹን ያወርዳልታል፡፡

የእግዚአብሔርን መንግሥት ብልጥግና ታያለህ!
በአይወትህ ዘመን? ሁሉ አይወትህ እስኪያበቃ ደስተኛ ትሆናለህ!
የልጆችህን ልጆች ታያለህ!
ጌታ ሆይ! ለልጆችህ ሰላም ይሁን፡፡

ከባለትኒው! 1912! ከመዝሙር 128 የተወሰደ፡፡

የሰው መሠረታዊ ተፈጥሮ

መጽሐፍ ቅዱስ «ነፍስ» እና «መንፈስ» ሲል ምን ማለቱ ነው?
ሁለቱ ተመሳሳይ ነገሮች ናቸውን?

ማብራሪያና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

ሀ. መግቢያ! ሦስትነት (Trichotomy)¹

ሁለትነት (Dichotomy)² እና አንድነት (Monism)

በሰው ተፈጥሮ ውስጥ ስንት ክፍሎች አሉ? አካላዊ ሰውነት እንዳለን ሁሉም ይስማማል። ብዙ ሰዎች፣ (ክርስቲያኖችም ሆኑ ያልሆኑ) ተብሎ አካላዊ ያልሆነ የሰውነት ክፍል እንዳላቸው ያስባሉ፤ ይኸውም አካላቸው ከሞተ በኋላ በተጣይነት ሊኖር የሚችለውን «ነፍስ» የሚመለከት ነው።

ነገር ግን እዚህ ላይ ስምምነቱ ያበቃል። ይሁን እንጂ አንዳንድ ሰዎች ደግሞ ከ«ሥጋ» እና ከ«ነፍስ» በተጨማሪ በተጥታ ከእግዚአብሔር ጋር የተገናኘ «መንፈስ» የሚባል ሦስተኛ ክፍል አለ ይላሉ። ሰው ከሦስት ክፍሎች (ከሥጋ፣ ከነፍስና ከመንፈስ) የተሠራ ነው የሚለው አመለካከት ሦስትነት (Trichotomy)³ ይባላል። ይህ በአብዛኛው የወንጌል አማኞች መጽሐፍ ቅዱሳዊ ትምህርት ተቀባይነት ያለው ቢሆንም፣ ዛሬ ይህን የሚደግፉ ጥቂት ምሁራን ናቸው። እንደ አብዛኞቹ ሦስትነት አመለካከት አራማጆች (Trichotomists)፣ የአንድ ሰው «ነፍስ» የማለብ ችሎታውን፣ ፍልቅ ስሜቱንና ፈቃዱን የሚያካትት ነው። ሁሉም ሰው እንዲህ ዐይነት ነፍስ ይኖረዋል ብለው ያምናሉ፤ ስለ ሆነም በነፍስ ውስጥ የሚኖሩ የተለያዩ ነገሮች ወይ እግዚአብሔርን ሊያገለግሉ ይችላሉ፤ አለዚያም ለንግግራት ሊገዙ ይችላሉ። የሰው ነፍስ በሰው ውስጥ ያለ ክፍተት የተፈጥሮ ችሎታ ስለ ሆነ፣ አንድ ሰው ክርስቲያን ሲሆን ሕያው ይሆናል ብለው ያምናሉ (ሮሜ 8:10 ይመልከቱ)። «ነገር ግን ክርስቶስ በውስጥህ ካለ፣ ሰውነትህ ከንግግራት የተነሣ የሞተ ቢሆንም፣ መንፈሳችሁ ከጽድቅ የተነሣ ሕያው ነው»። ስለዚህ የሰው መንፈስ በተጥታ እግዚአብሔርን የሚያመልከውና ወደ እግዚአብሔር የሚጸልየው የሰውነት ክፍሉ ነው (ዮሐ 4:24፤ ፊል 3:3 ይመልከቱ)።

ሌሎች እንደሚሉት «መንፈስ» የሰው የተለየ ክፍል ሳይሆን፣ የነፍስ ሌላ መጠሪያ ስም ነው፤ ሁለቱም ኢ-ቀስአካላዊ የሆነ የሰው ክፍል ለመግለጽ መጽሐፍ ቅዱስ በተለዋዋጭነት የሚጠቀምባቸው ናቸው፤ አካላችንም ከሞተ በኋላ ይህ ክፍል በሕያውነት ይኖራል። ሰው ከሁለት ክፍሎች (ከሥጋና ከነፍስ/መንፈስ) የተባዛ ነው የሚለው አመለካከት ሁለትነት (Dichotomy)⁴ ይባላል። ይህን አመለካከት የሚያምኑ አብዛኛውን ጊዜ የሚስማሙት መጽሐፍ «መንፈስ» የሚለውን ቃል (ዕብራይስጥ፣ ሩሕ እና ግሪክ፣ ኑማ) በተደጋጋሚ ጥቅም ላይ የሚያውለው እኛ ከእግዚአብሔር ጋር ካለን ግንኙነት አንጻር ነው ሲሉ፣ እንዲህ ዐይነቱ አገላለጽ እንደ ዐይነት ባለመሆኑ «ነፍስ» የሚለው ቃል «መንፈስ» የሚለው ቃል ጥቅም ላይ ሊውል በሚችልባቸው መንገዶች ሁሉ ጥቅም ላይ ውሏል።

ከወንጌል አማኞች እይታ ባሻገር ሌላም አመለካከት እናገኛለን። ይኸውም ሰው ከአካላዊ ሥጋ ውጪ ተለይቶ መኖር አይችልም፤ ስለዚህም አካል ከሞተ በኋላ «ነፍስ» ተለይታ መኖር አትችልም የሚለው ነው። (ይሁን እንጂ፤ ይህ

አመለካከት የሰው ሁለንተና በትንሣኤ ዕለት ሊነሣ ይችላል የሚለውን ሐሳብ ይደግፋል)። ሰው አንድ ነገር ብቻ ነው፤ አካሉም ሰውየው ነው፤ ይህም አመለካከት አንድነት (Monism)⁵ ይባላል። እንደ አንድነት (Monism) አመለካከት መጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆኑት «ነፍስ» እና «መንፈስ» የተባሉት ቃላት «ለሰው» ለራሱ ሌላ አገላለጽ ወይም የሰው «ሕይወት» ናቸው። ይህ አመለካከት በአብዛኛው የወንጌል አማኞች የነገረ መለኮት ምሁራን ዘንድ ተቀባይነት የለውም፤ ይኸውም እያሉ መጽሐፍ ቅዱሳውያን ክፍሎች በግልጽ ነፍሳችንና መንፈሳችን ከሞት በኋላ በሕያውነት እንደሚኖሩ የሚገልጽ ስለሚመስል ነው (ዘፍ 35:18፤ መዝ 31:5፤ ሉቃ 23:43; 46፤ ሐሥ 7:59፤ ፊል 1:23-24፤ 2ቆሮ 5:8፤ ዕብ 12:23፤ ራሕ 6:9፤ 20:4 እና ስለ ቀጣዩ ሕይወት በምዕራፍ 42 የተነገረውን ይመልከቱ)።

ነገር ግን ሁለቱ አመለካከቶች ዛሬም በክርስቲያኑ ዓለም በተጣይነት የሚነገሩ ናቸው። ሁለትነት (Dichotomy) በቤተ ክርስቲያን ታሪክ እስካሁን የታወቀና በአብዛኞቹ የወንጌል አማኞች ምሁራን ዘንድ ዛሬ ተቀባይነት ያለው ቢሆንም፣ ሦስትነትም (Trichotomy) እንዲሁ ብዙ ደጋፊዎች አሉት።

ይህ ምዕራፍ ሰው ሁለት ክፍል አለው ማለትም ከሥጋና ከነፍስ (ወይም ከመንፈስ) የተባዛ ነው የሚለውን የሁለትነት (Dichotomist) አመለካከት የሚደግፍ ቢሆንም፣ የሦስትነትን (Trichotomy) አመለካከት ይመረምራል።

ሌ. መጽሐፍ ቅዱሳዊ መረጃ

መጽሐፍ ቅዱስ «ነፍስ» እና «መንፈስ» የሰው የተለያዩ ክፍሎች ስለ መሆን አለመሆናቸው መናገሩን ከመጠየቃችን በፊት፣ ገና ከጅምሩ መጽሐፍ ቅዱስ በእጽንዖት በግልጽ የሚናገረው ሰው መሉ በመሉ በእግዚአብሔር መፈጠሩን ነው። «... በአፍንጫውም የሕይወት አስተንፋስ አፍ አለበት፤ ሰውም ሕያው ነፍስ ሆነ» (ዘፍ 2:7)። በዚህ ስፍራ አዳም ሥጋና ነፍስ ዐብረው የሚኖሩበትና የሚንቀሳቀሱበት አካል ያለው አንድ ላይ የተዋቀረ ሰው ነው። ይህ በአንድነት የተዋሐደና የተዋቀረ የሰው ሁኔታ ክርስቶስ ዳግም ሲመጣ ይከሠታል፤ ከእርሱም ጋር ለዘላለም እንኖር ዘንድ ሥጋችንና ነፍሳችን በአንድነት መሉ በመሉ ይዋጃል (ከ1ቆሮ 15:51-54 ይመልከቱ)። ከዚህም በላይ፣ በማንኛውም የሕይወታችን አቅጣጫ፣ በሥጋችን እንዲሁም በመንፈሳችን ወይም በነፍሳችን (1ቆሮ 7:34 ጋር ያንጸጽሩ) ለእግዚአብሔር በትድስናና በፍቅር ማደግ ይኖርብናል። «ሥጋንና መንፈስን ከሚያረከስ ነገር ሁሉ ራሳችንን እናንጸ፤ እግዚአብሔርንም በመፍራት ትድስናችንን ፍጹም እናድርገው» (2ቆሮ 7:1)።

እግዚአብሔር እኛን የፈጠረው በሥጋና በነፍስ መካከል ላለው አንድነት እጽንዖት በመስጠት መሆኑን አንድ ጊዜ ከተረዳን፣ እንዲሁም በሕይወት ዘመናችን ሁሉ የምንወስደው ርምጃ ሁሉ የሁለመናችን ርምጃ እንደ ሆነ ማለትም፣ በተወሰነ ደረጃ ሥጋንና ነፍስን የሚያካትት መሆኑን ካወቅን፣ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ የሚያስተምረን በሰው ተፈጥሮ ውስጥ አንድ የሆነ ኢ-ቀስአካላዊ ክፍል እንዳለ ነው። ስለዚህም ያ ክፍል ምን እንደሚመስል መመርመር እንችላለን።

1. መጽሐፍ ቅዱስ «ነፍስ» እና መንፈስን በማለዋወጥ ይጠቅሳል፤ መጽሐፍ ቅዱሳዊ የሆኑትን «ነፍስ» (ዕብራይስጥ፣ ነፈሽ እና ግሪክ፣ ሳይክ) እና «መንፈስ»

¹For a defense of trichotomy, see Franz Delitzsch, *A System of Biblical Psychology*, trans. R. E. Wallis, 2d. (Grand Rapids: Baker, 1966).

²For further information, see Millard Erickson, *Christian Theology*, pp. 524-27, and his notes regarding the view of J. A. T. Robinson.

³See Louis Berkhof, *Systematic Theology*, pp. 191-92, for a survey of views held in the history of the church.

(ዕብራይስጥ፡ ራሕ እና ግሪክ፡ ኦማ) የተባሉትን ቃላት ትርጓሜ ስንመለከት፤ አንዳንድ ጊዜ አንዱ ሰላውን በመተካት ዐይነት ተተርጉመው እናገኛለን። ለምሳሌ፤ በዮሐንስ 12:27፤ ኢየሱስ፤ «አሁን ገናሉ ተጨነቀች» አለ፤ ተመሳሳይ በሆነው በሚተገለጸው ምዕራፍ ዮሐንስ፤ «ኢየሱስ በመንፈሱ ታወቀ» አለ (ዮሐ 13:21)። በተመሳሳይ ሁኔታ፤ የማርያምን ቃል በሉቃስ 1:46-47 እናገኛለን፤ «ገናሉ ጌታን ከፍ ከፍ ታደርገዋለች፤ መንፈሴም በመድገኒቱ በእግዚአብሔር ደስ ትሰኛለች።» ይህ ግልጽ የሆነ የዕብራይስጥ ጉድኝት ተጨማሪ ምሳሌ ነው፤ ይኸውም ተመሳሳይ የሆነ ሐሳብ ተመሳሳይ ባልሆኑ ቃላት የሚገልጽበት የዕብራይስጡ ቅኔያዊ ግጥም አጻጻፍ ነው። ይህ ቃላትን የመለዋወጥ ሁኔታ የሞቱ ሰዎችና ወደ መንግሥተ ሰማይ ወይም ወደ ገሃነም የሂዱ ሰዎች «መንፈሶች» (ዕብ 12:23 «ፍጹምነትን ወዳገኙት ወደ ጻድቃን መንፈሶች»፤ 1ጴጥ 3:19) «በወህኒ ቤት ለነበሩ ነፍሳት» ወይም «ነፍሶች» (ራእ 6:9 «ስለ እግዚአብሔር ቃልና ስለ ጠባቂው ምስክርነት የታረዱትን ሰዎች ነፍሳት»፤ 20:4 «ስለ ኢየሱስ ምስክርና ስለ እግዚአብሔር ቃል የተሰየቁትን ሰዎች ነፍሶች») ተብለው ሲጠሩ ለምን እንደሚችሉ ይገልጻል።

2. መጽሐፍ ቅዱስ በሞት ጊዜ «ነፍስ» ወጣች ወይም «መንፈስ» ወጣች ይላል፤ ራሱል በሞተበት ጊዜ መጽሐፍ ቅዱስ «ስትሞት ነፍስም በምትወጣበት ጊዜ» (ዘካ 35:18) ይላል። አልያስም ለሞተው ልጅ በጸለየ ጊዜ፤ «... የዚህ ልጅ ነፍስ ትመለስለት» አለ (1ኛ 17:21)። አላይያስም ስለ ጌታ አገልጋይ «ነፍሱን ለሞት አሳልፎ ሰጥቶአልና» (ኢሳ 53:12) በማለት ትንቢት ተናገረዋል። በዐዲስ ኪዳንም እግዚአብሔር ሞትን ባለጠጋ «ነፍሱን (ግሪክ፡ ሳይክ) በዚች ሌሊት ከአንተ ሲመስሩ ይፈልጋል» (ሉቃ 12:20) አለው። በሌላ በኩል ሞት የመንፈስ ወደ እግዚአብሔር መመለስ ተደርጎ ይታያል። ስለዚህ ጻዊት በኋላ ኢየሱስ በመስቀል ላይ ሆኖ የጠቀሰውን «መንፈሱን በእጅህ ዐደራ እስጣለሁ» (መዝ 31:5፤ ከሉቃ 23:46 ጋር ያነጻጽር) የሚለውን ቃል ጸለየ። በሞት ጊዜ፤ «መንፈሱ ወደ ሰጠው ወደ እግዚአብሔር» ይመለሳል (መዝ 12:7)። በዐዲስ ኪዳን ኢየሱስ ሲሞት፤ «ራሱን አዘጋጅቶ» መንፈሱን አሳልፎ ሰጠ ይላል (ዮሐ 19:30)። እስጢፋኖስም

«በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ልብ ልንል የሚገባን አያሌ የቅርብ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉሞች ከላይ በተጠቀሰው መሠረት «ነፍስ» እና «መንፈስ»ን በተመለከተ በቋሚነት የዕብራይስጡንና የግሪኩን ትርጉም ሲጠብቁ እናይም፤ ነገር ግን በዚያ ምትክ እንደ «ሕይወት»፤ «አካላዊ»፤ «ልብ» ወይም «ሰው» በመሳሰሉ ቃላት ለሞተውን እናገኛለን (See NIV)። እኔ መሠረት ያደረግሁት (See RSV) ሌላ ካልጠቀሱ በተር፤ አብዛኛውን ጊዜ የዕብራይስጡንና የግሪኩን ሐሳብ ቃል በቃል ትርጉሞች አግኝቼአለሁ።

በአንዳንድ ምንጮች እነዚህ ቃላት የሰውን የግል ሕይወት ወይም በአጠቃላይ የሰውን ሕይወት ሊያመለክቱ ይችላሉ፤ ነገር ግን አብዛኛውን ጊዜ የሰውን ተፈጥሮ ልዩ ክፍል በማመልከት ጥቅም ላይ ውለዋል (See BDB, pp. 659-61, 924-25 and BAGD, pp 674-75, 893-94, for many examples).

⁵George Ladd, *A Theology of the New Testament* (Grand Rapids: Eerdmans, 1974) በብሉይ ኪዳን ነፍስም ሆነ መንፈስ «የባሳርን (የሥጋን) ሞት ተቋቁሞ ማለፍ የሚችል የታወቀ የሰው ክፍል እንደ ሆነ ይታሰባል» (ገጽ 459)። በዚህ አንቀጽ ላይ የቀረበው ይህ ንፍት ነገር ቀደም ሲል ከተመለከተው የብሉይ ኪዳን ጥቅስ እንጸር ትክክል አይደለም። በዚህ ክፍል ላይ የተተነተነው የላድ ሥራ W. D. Stacey, *The Pauline View of Man* (London: Macmillan, 1956) በሚለው ሥራ በአያሌው የተመሠረተ ነው፤ ይህንንም ዐሥራ አራት ጊዜ በገጽ 458-59 ላይ ገልጾታል። ይሁን እንጂ ሱቴሊ ራሱ ሞት ለሰው ልጅ ፈጽሞ መጥፋት እንደ ሆነ ያስባል (Ladd, p. 463)። ላድ በተጨማሪ ሩዶልፍ ቡልትማን ሰው የማይታይ ነፍስ ወይም መንፈስ አለው የሚለውን ሐሳብ አጥብቆ ይከፋል በማለት ይናገራል፤ ይሁን እንጂ፤ ላድ ራሱ የዐዲስ ኪዳንን መረጃ ሲያብራራ የቡልትማንን አመለካከት ይቃወማል (See p. 460 n. 17 and p. 464).

ከመሞቱ በፊት፤ «ጌታ ኢየሱስ ሆይ መንፈሴን ተቀበል» (ሐሥ 7:59) ብሎ ጸለየ።

በሦስትነት (trichotomist) የሚያምን ለእነዚህ ምንጮች ምላሽ ሲሰጥ ሰው ሲሞት ሁለቱም ማለትም ነፍሱና መንፈሱ ወደ መንግሥተ ሰማይ ስለሚሄዱ፤ የሚናገሩት ስለ ተለያዩ ጉዳዮች ነው ሊል ይችላል። ነገር ግን፤ መጽሐፍ ቅዱስ የሰው «ነፍሱና መንፈሱ» ይወጣሉ ወይም ወደ መንግሥተ ሰማይ ይሄዳሉ ወይም ለእግዚአብሔር ይገዛሉ የሚለበት አንድም ስፍራ የለም። ነፍስና መንፈስ የተገጣጠሙ የተለያዩ ነገሮች ቢሆኑ ኖሮ፤ ይህ ሐሳብ የተረጋገጠበትን ቦታ ባገኘን ነበር ወይም አንባቢውን ለማሳመን ብቻ እጅግ አስፈላጊ የሆነው የሰው ክፍል ተነጥሎ ወደ ኋላ እንደሚቀር በተገለጸ ነበር። ይሁን እንጂ፤ እንዲህ ዐይነት ቋንቋ የትም እናገኝም። የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች በሞት ጊዜ ነፍስ ተነጥላ ትሄዳለች ወይም መንፈስ ተነጥሎ ይሄዳል ስለሚለው ጉዳይ ብዙ ያስበብት አይመስልም። ምክንያቱም የሁለቱም ትርጉም ተመሳሳይ ስለ ሆነ ነው።

ከላይ የተሰጡት የብሉይ ኪዳን ጥቅሶች፤ አንዳንዶች እንደሚሉት፤ ብሉይ ኪዳን ለሰው አንድነት እጽንዖት በመስጠት ነፍስ ከአካል ተነጥላ ትናፈላች ማለት ትክክል አስመሆነች መገንዘብ ይኖርብናል። በርማጥም አያሌ የብሉይ ኪዳን ምንጮች እንደሚያሳዩት ጸሐፊዎቹ ሥጋ ከሞተ በኋላ የሰው ሕይወት መቀጠሉን ማመናቸውን ነው።

3. ሰው «ሥጋና ነፍስ» ወይም «ሥጋና መንፈስ ተብሎአል»፤ ኢየሱስ፤ «ሥጋን መግደል እንጂ ነፍስን መግደል የማይችሉትን አትፍሩ፤ ይልቁንስ ነፍስን ሥጋን በግንዛቤ ማጥፋት የሚቻለውን ፍሩ» (ማቴ 10:28) አለ። በዚህ ስፍራ «ነፍስ» የሚለው ቃል በግልጽ የሚያመለክተው ከሞት በኋላ የሚኖረውን የሰው ክፍል ነው። «ሰው» ወይም «ሕይወት» ሊባል አይችልም፤ «ሥጋን የሚገድሉ ሰውን መግደል አይችሉም» ወይም «ሥጋን የሚገድሉ ሕይወት መግደል አይችሉም» ቢባል፤ ሥጋ ከሞተ በኋላ በሕይወት የሚኖር የሰው ክፍል አስካልኖረ ብዙ ትርጉም የሚሰጥ አይሆንም። ከዚህም በላይ፤ ኢየሱስ «ነፍሱና ሥጋ» ሲል «መንፈሱን» እንደ ተለየ ክፍል አድርጎ ባይጠራም፤ በግልጽ የሰውን ሁለትተኛ ክፍል መጥቀስ ነው። «ነፍስ» የሚለው ቃል በአጠቃላይ ኢአካላዊ የሆነውን የሰው ክፍል የሚያመለክት ነው።

በሌላ በኩል፤ ሰው አንዳንድ ጊዜ «ሥጋና መንፈስ» በመባል ተጠርቶአል። ሐዋርያው ጳውሎስ በቆሮንቶስ ቤተ ክርስቲያን ርከሳትን በፈጸመ ሰው ላይ እንደሚከተለው እንዲፈረድበት እንደሚፈልግ አመልክቶአል፤ «ሥጋው ጠፍቶ መንፈሱ በጌታ ተን ትድን ዘንድ፤ እንደዚህ ዐይነቱ ለሰዊጣን ይሰጥ» (1ቆሮ 5:5)። ይህን ሲናገር ጳውሎስ የዚያን ሰው ነፍስ መጻን በመዘንጋት አይደለም፤ ነገር ግን የሰውን ኢአካላዊ ሁለንተኛ በአጠቃላይ ለመጥቀስ «መንፈሱ» የሚለውን ቃል ተጠቀመ። በተመሳሳይ ሁኔታ፤ ልዩ ስለ ሆነ ነፍስ ምንም ሳይጠቅስ፤ ያዕቆብ «ከመንፈስ የተለየ ሥጋ የሞተ» ነው ብሎአል (ያዕ 2:26)። ከሁሉም ዐዲራ፤ ጳውሎስ የግል ቅድስናን ስለ ማሳደግ ሲናገር፤ «ያላገባች ሴት ወይም ፍንግል...ሥጋና መንፈስ ለጌታ መቀደስ ነው» (1ቆሮ 7:34) በማለት፤ ይህ የሰውን ሕይወት በመላት እንደሚያመለክት ገልጾአል፤ ይበልጥ ግልጽ የሚሆነው በ2ቆሮንቶስ 7:1፤ «ሥጋና መንፈስን ከሚያረክስ ነገር ሁሉ ራሳችንን እናንጸ፤ እግዚአብሔርንም በመፍራት ቅድስናችንን ፍጹም እናድርገው» በማለት የገለጸው ነው። «ነፍስን» ወይም «መንፈስን» ከሚያረክስ

⁶ይህ ግስ «እግዚአብሔር ፊት ፍጹም ቅዱስ መሆን» በሚል በተረጎም ምናልባት የተሻለ ይሆናል፤ ሌፒድሎንተስ የሚለው የአሁን ጊዜ «ማንጸት» ለሚለው ግስ በአንድ ጊዜ ሊፈጸም የሚገባውን ድርጊት ያመለክታል፤ ስለ ሆነም ራሳችንን በማንጸት ቅድስናን ፍጹም የምናደርገው ከማንኛውም የሥጋና የመንፈስ ርከሳት ነው።

ነገር ራሳችንን ማንጸት የሁለንተናችንን ኢካላዊ ክፍል የሚሸፍን ነው (ሮሜ 8:10) 1ቀሮ 5:31 ቂላ 2:5 ይመ)።

4. «ነፍስ» ንጢአትን ሊሠራ ይችላል ወይም «መንፈስ» ንጢአትን ሊሠራ ይችላል፤ በሦስትነት (trichotomy) የሚያምኑ «ነፍስ» ንጢአትን ሊሠራ ይችላል የሚለውን ሐሳብ ሊቀበሉ ይችላሉ፤ ምክንያቱም ነፍስ አእምሮን፣ ፍልቅ ስሜትንና ፈቃድን ስለሚያካትት ይህ ሊሆን ይችላል ብለው ያስባሉ (ነፍሶቻችን ንጢአት ሊሠሩ አንደሚችሉ የተመለከተባቸውን እንደ 1ጴጥ 1:22፤ ራእ 18:14 ያሉ ጥቅሶችን ይመ)።

ይሁን እንጂ፤ በሦስትነት የሚያምን (trichotomist) በአጠቃላይ «መንፈስ» ከ«ነፍስ» ይልቅ እጅግ ንጹሕ እንደ ሆነ ያስባል፤ ከንጢአት ነጻ ሆኖ ሲታደስም ለመንፈስ ቅዱስ ማነቃቃትም ምላሽ የሚሰጥ ይሆናል። ይህ መረዳት (ዕውቀት በሆነ) በአንዳንድ ክርስቲያን ስብከቶችና ትምህርቶች የምናገኘው በእውነት አንድም መጽሐፍ ቅዱሳዊ ድጋፍ የለውም። ሐዋርያው ጳውሎስ የቆሮንቶስን ክርስቲያኖች «ሥጋንና መንፈስን ከሚያረክስ ነገር ሁሉ» (2ቆሮ 7:1) ራሳቸውን እንዲያንጹ ሲመክር፤ መንፈሳችንን የሚያረክስ ነገር (ወይም ንጢአት) ሊኖር እንደሚችል በግልጽ ማመልከቱ ነው። በተመሳሳይ ሁኔታ፤ ያላገባች ሴት «ብሥጋና በመንፈስ» በመቀደስ ስለ ጌታ ነገር ብቻ እንደምታስብ ይናገራል (1ቆሮ 7:34)። ሌሎችም ጥቅሶች በተመሳሳይ መንገድ ይናገራሉ። ለምሳሌ፤ እግዚአብሔር የሐሴቦንን ንጉሥ የሴዎንን «መንፈስ እደንድኖት ነበር» (ዘጸ 2:30)። መዝሙር 78 መንፈሱ በእግዚአብሔር ስለማይታመነው ስለ ዐመፀኛው የእስራኤል ትውልድ ይናገራል (መዝ 78:8)። «የእብረት መንፈስም ውድቀትን ትቀድማለች» በማለት መጽሐፈ ምሳሌ ይናገራል (ምሳ 16:18)፤ ንጢአተኞችም በመንፈሳቸው እብረተኞች ሊሆኑ ይችላሉ (መክ 7:8)። ነቢዩ ኢሳይያስ በመንፈስ ስለ ሳቱ ሰዎች ይናገራል (ኢሳ 29:24)። ናቡከደነፆር ልቡ በታበየ ጊዜ በኩራትም ያደርግ ዘንድ መንፈሱ ጠነከረ (ዳን 5:20)። «ለሰው መንገዱ ሁሉ ንጹሕ መስሎ ይታየዋል፤ መነሻ ሐሳቡ ግን በእግዚአብሔር ይመዘናል» (ምሳ 16:2) የሚለው ቃል በእግዚአብሔር ፊት መንፈሳችን ሊሳሳት እንደሚችል ያመለክታል። ሌሎች ጥቅሶች በመንፈሳችን ውስጥ ንጢአት ሊኖር እንደሚችል ያመለክቱናል (መዝ 32:2፤ 51:10 ይመ)። በመጨረሻም፤ መጽሐፍ ቅዱስ አጥብቆ የሚነግረን መንፈሳችንን ካልገዛን በቀር (ምሳ 16:32) በማንኛውም ሁኔታ በሕይወታችን መንፈሳዊ ንጽሕናን የያዘ ባለመሆኑ ልንከተለው የማይገባን መሆኑን ነው፤ በአንጻሩ መንፈሳችን በንጢአት የተሞላ ምኞት ወይም አቅጣጫ የያዘ ሊሆን ይችላል።

5. ነፍስ እንዲያደርግ የተባለው ሁሉ መንፈስም እንዲያደርግ የተባለው ነው፤ መንፈስም እንዲያደርግ የተባለው ሁሉ ነፍስ እንዲያደርግ የተባለው ነው፤ የሦስትነትን (trichotomy) ትምህርት የሚያስተምሩ በነፍስና በመንፈስ መካከል ያለው ልዩነት (ከራሳቸው አመለካከት አንጻር) ለመፍታት ጥረት ሲያደርጉ ችግር ያጋጥማቸዋል። መጽሐፍ ቅዱስ መንፈሳችን እኛን ከእግዚአብሔር ጋር በቀጥታ በአምልኮና በጸሎት የሚያገናኘን፤ ነፍሳችን ደግሞ የዕውቀት ችሎታችንን (አስተሳሰባችንን)፤ ፍልቅ ስሜታችንን (ፍላጎታችንን)፤ ፈቃዳችንን (ውሳኔያችንን) የሚያካትት እንደ ሆነ በግልጽ ድጋፍ ቢሰጠን፤ በሦስትነት የሚያምኑ (trichotomists) ጠንካራ ነጥብ ይኖራቸዋል። ይሁን እንጂ፤ መጽሐፍ ቅዱስ እንዲህ ዐይነቱ ልዩነት እንዲኖር የሚፈቅድ አይሆንም።

በአንድ በኩል፤ የማለብ፤ ስሜትን የመግለጽና ውሳኔ የመስጠት ድርጊቶች በነፍሳችን ብቻ ሊከናወኑ የሚችሉ አይደሉም። በመንፈሳችንም ፍልቅ ስሜቶቻችንን እንገልጻለን፤ ለምሳሌ፤ የጳውሎስ መንፈስ የተበላጠበትን (ሐሥ 17:16)፤ የኢየሱስ መንፈስ የታወከበትን (ዮሐ 13:21) ልብ ይበሉ። «ደስተኛ

ልብ» ተቃራኒ የሆነው «የተሰበረ መንፈስ» በውስጣችን ሊኖር ይችላል (ምሳ 17:22)።

ከሁሉም በላይ፤ የማወቅ፤ የመንገዝብና የማሰብ ሥራዎች የሚፈጸሙት በመንፈሳችን ነው። ለምሳሌ፤ ማርቆስ ስለ ኢየሱስ ሲናገር፤ «በመንፈሱ ተረድቶ» [ግሪክ፡ ሌፒፖሪስ 'ዐውቆ'] በማለት ይገልጻል (ማር 2:8)። «የእግዚአብሔር ልጆች መሆናችንን ያ መንፈስ ራሱ ከመንፈሳችን ጋር ሆኖ ይመስክርልናል» (ሮሜ 8:16) ሲል፤ የመንፈስ ቅዱስን ሥራ መንፈሳችን ተቀብሎ፤ ምስክርነቱን ያጸናል ማለት ነው፤ ይህም አንድን ነገር የማወቅ ሥራ ነው። በርግጥ፤ መንፈሳችን በጥልቀት ሐሳባችንን ያውቃል፤ ጳውሎስም፤ «በውስጡ ካለው ከራሱ መንፈስ በስተቀር ከሰው መካከል የአንድን ሰው ሐሳብ የሚያጠቅ ማን አለ» (1ቀሮ 2:11) ብሎ የጠየቀው ለዚህ ነው። (አሁን «በመንፈስ የላቱ ያስተውላሉ» የሚለውን በኢሳ 29:24 ላይ ያለውን ከዚህ ጋር ያነጻጽሩ)።

እነዚህ ጥቅሶች የተወሰዱት ምክንያት ከነፍስ ይልቅ ስለ ነገሮች ስሜትና አስተሳሰብ ያለው መንፈስ ነው ለማለት ሳይሆን፤ «ነፍስ» እና «መንፈስ» ሁለቱም በአጠቃላይ የሰውን ኢካላዊ ክፍል የሚያመለክቱና ስለ ሁለቱም ቃላት የአጠቃቀም ልዩነት ማበጀት እንደማይቻል ለማመልከት ነው።

በርግጥ፤ አንዳንድ እንቅስቃሴዎች ማለትም የማሰብ ችሎታን፤ ስሜትን ወይም ውሳኔ መስጠትን የመሳሰሉ የሚደረጉት በአንዱ የሰው ክፍል ብቻ ነው ወደሚለው ስሕተት ውስጥ መግባት የለብንም። ይልቁንም፤ እነዚህ እንቅስቃሴዎች የሚፈጸሙት በሰው ሁለንተና ነው። ስናስብ ወይም የሆነ ስሜት ውስጥ ስንገባ፤ ሥጋዊ አካላችን በማንኛውም እንቅስቃሴያችን ውስጥ እንደ ተሳተፈ ማወቅ አለብን። ባሰብን ተጥር እግዚአብሔር በሰጠን አካላዊ እንገል እንጠቀማለን። በተመሳሳይ፤ ሁኔታ እንገላችንና በአጠቃላይ የነርቭ ሥርዐታችን ፍልቅ ስሜት ውስጥ ስንገባ፤ ጣልቃ ይገባሉ፤ አንዳንድ ጊዜም ሌሎች የአካላችን ክፍሎች ልዩ ስሜት ውስጥ ይገባሉ። ይህ በመጀመሪያ ያነሣውን ሐሳብ እንደ ገና ለማጽናት የቀረበ ነው፤ ይኸውም የቅዱሳት መጻሕፍት መሠረታዊ ትኩረት ሰው በሁሉም ክፍሉ ማለትም በአካላዊ ሥጋችንና አካላዊ ባልሆነው ክፍል፤ በአንድነት ሁሉን ነገር በጋራ እንደሚሠራ ለማመልከት ነው።

በሌላ በኩል፤ በሦስትነት የሚያምኑ (Trichotomist) በአምልኮና በጸሎት በቀጥታ ከእግዚአብሔር ጋር የሚገናኘው የሰው ክፍል መንፈስ ነው በማለት የሚያቀርቡት ሐሳብ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ድጋፍ ያለው አይመስልም። በአምልኮና በተለያዩ መንፈሳዊ እንቅስቃሴ ከእግዚአብሔር ጋር የምንገናኘው በነፍስ እንደ ሆነ ብዙ ጊዜ እናነባለን። «እግዚአብሔር ሆይ፤ ነፍሴን ወደ አንተ አነሣለሁ» (መዝ 25:1)። «ነፍሴ ዕረፍት የምታገኘው በእግዚአብሔር ብቻ ነው» (መዝ 62:1)። «ነፍሴ ሆይ፤ እግዚአብሔርን ባርኪ፤ የውስጥ ሰውነቴም ሁሉ ቅዱስ ስሙን ባርኪ» (መዝ 103:1)። «ሃሌል-ያ፤ ነፍሴ ሆይ እግዚአብሔርን ባርኪ» (መዝ 146:1)። «ነፍሴ ጌታን ከፍ ከፍ ታደርገዋለች» (ሉቃ 1:46)።

እነዚህ ምንጮች ነፍሶቻችን ሊያመልኩት፤ ሊወድሱትና ሊያመለካኩት እንደሚችሉ ያመለክቱናል። ሐና፤ «በእግዚአብሔር ፊት ነፍሴን አፈሰሰሁ» (1ሳሙ 1:15) ብላ እንደ ጸለየችው፤ ነፍሶቻችን ሊጸልዩ ይችላሉ። በርግጥ፤ ታላቁ ትእዛዝ እግዚአብሔር አምላካችንን በፍጹም ልብ፤ በፍጹም ነፍስና በፍጹም ገይል መውደድ ነው (ዘጸ 6:5፤ ከማር 12:30 ጋር ያነጻጽሩ)። ነፍሶቻችን እግዚአብሔርን ሊናፍቁትና ሊጠሙት ይችላሉ (መዝ 42:1:2)፤ በእርሱም ላይ ተስፋቸውን ሊያደርጉ ይችላሉ (መዝ 42:5)። ዳዊት እንዳለው ነፍሶቻችን በእግዚአብሔር ሐሜት ሊያደርጉና ደስ ሊሰኙ ይችላሉ፤ «ነፍሴም በእግዚአብሔር ደስ ይላታል፤ በማዳንም ሐሜት ታደርጋለች» (መዝ 35:9)፤ ከኢሳ 61:10 ጋር ያነጻጽሩ)። መዝሙረኛውም፤ «ከወተር ደንበህን በመናፈቅ፤

ነፍሱ እጅግ ዛለች» (መዝ 119:20)፤ «ነፍሱ ምስክርነትህን ትጠብቃለች፤ እጅግ እወደዋለሁና» (መዝ 119:167) ብሎአል። መጽሐፍ ቅዱስ ከነፍሳችን ይልቅ መንፈሳችን በተለያየ የሕይወታችን እንቅስቃሴ ከእግዚአብሔር ጋር የምንገናኝበት ክፍል እንደ ሆነ የሚያመለክትበት ስፍራ ያለ አይመስልም። ሁሉም ቃላት ከእግዚአብሔር ጋር የምንገናኝባቸውን ገጽታዎች ሁሉ የሚያመለክቱ ናቸው።

ይሁን እንጂ፤ ከእነዚህ ምንባቦች አንጻር፤ ሥጋችንም ጭምር በአምልኮ ውስጥ ስለሚሳተፍ፤ ነፍሳችን (ወይም መንፈሳችን) ብቻ እግዚአብሔርን ያመልካል ብሎ መናገር ስሕተት ይሆናል። እኛ የሥጋና የነፍስ/መንፈስ ጥምረት ነን። እግዚአብሔርን በፍጹም «ሐሳባችን» ስናመልከውና ስንወደው፤ ሥጋዊ አንገላችን ስለ እግዚአብሔር ያስባል (ማር 2:30)። ዳዊት በእግዚአብሔር ሀልዎት ውስጥ ለመገኘት በመናፈት፤ «ውሃ በሌለበት በደረትና በተራራተ ምድር፤ ነፍሱ አንተን ተጠማች፤ ሥጋዬም አንተን ናፈቀች» አለ (መዝ 63:1)። እንደገናም፤ «ለቤና ሥጋዬም ለሕያው አምላክ አልል በለ» አለ (መዝ 84:2)። ድምፃችንን ከፍ አድርገን ስንጸልይ ወይም ለእግዚአብሔር ውዳሴን ስንዘምር፤ ከንፈርቻችንና የድምፅ አውታርቻችን በሥራ ላይ መሆናቸው ግልጽ ነው። አንዳንድ ጊዜም በመጽሐፍ ቅዱስ አምልኮና ጸሎት በእጃችን ማጨብጨብን (መዝ 47:1)፤ ወይም እጃቻችንን ወደ እግዚአብሔር ማገኘትን (መዝ 28:2፤ 63:4፤ 134:2፤ 143:6፤ 1ጢሞ 2:8) ያነትታል። ከሁሉም በላይ፤ እግዚአብሔርን ስናወድስ የመብረቃ መሣሪያዎችን በምንመታበት ጊዜ ሥጋዊ አካላችን እንዲሁም የመብረቃ መሣሪያዎች የተሠሩባቸው ቊሳሳዎችም በአምልኮ ውስጥ ይካተታሉ (መዝ 150:3-5)። ሙሉ ሰዎች ሆነንም እናመልክዋለን።

በማጠቃለያ፤ መጽሐፍ ቅዱስ በነፍስና በመንፈስ መካከል አለ ለተባለ ልዩነት ድጋፍ አይሰጠንም። የሚከተለውን ጥያቄ ይዘን በሦስትነት ለሚያምኑት (Trichotomist) ብናቀርብ የሚያረካ መልስ ልናገኝ የምንችል አይመስልም፤ ሳንገባ ማድረግ የማይችለው መንፈስ ማድረግ የሚችለው ምን አለ? መንፈስ ማድረግ የማይችለው ነፍስ ማድረግ የሚችለው ምን አለ?

ሐ. በሦስትነት (Trichotomy) የሚያምኑ የሚያቀርቡት የመከራከሪያ ሐሳብ

በሦስትነት የሚያምኑ (Trichotomist) ድጋፍ ይሆናቸው በንድ አንዳንድ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ምንባቦችን ይጠቅሳሉ። ከዚህ በታች በአብዛኛው የተለመዱትን አቅርባለን።

1. 1ተሰሎንቄ 5:23፤ «የሰላም አምላክ ራሱ ሁለንተናችሁን ይቀድስ፤ መንፈሳችሁ፤ ነፍሳችሁና ሥጋችሁ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በሚመጣበት ጊዜ ያለንቀፋ ይጠበቅ» (1ተሰ 5:23)። ይህ ጥቅስ ሰው ሦስት ክፍሎች እንዳሉት አይናገርምን?
2. ዕብራውያን 4:12፤ «የእግዚአብሔር ቃል ሕያውና የሚሠራ ነውና፤ በሁለት በኩል ስለት ካለው ሰይፍ ሁሉ ይልቅ ስለታም ነው፤ ነፍሱንና መንፈሱን ጅማትንና ቅልጥምን እስኪለያይ ድረስ ዘልቆ ይወጋል፤ የልብንም ሐሳብንም ያሸፍናል» (ዕብ 4:12)። የእግዚአብሔር ቃል ሰይፍ ነፍሱንና መንፈሱን የሚለያይ ከሆነ፤ ሰው ሁለት የተለያዩ ክፍሎች የሉትምን?
3. 1ቆሮንቶስ 2:14-3:4፤ ይህ ምንባብ ስለ ተለያዩ የሰው ዐይነቶች ይናገራል፤ እነርሱም «ሥጋውያን የሆኑ» (ግሪክ፤ «ሳርኪኖስ» 1ቆሮ 3:1)፤ «መንፈሳውያን ያልሆኑ» (ግሪክ፤ «ሳይኪኖስ» ቃል በቃል «ነፍሳውያን የሆኑ» 1ቆሮ 2:15) እና «መንፈሳውያን የሆኑ» (ግሪክ፤ «ኑማኒክስ» 1ቆሮ 2:15) ናቸው። እነዚህ ምድቦች የተለያዩ የሰዎች ዐይነቶች እንዳሉ ማለትም ክርስቲያን ያልሆኑት «ሥጋውያን»፤ «መንፈሳውያን ያልሆኑት» ደግሞ የነፍሳቸውን መሻት የሚፈጽሙት ክርስቲያኖችና የበሰሉት ክርስቲያኖች ደግሞ የመንፈሳቸውን

ፈቃድ የሚከተሉ እንደ ሆኑ አያመለክትም? ይህ ታዲያ ነፍስና መንፈስ የተፈጥሮአችን የተለያዩ ክፍሎች መሆናቸውን አያመለክትም?

4. 1ቆሮንቶስ 14:14፤ ሐዋርያው ጳውሎስ፤ «በልሳን በምጽልይበት ጊዜ መንፈሱ ይጸልያል፤ አእምሮዬ ግን ያለፍሬ ነው» (1ቆሮ 14:14) ሲል አእምሮው ከመንፈሱ የተለየ ነገር እንደሚያደርግ ማመልከቱ አይደለምን? ይህ ከሆነ፤ በሦስትነት የሚያምኑ (Trichotomists) አእምሮአችንና አስተሳሰባችን ከመንፈሳችን ይልቅ ከነፍሳችን ጋር የተያያዙ ናቸው ሲሉ ትክክል አይሆኑምን?

5. ከግል ልምምድ የሚነሳ መከራከሪያ ሐሳብ፤ በሦስትነት የሚያምኑ (Trichotomists) ብዙዎች ከተለመደው የአስተሳሰባቸው ሂደትና ከነበራቸው ተመሳሳይ የፍልቅ ስሜት ተመክሮ በተለየ መንገድ ሕይወታቸውን የነካውን የእግዚአብሔርን ሀልዎት የሚያውቁበት መንፈሳዊ የሆነ ልዩ ችሎታና መንፈሳዊ ዕውቀት እንዳላቸው ይናገራሉ። እንዲህም ብለው ይጠይቃሉ፤ «ከፍልቅ ስሜትና አስተሳሰብ የተለየ መንፈስ ከሌለኝ፤ እግዚአብሔርን በመንፈስ ማምለክ የምንችልበትን ሀልዎቱንም በመንፈሱ ውስጥ የምረዳበት ከፍልቅ ስሜቴና ከአስተሳሰብ የተለየ ስሜት እንዲኖረኝ የሚያደርገኝ ነገር ምንድን ነው? ከዕውቀቴ፤ ከፍልቅ ስሜቴና ከፈቃዬ በላይ የሆነ ነገር በውስጤ የለም?» ይህ ታዲያ መንፈሱ አይደለምን?

6. ከእንስሳት የተለየ የሚያደርገን መንፈሳችን ነው፤ አንዳንድ በሦስትነት የሚያምኑ (Trichotomists) ሰዎችም ሆኑ እንስሳት ነፍስ አላቸው፤ ነገር ግን የመንፈስ መኖር እኛን ከእንስሳት የተለየን ያደርገናል ይላሉ።

7. በዳግም ልደት ጊዜ ሕያው የሚሆነው መንፈሳችን ነው፤ በሦስትነት የሚያምኑ በተጨማሪ እኛ ክርስቲያኖች በምንዘጋገበት ጊዜ መንፈሳችን ሕያው ይሆናል ብለው ያምናሉ። «ነገር ግን ክርስቶስ በውስጣችሁ ካለ፤ ሰውነታችሁ ከገጢኤት የተነሣ ሚች ሲሆን፤ መንፈሳችሁ ግን ከጽድቅ የተነሣ ሕያው ነው» (ሮሜ 8:10)።

አሁን ከዚህ በላይ የተጠቀሱትን ሰባት ነጥቦች እንመረምራለን።

መ. በሦስትነት የሚያምኑ (Trichotomists) ላቀረቡት የመከራከሪያ ሐሳብ የተሰጠ ምሳሌ

1. 1ተሰሎንቄ 5:23፤ «መንፈሳችሁ፤ ነፍሳችሁና ሥጋችሁ» የሚለው ሐረግ በራሱ ድምዳሜ የሌለው ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ ትኩረት እንዲሰጥበት ተመሳሳይ ስሞችን በመጽሐፍ ቅዱስ በሌላ ስፍራ እንደሚደረገው እዚህም ላይ በማከታተል ገልጸንል። ለምሳሌ፤ ኢየሱስ፤ «ጌታ አምላክህን በፍጹም ልጠህ፤ በፍጹም ነፍሱን፤ በፍጹም ሐሳብህ ውድድ» (ማቴ 22:37) ብሎአል። ታዲያ ይህ ማለት ነፍስ ከልብ ወይም ከሐሳብ የተለየ ነው ማለት ነውን? በማር 12:30 ላይ ደግሞ የልብ በልብ ትግር አለ፤ «አንተም ጌታ አምላክህን በፍጹም ልጠህ፤ በፍጹም ነፍሱን፤ በፍጹም ሐሳብህና በፍጹም ገይልህ ውድድ»። እንዲህ ዐይነቱ የሰም ዝርዝር ሰው አያሉ ክፍሎች እንዳሉት ያመለክታል ወደሚለው መርህ ከፊደን፤ በቋሚነትም በዚህ ዝርዝር ላይ መንፈስን (ምናልባትም ሥጋን) ካከልን፤ የሰው አፈጣጠር ዐምስት ወይም ስድስት ይሆናል ማለት ነው፤ ይሁን እንጂ፤ ይህ የተሳሳተ ማጠቃለያ ነው። ኢየሱስ ተመሳሳይ ስሞችን በማደራረብ ያቀረበው እግዚአብሔርን በሁለንተናችን በፍጹም መውደድ እንዳለብን በእጽንዖት ለመግለጽ ያደረገው እንደ ሆነ መረዳቱ የተሻለ ይሆናል።

፡፡በመጽሐፍ ቅዱስ «ልብ» የሰው የጥልቅ፤ የውስጥ ሐሳቦችና ስሜቶች የሚገለጹበት ቃል ነው፡፡ (ዘፍ 6:5፤ 6፤ ዘሌ 19:17፤ መዝ 14:1፤ 15:2፤ 37:4፤ 119:10፤ ምሳ 3:5፤ ሐ/ሥ 2:37፤ ዘሮሜ 2:5፤ 10:9፤ 1ቆሮ 4:5፤ 14:25፤ ዕብ 4:12፤ 1ጴጥ 3:4፤ ራሱ 2:23 እና ሌሎችም)፡፡

ልክ እንደዚሁ፡ በተሰሉት 5:23 ሐዋርያው ጳውሎስ ነፍስና መንፈስ የተለያዩ ነገሮች እንደ ሆኑ ለመግለጽ ሳይሆን፤ በቀላሉ ኢ-አካላዊ ክፍላችን ምንም ይባል፤ ለክርስቶስ ቀን ሁለንተናችን ቅዱስ እንዲሆን እግዚአብሔር ሁልጊዜ እንዲቀድሰን መፈለጉን ለማመልከት ነው።

2. ዕብራውያን 4:12፤ «ነፍስንና መንፈስን፤ ጅማትንና ቅልጥምን እስኪለያይ» በማለት፤ ስለ እግዚአብሔር ቃል የሚናገረውን ይህን ጥቅስ በተሰሉት 5:23ን በተረዳንበት መንገድ ብንረዳው የተሻለ ይሆናል። ጸሐፊው የእግዚአብሔር ቃል «ነፍስን ከመንፈስ» መለያየት ይችላል ማለቱ አይደለም፤ ነገር ግን ዘልቆ መግባት ከሚችል ከእግዚአብሔር ቃል ንይል ሊሰጠው ወደማይችሉት ወደ ሰው ውስጣዊ ክፍሎች (ነፍስ፤ መንፈስ፤ ጅማቶች፤ ቅልጥም፤ ሐሳብና የልብ ምኞት) ለማመልከት ነው። የእኛን ውስጠኛ ክፍል «ነፍስ» ብለን ለመጥራት ከፈለግን፤ የእግዚአብሔር ቃል ወደ ውስጡ ዘልቆ ገብቶ ይለያየዋል፤ ጥልቅ የሆነውን ሐሳብና የልብ ምኞትም ይመረምራል። ኢ-አካላዊ የሆነውን የእኛን ውስጠኛ ክፍል «መንፈስ» ብለን ለመጥራት ከፈለግን፤ የእግዚአብሔር ቃል ወደ ውስጡ ዘልቆ ገብቶ ይለያየዋል፤ ጥልቅ የሆነውን ሐሳብና የልብ ምኞትም ይውቃል። ወይም በልዋጩ የውስጥ ማንነታችንን በቅልጥማችንና በጅማቶቻችን ውስጥ እንደ ተሰወረ አድርገን ብናስብ፤ የእግዚአብሔር ቃል ሰይፍ ስለ ሆነ ጅማቶቻችንን መለያየት ይችላል ወይም የእግዚአብሔር ቃል ዐጥንቶቻችንን ጠልቆ መውጋት ይችላል፤ እንዲያውም፤ በዐጥንቶቻችን መካከል ያለውን ቅልጥም ይለያያል። ከእነዚህ ሁሉ ነገሮች የተነሣ የእግዚአብሔር ቃል ታላቅ ንይል አለው፤ አለመታዘዝንና ለእግዚአብሔር አለመገዛትን ይመረምራል፤ ይገልጻልም። በማንኛውም ሁኔታ፤ ነፍስና መንፈስ የተለያዩ ክፍሎች እንደ ሆኑ መታሰብ የሰጣቸውን፤ ነገር ግን ለውስጣዊ ክፍላችን ተጨማሪ ስሞች ናቸው።

3. 1ቆሮንቶስ 2:14-3:4፤ በዚህ ስፍራ ሐዋርያው ጳውሎስ «ተፈጥሮአዊ» (ሳይክሎጂ) «ነፍሳዊ» የሆነውን ሰው መንፈሳዊ (ኦማኒክስ «መንፈሳዊ») ከሆነው ሰው መለየቱ ነው። ነገር ግን፤ በዚህ ዐውድ «መንፈሳዊ» ሲባል ምንጣብ በመሉ እውነትን ለእማኞች ስለሚገልጠው ስለ መንፈስ ቅዱስ ሥራ ስለሚናገር፤ ትርጉሙ «በመንፈስ ቅዱስ የተነካ» የሚል ሊሆን ይችላል። በዚህ ምንጣብ «መንፈሳዊ» የሚለው «መንፈሳዊ» ተብሎ ሊተረጎም ይችላል። ነገር ግን ምንጣቡ ክርስቲያኖች መንፈስ አላቸው፤ ክርስቲያኖች ያልሆኑ መንፈስ የላቸውም ወይም የክርስቲያን መንፈስ ሕያው ነው፤ ክርስቲያን ያልሆነ ሰው መንፈስ ሕያው አይደለም አይልም። ሐዋርያው ጳውሎስ ፈጽሞ ስለ ተለያዩ የሰው ክፍሎች አልተናገረም፤ ነገር ግን በመንፈስ ቅዱስ ስለ መነካት ተናግሮአል።

4. 1ቆሮንቶስ 14:14፤ ሐዋርያው ጳውሎስ፤ «መንፈሴ ይጸልያል፤ አእምሮዬ ግን ያለፍራ ነው» ሲል፤ የሚጸልይበትን የጸሎት ይዘት አለማወቁን ለመግለጽ ነው። በውስጡ «መንፈስ» የሚባል ወደ እግዚአብሔር የሚጸልይ ኢ-አካላዊ ክፍል አለ ማለቱ አይደለም። ነገር ግን በዚህ ጥቅስ ውስጥ ከነፍሱ የተለየ መንፈስ የሚባል ክፍል እንዳለ አያመለክትም። እንዲህ ዐይነቱ አለመረዳት የሚኖረው፤ እሳይ እንዳሳየው በሦስትነት የሚያምኑ (trichotomists) «አእምሮ» የነፍስ ክፍል ነው ብለው እንደሚሉት የምንገምት ከሆነ ብቻ ነው፤ ለዚህ ደግሞ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ማረጋገጫ ማግኘት አስቸጋሪ ነው። ምናልባት ጳውሎስ፤ «ነፍሴ ትጸልያለች፤ አእምሮዬ ግን ያለፍራ ነው» ለማለት በቻለ ነበር። ነጥቡ

የጅማትንና ቅልጥምን መለያየት እንደማንችል ልብ በሉ፤ ቅልጥም ዐጥንቶች የሚገናኙበት ቦታ እንጂ፤ የጅማትና ቅልጥም የሚገናኙበት አይደለምና።

የዚህን እንጂ፤ ጳውሎስ ከእግዚአብሔር ጋር በአምልኮና በጸሎት የምንገናኝበትን ሁኔታ «መንፈስ» በሚል ቃል የመገለጥ ባሕርይ አለው። ጳውሎስ «ነፍስ» (ግሪክ፡ «ሳይክስ») የሚለውን ቃል በተደጋጋሚ አይጠቀምም (በዐጲስ ኪዳን በአጠቃላይ 101 ጊዜ

እንዴት እንደሚሠራ ከምንረዳው ውጪ እንዳንድ ጊዜ በህልውናችን የሚሠራ ኢ-አካላዊ የሆነ ክፍል እንዳለ ለማመልከት ነው።

5. ከግል ልምምድ ለሚነሣው የተሰጠ የመከራከሪያ ሐሳብ፤ ክርስቲያኖች በአምልኮና በጸሎት ጊዜ የእግዚአብሔርን ሀልዎት የሚለማመዱበት የውስጥ ዕውቀት የሆነ «መንፈሳዊ መረዳት» አላቸው። በዚህ ጥልቅ በሆነ የውስጥ መረዳት ደረጃ እንዳንድ ጊዜ መንፈሳዊ መታወክ ወይም መጨቂን ወይም ምናልባት እጅግ ከፋ የሆነ ጋኔናዊ ተቃውሞ ሊሰማን ይችላል። አብዛኛውን ጊዜ እንዲህ ዐይነቱ መረዳት ከገላፊነትን ወይም ምርምር ከሚያደርገው የአስተሳሰባችን ሂደት የተለየ ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ የተረዳው እንዳንድ ጊዜ በመንፈሱ ሲጸልይ፤ አእምሮው ግን ሊረዳው አለመቻሉን ነው (1ቆሮ 14:14)። ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስ «ነፍስ» ብሎ ከሚጠራው ሌላ የውስጥ መንፈሳዊ መረዳት የሚባል ነገር ይከሠታልን? ቅድስት ማርያም የተጠቀመችበትን የምንጠቀም ቢሆን፤ «ነፍሴ ጌታን ከፍ፤ ከፍ፤ ታደርገዋለች» (ሉቃ 1:46) ለማለት ደስ በተሰኘን ነበር። ጳዊትም፤ «ነፍሴ ሆይ እግዚአብሔርን ባርከ» (መዝ 103:1) ይላል። ኢየሱስም እግዚአብሔርን በፍጹም ነፍሳችን እንደገናወድ በነገረን ነበር (ማር 12:30)። ሐዋርያው ጳውሎስ «መንፈሴ» የሚለውን ቃል ሲጠቀም፤ የቃላት ልዩነትን ሊያስተምሩ እንጂ፤ የሰውን የተለየ ክፍል ሊያመለክት አይደለም። በመንፈሳዊው ዓለም ያለውን ጉዳይ እንረዳ ዘንድ በውስጣችን «መንፈስ» አለ (ሮሜ 8:16፤ ሐ/ሥ 17:16 ይመ)። ይሁን እንጂ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ሁለቱንም ቃላት ስለሚጠቀም፤ ይህንን «ነፍሳችን» ብለን መጥራት እንችላለን።

6. እኛን ከእንስሳት የሚለየን ምንድን ነው? ከእንስሳት የሚለየን መንፈሳዊ ችሎታ መኖሩ እውነት ነው። በአምልኮና በጸሎት ከእግዚአብሔር ጋር መገናኘት እንችላለን፤ መንፈስ ከሆነው ከእግዚአብሔር ጋርም በተበረቱ መንፈሳዊ ሕይወት ይኖረናል። በአእምሮአችን እግዚአብሔርን መውደድ፤ ቃሉን ማንበብና መረዳት፤ ቃሉም እውነት መሆኑን ማመን ስለምንችል፤ ይህን ለማድረግ የሚያስችለን «መንፈስ» ተብሎ የሚጠራ የተለየ ክፍል አለ ብለን መገመት የለብንም፤ ነፍሶቻችን እግዚአብሔርን ማምለክና በእርሱም ደስ መሰኘት ይችላሉ (ከላይ ይመ)። ሥጋዎቻችንም ከመታገን ተነሥተው ከእግዚአብሔር ጋር ለዘላለም ይኖራሉ። ስለዚህ ነፍሶቻችንና ሥጋዎቻችን (አእምሮዎቻችንና ጨምሮ) እንስሳት ፈጽሞ ሊያደርጉት በማይችሉት መንገድ ከእግዚአብሔር ጋር ስለሚገናኙ፤ ከእንስሳት ልዩ የሚያደርገን ከነፍሳችንና ከሥጋችን የተለየ ክፍል አለን ማለት እንችልም። ይልቀንስ፤ ከእንስሳት የሚለየን ለሥጋችንና ለነፍሳችን (ወይም ለመንፈሳችን) ለሁለቱም እግዚአብሔር የሰጠን መንፈሳውያን ችሎታዎች ናቸው።

እንስሳ «ነፍስ» ይነረው አይነረው ለሚለው ጥያቄ መልስ የሚሆንን ለ«ነፍስ» የምንሰጠው ፍቺ ነው። «ነፍስ» ማለት «ዕውቀት፤ ስሜትና ፈቃድ» ነው የምንል ተሆነ። ቢያንስ ቢያንስ ላቅ ያሉት እንስሳት «ነፍስ» አላቸው ወደሚለው ማጠቃለያ እንደርሳለን። ነገር ግን በዚህ ምዕራፍ እንዳልነው «ነፍስን» የምንረዳው ከእግዚአብሔር ጋር የሚገናኘው የተፈጥሮአችን ኢ-አካላዊ ክፍል (መዝ 103:1፤ ሉቃ 1:46 ወዘተ) እና ለዘላለም የሚኖረው (ራእ 6:9) ከሆነ፤ እንስሳት ነፍስ የላቸውም። «ኦፊሽ» የሚለው የዕብራይስጡ

ከተጠቀሰው 14 ጊዜ ተጠቅሷል)፤ ከተጠቀሰው ብዙውን ጊዜ የሰውን «ሕይወት» ወይም ተመሳሳይ ስም ወይም በሮሜ 9:31 13:11 16:41 በፊል 2:30 እንደ ተጠቀሰው ሰውን ራሱን ለማመልከት ነው። «ነፍስ» የሚለው ቃል ኢ-አካላዊ የሆነውን የሰውን ክፍል ለመግለጽ ይበልጥ ጥቅም ላይ ውሎ የምናገኘው በወንጌላትና በብሉይ ኪዳን ብዙ ምንባቦች ነው።

የሰጠዎቹና በእንስሳት መካከል ስላሉት አያሌ ልዩነቶች ምዕራፍ 21 ይመልከቱ።

ቃል አንዳንድ ጊዜ እንስሳትን የሚያመለክት በመሆኑ (ዘፍ 1:21፤ 9:4)፤ ቃሉ አንዳንድ ጊዜ «ሕይወትን» ሊያመለክት ይችላል፤ ይሁን እንጂ፤ እንስሳት ሰው ያለውን ዐይነት «ነፍስ» አላቸው ማለት አይደለም።¹¹

7. በዳግም ልደት ጊዜ መንፈሳችን ሕያው ይሆናል? በማያምን ሰው ውስጥ ያለው የሰው መንፈስ በክርስቶስ ሲያምን፤ ሕያው የሚሆን ሙት አይደለም፤ ምክንያቱም መጽሐፍ ቅዱስ የማያምን ሰው የሆነ፤ ሆኖም ዐመፀኛ መንፈስ እንዳላቸው መናገሩ ግልጽ ነው። ለምሳሌ፤ የሐሰቦንን ንጉሥ የሲዋንን መንፈስ «እግዚአብሔር አደንድኖት» ነበር (ዘፍ 2:30) ወይም ናቡከደነፆር መንፈሱ ደንድኖ ልቡ በእብራት ተሞልቶ ነበር (ዳን 5:20) ወይም ታማኝ ያልሆኑት የአስራሌል ሕዝብ እልከኞችና ዐመፀኞች ከመሆናቸው የተነሣ «መንፈሳቸው በእግዚአብሔር የማይታመን ነበር» (መዝ 78:8)። ሐዋርያው ጳውሎስ፤ «መንፈሳችሁ ግን ከጽድቅ የተነሣ ሕያው ነው» (ሮሜ 8:10) ሲል፤ «ለእግዚአብሔር ሕያው» መሆኑን ለመግለጽ ነው እንጂ፤ መንፈሳችን በፊት ፈጽሞ «ሙት» ነበር ለማለት አይደለም፤ በርግጥ፤ መንፈሳችን ከእግዚአብሔር ጋር ምንም ዐይነት ብረት ስለሌለው፤ በዚያ አንጻር ሙት ነበር።¹² በተመሳሳይ ሁኔታ፤ ሁላችንም በሁለንተናዊው ሰውነታችን በበደላችንና በንግድነታችን ምክንያት ሙታን ነበርን (ኤፌ 2:1)፤ ነገር ግን በክርስቶስ አያሱስ ለእግዚአብሔር ሕያዋን ሆነናል፤ ስለዚህ ለንግድነት ሞተን ለእግዚአብሔር ሕያዋን እንደ ሆንን ራሳችንን አንጭጥራለን (ሮሜ 6:11)። እንዲሁ የሰውነታችን ክፍል (መንፈስ ተብሎ የሚጠራው) ብቻ አይደለም አያሱስ የሆነው፤ እኛ በሁለንተናችን በክርስቶስ «ወዳሴ ናቸረት» ነን (2ቆሮ 5:17)።

8. ማጠቃለያ፤ የሦስትነት (trichotomy) አመለካከት የተወሰነ ንደል በኖረውም፤ «ነፍስ» እና «መንፈስ» የሚሉት ቃላት በተደጋጋሚ በተለዋዋጭነትና በተመሳሳይነት በመጽሐፍ ቅዱስ ስለ መኖራቸው ሰፊ ያለ ምስክርነት ሊሰጠበት የሚያስችላቸው አጠቃላይ ማስረጃ የላቸውም።

ስለ ሦስት (trichotomy) ትምህርት እነዚህ የሉዊስ በርክሆፍን አመለካከት ማየት ይኖርብናል፤

ሰው በሦስትነት የተከፈለ ነው የሚለው አስተሳሰብ መነሻው የግሪክ ፍልስፍና ነው፤ ይኸውም መንፈስና ሥጋ እርስ በርስ ያላቸው ግን ኙህት እግዚአብሔርና ተሳታፊው ፍጥረት ዓለም የጋራ ግንኙነት አላቸው ከሚለው አስተሳሰብ በኋላ የመጣውን አመለካከት የሚያሳይ ነው። ይህም እግዚአብሔርና ተሳታፊው ፍጥረት ዓለም ወደ ጋራ ግንኙነት የሚገቡት በሦስተኛ አካል አማካይነት ወይም በመካከል ባለ አካል በኩል እንደ ሆነ ሁሉ፤ የመንፈስና የሥጋ ግንኙነትም

በሦስተኛ አካል አማካይነት ወይም በመካከል ባለ አካል በኩል ማለትም በነፍስ¹³ አማካይነት ነው የሚለው አስተሳሰብ ነው።

አንዳንድ በሦስትነት የሚያምኑ ዛሬ ከግሪክ ፍልስፍና ጋር የተገናኘውን ስሕተት የመቀበልና የማመን አዝማሚያ አላቸው፤ ይኸውም ተሳታፊው ዓለም ሥጋችንን ጨምሮ በከፋት የተሞላና ልንሸሸው የሚገባ ነው የሚለው ሐሳብ ነው። የዚህ አስተሳሰብ አደገኛነት «የመንፈስ» ግዛት አጅግ አስፈላጊ ነው የሚለው ነው፤ ይህም በእግዚአብሔር የተፈጠረው የአካላዊ ሥጋችን ጥቅምና «መልካም ነው» (ዘፍ 1:31) የተባለውን እንዲሁም ለእግዚአብሔር አገልግሎት መስላቸው ሆኖ የሚቀርበውን (ሮሜ 12:1) ዋጋ አጅግ ማሳከስ ነው።

ሦስትነት እንዲሁ ኢምቦራዊ አዝማሚያ ሊኖረው ይችላል። ከእግዚአብሔር ጋር በቀጥታ የሚያገናኝ ክፍል መንፈስ ብቻ ነው ብለን ብናስብ፤ እንዲሁም ከዕውቀት፤ ክፍልቅ ስሜትና ከፈቃድ የተለየ ነው ብለን ብናስብ፤ እግዚአብሔርን በፍጹም «ልባችን» እንድንወድ (ማር 12:30) አያሱስ ያዘዘንንና ጳውሎስም፤ «አእምሮንም ሁሉ እየማረከን ለክርስቶስ እንዲታዘዝ እናደርጋለን» (2ቆሮ 10:5) ያለውን በመቃወም ታላላቅ ምሁራዊ ሥራዎችን «መንፈሳዊ አይደለም» በሚል የሚፈርድ ኢምቦራዊ የሆነ የክርስትና ዐይነት ውስጥ መግባት ነው። ከዕውቀት ግዛት የመንፈስን ግዛት እንዲሁ የመለያየት አስተሳሰብ በቀላሉ እውነተኛ አስተምህሮን ቸል ወደ ማለት ወይም ሰፊ ያለን ትምህርትና የእግዚአብሔርን ቃል ዕውቀት አስፈላጊነት ተወት ወደ ማድረግ ሊመራ ይችላል፤ ይህም ሐዋርያው ጳውሎስ በእግዚአብሔር ሕዝብ መካከል በመመላለስ ወደ እምነትና ወደ እውነተኛ መንፈሳዊነት የሚመራውን የእውነት ዕውቀት ለማሳደግ የሚሠራበትን ዐላማ የሚቃወም ነው (ጢቶ 1:1፤ ይሙ፤ ከቀ. 9 ጋር ያንጸጽሩ)። በተመሳሳይ ሁኔታ፤ መንፈሳችን የተለየ ክፍላችን ነው ብለን ብናስብና ያም በቀጥታ ከእግዚአብሔር ጋር የሚያገናኝ ነው ብንል፤ በቀላሉ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥናትን አስፈላጊነትና ውሳኔ ለመስጠት የሚያስችለን ብስለት ያለውን ጥበብ ጠቃሚነት ቸል ማለት ይሆንብናል፤ በተጨማሪም ምሪትን በተመለከተ ከሚገባው በላይ «በመንፈሳዊ» መለየት ላይ ትኩረት መስጠት ይሆንብናል፤ ይህም በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ ቅንዓት ያላቸውን አያሌ ክርስቲያኖች ወደ ሐሰት ትምህርትና ጥበብ ወደ ጉደለው ልምምድ ውስጥ የከተተ ጉዳይ ነው። በመጨረሻም፤ ሦስትነት በቀላሉ ፍልቅ ስሜቶቻችን ይህን ያህል አስፈላጊ አይደለም ወይም በርግጥ መንፈሳዊ አይደለም ወደሚለው ድምዳሜ ውስጥ ተቃላለን እንድንገባ ያደርገናል፤ ይኸውም ፍልቅ ስሜቶቻችን የመንፈሳችን ክፍል ልዩነት፤ የነፍሳችን ክፍል ሆነው ስለሚታሰቡ ነው።

በንጽጽር፤ የሰውን ሁለንተናዊ አንድነት የሚይዘውን የሁለትነትን አመለካከት ብንቀበል፤ የዕውቀታችንን፤ የፍልቅ ስሜታችንን ወይም የሥጋዊ አካላችንን አስፈላጊነት ገዛ የሚያደርግብንን ስሕተት በቀላሉ ማስወገድ እንችላለን። ሥጋዊ አካላችን በከፋት የተሞላ ወይም አስፈላጊ እንደ ሆነ ከማስብ አንድናለን። አንድነትን የሚያንጸባርቀው እንዲህ ዐይነቱ የሁለትነት አመለካከት በቤፀ ዓለም በሥጋችንና በመንፈሳችን መካከል አንዱ በአንዱ ላይ ተጽዕኖ ሊያደርግ የሚችልበት የማያቋርጥ ግንኙነት እንዳለ እንድናስብ ያደርገናል፤ «ደስተኛ ልብ ጥሩ መድንገራት ነው፤ የተሰበረ መንፈስ ግን ዐጥንትን ያደርቃል» (ምሳ 17:22)።¹⁴

¹³Berkel, f. Systematic Theology, p. 191.

¹⁴በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉ አያሌ ምንባቦች ሥጋችንና መንፈሳችን እርስ በርስ እንደሚገናኙና አንዱ በአንዱ ላይ ተጽዕኖ እንደሚያደርግ በነግሩንም፤ እንዲሁም እንደሚገናኙ የሚያመለክት ክፍል ግን አናገኝም። በርክሆፍ በጥበብ እንደሚከተለው ብሎአል፤ «ሥጋና መንፈስ የተለዩ ነገሮች ናቸው፤ እርስ በርሳቸውም ይገናኛሉ፤

¹¹በርግጥ፤ አንድ ምዝብ «የእንስሳትን መንፈስ» «ከሰው መንፈስ» ጋር ያንጸጽራል (መዝ 3:21)፤ ነገር ግን ምዝብ (ቀ. 18:22) የሕይወትን ክንቲባ ለማሳየት ዓላማዊና አጠራጣሪ የሆነውን አመለካከት ለመግለጽ የቀረበ ነው፤ ሰው እንስሳ መሆኑንም ይናገራል (ቀ. 18)። አጠቃላይ በሆነው በመጽሐፉ ዐውድ ጸሐፊው አንበሳሚዬ ደህን እንዲያምኑለት የሚያበረታታ ስለ መሆኑ ርግጠኛ መሆን አይቻልም።

¹²ሮሜ 8:10ን በተመለከተ ሌላው አመለካከት ጳውሎስ በዚህ ስፍራ የሚናገረው ፈጽሞ ስለ ሰው ልጅ መንፈስ አይደለም፤ «ትግ» የሚለው ቃል እዚህ በቀ. 9 እና 11 ላይ እንዳለው መንፈስ ቅዱስን ሲሆን፤ የሐረጉ ትርጉም «ከጽድቅ የተነሣ መንፈስ ሕይወት ነው» ተብሎ ሊተረጎም ይችላል የሚል ነው፤ See Douglas Moo, Romans 1-8, Wycliffe Exegetical Commentary (Chicago: Moody, 1991), p. 525; John Murray, The Epistle to the Romans, NIC, 2 Vols. (Grand Rapids: Eerdmans, 1959, 1965), 1:289-91.

ከዚህም በላይ፤ ሁለተኛዋ አንድነትን በሚያመለክተው በሁለትነት ላይ ጤናማ ትኩረት ማድረግ የክርስቲና እድገት የሕይወታችንን ማንኛውም አትባጫ ሁሉ እንደሚያካትት ልብ እንድንል ያሳስበናል። «ሥጋና መንፈስን ከሚያረክስ ነገር ሁሉ ራሳችንን እናንጸ፤ እግዚአብሔርንም በመፍራት ቅድስናችንን ፍጹም እናድርገው» (2ቆሮ 7:1) እንደሚል፤ ሳናድርጥ ራሳችንን ማንጸጥ ይኖርብናል። «እግዚአብሔርን የማወቅ እድገታችንን» (ቄላ 1:10) መጨመር አለብን፤ ፍልቅ ስሜቶቻችንን መሻቶቻችን ከመንፈስ ቅዱስ መሻቶች ጋር (ገላ 5:17) መጣጣም አለባቸው፤ እግዚአብሔርን የመፍራት ስሜቶችን፤ ማለትም ሰላምን፤ ደስታን፤ ፍትርንና፤ ሌሎችንም የሚያካትቱ መሆኑን አለባቸው (ገላ 5:22)።

ሠ. መጽሐፍ ቅዱስ ያለ አካላዊ ሥጋ ሊኖር የሚችል ኢ-ቀላዊ የሆነ የሰው ክፍል እንዳለ ይናገራል

ክርስቲያን ያልሆኑ አያሌ ፈላስፎች ሰው ነፍስ ወይም መንፈስ የሚባል ኢ-ቀላዊ ክፍል እንደሌለው አጥብቀው ሲከራከሩ ኖረዋል።¹⁶ ምናልባት በከፊል እንዲህ ዐይነቱን ተቃውሞ ለመከላከል አንዳንድ የወንጌል አማኞች የነገረ መለኮት ምሁራን በሰው ህልውና ውስጥ ያለውን ሁለትነት አጥብቀው ለመናገር ቸል ያሉ ይመስላል።¹⁷ መጽሐፍ ቅዱስ ሰው እንድንት ያለው መሆኑን ማስተማሩን በተደጋጋሚ ተናግረዋል፤ ይህ እውነት በሆነም፤ መጽሐፍ ቅዱስ የሰው አንድ የመሆን ባሕርይ ከሁለት የተለያዩ ክፍሎች መፈጠሩን ማስተማሩን መካድ አይቻልም። በርግጥ፤ በስሜታችን ከምንረዳው ውጪ ምንም ዐይነት መንፈሳዊ ዓለም የለም የሚሉ ፈላስፎችና ከዚህም አመለካከት ዐልፈው በስሜታችን የምንረዳውን መሀረት በማድረግ እግዚአብሔር፤ ወይም ሰማይ፤ ወይም መላእክት፤ ወይም ኢጋንንት የለም የሚሉ ተመሳሳይ አስተሳሰብ በመያዝ በሰው ውስጥ ልዩ የሆነ ነፍስ የሚባል አካል የለም በማለት አጥብቀው ይከራከራሉ። መንፈስ ወይም ነፍስ አለን የሚለው አስተሳሰብ ረቂቅና መንፈሳዊ ዓለም ነው፤ በክርስቲያኖችም ጭምር በአጠቃላይ ደካም ያለ የሰው አመለካከት ነው። ስለዚህ፤ የሰው ነፍስ ስለ መኖሩ ያለን ዕውቀት በቅድሚያ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ሊመሠረት ሊገባው፤ እግዚአብሔር ራሱ የዚህን ኢ-ቀላዊ አካላዊ ነገር ህልውና በግልጽ ይመለከርናል። የህልውናችንን እውነተኛነት ማረጋገጥ የምንችለው ግልጽ በሆነ መንገድ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጪ ባለመሆኑ፤ ለዚህ ነገር ያለን እምነት እንዲናወጥ ምክንያት ሊሆን አይገባም።

መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ከሥጋዊ አካላችን የተለየ ነፍስ የሚባል ክፍል እንዳለን ይነግረናል፤ ከተለመደውም የአስተሳሰባችን ሂደት ውጪ ብቻውን ሊሠራ አይችልም (1ቆሮ 14:14፤ ሮሜ 8:16)፤ ነገር ግን ስንሞት ዐውቆ ሊንቀሳቀስ የሚችልና ከሥጋዊ አካላችን በመለየትም ከእግዚአብሔር ጋር የሚገናኝ ነው። የሁለቱም አካላዊ ሥጋ ወዲያውኑ በሞት ቢለይም፤ እያሉስ ሊሞት ያለውን ወንጀለኛ፤ «ዛሬ በገነት ከእኔ ጋር ትሆናለህ» አለው (ሉቃ 23:43)። አስጢፋኖስ በመሞት ላይ ሳል፤ ወዲያውኑ ወደ እግዚአብሔር ህልዎት

እንደሚገባ እየታወቀው፤ «ጌታ ኢየሱስ ሆይ ነፍሴን ተቀበላት» ብሎ ጸለየ (ሐሥ 7:59)። ጳውሎስ ሞትን አልፈራም፤ ስለዚህም «ልሄድ፤ ከክርስቶስም ጋር ልሆን እናፍቃለሁ፤ ይህ እጅግ የተሻለ ነው» (ፊል 1:23) በማለት ምኞቱን ገለጸ። በዚህ ምድር መኖርን ያንጸጸው «በሥጋ መኖር» እንደ ሆነ ነው (ፊል 1:24)። በርግጥም፤ «ከሥጋ ተለይተን ከጌታ ጋር መኖርን እንደምንመርጥ ርግጠኛ ሆኜ እናገራለሁ» (2ቆሮ 5:8) በማለት፤ እርሱ በሥጋ መሞት ካለበት መንፈሱ ወደ እግዚአብሔር ህልዎት እንደሚሄድና ወዲያውኑም ከጌታ ጋር ያለውን ኅብረት እንደሚጀምር በርግጠኝነት ተናግሮአል። የኖሐንስ ራእይ፤ «ስለ እግዚአብሔር ቃልና ስለ ጠበቁትም ምስክርነት የታረዱትን ሰዎች ነፍሶች ከመሠዊያው በታች አየሁ» (ራእ 6:9) በማለት፤ በሰማይ ያሉት ነፍሶች በምድር ላይ ፍትሕ ይሰፍን በንድ ወደ እግዚአብሔር መጮኽ እንደሚችሉ ያሳስበናል (ራእ 6:10፤ ከ20:4 ጋር ያንጸጽሩ)።

ስለዚህ፤ በዚህ ምድር ሳለን መጽሐፍ ቅዱስ ሥጋና መንፈስ እንደ አንድ አካል በአንድነት እንደሚሠሩ መናገሩን መስማማት ቢኖርብንም፤ በሞትንበት ቀንና ክርስቶስ ዳግም በሚመለስበት ቀን መካከል ባለው ልዩነት መንፈሳቸን ለጊዜውም በሆነ ከሥጋዊ አካላችን ተለይተው ይኖራሉ።¹⁸

ፈ. ነፍሶቻችን ከየት መጡ?

የነፍሶቻችን መሀረት ምንድን ነው? በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ ይህን በተመለከተ እስካሁን ሁለት አመለካከቶች አሉ።

ፍጡራዊነት (Creationism) የሚባለው አመለካከት እግዚአብሔር በእያንዳንዱ ሰው ውስጥ ዐዲስ ነፍስን ፈጠረ፤ ያም ነፍስ ሰው በመፀነሱና በመወለዱ መካከል ባለው ጊዜ ወደ ሰው ተላከ የሚል ነው። **ውርሳዊነት (Traducianism)**፤ በሌላ በኩል፤ የአንድ ሕፃን ነፍስና ሥጋ በሚፀነስበት ጊዜ ከአፍትና ከአባቱ በውርሳ ነው ይላል። የጌላ ጌላ ፍጡራዊነትን (Creationism) የሮም ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያን በይበልጥ የተከተለችው አመለካከት ቢሆንም፤ ሁለቱም አመለካከቶች በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ውስጥ አያሉ ተከታዮች አሉባቸው። ማርቲን ሉተር ውርሳዊነትን (Traducianism) ሲቀበል፤ ጆን ካልቪን ፍጡራዊነትን (Creationism) ያምናል። ዛሬ (አያሌ የሉተር ተከታዮች እንደሚያደርጉት) በሌላ በኩል የካልቪንን የነገረ መለኮት ትምህርት የሚቀበሉ የፍታን ኤድዋርድስንና ኤ. ኤች. ስትሮንን የመሳሰሉ ምሁራን ውርሳዊነትን (Traducianism) ይቀበላሉ። ፍጡራዊነት (Creationism) አያሌ ዘመናዊ የወንጌል አማኞች ምሁራንን ጭምር የሚያሳምን አመለካከት ሆኖአል።¹⁹

ለላው የታወቀው አመለካከት **የቅድመ-ሕሳዊነት (Pre-existentism)** አመለካከት ነው። በዚህ አመለካከት መሀረት ሥጋዎቻቸው በእናቶቻቸው ማሕፀን ውስጥ ከመፀነሳቸው በፊት የለዎት ነፍሶች በሰማይ ነበሩ፤ ከዚያም እግዚአብሔር እነዚህን ነፍሶች ወደ ምድር አምጥቶ በማሕፀን ውስጥ እያደገ ካለው ሥጋጌ ጌጌ እንገኘው የሚለው ነው። ይሁን እንጂ፤ ይህ አመለካከት እደገኛና በምሥራቅ ካሉ የዛይማኖት አስተሳሰቦች፤ በተለይም አንደ ገና ሥጋ መሆን (reincarnation) ከሚባለው አስተሳሰብ ጋር ስለሚገናኝ፤ የሮማ ካቶሊክም ሆኑ የፕሮቴስታንት የነገረ መለኮት ሊቃውንት አይቀበሉትም። ከዚህም በላይ፤ ለዚህ አስተሳሰብ ድጋፍ የሚሆነንን መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ሲጻፍ አናገኝም። በእናቶቻችን ማሕፀን ከመፀነሳችን በፊት እንዲሁ ህልውናችንን አላገኘንም፤ አልነበርንምም። ርግጥ ነው፤ እግዚአብሔር የወደፊቱን ስለሚያይና ህልውና

የግንኙነታቸው ሁኔታ ግን ከሰው አእምሮ ያመለጠና ምስጢር ሆኖ የሚኖር ነው» (Systematic Theology, p. 195).

¹⁶አንዳንድ ሰዎች ፍትር ስሜት ብቻ አይደለም ይላሉ፤ ምክንያቱም ለሌሎች የፍትር ስሜት ባይኖረን እንኳ፤ የፍትር ድርጊቶችን መፈጸም ስላለብንና ራሱ በድርጊቶች ስለሚገለጽ ነው። በዚህ ሐሳብ እስማማለሁ፤ ይሁን እንጂ፤ ፍትር የሚገለጸበት ፍልቅ ስሜታዊ ክፍል አለ፤ ለሌሎች ፍትር ሊሰማን ይችላል፤ እንዲሁም ይህን ብዙዎች ለእግዚአብሔርና ለሌሎች ያለን የግንኙነት ብልጥንና ልናጣ እንችላለን።

¹⁷See the discussion in Millard Erickson, *Christian Theology*, pp. 530-36, with notes to some literature.

¹⁸See, for example, G. C. Berkouwer, *Man the Image of God*, pp. 194-233.

¹⁸See further discussion of "the intermediate state" between death and Christ's return in chapter 41.

¹⁹See, for example, Berkhof, *Systematic Theology*, pp. 196-201.

እንደሚኖረውም ስለሚያውቅ፤ ተደም ባለው ጊዜ ህልውና ነበረን ብለን እንድናስብ ሊያደርገን አይገባም። እንዲያውም እንዲህ ዐይነቱ አስተሳሰብ የዚህ ዓለም ሕይወት የሽግግር ሕይወት ወይም ይህን ያህል አስፈላጊ እንዳልሆነ እንድናስብ፤ በሥጋ የመኖርም ሕይወት ልጆችን እንደ መውለድና እንደ ማሳደግ ሕይወት ይህን ያህል ሊመኝት የማይገባ እንደ ሆነ እንድንረዳ ያስፈልጋል።

ውርሳዊነት (Traducianism) ለመደገፍ እግዚአብሔር ሰውን በራሱ መልክ የፈጠረበትን ሁኔታ ማየት እንችላለን (ዘፍ 1:27)፤ በዚህም እግዚአብሔርን የመምሰል ሁኔታ እኛን የመሰሉ ሌሎች ሰዎችን «የመፍጠር» አስደናቂ ችሎታን ጨምረን ማየት እንችላለን። ስለዚህ፤ እንደ ሌላው የእንስሳትና የዕፀዋት ዓለም «እንደየወገናቸው» (ዘፍ 1:24) ዝርያዎቻቸውን እንደ ወለዱ፤ አዳምና ሔዋን በመንፈሳዊ ባሕርይም ሆነ በሥጋዊ አካል ራሳቸውን የመሰሉ ልጆች ለመውለድ ችለዋል። ይህም የአዳምና የሔዋን ልጆች መንፈሳት ወይም ነፍሶች ከራሳቸው ከአዳምና ከሔዋን የመጡ ናቸው ለማለት ያስችለናል። ከዚህም በላይ መጽሐፍ ቅዱስ አሁን በአካል ያሉ ዝርያዎች በቀደመው ትውልድ አካል ውስጥ የነበሩ መሆናቸውን እንዳንድ ጊዜ ሊናገር ይችላል፤ የዕብራውያን ጸሐፊ፤ መልክ ጼዴት አብርሃምን ባገኘው ጊዜ፤ ሌዊ ገና በአባቱ በአብርሃም አብራሐ ነበር» (ዕብ 7:10)። በመጨረሻም፤ ውርሳዊነት (Traducianism) ሊገለጽ የሚችለው በንጢአት የተሞላን ነፍስ በመፍጠር ወይም ወደ ንጢአት ያዘነበለን አስተሳሰብ በመስጠት እግዚአብሔር በተጥታ በጎሳፊነት ሊጠየቅ የማይችልበትን የአባቶች ንጢአት ወደ ልጆች የሚተላለፍበትን ሁኔታ ስንመለከት ነው።

እንግዲህ ፍጡራዊነትን (Creationism) የሚደግፉ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አመለካከቶች ጉዳዩን በተመለከተ በተጥታ ይበልጥ ይናገራሉ፤ ብርቱ ድጋፍም ለዚህ አመለካከት ይሰጣሉ። በመጀመሪያ፤ መዝሙር 127:3 «እነሆ፤ ልጆች የእግዚአብሔር ስጦታ ናቸው፤ የማሕፀንም ፍሬ ከቸርነቱ የሚገኝ ነው» ይላል። ይህ የሚያመለክተው የሕፃንን ነፍስ ብቻ ሳይሆን፤ የሕፃኑ ሁለንተና ሥጋውንም ጨምሮ የእግዚአብሔር ስጦታ እንደ ሆነ ነው። ከዚህ ነጥብ እንጸር፤ ለሕፃኑ ህልውና እናቱም ሆኑ አባቱ ምንም ዐይነት ጎሳፊነት ሊወስዱ እንደማይችሉ እንመለከታለን። ጎሳፊነትን ሊወስድ የሚችለው እግዚአብሔር አይደለምን? ዳዊት፤ «በእናቴም ማሕፀን ውስጥ አበጃጅተህ ሠራኸኝ» (መዝ 139:13) አለ። ኢሳይያስም፤ «ለሕዝቧ እስትንፋሱን፤ ለሚኖሩባትም ሕይወትን የሚሰጥ» (ኢሳ 42:5) እግዚአብሔር እንደ ሆነ ተናገረ።²⁰ ነቢዩ ዘካርያስ፤ «የሰውንም መንፈስ በውስጡ የሠራ እግዚአብሔር ነው» ይላል (ዘካ 12:1)። የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊም እግዚአብሔርን «የመኖሩበት አባት» በማለት ይጠራዋል (ዕብ 12:9)። ከእነዚህ ምንበቦች ተነሥተን መንፈሳችንን ወይም ነፍሳችንን የሚፈጥረው እግዚአብሔር ነው ከሚለው ማጠቃለያ ማምለጥ እጅግ ከባድ ይሆንብናል።

ይሁን እንጂ፤ ከእነዚህ መረጃዎች ማጠቃለያን ስንወስድ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርብናል። የእግዚአብሔርን መግቦት በተመለከተ በምዕራፍ 16 እንዳየነው አብዛኛውን ጊዜ እግዚአብሔር በሁለተኛ መነሻ ምክንያቶች እንደሚጠቀም ተምረናል። እግዚአብሔር የሚፈልጋቸውን ውጤቶች ለማግኘት ብዙውን ጊዜ በሰዎች ልጆች ድርጊቶች ይጠቀማል። በርግጥም ይህ ልጆችን በመፅሐፍ በመውለድ ረገድ እውነት ነው። ሰዎች ከመወለዳቸው በፊት እግዚአብሔር የእያንዳንዳቸውን ነፍስ ፈጥሮአል ብንል እንኳ፤ በርግጥ ልጆች እንዲፀነሱና እንዲሠለፉ የሚፈቅድ አርሱ በመሆኑ፤ ልጅን ለመፅሐፍ ወንድና ሴት

²⁰ «መንፈስ» የሚለውን እንዳንድ ትርጉሞች «ሕይወት» ይላሉ፤ ይሁን እንጂ፤ ቃሉ «ራሳሕ» ሲሆን፤ ይህም «መንፈስን» ለመግለጽ የምንጠቀምበት የተለመደ ቃል ነው።

የሚያደርጉት አካላዊ ግንኙነት አስፈላጊ መሆኑን ለንግዘብ ይገባል፤ እንደዚያ ባይሆን ፈጽሞ ልጅ አይወለድም፤ ስለዚህ አባትና እናት ልጅንም በመፍጠር ምንም ዐይነት ጎሳፊነት የላቸውም ወደሚል ስሕተት ውስጥ መግባት የለብንም። እግዚአብሔር «የመኖሩበት አባት» እና የእያንዳንዱ ሰው ነፍስ ፈጣሪ ነው ብንልም፤ አርሱ እያንዳንዳችንን እንደ ሠራገና እንደ ፈጠረን አሁንም የሰው ልጅ ራሱን በሚፈጥርበት አስደናቂ ሂደት ውስጥ እግዚአብሔር የፈጠራ ሥራውን እያካሄደ መሆኑን ርግጠኛ መሆን አለብን። የሰው ልጅ እናትና አባት በሥጋዊ አካል ላይ እንደ ሆነው ሁሉ፤ በተወሰነ ደረጃም ቢሆን ነፍሱን በመፍጠር ሂደት ውስጥ እግዚአብሔር ጣልቃ እንዲገቡ ሊያደርጋቸው አልቻለም ማለት አንችልም። ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጪ ምንም ዐይነት መረጃ የማናገኘበት ረቂቅ በሆነው በመንፈሳዊው ዓለም የሚከሰት ነገር ነው። በተጨማሪም፤ በዚህ ነጥብ ላይ መጽሐፍ ቅዱስ እንድንወስን የሚያደርገንን በቂ መረጃ አይሰጠንም።

ይሁን እንጂ፤ ውርሳዊነትን (Traducianism) በተመለከተ ከላይ የተዘረዘረው ሐሳብ እጅግ አሳማኝ እንደ ሆነ ሊቁጠር አይገባም። አዳምና ሔዋን በራሳቸው መልክ ልጆችን የመውለዳቸው እውነት (ዘፍ 5:3 ይመ) ልጆች የወላጆቻቸውን ነፍስ እንደሚወርሱ ያመለክታል፤ ነገር ግን፤ እግዚአብሔር ለእያንዳንዱ ሕፃን የተፈጠረ ነፍስ እንደ ሰጠው ሲያመለክት፤ ያ ነፍስ ልጅ ከወላጆቹ በውርስ የወረደለትን እግዚአብሔር የፈቀደለትን የውርስ ባሕርይና የሰበእና ጠባይዓትን ይህልል ማለት ነው። ሌዊ በአብርሃም አብራሐ ነበረ የሚለው ሐሳብ (ዕብ 7:10)፤ በውክልና ወይም በተምሳሌታዊ ስሜት እንጂ፤ ቃል በቃል በሆነ መንገድ መታየት የለበትም። ከዚህም በላይ፤ በየትኛውም መንገድ በዚህ ስፍራ የሌዊን ነፍስ በተመለከተ የተነገረ አይደለም፤ ነገር ግን ሌዊን ራሱን፤ ማለትም ሥጋውንና ነፍሱን ጨምሮ፤ ሁለንተናውን በተመለከተ ነው። ይሁን እንጂ፤ ትርጉም በሚሰጥ ሁኔታ የሌዊ ሥጋ በአብርሃም ሥጋ ውስጥ በዚህ ጊዜ በአካል አለ ለማለት አይደለም። ምክንያቱም በዚያ ጊዜ ሌላ ሳይሆን፤ ሌዊን የሚያመለክት ግልጽ የሆነ የዘርያ ግንኙነት አይታይም። በመጨረሻ፤ እግዚአብሔር በሰዎች የፈቀደኝነት አንትስቃሴ ተጠቅሞ በግዙፉ ዓለም ውስጥ ግልጽ ክሥተትን ቢያመጣም፤ እግዚአብሔር ለአንድ ሕፃን ልጅ በወላጆቹ የሚገኝን ዐይነት የንጢአት ዝንባሌ ያለውን ነፍስ ይሰጠዋል ማለት ለመቀበል የሚያዳግት ነገረ መለኮታዊ ችግርን የሚፈጥር አይደለም። በርግጥ፤ በዐሠርቱ ትእዛዛት ውስጥ «...የሚጠሉኝን ልጆች ከአባቶቻቸው ንጢአት የተነሣ እስከ ሦስትና አራት ትውልድ ድረስ የምቀጣ ቀናተኛ አምላክ ነኝ» (ዘፀ 20:5) የሚል እናንባለን፤ የሰውን ልጅ ነፍስ በተመለከተም ከሰው ልጆች ተመክሮ ልጆች ከወላጆቻቸው ሕይወት መልካምም ሆነ ክፉ ባሕርይን የመውረስ ዝንባሌ ማሳየታቸውን እንደ ወታለን። ይኸውም አይቶ ከመከተል የተነሣ ብቻ ሳይሆን፤ ከዘር ውርስም የተነሣ ነው። በልጆች ሕይወት ውስጥ የምናየው ወላጆቻቸውን የመምሰላቸው ጉዳይ እግዚአብሔር ለእያንዳንዱ ሕፃን ነፍስ መስጠቱን ከማመልከቱም በላይ፤ እግዚአብሔር የሰውን ልጅ ነፍስ ሲፈጥር በሌሎችም ጉዳዮች ላይ የሰውን ልጅ ዘር የሚመለከተውን ተመሳሳይ በሆነ መንገድ እንደሚፈጽመው ያመለክታል።

በማጠቃለል፤ እግዚአብሔር ፍጥረቱን በተመለከተ በሚሆነው ክሥተት ሁሉ ጉቁ እንደ ሆነ፤ የእያንዳንዱን ሰው ነፍስ በመፍጠር ጉቁ መሆኑን የሚገልጸውን የመጽሐፍ ቅዱስን ምስክርነት ችላ ማለት የምንችል አይመስልም። ነገር ግን የመክከለኛን ወይም በሁለተኛ ደረጃ ያሉትን ጉዳዮች፤ ማለትም ከወላጆች ለሚወረሰው ነገር፤ ምን ያህል እንደሚፈቅድ በመጽሐፍ ቅዱስ ተገልጾ አናገኝም። ስለዚህ፤ በዚህ ጥያቄ ላይ ከዚህ በላይ ጊዜ መፍጀት ጠቃሚ አይሆንም።

ከገላ ሕይወት ጋር ለማዘመድ የሚረዱ ጥያቄዎች

1. በግላ የክርስትና ልምምድህ ነፍስ ወይም መንፈስ የሚባል ኢ-አካላዊ ክፍል እንዳለህ እና ከሥጋዊ አካል በላይ እንደ ሆኑ ታውቃለህ? የመንፈስህን መኖር የምትረዳው በተለይ በየትኛው ጊዜ ነው? የእግዚአብሔር ልጅ መሆንን መንፈስ ቅዱስ በመንፈስህ ውስጥ ሲመለከርልህ (ሮሜ 8:16) ወይም በመንፈስህ የእግዚአብሔር ሀልዎት ሲሰማህ (ዮሐ 4:23፤ ራል 3:3) ወይም በመንፈስህ መታወቅህን (ዮሐ 12:27፤ 13:21፤ ሐ/ሥ 17:16፤ 2ቆሮ 2:13) ወይም መንፈስህ እግዚአብሔርን ሲያመልክ (ሉቃ 1:47፤ መዝ 103:1) ወይም በፍጹም ነፍስህ እግዚአብሔርን መውደድህን (ማር 12:30) ማወቅህ ምን እንደሚመስል ለመግለጽ ትችላለህ? በንጽጽር፤ በመንፈሳዊ ረገድ ድንግዝ ወይም ስሜት የለሽ የሆነህበት ጊዜ አለ? የክርስትና እድገትን የሚገነካ አንድ አቅጣጫ የነፍስን ወይም የመንፈስን ሁኔታ እንደሚያግኝ ታስባለህ?
2. ይህን ምዕራፍ ከማንበብህ በፊት፤ የምትከተለው ሁለትነትን (dichotomy) ነው ወይስ ሦስትነትን (trichotomy)? አሁን የያዘኸው የትኛውን አመለካከት ነው? ይህን ምዕራፍ ከነበብህ በኋላ ሁለትነትን ለመከተል ከወሰንህ፤ የሥጋህን፤ የአእምሮህን፤ የፍልጅ ስሜትህን እንቅስቃሴ በይበልጥ ልትደነቅበት እንደሚገባህ ታስባለህ? ደግሞስ ሦስትነትን ተከትለህ ከሆነ፤ በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ይህን አመለካከት በተመለከተ የተጠቀሱትን አደጋዎች ለመከላከል እንዴት ራስህን ለመጠበቅ እንደምትችል ይወስዳለህ?
3. ወደ እግዚአብሔር ስትጸልይም ሆነ የምስጋና መዘመድ ወደ እግዚአብሔር ስታቀርብ የምትለውን ነገር ልብ ሳትል መዘመድ ወይም ታላትን መናገር ብቻ በቂ ነውን? የምትለውን ነገር ትርጉሙን ሲታውቁ ዝም ብሎ መናገር ብቻ በቂ ነውን? የምትናገሩአቸውን ታላት በሁለትነትነት ብትረዱ፤ የትኛው የሰውነታችሁ ክፍል በእውነተኛው ጸሎትና እምልኮ ውስጥ ተካትቶ ልታገኙ ትችላላችሁ? አንዳንድ ጊዜ አንዱን የሰውነታችሁን ክፍል ችላ ልትለት እንደምትችሉ ታስባላችሁ?
4. መጽሐፍ ቅዱስ ሥጋንና መንፈስን በትድስና እንድናሳድገው ሲመክረን (2ቆሮ 7:1)፤ በዚህ ትእዛዝ ይበልጥ ታዛዥ ለመሆን በተለይ የምንሰጠው ትርጉም ምንድን ነው?

ልዩ ታላት

- ፍጡራዊነት (Creationism)
- ሁለትነት (Dichotomy)
- አንድነት (Monism)
- ነፍስ
- መንፈስ
- ውርሳዊነት (Traducianism)
- ሦስትነት (Trichotomy)

ዋቢ መጻሕፍት

(የዚህን የዋቢ መጻሕፍት ገለጻ ለመረዳት በምዕራፍ 1፤ ገጽ 32 ላይ የተረበውን ማስታወሻ ይመልከቱ። መሰሉ የሆነው የዋቢ መጻሕፍት ዝርዝር በዚህ መጽሐፍ ጽኑ ትጽ ይገኛል)።

በወንጌላውያን ስልታዊ ሥነ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Anglican (Episcopalian)
1882-92 Litton, 113-16, 122-25
2. Arminian (Wesleyan or Methodist)
1875-76 Pope, 1:435-36
1892-94 Miley, 1:397-403
1940 Wiley, 2:15-19

1960	Purkiser, 215-20
3. Baptist	
1887	Boyce, 194-212
1907	Strong, 483-513
1917	Mullins, 256-57, 262-64
1983-85	Erickson, 519-40
4. Dispensational	
1947	Chafer, 2:144-99
1949	Thiessen, 158-67
1986	Ryrie, 193-200
5. Lutheran	
1947-24	Pieper, 1:94, 476-77
1934	Mueller, 58, 184
6. Reformed (or Presbyterian)	
1871-73	Hodge 2:42-77, 78-91
1878	Dabney, 317-21
1937-66	Murray, CW, 2:23-33
1938	Berkhof, 191-201
1962	Buswell, 1:237-52
7. Renewal (or Charismatic/ Pentecostal)	
1988-92	Williams, 1:208-14

በሮም ካቶሊክ ስልታዊ ሥነ መለኮት ሥር የሚገኙ ክፍሎች

1. Roman Catholic: Traditional
1955 Ott, 96-101
2. Roman Catholic: Post - Vatican II
1980 McBrien, (no explicit treatment)

ሌሎች ሥራዎች

- ግስታዊ፡-** ስለ ሰው አፈጣጠር- በእግዚአብሔር አምላክ ስለ መፈጠር በሚወሰነው በምዕራፍ 21 ላይ በዋቢ መጻሕፍትነት የተዘረዘሩት ብዙዎቹ መጻሕፍት፤ በሰው መሠረታዊ ተፈጥሮ እና በነፍስ ምንነት ላይ የሚጠቅሱባቸው ክፍሎች አሏቸው።
- Colwell, J. E. "Anthropology." In *NDT*, pp. 28-30.
- Cooper, John W. *Body, Soul and Life Everlasting. Biblical Anthropology and the Monism-Dualism Debate*. Grand Rapids: Eerdmans, 1989.
- Delitzsch, F. *A System of Biblical Psychology*. Trans. by R. E. Willis. 2d ed. Grand Rapids: Baker, 1966.
- Gundry, Robert H. *Soma in Biblical Theology With Emphasis on Pauline Anthropology*. Grand Rapids: Zondervan, 1987.
- Heard J. B. *The Tripartite Nature of Man*. 5th ed. Edinburgh: T. & T. Clark, 1882.
- Hoekema, Anthony A. "The Whole Person." In *Created in God's Image*. Grand Rapids: Eerdmans, and Exeter: Paternoster, 1986, pp. 203-26.

Ladd, George Eldon. "The Pauline Psychology" In *A Theology of the New Testament*. Grand Rapids: Eerdmans, 1974, pp. 457-78.

Laidlaw, John. *The Bible Doctrine of Man*. 2d ed. Edinburgh: T. & T. Clark, 1905.

McDonald, H. D. "Man, Doctrine of" In *EDT*, pp. 676-80.

በቃል የሚጠና የመጽሐፍ ቅዱስ ምዝገባ

2ቆሮንቶስ 7:1:- «ሥጋንና መንፈስን ከሚያረክብ ነገር ሁሉ ራሳችንን እናንጸ፤ እግዚአብሔርን በመፍራት ቅድስናችንን ፍጹም እናድርገው፡፡»

መዝሙር «ዕረፌ ነፍሴ»

ዕረፌ ነፍሴ፤ እግዚአብሔር በእጠገብኸ ነው፤
የገዝንን ወይም የሥቃይን መስቀል በትዕግሥት ተሸከሚ፤
እንዲረዳኸና እንዲያዘልኸ ለአምላክሽ ተይሉት፤
በማንኛውም ጊዜ እርሱ ታማኝ ይሆንልኛል፡፡
ዕረፌ ነፍሴ፤ የተሻለውና ሰማያዊው ወዳጅሽ፤
በእሾካማው መንገድሽ ሁሉንም ይረከብሻል፤

ዕረፌ ነፍሴ፤ አምላክሽ ሁሉንም ይረከብሻል፤
ያለፈውን አንድ መራሽ የወደፊቱን ይመራሻል፤
ተስፋሽና መተማመኛሽ ነውና አትናወጪ፤
አሁን ምስጢር የሆነብሽ ሁሉ ኋላ ይበራልሻልና፡፡
ዕረፌ ነፍሴ፤ ማዕበሎችና ነፋሶች ሁሉ ያውቃሉ፤
እርሱ በውስጣቸው ሆኖ ሊኖር የሚገባቸውን ድምፅ ይረዳሉ፡፡

ዕረፌ ነፍሴ፤ የቅርብ ወዳጆቹሽ ሊለዩሽ፤
በእንባ ሽለቆ ሁሉም ነገር ሊጨልም፤
ከዚያም በተሻለ ፍትሩንና ልቡን ታውቂአለሽ፤
ገዢሽንና ፍርሀትሽን ጸጥ ሊያደርግ የሚመጣልሽ፤
ዕረፌ ነፍሴ፤ ኢየሱስሽ ብድራትሽን ይከፍልሻል፤
የተወሰደብሽን ክራሱ መላት ይመልስልሻል፡፡

ዕረፌ ነፍሴ፤ ሰዓቱ በፍጥነት እየቀረበ ነው፤
እኛ ከአምላካችን ጋር ለዘላለም የምንሆንበት፤
ተስፋ መቀረጥ፤ ጭንቀትና ፍርሀት የሚወገድበት፤
ገዢን የሚረሳበት፤ የፍቅር ንጹሕ ደስታ የሚመለስበት፤
ዕረፌ ነፍሴ፤ ለውጥና ዕንባ የሚያልፍበት፤
ሁሉ በደኅናና በበረከት በመጨረሻ የምንገናኝበት፡፡

ደራሲ:- ካታሪና ቮን ሸሌጌል፤ በ1697 ተወለደች

ምዕራፍ 24

ገጢአት

ገጢአት ምንድን ነው? ከወደት መጣ? ከአም የገጢአት ባሕርይ?
ወርሰን ይሆን? በደልን ከአም ወርሰን ይሆን?

ማብራሪያና መጽሐፍ ቅዱሳዊ መሠረት

ሀ. የገጢአት ትርጉም

በመጽሐፍ ቅዱስ እንደ ተጠቀሰው በመሠረቱ የሰው ዘር ታሪክ ሰው በገጢአት ውስጥ ያለበትን ሁኔታ፤ በእግዚአብሔር በአምላክና እግዚአብሔር ሰውን ወደ ራሱ ለመመለስ ባዘጋጀው በቤዛነት ዕቅዱ ላይ ያነሣውን ዓመፅ የሚያመለክት ታሪክ ነው፡፡ ስለዚህ፤ አሁን ሰውን ከእግዚአብሔር የለየውን የገጢአትን ባሕርይ መመልከት ተገቢ ነው፡፡

ገጢአትን እንደሚከተለው ልንተረጉመው እንችላለን፤ የእግዚአብሔርን ግብረ ገባዊ ሕግ በድርጊት፤ በአስተሳሰብ ወይም በባሕርይ ለመፈጸም የማያስችል ማንኛውም ውድቀት ገጢአት ይባላል፡፡ ገጢአት በዚህ ስፍራ የተተረጉመው ከእግዚአብሔርና ከእርሱ ግብረ ገባዊ ሕግ ጋር በተገናኘ ሁኔታ ነው፡፡ ገጢአት መስረትን ወይም ሐሰት መናገርን ወይም የሰውን ነፍስ መማደልን ከመሳሰሉ ግላዊ ድርጊቶች ጋር የተገናኘ ብቻ ሳይሆን፤ እግዚአብሔር ከእኛ የሚፈልገውን አስተሳሰብ የሚሳረርን አስተሳሰብም የሚጨምር ነው፤ ይህም በገጢአት የተሞሉ ድርጊቶችን ብቻ ሳይሆን፤ የተሳሳቱ ዝንባሌዎችንም በሚከለክለው በዐህርቱ ትእዛዛት እንደሚከተለው የምናየው ነው፡፡ «የባልንጀራህን ቤት አትመኝ፤ የባልንጀራህን ሚስት ወይም የእርሱን ወንድ አገልጋይ ሆነ ሴት አገልጋይ፤ በፊውንም ሆነ አህያውን ወይም የእርሱ የሆነውን ማናቸውንም ነገር አትመኝ» (ዘፀ 20:17 አመት)፡፡ በዚህ ስፍራ እግዚአብሔር በግልጽ የሚናገረው ለመስረት ወይም ለማመንዘር መመኘት በእርሱ ፊት ገጢአት እንደ ሆነ ነው፡፡ የተራራውም ስብከት ቊጣን (ማቴ 5:22) ወይም ማመንዘርን (ማቴ 5:28) የመሳሰሉ የገጢአት ዝንባሌዎች ሊወገዱ እንደሚገባ ያስተምራል፡፡ ሐዋርያው ጳውሎስም እንዲሁ ቅንፃትን፤ ቊጣንና ራስ ወዳድነትን የመሳሰሉትን ዝንባሌዎች በመዘርዘር፤ የሥጋ ሥራዎች እንደ ሆኑና የመንፈስን ምኞት እንደሚቃወሙ እቅርቦአል (ገላ 5:20)፡፡ ስለዚህ እግዚአብሔርን ደስ የሚያሰኝ ሕይወት በድርጊት ግብረ ገባዊ ንጽሕና ያለው ብቻ ሳይሆን፤ በልዩ ምኞትም የሚገለጽ ነው፡፡ በርግጥ፤ ከሁሉም ትእዛዛት ትልቁ የሚጠበቅሽን ልባችን ለእግዚአብሔር ባለን የፍቅር ዝንባሌ እንዲሞላ ነው፤ «አንተም ጌታ አምላክህን በፍጹም ልብህ፤ በፍጹም ነፍሱህ፤ በፍጹም ሐሳብህና በፍጹም ንጄህ ውደድ» (ማር 12:30)፡፡

ከላይ በግልጽ የቀረበው የገጢአት ትርጉም ገጢአት የእግዚአብሔርን ግብረ ገባዊ ሕግ በድርጊትና በዝንባሌ ብቻ ሳይሆን፤ በግብረ ገባዊ ባሕርያችንም ጭምር ለመፈጸም የማያስችል ማንኛውም ውድቀት ነው፡፡ ባሕርያችን፤ ማለትም የውስጥ ስባዎችን፤ ማንነታችንን የሚገልጸው መነሻ ፍጥረታችን ራሱ በገጢአት የተሞላ ሊሆን ይችላል፡፡ በክርስቶስ ከመዋጁታችን በፊት በገጢአት የተሞላ ድርጊትን የፈጸምንና ገጢአተኛ ዝንባሌም የነበረን ብቻ አልነበርንም፤ ነገር ግን በተፈጥሮአችንም ገጢአተኞች ነበርን፡፡ ስለዚህ ጳውሎስ፤ «ገና ገጢአተኞች ባለን፤ ክርስቶስ ስለ እኛ ሞተ» (ሮሜ 5:8) ማለት ችሎአል፤ ወይም ቀደም ብሎ «እንደ ሌሎቹም የቊጣ ልጆች ነበርን» (ኤፌ 2:3) ብሎአል፡፡ አንድ ያለመነ ሰው ተኝቶም እያለ የገጢአት ድርጊት ባይፈጽምም ወይም በገጢአት የተሞላን ዝንባሌ ባያስተናግድም እንኳ፤ በእግዚአብሔር ፊት